

ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

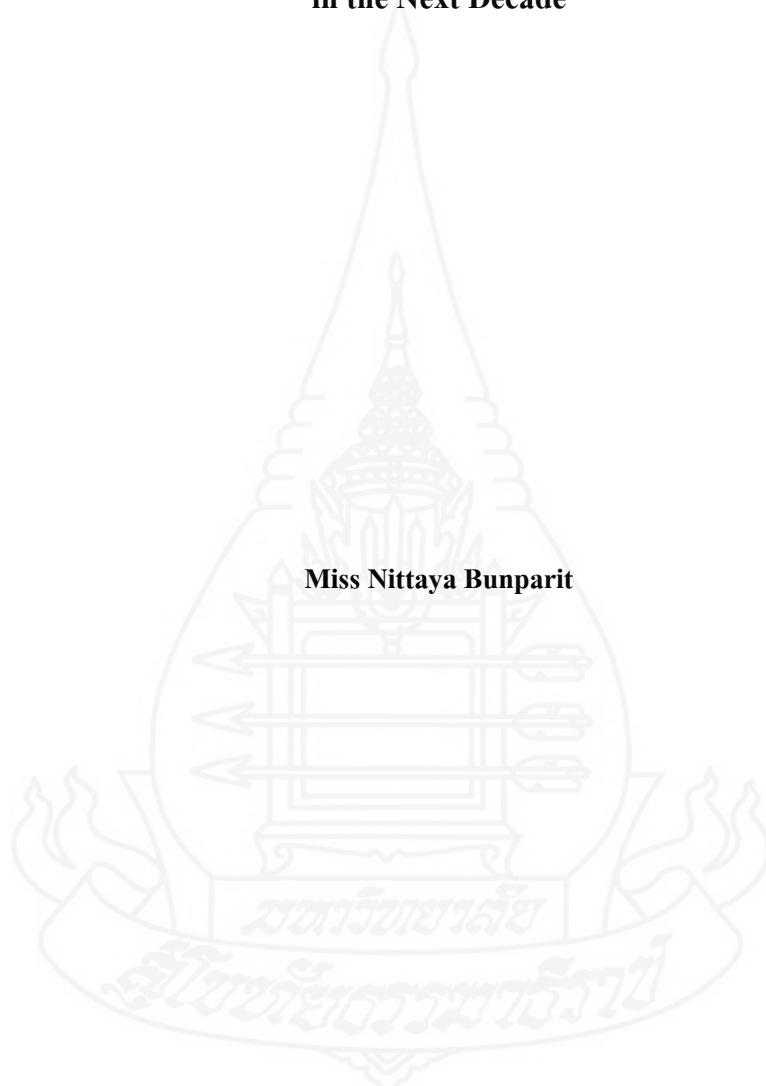
นางสาวนิตยา บุญปริตร

คุณฉันทิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2560

**A Distance Education System for Thai Higher Education
in the Next Decade**

Miss Nittaya Bunparit

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Doctor of Philosophy
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University

2017

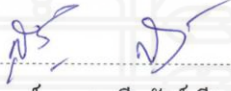
หัวข้อคุณิพนธ์ ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า
ชื่อและนามสกุล นางสาวนิตยา บุญปริตร
วิชาเอก การศึกษาทางไกล
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สารีพันธ์ุ สุภวรรณ
2. ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์เกสร บุญอำไพ

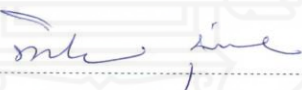
คุณิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาเอก เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2561

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สารีพันธ์ุ สุภวรรณ)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์เกสร บุญอำไพ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิยะ ศักดิ์เจริญ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วณิชย์)

ชื่อคุณวุฒิพิเศษ ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ผู้วิจัย นางสาวนิตยา บุญปริตร **รหัสนักศึกษา** 4562000010 **ปริญญา** ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต (การศึกษาทางไกล)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สารีพันธุ์ สุภวรรณ (2) ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี

(3) รองศาสตราจารย์ ดร. ทิพย์เกสร บุญอำไพ **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน (2) พัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า และ (3) ประเมินระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล จำนวนทั้งสิ้น 285 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาทางไกลสำหรับการวิจัยด้วยเทคนิคแบบอดีเอฟอาร์ จำนวน 17 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 ประเมินระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) สภาพการจัดการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน 1) ด้านอุดมการณ์ของการศึกษาทางไกลเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่ไม่มีความพร้อม ไม่สะดวกที่จะศึกษาแบบชั้นเรียน 2) ด้านการบริหารจัดการมีนโยบายที่ชัดเจน 3) ด้านการจัดการศึกษาทางไกลเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาวิชา คุณลักษณะคือ จิตวิทยา วิธีการสอนทางไกล ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางไกล และมีความเชื่อมั่นว่าจะสำเร็จการศึกษาได้ มีการใช้สื่อหลากหลายประเภท มีบริการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเข้าเรียน และ 4) ด้านการวัดและประเมินผลมีเครื่องมือที่เหมาะสมและน่าเชื่อถือได้ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน พบว่า หลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม ผู้เรียนบางส่วนขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี การเรียนการสอนทางไกลมีปัญหาด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และการวัดและประเมินผลไม่หลากหลาย (2) ผลการพัฒนาการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) อุดมการณ์ ที่มุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต 2) การบริหารและการจัดการ โดยมหาวิทยาลัยต้องสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง และมีการใช้วิธีการตลาด 3) หลักสูตร ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 4) ผู้สอน มีความรู้ในเนื้อหาวิชา สื่อ จิตวิทยา และวิธีการถ่ายทอดทางไกล 5) ผู้เรียน มีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง 6) การจัดการเรียนการสอน เพื่อวุฒิการศึกษา การประกอบอาชีพ และการพัฒนาทักษะชีวิต 7) เทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษาทางไกล เป็นสื่อที่ตอบสนองการเรียนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและตอบสนองการเรียนรายบุคคล 8) การให้บริการสนับสนุนผู้เรียน เริ่มตั้งแต่ผู้เรียนตัดสินใจเข้าศึกษาจนสำเร็จการศึกษาในลักษณะแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ 9) การวัดและประเมินผล เป็นการประเมินผลแบบครบวงจรผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และมีระบบการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน 10) การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล มีระบบประกันคุณภาพที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย และ 11) การวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกลในด้านสภาพและความต้องการการจัดการศึกษาทางไกล หลักสูตร สื่อการศึกษาทางไกล และบริการสนับสนุนผู้เรียน และ (3) ผลการประเมินระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยว่าระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ ระบบการศึกษาทางไกล อุดมศึกษาไทย ทศวรรษหน้า

Dissertation title: A Distance Education System for Thai Higher Education in the Next Decade

Researcher: Miss Nittaya Bunparit; **ID:** 4562000010;

Degree: Doctor of Philosophy (Distance Education);

Dissertation advisors: (1) Dr. Sareepan Supawan, Associate Professor;

(2) Dr. Sumalee Sangsri, Professor; (3) Dr. Thipkesorn Boonumpai, Associate Professor;

Academic year: 2017

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the current state and problems of the distance education system of Thai higher education; (2) to develop a distance education system for Thai higher education in the next decade; and (3) to evaluate the developed distance education system for Thai higher education in the next decade.

The research process comprised three stages: The first stage was the study of the current state and problems of the distance education system of Thai higher education. The research sample consisted of 285 administrators, instructors and personnel in higher education institutions that offered instruction in the distance education system, obtained by simple random sampling. The employed research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using the percentage, mean, and standard deviation. The second stage was the development of a distance education system for Thai higher education in the next decade. The research informants were 17 experts on distance education. Research data were collected with the use of EDFR Technique. The employed research instruments were an interview form and a questionnaire. Data were analyzed using the mean, standard deviation, median, inter-quartile range, and content analysis. The third stage was the evaluation of the developed distance education system for Thai higher education in the next decade. Research informants were seven experts who participated in the focus group discussion. The employed research instrument was a focus group note taking form. Data were analyzed with content analysis.

Research results were as follows: (1) regarding the current state of distance education system of Thai higher education, it was found that 1) the ideology of distance education was the creation of educational opportunities for the people who did not have time, were not ready and not convenient for study in the formal classrooms; 2) the administration and management had clear policies; 3) in the provision of distance education for lifelong learning, the instructors had knowledge on the contents, characteristics of instructional media, and psychology for distance instruction; while the learners had good attitude toward distance learning and were confident that they could graduate; also, various types of instructional media had been used, and there was the service of provision of information to help the learners to make decisions on enrollment; and 4) in the aspect of measurement and evaluation, there were appropriate and reliable evaluation instruments; on the other hand, the problems of the current distance education system of Thai higher education were the following: the curriculum was not relevant to the needs of the learners and society; some learners still lacked skills for the use of technology; the problem of computer network for distance instruction; the measurement and evaluation of learning outcomes were not diversified; (2) the developed distance education system for Thai higher education in the next decade was composed of 11 components as follows: 1) the ideology focusing on the philosophy of lifelong education; 2) the administration and management requiring that the university must create its own identity together with the use of marketing strategies; 3) the learner centered curriculum; 4) the instructors who were well-informed on course contents, instructional media, psychology and methods for distance instruction; 5) the learners who were capable of self-directed learning; 6) the provision of instruction to equip learners with educational qualifications, knowledge and skills for their careers, and life skills development; 7) educational and communication technology for distance education responsive to the learner centered and individualized learning; 8) the provision of face-to-face and online supporting services to learners starting with the beginning of their learning until their graduation; 9) the complete cycle measurement and evaluation of learning outcomes via computer network, with the system of comparing and transferring of learning outcomes; 10) the quality assurance of distance education with the quality assurance system appropriate for the context of each university; and 11) the research for distance education concerning the state of and the needs for distance education, the curriculum and instructional media for distance education, and the supporting services for learners; and (3) regarding evaluation results of the developed distance education system for Thai higher education in the next decade, the experts were in agreement that the developed distance education system for Thai higher education in the next decade was appropriate and feasible for implementation at the highest level.

Keywords: Distance Education System, Thai Higher Education, Next decade

กิตติกรรมประกาศ

การทำคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สารีพันธ์ุ สุภวรรณ ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และรองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์เกสร บุญอำไพ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำคุษฎีนิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะ ศักดิ์เจริญ ที่สละเวลาอันมีค่าของท่านร่วมเป็นคณะกรรมการในการสอบปกป้องคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณบุพการีที่ให้การอุปการะอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนส่งเสริมการศึกษา และครอบครัวบุญปริตรที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนผู้วิจัยในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทุกท่านที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำคุษฎีนิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

นิตยา บุญปริตร

มิถุนายน 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย	1
คำถามการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์จากการวิจัยที่ได้รับ	8
กรอบแนวคิดการวิจัย	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล	13
สื่อการศึกษาและเทคโนโลยีการสื่อสาร	25
ระบบการศึกษาทางไกล	34
การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย	38
ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ	45
การวิจัยอนาคต	85
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	112
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกล ระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน	112
ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทย ในทศวรรษหน้า	118
ระยะที่ 3 ประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกล ระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า	118
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	123
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกล ระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน	123
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทย ในทศวรรษหน้า	149
ตอนที่ 3 ผลการประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับ อุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า	156
บทที่ 5 ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559–2568).....	176
บทสรุปผู้บริหาร	177
ตอนที่ 1 บทนำ	179
ตอนที่ 2 รายละเอียดของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทย ในทศวรรษหน้า	181
ตอนที่ 3 การนำระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทย ในทศวรรษหน้าไปใช้	200
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	203
สรุปอภิปรายผลการวิจัย	203
ข้อเสนอแนะ	209

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	211
ภาคผนวก	225
ก แบบสอบถามประเมินสภาพ ปัญหา และแนวทางเกี่ยวกับระบบ การศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า	226
ข แบบสอบถามออนไลน์ เรื่อง Distance education system in Thai higher education in the next decade	244
ค แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอน EDFR รอบที่ 2	249
ง แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอน EDFR รอบที่ 3	268
จ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการศึกษาทางไกล ในปัจจุบันในแต่ละองค์ประกอบ	288
ฉ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาทางไกล ตามขั้นตอน EDFR	294
ช ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)	296
ประวัติผู้วิจัย	301

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์ประเด็นหลักของนโยบายการศึกษาทางไกลของประเทศต่างๆ	84
ตารางที่ 2.2 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบระบบการศึกษาทางไกล.....	103
ตารางที่ 2.3 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบระบบการศึกษาทางไกลจากรรณกรรม ในต่างประเทศ	1
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพ ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์ ในการทำงานในสถาบันที่จัดการศึกษาทางไกล และรูปแบบการศึกษาทางไกลของ สถาบันการศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามสังกัด	124
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อสภาพการบริหารจัดการการศึกษา ทางไกลในปัจจุบันในภาพรวมทุกองค์ประกอบ	126
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อองค์ประกอบที่สำคัญของระบบ การศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต	132
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อสภาพของระบบการศึกษาทางไกล ระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคตในภาพรวมทุกองค์ประกอบ	134
ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงานในสถาบันที่จัด การศึกษาทางไกล	137
ตารางที่ 5.1 บทบาท การดำเนินการตามบทบาท และสมรรถนะของผู้สอน ในระบบการศึกษาทางไกล.....	185

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง ระบบการศึกษาทางไกล ระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า.....	10
ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการวิจัย เรื่อง ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทย ในทศวรรษหน้า.....	122
ภาพที่ 5.1 แบบจำลองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า.....	200

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

สังคมโลกได้เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตร สังคมอุตสาหกรรม สังคมฐานความรู้ และในปัจจุบันได้เข้าสู่โลกหลังสังคมฐานความรู้ (Post Knowledge-Based Society) ซึ่งเป็นโลกที่เน้นเรื่องกัลยาณมิตรการแข่งขันไปสู่การร่วมสร้างสรรค์ และเป็นโลกแห่งภูมิปัญญาที่ได้พัฒนาก้าวข้ามทรัพย์สินทางปัญญาสู่ภูมิปัญญามหาชน (จินตนา สุจิตานันท์, 2556, น. 1) และองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาโลกหลังสังคมฐานความรู้ คือ การศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความก้าวหน้าให้สังคม เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ในประเทศไทย หลังจากที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยได้มีการปรับปรุง 2 ครั้ง คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษา ส่วนหนึ่งของสาระสำคัญในกฎหมายดังกล่าว คือ แนวการจัดการศึกษา ที่ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนและพัฒนาตนเองได้จัดกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการเรียนที่บูรณาการความรู้และการพัฒนาในแง่ต่างๆ ทั้งความรู้เกี่ยวกับตนเองและสังคม ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ภาษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม การพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการและการแก้ปัญหา การปลูกฝังจริยธรรม และคุณธรรมที่พึงประสงค์ ตลอดจนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542: น. 2) ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษารอบสอง พ.ศ. 2552-2561 ที่ได้กำหนดระบบการเรียนที่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียน มีความสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และมีคุณธรรมนำความรู้ โดยอาจอยู่ในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา ซึ่งมีปัจจัยและเครื่องมือต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเรียนอย่างเหมาะสม และเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 5-9) ทั้งนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนด้วยเช่นกัน

สถาบันอุดมศึกษาไทยถือว่าเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ และวิทยาการแขนงต่างๆ ตลอดจนเป็นบ่อเกิดแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี อีกทั้งยังเป็นสถาบันทางวิชาการที่ให้ความรู้และความชำนาญในการปฏิบัติกับวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูง

การบริหารจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม ที่จะป็นรากฐานการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญอย่างยั่งยืน รัฐบาลมีนโยบายเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม สร้างโอกาสและให้มีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา เพื่อสร้างคนและพัฒนาผู้สังคมคุณธรรมบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญา ซึ่งในประเทศไทย ได้มีการกำหนดพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาไว้ 4 ประการ คือ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2535, ไม่ปรากฏเลขหน้า)

1. การสอนและการผลิตบัณฑิต เป็นพันธกิจที่สำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาทุกระดับและทุกประเภทต่างเน้นเป็นหลักของการดำเนินการบริหาร
2. การวิจัย เป็นพันธกิจส่งเสริมการพัฒนาวิชาการ และพัฒนาคุณภาพของการบริหารสถาบัน
3. การบริการทางวิชาการแก่สังคม เป็นพันธกิจที่แสดงออกในรูปกิจกรรมด้านสังคม ทั้งกิจกรรมของสถาบัน และกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา
4. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การกำหนดพันธกิจนี้ไว้เพื่อต้องการให้นิสิตนักศึกษาร่วมกันอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาในกำกับ/ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน รวมทั้งสิ้น 156 แห่ง ได้แก่ (1) สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด/ในกำกับของรัฐ จำนวน 81 แห่ง และ (2) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 75 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558, น. 17)

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปิดและขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง จึงมีการนำรูปแบบการศึกษาต่างๆ มาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การศึกษาทางไกล” ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ต้องพบกันหรืออยู่ในสถานที่เดียวกัน แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชา ความรู้และประสบการณ์ผ่านทางสื่อการศึกษาทางไกล โดยผู้เรียนสามารถเรียนและบริหารการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาจจะพบปะกับผู้สอนตามโอกาส เหตุผลและองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาในรูปแบบนี้ คือ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี การผสมผสานเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคม ที่ก่อให้เกิดเทคโนโลยี

สารสนเทศ กอปรกับภาวะการขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากร ทำให้สถานศึกษาหลายแห่งจำเป็นต้องขยายพื้นที่การจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น การเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลจึงเป็นทางเลือกในการขยายโอกาสและยกระดับการศึกษาให้กับผู้เรียน ส่งเสริมความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นตัวการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนและการจัดการศึกษาของสังคมในปัจจุบันและอนาคต ขณะเดียวกันก็ช่วยลดอุปสรรคด้านทรัพยากร สถานที่ และเวลา ช่วยลดภาระงานของครูผู้สอนทั้งในด้านการเตรียมการ การใช้เวลา ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน และยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และการเรียนการสอนทางไกลสามารถ "แพร่กระจาย" และ "เข้าถึง" ตัวบุคคลได้อย่างหลากหลายและกว้างขวาง (การศึกษาทางไกล, 2558, ย่อหน้าที่ 5)

จากการกำหนดกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565) ได้มีข้อเสนอแนะว่ารัฐควรมีการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึง (Access) และการลดช่องว่างดิจิทัล (Digital Divide) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้บริการการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลและการเรียนการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ทั้งที่เป็นการเรียนในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551, น. 46)

สำหรับการเปิดดำเนินการและการจัดการศึกษาทางไกล สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จะเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการรับประกันว่าการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการได้มาตรฐานตรงตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ให้ความเห็นชอบให้เปิดหลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียนการสอนทางไกลได้ หากไม่เป็นไปตามมาตรฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จะให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด โดยมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ในการนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไขอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ได้มาตรฐานตลอดระยะเวลาที่มีการจัดการศึกษาด้วยระบบทางไกล

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2548 จึงได้มีการประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548 โดยมีปรัชญาและจุดประสงค์เพื่อให้มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งระบุให้มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย

เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและสังคม โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ และเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนทางไกล 11 ข้อ นอกจากนี้เกณฑ์การขอเปิดยังต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ตัวชี้วัด และเกณฑ์มาตรฐานขององค์ประกอบที่ต้องใช้ในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกล ให้เหมาะสมและทันกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บัณฑิตหรือสถานประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557, น. 39, 51)

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการจัดการศึกษาทางไกลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมอบหมายให้สำนักงานบริหารโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทยจัดทำโครงการวิจัยและออกแบบโปรแกรมบริหารจัดการเรียนการสอนทางไกล (Learning Management System: LMS) ให้สามารถในการรองรับกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นอกเหนือจากประเทศไทยแล้ว ยังพบว่า รัฐและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้มีการจัดให้มีกระบวนการศึกษาและการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริการและจัดการศึกษาที่เหมาะสมแก่ความสามารถในการเรียนของผู้เรียน ทั้งนี้ รวมถึงเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล ซึ่งเป็นตัวการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนและการจัดการศึกษาของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) พบว่า ในปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่เปิดหลักสูตรที่จัดการศึกษาในระบบทางไกล ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เปิดการเรียนการสอนทางไกลแบบเดี่ยว (Single Mode) เป็นการศึกษาทางไกลแบบไม่มีชั้นเรียน ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองที่บ้านจากสื่อประเภท ต่างๆ และมีสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ในประเทศไทยที่เปิดโปรแกรมการเรียนการสอนทางไกลในรูปแบบอื่นๆ โดยสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้จะเปิดหลักสูตรทางไกลเพียงบางหลักสูตร ทั้งนี้ หลักสูตรดังกล่าวจะจัดการศึกษาเฉพาะแบบทางไกลเท่านั้น และได้รับการรับรองหลักสูตรจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) อีก 7 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยปทุมธานี สถาบันรัชต์ภาคย์ และสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ซึ่งในแต่ละรูปแบบมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน ด้วยความสำคัญและประโยชน์ของระบบการศึกษาทางไกลต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาสภาพการณ์

ในอนาคต เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาให้เข้มแข็งมากขึ้น และเป็นทางเลือกของการศึกษาสู่ออนาคต อีกทั้งเป็นแนวทางในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ และการคาดการณ์ถึงผลกระทบต่อนื่องที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคต แม้ออนาคตจะเป็นสิ่งที่พยากรณ์ด้วยความถูกต้องแม่นยำไม่ได้ แต่หากมีกระบวนการที่ใช้หลักฐานและข้อมูลเท็จจริงเพื่ออ้างอิง โดยตระหนักถึงความไม่แน่นอน (Uncertainties) ควบคู่ไปกับการเป็นไปได้ที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือ (Plausibilities) ภาพอนาคตก็สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนทั้งในเชิงรับและในเชิงรุก และในจังหวะก้าวของการพัฒนาในช่วงต่างๆ ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551, น. 5) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เข้ากับบริบทอนาคต และเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาทางไกลสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่ศตวรรษที่ที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป

2. คำถามการวิจัย

- 2.1 สภาพการจัดการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยมีการดำเนินการอย่างไร
- 2.2 สภาพการจัดการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของต่างประเทศมีการดำเนินการอย่างไร
- 2.3 ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าที่เป็นไปได้ควรมีลักษณะอย่างไร (พ.ศ. 2559 - 2568)

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน
- 3.2 เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า
- 3.3 เพื่อประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D)

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.2.1 **ประชากร** ได้แก่ บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยรังสิต ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล จำนวน 1,083 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตาราง Krejcie and Morgan โดยสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน

4.2.2 **ผู้บริหารที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษา** ในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกล จำนวน 5 แห่งๆ ละ 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

4.2.3 **อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษา** ในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกล จำนวน 5 แห่งๆ ละ 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

4.2.4 **กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกล** ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีผลงานวิชาการด้านการเขียนตำรา บทความ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล และ/หรือเคยปฏิบัติงานด้านการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาในระดับที่ได้รับการยอมรับในวงวิชาการในด้านการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 17 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

5. ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา

ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบทางการศึกษาทางไกลตามองค์ประกอบ 11 ด้าน ได้แก่ อุดมการณ์ การบริหารและการจัดการ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล การบริการการศึกษาทางไกล และการวัดและประเมินผล การประกันคุณภาพ และการวิจัยทางการศึกษาทางไกล

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การศึกษาทางไกล หมายถึง การศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกันเป็นส่วนใหญ่ ใช้วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ โดยผ่านสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนที่อยู่ต่างถิ่นต่างที่กัน สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลา กัน โดยไม่มีชั้นเรียน ผู้เรียนและผู้สอนมีการพบปะกันตามโอกาส ยึดแนวทางการศึกษาตลอดชีวิต โดยอาศัยเทคโนโลยีและการสื่อสารสมัยใหม่

6.2 ระบบการศึกษาทางไกล หมายถึง ระบบการจัดการศึกษาทางไกลที่ประกอบด้วย องค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ อุดมการณ์ การบริหารและการจัดการ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียน การสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล บริการสนับสนุนผู้เรียน การวัดและประเมินผล การประกันคุณภาพ และการวิจัยทางด้านการศึกษาทางไกล

6.3 อุดมศึกษาไทย หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด/ในกำกับของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย

6.4 ทศวรรษหน้า หมายถึง การศึกษาอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 – 2568

6.5 อุดมการณ์ หมายถึง หลักการด้านการศึกษาทางไกลที่มุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างโอกาสทางการศึกษาแก่มวลชน ซึ่งเกิดได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

6.6 การบริหารและการจัดการ หมายถึง การจัดการระเบียบการจัดการเรียนการสอนทางไกลอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยปัจจัยพื้นฐานทางการบริหาร อันประกอบด้วย คน งบประมาณ วัสดุ และการจัดการ

6.7 หลักสูตร หมายถึง รายวิชาและเนื้อหาที่ในระดับอุดมศึกษาไทยที่เป็นแนวทางให้ผู้เรียน ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน

6.8 ผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล โดยครอบคลุมถึงคุณลักษณะของผู้สอน บทบาท การดำเนินการตามบทบาท และสมรรถนะของผู้สอนในระบบการศึกษาทางไกล

6.9 ผู้เรียน หมายถึง นักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล โดยครอบคลุมถึงประเภทของผู้เรียน คุณลักษณะของผู้เรียน และสมรรถนะของผู้เรียน

6.10 การจัดการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนทางไกล วิธีการติดต่อสื่อสารหรือการมีปฏิสัมพันธ์ และการพัฒนาทักษะผู้เรียนที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนทางไกล

6.11 เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล หมายถึง สื่อการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีการศึกษาทางไกล และการเสริมสร้างความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับ การศึกษา

6.12 การบริการสนับสนุนผู้เรียน หมายถึง การให้บริการด้านการศึกษาแก่นักศึกษาใน ระบบทางไกล ในประเด็นของประเภทของบริการ และรูปแบบการเข้าถึงบริการสนับสนุนผู้เรียน

6.13 การวัดและประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนในระบบ ทางไกล ในประเด็นประเภทของการวัดและประเมินผล เครื่องมือ/วิธีการวัดและประเมินผล และการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียนสำหรับการเรียนการสอนทางไกล

6.14 การประกันคุณภาพ หมายถึง การดำเนินการกิจกรรมอย่างเป็นระบบตามแบบ แผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ การศึกษาทางไกล

6.15 การวิจัย หมายถึง กระบวนการค้นคว้าหาความรู้อย่างมีระบบที่เชื่อถือได้ เพื่อค้นหาคำตอบหรือความรู้ใหม่หรือพิสูจน์ความรู้เดิม

7. ประโยชน์จากการวิจัยที่ได้รับ

7.1 ได้ระบบการศึกษาทางไกลที่ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้ อย่างมีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต

7.2 ได้แนวทางในการปรับปรุงระบบการศึกษาทางไกลสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่มี การจัดการศึกษาทางไกลอยู่แล้ว เพื่อนำไปปรับปรุงในด้านการบริหารและการดำเนินงานของ สถาบันอุดมศึกษา

7.3 ได้แนวทางในการจัดการศึกษาทางไกลสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่ยังไม่มีการจัด การศึกษาทางไกล โดยสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ใช้เป็นกรอบในการทำงาน การตัดสินใจ เพื่อวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันฯ

8. กรอบแนวคิดการวิจัย

ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า พัฒนาจากการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมผู้ การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2

(พุทธศักราช 2551 - 2565) ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการ หลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548 การจัดระบบทางการศึกษา แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการจัดการศึกษาทางไกลในระดับอุดมศึกษา พัฒนารอบแนวคิดระบบการศึกษาทางไกล โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล การศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของต่างประเทศ การวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของไทยและต่างประเทศ การค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) และการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจัดทำรายงานระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทย ในทศวรรษหน้า ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล

- 1.1 ความหมายของการศึกษาทางไกล
- 1.2 ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล
- 1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล
- 1.4 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล
- 1.5 หลักการสำคัญของการศึกษาทางไกล
- 1.6 พัฒนาการของการศึกษาทางไกลในต่างประเทศ
- 1.7 การจัดรูปแบบของการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 2 สื่อการศึกษาและเทคโนโลยีการสื่อสาร

- 2.1 ความหมายของสื่อการศึกษา
- 2.2 เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศเพื่อการศึกษา
- 2.3 ขอบข่ายการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์กับการศึกษา
- 2.4 เป้าหมายของการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษา
- 2.5 เทคโนโลยีสนับสนุนการสื่อสาร
- 2.6 รูปแบบของการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์กับการศึกษา
- 2.7 การสื่อสารโทรคมนาคมกับการศึกษา
- 2.8 เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับการศึกษา
- 2.9 เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร
- 2.10 สื่อการศึกษาทางไกล
- 2.11 อนาคตทัศน์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ตอนที่ 3 ระบบการศึกษาทางไกล

- 3.1 ความหมายของระบบ
- 3.2 องค์ประกอบของระบบ
- 3.3 การจัดระบบทางการศึกษา
- 3.4 ขั้นตอนของการจัดระบบทางการศึกษา

3.5 ระบบการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 4 การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

- 4.1 ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
- 4.2 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย
- 4.3 มหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 5 ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ

- 5.1 ประเทศไทย
- 5.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา
- 5.3 ประเทศแอฟริกาใต้
- 5.4 ประเทศอินเดีย
- 5.5 ประเทศอังกฤษ
- 5.6 ประเทศนิวซีแลนด์

ตอนที่ 6 การวิจัยอนาคต

- 6.1 ความหมายของการวิจัยอนาคต
- 6.2 จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต
- 6.3 ประโยชน์ของการวิจัยอนาคต
- 6.4 การศึกษาอนาคตและวิธีการวิจัยอนาคต
- 6.5 เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 7.1 งานวิจัยในประเทศ
- 7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
- 7.3 สรุปแนวคิด องค์ประกอบ รูปแบบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล

1.1 ความหมายของการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกล ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Distance Education หรือ Distance Learning หมายถึง ระบบของการศึกษาที่ผู้เรียนเรียนจากที่บ้านด้วยการช่วยเหลือจากอินเทอร์เน็ต และโปรแกรมทางวิทยุและโทรทัศน์ และมีการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการส่งงานให้กับผู้สอน (Oxford Advanced Learner's Dictionary, 2015) นอกจากนี้ มีนักการศึกษาหรือนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการศึกษาทางไกล ดังนี้

Distance Learning Resource Network (DLRN) (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2015) ได้ให้คำนิยามว่า การศึกษาทางไกลเป็นการถ่ายทอดการสอนซึ่งไม่จำกัดว่าผู้เรียนต้องอยู่สถานที่เดียวกับผู้สอน ในอดีตการศึกษาทางไกลหมายถึง การศึกษาทางไปรษณีย์ สำหรับปัจจุบันจะรวมถึงเทคโนโลยีด้านเสียง ภาพ และคอมพิวเตอร์เป็นสื่อการสอน

วิจิตร ศรีสอาน (2529, น. 5-6) ได้ให้ความหมายการศึกษาทางไกล หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนไม่ต้องเข้าชั้นเรียน แต่ผู้เรียนเรียนจากสื่อประสมหรือสื่อหลายแบบ ได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริม โดยผู้เรียนสามารถใช้บริการการศึกษาจากศูนย์บริการการศึกษาได้

สุมาลี สังข์ศรี (2549, น. 4) ให้ความหมายว่า ระบบการเรียนการสอนผู้เรียนและผู้สอนไม่ต้องเผชิญหน้ากันโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเองที่บ้านหรือสถานที่ทำงานตามกำหนดเวลาของสถาบันการศึกษา ในขณะที่ผู้สอนจะใช้วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระความรู้ และประสบการณ์ โดยอาศัยสื่อ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง วิดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ หรือ อื่นๆ เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้เรียนและผู้สอนอาจพบปะกันบ้างเพื่อทบทวนและซักถามในประเด็นที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจบ้างเป็นครั้งคราว

จากคำจำกัดความข้างต้น สรุปได้ว่าการศึกษาทางไกล หมายถึง การศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกันเป็นส่วนใหญ่ ใช้วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ โดยผ่านสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนที่อยู่ต่างถิ่นต่างที่กันสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลา กัน โดยไม่มีชั้นเรียน ผู้เรียนและผู้สอนมีการพบปะกันน้อยครั้ง การศึกษาทางไกลยึดแนวทางการศึกษาตลอดชีวิต โดยอาศัยเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อสารสมัยใหม่

1.2 ปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล

ปรัชญาร่วมสมัยที่สำคัญมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน มีอยู่ 4 สาขาด้วยกัน คือ มโนคตินิยม (Idealism) ประจักษ์นิยม (Realism) ประสพการณ์นิยม (Pragmatism) และอัตถภาวะนิยม (Existentialism) (สมประสงค์ วิทย์เกียรติ และคณะ, 2544, น. 19) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 มโนคตินิยม (Idealism) เป็นปรัชญาที่เก่าแก่ที่สุดในบรรดาปรัชญาต่างๆ มีกำเนิดพร้อมกับการเริ่มต้นของปรัชญา ปรัชญานี้ถือเรื่องจิตเป็นสิ่งสำคัญ มีความเชื่อว่าสิ่งที่ป็นจริงสูงสุดนั้นไม่ใช่วัตถุหรือตัวตน แต่เป็นเรื่องของความคิดซึ่งอยู่ในจิต สิ่งที่เราเห็นหรือจับต้องได้นั้น ยังไม่เป็นความจริงที่แท้ ความจริงที่แท้จะมีอยู่ใน โลกของจิต (The World of Mind) เท่านั้น ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาของแนวความคิดปรัชญานี้ คือ พลาโต (Plato) นักปรัชญาเมธีชาวกรีก ซึ่งมีความเชื่อว่าการศึกษาคือการพัฒนาจิตใจมากกว่าอย่างอื่น

1.2.2 ประจักษ์นิยม (Realism) ปรัชญาที่มีความเชื่อในโลกแห่งวัตถุ (The World of Things) ความจริงที่แท้ คือ วัตถุที่ปรากฏต่อสายตา สามารถสัมผัสได้และพิจารณาข้อเท็จจริงตามธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ บิดาของปรัชญาทางการศึกษานี้ คือ อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีก

1.2.3 ประสพการณ์นิยม (Pragmatism) ปรัชญานี้มีความสนใจในโลกแห่งประสพการณ์ สิ่งที่มีมนุษย์กระทำ คิด รู้สึก การคิดอย่างใคร่ครวญ และการลงมือกระทำ ซึ่งเรียกว่าเป็นประสพการณ์ ความเป็นจริงหรือประสพการณ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขแห่งประสพการณ์ บุคคลที่เป็นผู้นำของความคิดนี้ คือ วิลเลียม เจมส์ (William James) ซึ่งมีความเห็นว่าเป็นประสพการณ์และการปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญ และจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เชื่อว่ามนุษย์จะได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ จากประสพการณ์เท่านั้น

1.2.4 อัตถภาวะนิยม (Existentialism) เป็นปรัชญาที่มีความเชื่อในสิ่งที่มีอยู่จริงๆ เท่านั้น (The World of Existing) หลักสำคัญของปรัชญานี้จะให้ความสำคัญแก่มนุษย์มากที่สุด คือ มนุษย์มีเสรีภาพในการกระทำสิ่งต่างๆ ได้ตามความพอใจและจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่เลือก เน้นความสำคัญของมนุษย์ในแง่ปัจเจกบุคคล

จากปรัชญาการศึกษาทั้ง 4 ที่กล่าวข้างต้น จะพบว่าการจัดการศึกษาทางไกลเน้นปรัชญาประสพการณ์นิยมมากที่สุด (สมประสงค์ วิทย์เกียรติ และคณะ, 2544, น. 22, 24) เนื่องจากการศึกษาทางไกล คือ การถ่ายทอดเนื้อหาสาระหรือความรู้ ทักษะ และประสพการณ์ต่างๆ ผ่านสื่อ โดยผู้เรียนและผู้สอน ไม่ต้องพบกัน ผู้เรียนสามารถศึกษาในลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองและบริหารการเรียนเอง และอาจพบปะกับผู้สอนตามโอกาส เพื่อทบทวน ชักถามประเด็นปัญหาในสิ่งที่เรียนหรือสรุปเนื้อหาที่เรียน

1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม และทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม เป็นพฤติกรรมกรเรียนที่เกิดจากการตอบสนองสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ได้แก่

1) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิกหรือแบบอັตโนมัดิคของพาฟลอฟ (Classical Conditioning Theory)

ผู้นำทฤษฎีนี้ คือ พาฟลอฟ นักสรีระวิทยาชาวรัสเซีย ซึ่งได้ทำการทดลองกับสุนัขให้ยืนนิ่งอยู่ในที่ตรึงในห้องทดลอง ที่ข้างแก้มของสุนัขติดเครื่องมีอวัคระดับการไหลของน้ำลาย การทดลองจำแนกออกเป็น 3 ขั้น คือ ก่อนการวางเงื่อนไข (Before Conditioning) ระหว่างการวางเงื่อนไข (During Conditioning) และหลังการวางเงื่อนไข (After Conditioning) ซึ่งมีการตอบสนองอັตโนมัดิค เมื่อมีการนำสิ่งเร้าใหม่มาควบคุมสิ่งเร้าเดิม (“Classical Conditioning Theory”, 2018, para. 1)

2) ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner’s Operant Conditioning Theory)

ลักษณะที่สำคัญของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ คือ การวัดพฤติกรรมตอบสนอง ควรจำกัดอยู่เฉพาะพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน และพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้นั้นสามารถวัดได้โดยพิจารณาจากความถี่ของการตอบสนองในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือพิจารณาจากอัตรการตอบสนอง (Response Rate) โดยอัตรการตอบสนองที่เปลี่ยนไป แสดงว่าเกิดการเรียนขึ้น และการเปลี่ยนแปลงอัตรการตอบสนองจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการเสริมแรง (Reinforcement) หรือตัวเสริมแรง (Reinforcer) ในขณะที่เรียกสิ่งเร้าใดที่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตรการตอบสนองว่าตัวเสริมแรง (Nonreinforcer) ซึ่งจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือ ตัวเสริมแรงบวกกับตัวเสริมแรงลบ หรือตัวเสริมแรงปฐมภูมิกับตัวเสริมแรงทุติยภูมิ (“Skinner’s Theory on Operant Conditioning”, 2018, para. 1)

3) ทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไคด์ (Thorndike’s Connectionism Theory)

หลักการและแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไคด์ คือ ลักษณะการเรียนแบบลองผิดลองถูก (Trial and Error) การถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อการเรียนหนึ่งส่งผลต่อการเรียนอีกสถานการณ์หนึ่ง การส่งผลนั้นอาจจะอยู่ใน 2

ลักษณะ คือ การถ่ายโอนทางบวก (การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น) และการถ่ายโอนทางลบ (การขัดขวางการเรียนรู้) (“Connectionism Theory”, 2018, para. 1)

1.3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบปัญญานิยม

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบปัญญานิยมจะให้ความสนใจเกี่ยวกับกระบวนการคิด การให้เหตุผลของผู้เรียน ซึ่งเป็นกระบวนการทางสติปัญญาในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับตนเองด้วยการสร้างเสริมประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ และเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ 2 ลักษณะ คือ การหยั่งรู้ (Insight) และการรับรู้ (Perception) ได้ดีขึ้น ผู้เรียนจะเข้าใจและมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น ทฤษฎีการเรียนรู้แบบปัญญานิยม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีการเรียนรู้ของเกสตัลท์ (Gestalt Theory)

แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้เชื่อว่า การเรียนรู้ที่ดีย่อมเกิดจากการจัดสิ่งเร้าต่างๆ มารวมกัน ให้เกิดการรับรู้โดยส่วนรวมก่อนแล้วจึงแยกวิเคราะห์ทีละส่วน มนุษย์จะเรียนจากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย ซึ่งการเรียนรู้เกิดได้ 2 ลักษณะ คือ (1) การรับรู้ (Perception) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มนุษย์ใช้ประสาทสัมผัสรับสิ่งเร้าแล้วถ่ายโอนเข้าสู่สมองเพื่อผ่านเข้าสู่กระบวนการคิด สมองหรือจิตจะใช้ประสบการณ์เดิมตีความหมายของสิ่งเร้าและแสดงปฏิกิริยาตอบสนองออกไปตามที่สมองหรือจิตตีความหมาย และ (2) การหยั่งเห็น (Insight) เป็นการค้นพบหรือเกิดความเข้าใจในการแก้ปัญหาอย่างทันที อันเป็นผลเนื่องมาจากการพิจารณาปัญหาโดยส่วนรวม และการใช้กระบวนการทางความคิดและสติปัญญาของบุคคลนั้น (“Insight Learning”, 2018, para. 1)

2) ทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign Theory) ของเอ็ดเวิร์ด ซี. ทอลแมน (Edward C. Tolman)

ทอลแมน กล่าวว่า “การเรียนรู้เกิดจากการใช้เครื่องหมายเป็นตัวชี้ทางให้แสดงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทาง” สาระสำคัญของทฤษฎีของทอลแมน คือ ในการเรียนต่างๆ ผู้เรียนมีการคาดหมายรางวัล (Reward Expectancy) หากรางวัลที่คาดว่าจะได้รับไม่ตรงตามความต้องการและความพอใจ ผู้เรียนจะพยายามแสวงหารางวัลหรือสิ่งที่ต้องการและพอใจต่อไป ในขณะที่ผู้เรียนพยายามไปให้ถึงจุดหมายที่ต้องการ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนเครื่องหมาย สัญลักษณ์ สถานที่ และสิ่งอื่นๆ ที่เป็นเครื่องชี้ตามไปด้วย (“Sign Learning”, 2018, para. 1)

3) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)

หลักการของทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ คือ พัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามวัยต่างๆ ตามลำดับขั้น ภาษาและกระบวนการคิดของเด็กแตกต่างกัน

จากผู้ใหญ่ ลักษณะของกระบวนการทางสติปัญญา ได้แก่ การซึมซับหรือการดูดซึม (Assimilation) การปรับและจัดระบบ (Accommodation) และการเกิดความสมดุล (Equilibration) (“Piaget’s Theory of Cognitive Development”, 2018, para. 1)

4) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner)

สาระที่สำคัญของทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ คือ การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน มีผลต่อการเรียนของผู้เรียน แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน การเรียนที่ได้ผลดีที่สุด คือ การให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Discovery Learning) และการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนได้ดี (McLeod, 2012, “Bruner”, para. 1)

5) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning Theory)

เมซี โรว์ ศาสตราจารย์ด้านการศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) ชาวสหรัฐอเมริกา เป็นผู้คิดค้นทฤษฎีนี้ หลักการสำคัญ คือ ในด้านหนึ่งของกรอบอ้างอิง (ระบบความคิด) ข้อสรุปในใจและความคาดหวังที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และให้ความหมายกับประสบการณ์ต่างๆ โดยที่เราอาจจะตระหนักหรือไม่ตระหนักถึงกระบวนการเหล่านั้นก็ได้ เป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของเรา ซึ่งกรอบอ้างอิงนี้จะกลับไปส่งผลต่อการเรียนและรับประสบการณ์ใหม่ๆ ของเราด้วย เพราะการเรียนรู้ คือ กระบวนการในการใช้การตีความหมายที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในอดีตมาตีความและให้ความหมายใหม่กับประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อให้แนวทางในการปฏิบัติแก่ตัวเราเอง (“Transformative Learning Theory (Mezirow)”, 2018, para. 1)

จากทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาทางไกล เพราะผู้สอนจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งการจัดการเรียนนี้ ผู้สอนต้องอิงทฤษฎีการเรียนรู้ดังที่กล่าวมาข้างต้น

1.4 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกลเป็นระบบการศึกษาที่มีแนวคิดดังนี้ (กิดานันท์ มลิทอง, 2543, น. 147)

1.4.1 การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education)

การศึกษาเป็นหนทางให้เกิดความรู้และความสามารถ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น การศึกษาทางไกลเป็นระบบการศึกษาที่มุ่งไปสู่อุทิศตลอดชีวิต

1.4.2 การให้โอกาสเท่าเทียมกันในการศึกษา (Equal Opportunity in Education)

การศึกษาทางไกลเป็นทางเลือกหนึ่งที่แก้ไขปัญหาเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษาและการขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้ศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการศึกษาตลอดชีวิต

1.4.3 ส่งเสริมการศึกษามวลชน (Mass Education)

การศึกษาทางไกลเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าไปใช้ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนทุกระดับ โดยการใช้สื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อประสม และอุปกรณ์และเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคม

ทั้งนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการจัดการศึกษาทางไกลจำแนกได้ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538, น. 25)

1) การศึกษาทางไกลเป็นการให้โอกาส ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนทางการศึกษาให้กับผู้เรียนทุกกลุ่มและทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นผู้ขาดโอกาส ผู้พลาดโอกาส และผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

2) การศึกษาทางไกลเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเรียนตลอดชีวิต โดยการประยุกต์ใช้วิธีการสอนทางไกลกับระบบการเรียนการสอน

3) การศึกษาทางไกลใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อหรือกลไกที่นำมาใช้สำหรับการเรียนการสอน สื่อดังกล่าวอาจหมายถึง สื่อการเรียนที่เป็นสื่อประสม สื่อเทคโนโลยี สื่อบุคคล รวมถึงสื่อที่เป็นระบบบริการเพื่อส่งเสริมการศึกษา

4) การศึกษาทางไกลเป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางเศรษฐกิจและสังคม เพราะสามารถให้บริการการศึกษาแก่กลุ่มบุคคลที่ไม่จำกัดจำนวน และไม่จำกัดเวลา ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคม

5) การศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ผู้สอนและผู้เรียนที่อยู่ห่างไกลกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้เรียนที่เดินทางไปเรียนไม่สะดวกหรือมีข้อจำกัดอื่นๆ

6) การศึกษาทางไกลสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งจะช่วยในการเสริมความรู้ของวิชาที่สอนตามหลักสูตรของการศึกษาในระบบโรงเรียน และช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนได้

7) การศึกษาทางไกลสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่ใช้สื่อประสมเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สื่อเอกสาร สื่อเทคโนโลยี และสื่อบุคคล

8) การศึกษาทางไกลสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงการจัดการศึกษาลักษณะนี้จะไม่มีหลักสูตรที่ชัดเจน เนื่องจากการศึกษาทางไกลสามารถ

เผยแพร่ความรู้และทักษะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมาย

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนทางไกล หรือการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาตลอดชีวิต โดยใช้สื่อประสม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่อบุคคล เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคนให้มีโอกาสเท่าเทียมกัน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม

1.5 หลักการสำคัญของการศึกษาทางไกล

จากแนวความคิดต่างๆ จะพบว่าการศึกษาทางไกลมีหลักการสำคัญที่แตกต่างไป จากการศึกษาในระบบอื่นๆ ดังที่ วิจิตร ศรีสอาน และคณะ (2534, น. 35) ได้จำแนกลักษณะสำคัญ ดังนี้

1.5.1 การเรียนการสอนทางไกลเป็นระบบการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียน อยู่ห่างไกล ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนอาจพบปะหรือได้รับความรู้โดยตรงจากผู้สอนน้อยกว่าการศึกษา ตามระบบปกติ โดยส่วนใหญ่แล้วจะผู้สอนจะถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อประสม สื่อเทคโนโลยี หรือสื่อบุคคล

1.5.2 การเรียนการสอนทางไกลจะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน ผู้เรียน สามารถเลือกวิชาเรียนตามความสนใจของตนเอง สามารถเลือกวิธีการเรียน สถานที่เรียน และกำกับ ควบคุมการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการเรียนด้วยตนเองจากสื่อหลักและสื่อเสริมที่สถาบันการศึกษา จัดบริการให้หรือที่ผู้เรียนจัดหาได้เอง

1.5.3 การเรียนการสอนทางไกลจะใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการ บริหารและการบริการสำหรับผู้เรียน สื่อที่กล่าวถึงนี้รวมถึงสื่อหลักและสื่อเสริม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ เทปเสียงประกอบชุดวิชา วิดีทัศน์ประกอบชุดวิชา สื่อการสอนทางโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อคอมพิวเตอร์ ตลอดจนสื่อที่มีได้จัดส่งให้แก่ผู้เรียน โดยตรง แต่จะจัดสื่อดังกล่าวไว้ให้บริการตามศูนย์การศึกษาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเยี่ยมจาก ศูนย์การศึกษาแต่ละแห่งได้

1.5.4 การศึกษาทางไกลจะดำเนินการและควบคุมคุณภาพในรูปขององค์กร คณะ บุคคล หรือองค์กรหลายองค์กรรับผิดชอบ การศึกษาทางไกลได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีการลงทุน ทางการศึกษาที่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น ประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงใช้เป็นเครื่องมือใน การจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น เพราะประหยัดงบประมาณและทรัพยากร และลดปัญหาการขาดแคลน ครูผู้สอน นอกจากนี้ระบบการศึกษาทางไกลเป็นระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและได้ มาตรฐาน เนื่องจากในระบบการศึกษาทางไกลจะมีการสร้างองค์กรขึ้นมารับผิดชอบในการพัฒนา

หลักสูตรและผลิตสื่อการสอน เอกสารประกอบการสอน ตลอดจนการออกข้อสอบ อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาทางไกลมีระบบควบคุมคุณภาพการศึกษาอย่างงวดขัน เข้มงวด และเคร่งครัด และสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

1.5.5 การศึกษาทางไกลเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ได้รับการออกแบบขึ้นอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การผลิตเอกสารและสื่อการสอน ซึ่งผลิตโดยผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการวัดและประเมินผล อาจกล่าวได้ว่าเป็นการผลิตสิ่งที่เป็นผลจากการสร้างสรรค์งานหรือผลงานที่ได้มาตรฐานและมีคุณค่าอย่างแท้จริง ต่อจากนั้นจะมีการบริการส่งต่อไปยังผู้เรียน ในขณะที่ผู้เรียนจะจัดส่งกิจกรรมหรืองานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอนมายังสถาบันการศึกษา ซึ่งฝ่ายงานหรือหน่วยงานในสถาบันศึกษานั้นจะจัดส่งกิจกรรมหรืองานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอนของผู้เรียน ไปยังผู้สอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้สอนตรวจตามมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ และมีการส่งผลการตรวจไปยังผู้เรียนด้วยเช่นกัน

1.5.6 การศึกษาทางไกลดำเนินงานในรูปแบบกิจกรรมทางอุตสาหกรรมหรือเป็นกระบวนการทางอุตสาหกรรมในการจัดเตรียม ผลิต ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ และบริการไปสู่ผู้เรียนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน เนื่องจากมีการผลิตสื่อการสอนในจำนวนมาก และได้มีการนำวิธีการและเทคนิคที่จัดเป็นระบบ พร้อมกับดำเนินการตามขั้นตอนของระบบอุตสาหกรรม

1.5.7 การศึกษาทางไกลมุ่งเน้นการผลิตและบริการจัดส่งสื่อการสอนทางไกลมากกว่าการสอนผู้เรียนโดยตรง

1.5.8 ระบบการเรียนการสอนทางไกลของสถาบันการศึกษาจะมีการจัดตั้งฝ่ายงาน สำนักงาน หรือหน่วยงานรับผิดชอบในการสนับสนุนการเรียนการสอนและบริการต่อผู้เรียน ถึงแม้ว่าผู้เรียนและผู้สอนจะอยู่ห่างไกลกัน แต่ผู้เรียนก็จะได้รับการสนับสนุนจากผู้สอนและได้รับการบริการการศึกษาจากศูนย์การศึกษาประจำท้องถิ่นในลักษณะต่างๆ

1.5.9 ระบบการเรียนการสอนทางไกลจะใช้การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะเรียนจากสื่อการสอนที่สถาบันการศึกษาได้จัดทำและจัดส่งไปให้เป็นหลักมากกว่าการเรียนจากผู้สอนโดยตรง แต่การติดต่อระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนก็ยังคงเป็นการสื่อสารแบบสองทาง เช่น ทางจดหมาย โทรศัพท์ เป็นต้น รวมถึงการสอนเสริมที่ผู้สอนและผู้เรียนเผชิญหน้ากัน โดยตรง

โดยทั่วไปแล้ว การศึกษาทางไกลจะประกอบด้วย 5 มิติ (Keegan, 1990 อ้างถึงใน Wang & Liu, 2003, p. 121; Mukerji & Tripathi, 2003, p. 2) ได้แก่

1. การอยู่ห่างกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

2. การใช้สื่อ
3. การสื่อสารสองทาง
4. อิทธิพลของระบบหรือองค์กรทางการศึกษา
5. ดำเนินการด้วยกระบวนการทางอุตสาหกรรม

สรุปได้ว่าหลักการสำคัญของการศึกษาทางไกลเป็นการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ห่างไกลกัน โดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารและการบริการสื่อทางเทคโนโลยี มีการดำเนินงานและควบคุมคุณภาพในรูปแบบขององค์กร และกระบวนการเรียนการสอนได้รับการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

1.6 พัฒนาการของการศึกษาทางไกลในต่างประเทศ

จากการศึกษาจากวรรณกรรมของนักวิชาการหรือนักการศึกษาหลายท่าน สามารถสรุปพัฒนาการการศึกษาทางไกลในต่างประเทศได้ดังนี้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2558, น. 1-9 – 1-11)

การเรียนการสอนทางไกลของประเทศต่างๆ ทั้งในทวีปสหรัฐอเมริกา ยุโรป เอเชีย ออสเตรเลีย และแอฟริกา เริ่มต้นจากการเรียนการสอนทางไปรษณีย์ให้กับผู้เรียนที่อยู่ห่างไกลหรือพักอาศัยอยู่ในถิ่นทุรกันดาร และไม่สามารถเดินทางมาเรียนที่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาได้ ต่อมาใน พ.ศ. 2463 (ค.ศ. 1920) เป็นต้นมา ได้มีการใช้สื่อการสอนในรูปแบบวิทยุกระจายเสียงเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน และการสอนผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนด้วย โดยมีการจัดกลุ่มผู้เรียนนอกระบบ โรงเรียนให้รับฟัง และร่วมกันอภิปรายสาระความรู้ที่ได้รับจากวิทยุกระจายเสียง

ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนทางไกลได้เปลี่ยนไปจากวัตถุประสงค์เดิม ซึ่งแต่เดิมวัตถุประสงค์ของการศึกษาทางไกลจะเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการให้การศึกษากับผู้เรียนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ที่ห่างไกลจากสถาบันการศึกษา และไม่สามารถเดินทางมาเข้าชั้นเรียนได้ แต่ปัจจุบันการศึกษาทางไกลเป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสหรือขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่ไม่พร้อมหรือไม่สะดวกที่จะศึกษาแบบชั้นเรียนในสถาบันการศึกษาไม่ว่าผู้เรียนจะอาศัยอยู่ใกล้หรือไกล ดังนั้น การศึกษาทางไกลจึงส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการศึกษาขึ้นในทุกสถานที่และทุกเวลา อันส่งผลต่อการศึกษาดลอดชีวิต

ระบบการเรียนการสอนทางไกลจะแตกต่างกับระบบการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนปกติที่ครูผู้สอนจะถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เรียนแบบเผชิญหน้าโดยตรง ซึ่งประสิทธิภาพของการเรียนการสอนจะขึ้นอยู่กับผู้สอน แต่ระบบการเรียนการสอนทางไกลผู้สอนและผู้เรียนอยู่ห่างไกลกัน จึงต้องอาศัยสื่อและช่องทางในกระบวนการสื่อสารที่จะถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ไปยังผู้เรียน ดังนั้น ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนจึงขึ้นอยู่กับ

ผู้สอนและสื่อ เนื่องจากสื่อจะเป็นสิ่งที่นำสาร เชื่อมโยง ถ่ายทอดความรู้ ความคิด และประสบการณ์จากผู้สอนส่งไปให้ผู้เรียน สื่อหรือสื่อการสอนนี้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เทปเสียง ซีดีเสียง รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เป็นต้น เพราะฉะนั้น การเรียนการสอนในระบบทางไกลจะมีประสิทธิภาพหรือคุณภาพขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและคุณภาพของสื่อการสอนทางไกลเป็นส่วนใหญ่ (ชินิศ ภูศิริ, 2558, น. 5-9)

สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบการเรียนการสอนทางไกลของประเทศในทวีปต่างๆ นั้น ในระยะเริ่มแรกเป็นการสอนทางไปรษณีย์ มีสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก ต่อมามีการใช้สื่อการสอนประเภทอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น โดยประมาณ ค.ศ. 1940 มีการใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง ระหว่าง ค.ศ. 1950-1960 มีการใช้สื่อวิทยุโทรทัศน์ ประมาณ ค.ศ. 1970 มีการใช้วีดีโอเทป ประมาณกลางๆ ปี ค.ศ. 1970-1980 เป็นต้นมา สื่อคอมพิวเตอร์เริ่มแพร่หลาย ซึ่งในปัจจุบันด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคม จึงมีการใช้ดาวเทียม และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในลักษณะต่างๆ เช่น Web-based Learning, Teleconference, E-Mail, Internet, e-Learning เป็นต้น

สำหรับพัฒนาการของสื่อการสอนทางไกลเริ่มต้นจากสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อทางไปรษณีย์ ซึ่งเป็นสื่อแอนะล็อก (Analog) รวมถึงสื่อที่เป็นภาพหรือเสียง ต่อมาได้มีการพัฒนาสื่อที่เป็นดิจิทัล (Digital) โดยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้มีการนำมาประยุกต์ในการจัดทำสื่อการสอนทางไกลให้เป็นที่สองทางที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) และเครือข่ายเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) การหลอมรวมของสื่อ เช่น เอ็มเลิร์นนิง (m-Learning) สื่อสังคมออนไลน์ (Online Social Media) ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (Open Education Resources: OER) และ มู๊ก (Massive Online Open Courses: MOOCs) เป็นต้น ทำให้เกิดการรับส่งและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การศึกษาด้วยตนเองในระบบการเรียนการสอนทางไกลมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจัดเป็นการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนในสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง และระบบการศึกษาจะก้าวเข้าสู่การเรียนในทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลาจากศูนย์กลางความรู้ เรียกว่า การศึกษากว้างขวาง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2558, น. 15-2)

อนึ่ง สุมาลี สังข์ศรี (2549, น. 70-71) ได้สรุปข้อมูลจากการประชุมระดับโลกเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล (World Conference on Open Learning and Distance Education) ครั้งที่ 20 ระหว่างวันที่ 1-5 เมษายน 2544 สามารถจำแนกยุคหรือระยะของการศึกษาทางไกลออกเป็น 5 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก (Correspondence Model)

ระยะที่ 2 การใช้สื่อประสมหรือสื่อหลายแบบ (Multi-media Model) คือ มีการผสมผสานสื่อหลายชนิด เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง วีดิโอเทป เป็นต้น

ระยะที่ 3 การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ร่วมกับสื่ออื่นๆ (Tele-Learning Model)

ระยะที่ 4 การใช้คอมพิวเตอร์หลากหลายรูปแบบมากขึ้น (Flexible Learning) ได้แก่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) เครือข่ายเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) และเว็บไซต์ (Website) ต่างๆ

ระยะที่ 5 การใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าของสื่อมากที่สุด (Intelligent Flexible Learning Model) เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail: E-mail) การสร้างบทเรียนออนไลน์ (Online) และ บทเรียนในซีดี (CD) บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) การใช้แพลตฟอร์มเพื่อการเรียนการสอน (Learning Platform) การใช้ภาษามาร์กอัปสำหรับการใช้งานทั่วไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสิ่งที่เอาไว้ติดต่อกันในระบบที่มีความแตกต่างกัน (Extensible Markup Language: XHTML) เป็นต้น

สอดคล้องกับ มัวร์ และแอนเดอร์สัน (Moore, M.G. and Anderson, W.G., 2003 อ้างถึงใน สุมาลี สังข์ศรี, 2549, น. 67-68) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของสื่อที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกล ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก (เป็นช่วงการเรียนการสอนทางไปรษณีย์)

ระยะที่ 2 ได้แก่ สื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อวิทยุโทรทัศน์ (เป็นช่วงระยะเวลาการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิด)

ระยะที่ 3 ได้แก่ สื่อประสม (เป็นช่วงที่มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการศึกษา)

ระยะที่ 4 ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) และสื่อดิจิทัล (Digital Media) อาทิเช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ ซีดีรอม (CD-ROM) ฐานข้อมูล (Database) ฮาร์ดแวร์ (Hardware) และซอฟต์แวร์ (Software) สำหรับจัด Video Conferences, Virtual Seminar, Computer-supported Co-operative Learning

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าสื่อที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนทางไกลมีพัฒนาการเป็นลำดับ โดยเริ่มต้นจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และดาวเทียม ย่อมแสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลมีการพัฒนาให้ก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

1.7 การจัดรูปแบบของการศึกษาทางไกล

ในปัจจุบัน รูปแบบการศึกษาทางไกลสามารถจำแนกตามบริบท และจำแนกตามการเปิดโอกาส (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2558, น. 2-40 – 2-42) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.7.1 รูปแบบการศึกษาทางไกลสามารถจำแนกตามบริบท โดยแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1) การศึกษาทางไกลแบบเอกวิถี (Single Mode) คือ การจัดการเรียนการสอนทางไกลที่ส่งสาระความรู้ สื่อ และประสบการณ์ไปยังผู้เรียนและนักศึกษาที่บ้าน (Home-Based) หรือที่ทำงาน (Office-Based) โดยผู้เรียนและผู้สอนไม่ต้องพบปะกัน แต่อาจพบปะได้เป็นครั้งคราวตามความจำเป็น

2) การศึกษาทางไกลแบบทวิวิถี (Dual Mode) คือ การเปิดหลักสูตรการศึกษาทางไกลคู่ขนานกัน (Extramural Study or On-Campus/Off-Campus Programs)

3) การศึกษาทางไกลแบบไตรวิถี (Triple Mode) คือ การจัดการศึกษาทางไกลที่ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนได้ด้วยตนเอง ได้แก่ การเรียนที่บ้าน การเรียนในห้องเรียน และการเรียนที่บ้านบ้างและในห้องเรียนบ้าง

1.7.2 รูปแบบการศึกษาทางไกลตามการเปิดโอกาส จำแนกได้ 7 รูปแบบ คือ

- 1) การศึกษาแบบสมทบ
- 2) การศึกษาภาคพิเศษ
- 3) การศึกษาระบบคู่ขนาน
- 4) การศึกษาแบบตลาดวิชา
- 5) การศึกษาแบบเปิด
- 6) การเรียนแบบเปิด
- 7) การศึกษาทางไกลไร้พรมแดน

แต่ในส่วนของคีแกน (Keegan, 1980 อ้างถึงใน อำไพรัตน์ อักษรพรหม, 2552, น. 22-23) ได้จัดรูปแบบการศึกษาทางไกลไว้ 6 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาทางไกลโดยหน่วยงานหรือองค์กรอิสระ และให้วุฒิการศึกษาโดยมหาวิทยาลัยของรัฐ (External Degree) เช่น มหาวิทยาลัยลอนดอน (London University) เป็นต้น

2. การจัดการศึกษาทางไกลคู่ขนานกับโปรแกรมการเรียนการสอนแบบชั้นเรียน ซึ่งผู้เรียนหรือนักศึกษาเลือกเรียนจาก โปรแกรมการศึกษาทางไกลหรือ โปรแกรมการศึกษาแบบชั้นเรียน

3. การจัดการศึกษาทางไกลแบบเต็มรูปแบบ เช่น มหาวิทยาลัยเปิด (Open University) เป็นต้น

4. การสอนผ่านระบบสื่อสารมวลชน เช่น โปรแกรมการศึกษาของสถานีโทรทัศน์บีบีซี เป็นต้น

5. การจัดโปรแกรมการศึกษาทางไกลที่เกิดจากความร่วมมือของกลุ่มมหาวิทยาลัยที่มีการสอนแบบชั้นเรียน และไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนทางไกล หรือมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเปิด ซึ่งมีการแบ่งปันทรัพยากรและบุคลากรร่วมกัน

6. การศึกษาต่อเนื่องตามอัธยาศัย ซึ่งจัดโดยองค์กรต่างๆ ให้กับผู้สนใจทั่วไปหรือให้กับพนักงานขององค์กร เป็นการเรียนจากสื่อหรือวัสดุการเรียน โดยอาจมีติวเตอร์ (Tutor) แนะนำผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อหรือวัสดุการเรียน

ตอนที่ 2 สื่อการศึกษาและเทคโนโลยีการสื่อสาร

2.1 ความหมายของสื่อการศึกษา

นิยามความหมายของคำว่า “สื่อการศึกษา” มีนักวิชาการได้ให้ไว้ดังนี้

ฐาปนีย์ ธรรมเมธา (2539, น. 5) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “สื่อ” หมายถึง ตัวกลางหรือตัวนำในการนำพา หรือถ่ายทอดสิ่งต่างๆ เมื่อมีการใช้สื่อสำหรับการถ่ายทอดวิชาความรู้ในการจัดการเรียนการสอน จะเรียกว่า “สื่อการศึกษา” หรือ “สื่อการเรียน” หรือ “สื่อการเรียนการสอน”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “สื่อการสอน” หมายถึง วิธีการ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้เป็นสื่อในการศึกษา

จากความหมายของคำว่า “สื่อการศึกษา” ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สื่อการศึกษา หมายถึง ตัวนำหรือตัวกลางที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับการถ่ายทอดความรู้

2.2 เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศเพื่อการศึกษา

เมื่อก้าวถึงเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศเพื่อการศึกษา จะเกี่ยวข้องกับ

1. คอมพิวเตอร์ เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบันทั้งทางด้านความจุ ความเร็ว ขนาด และขีดความสามารถในการทำงาน ซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ ระบบเมนเฟรม ซูเปอร์คอมพิวเตอร์ มินิคอมพิวเตอร์ และไมโครคอมพิวเตอร์

2. คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา หมายถึง การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหาร การศึกษา การจัดการศึกษา และการบริการการศึกษาโดยการเลือกใช้โปรแกรมให้เหมาะสมกับงานแต่ละประเภท

3. อินเทอร์เน็ต เป็นระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารในการจัดการศึกษา การบริหาร และการให้บริการการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รวมถึงช่องทางการสืบค้นความรู้จากห้องสมุด ศูนย์ความรู้ ศูนย์สารสนเทศและแหล่งความรู้ออนไลน์ ฐานความรู้ ฐานข้อมูล และการบริการคำปรึกษาแนะแนว

4. โทรคมนาคมที่ใช้เพื่อการศึกษา หมายถึง การสื่อสารระยะทางไกลโดยใช้เทคโนโลยี ได้แก่ การประชุมทางไกล ดาวเทียมเพื่อการศึกษา รวมถึงการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารทางการศึกษา อาทิ เทคโนโลยีด้านโทรศัพท์ เทคโนโลยีเสียง และเทคโนโลยีภาพ เพื่อให้ผู้เข้าประชุมตั้งแต่สองจุด สามารถติดต่อสื่อสารกันได้แม้จะอยู่คนละแห่ง ส่วนการสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการศึกษา เป็นการสื่อสารที่ครอบคลุมกระบวนการแปลงสัญญาณเสียง สัญญาณภาพ และข้อมูล โดยส่งสัญญาณผ่านคลื่นวิทยุความถี่สูงในระบบ C-Band หรือระบบ Ku-Band เพื่อให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถโต้ตอบกันได้

2.3 ขอบข่ายการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์กับการศึกษา

การสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์กับการศึกษา คือ การนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้ใช้จะต้องทราบรูปแบบของการจัดการเรียนการสอน และกลุ่มผู้เรียนก่อน จึงจะสามารถเลือกเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ระบบการศึกษาของไทยที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ได้แก่ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ 3) การศึกษาตามอัธยาศัย และ 4) การศึกษาทางไกล

สำหรับขอบข่ายของการใช้เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์กับการศึกษาทางไกล หมายถึง การจัดระบบ โปรแกรมการเรียน โดยการนำเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนและผู้สอนซึ่งอยู่ห่างไกลกันสามารถติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ในเนื้อหาวิชา และสร้างปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เช่น การเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ การสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ด้วยไมโครเวฟ ดาวเทียม การประชุมทางไกลผ่านวีดิทัศน์ กระดานสนทนา ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และโทรศัพท์

2.4 เป้าหมายของการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษา

เป้าหมาย 3 ประการของการใช้เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อการสื่อสารหลัก 2) เพื่อการสื่อสารเสริม และ 3) เพื่อการสื่อสารเพิ่มเติม

2.4.1 การใช้เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารหลัก เป็นการสื่อสารที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในชั้นเรียนระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ใช้กับระบบการศึกษาทางไกลและการศึกษานอกระบบ โรงเรียน

2.4.2 การใช้เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารเสริม เป็นการสื่อสารที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการสื่อสารนอกชั้นเรียน เพื่อเสริมการการเผชิญหน้าในชั้นเรียน เช่น การสื่อสารผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การส่งงานตามที่มอบหมายผ่าน Weblog เป็นต้น

2.4.3 การใช้เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารเพิ่มเติม เป็นการสื่อสารที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้กับตนเอง ผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องรู้จักกัน แต่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน แบบนี้เหมาะสมกับการศึกษาตามอัชฌาศัย เช่น การอภิปรายในประเด็นการศึกษาผ่านกระดานสนทนา เป็นต้น

2.5 เทคโนโลยีสนับสนุนการสื่อสาร

เทคโนโลยีสนับสนุนการสื่อสาร มี 2 รูปแบบ คือ 1) เทคโนโลยีสนับสนุนการสื่อสารแบบใช้สาย 2) เทคโนโลยีสนับสนุนการสื่อสารแบบไร้สาย

2.5.1 เทคโนโลยีสนับสนุนการสื่อสารแบบใช้สาย หมายถึง การรับ-ส่งข้อมูลระหว่างอุปกรณ์หรือเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้สายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ซึ่งหมายรวมถึงการสื่อสารแบบใช้สายผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่านสายสัญญาณรูปแบบต่างๆ เช่น สายโทรศัพท์ สายเคเบิลใยแก้วนำแสง การเชื่อมต่อในระบบ Local Area Network (LAN) เป็นต้น

2.5.2 เทคโนโลยีสนับสนุนการสื่อสารแบบไร้สาย หมายถึง การรับ-ส่งข้อมูลระหว่างอุปกรณ์หรือเครื่องคอมพิวเตอร์จากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งโดยอาศัยคลื่นความถี่วิทยุ คลื่นไมโครเวฟผ่านอากาศ ได้แก่ การสื่อสารผ่านดาวเทียม การสื่อสารผ่านสัญญาณไมโครเวฟ การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ การสื่อสารด้วยเทคโนโลยี Wi-Fi, Bluetooth, WiMAX เป็นต้น

2.6 รูปแบบของการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์กับการศึกษา

รูปแบบของการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์กับการศึกษาแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การสื่อสารแบบประสานเวลา 2) การสื่อสารแบบไม่ประสานเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ, 2553, น. 2-23)

2.6.1 การสื่อสารแบบประสานเวลา (Synchronous) หมายถึง การสื่อสารในรูปแบบข้อความเสียง ภาพและเสียง ที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีการนัดหมายเวลาในการสื่อสารให้ชัดเจน โดยสามารถใช้การสื่อสารแบบประสานเวลาได้ 2 แนวทาง คือ (1) การจัดการศึกษาผ่านเทคโนโลยีสนับสนุนการสื่อสาร เช่น การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การจัดประชุมระดมความคิดเห็น หรือการฝึกอบรมด้วยการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ และ (2) การใช้เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์แบบประสานเวลาในการติดต่อระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เช่น การประชุมทางไกลผ่านระบบวีดิทัศน์ การสนทนาออนไลน์ (Chat) การประชุมออนไลน์ (Online Conference) ผ่านโปรแกรมต่างๆ อาทิ Net Meeting, Adobe Breeze Meeting เป็นต้น

2.6.2 การสื่อสารแบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous) หมายถึง การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสาร (ผู้สอน) และผู้รับสาร (ผู้เรียน) แบบไม่ประสานเวลา กล่าวคือ ไม่ได้มีการสนทนาผ่านเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ในเวลาเดียวกันและสถานที่เดียวกัน กล่าวคือ ผู้ส่งสารจะส่งข้อความ เสียง ภาพ ผ่านเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณสมบัติในการจัดเก็บ และส่งสารที่ต้องการนำเสนอไปสู่ผู้รับสาร เมื่อผู้รับสารเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเข้าสู่เครื่องมือสื่อสารนั้นๆ ผู้รับสารสามารถเรียกข้อมูลนั้นขึ้นมานำเสนอได้ ผู้รับสารสามารถตอบคำถาม อภิปราย และให้ผลย้อนกลับได้โดยใช้เครื่องมือสื่อสารเดียวกัน ตัวอย่างเครื่องมือการสื่อสารแบบนี้ เช่น กระดานสนทนา (Web Board) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Mail) เว็บล็อก (Weblog) เป็นต้น

การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมผ่านการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ จะอยู่ในรูปแบบข้อคิดเห็น ความรู้ การตอบคำถาม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่วนเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การสนทนาออนไลน์ การสื่อสารผ่าน Weblog หรือแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ หรือสมุดบันทึกอิเล็กทรอนิกส์

2.7 การสื่อสารโทรคมนาคมกับการศึกษา

โทรคมนาคมเพื่อการศึกษา เป็นการใช้สื่อด้านโทรคมนาคมเพื่อถ่ายทอดความรู้สู่ผู้รับฟังรับชม มีทั้งความรู้ทั่วไปและความรู้ที่เป็นหลักสูตรในสถานศึกษา ประเภทของโทรคมนาคมการศึกษาจำแนกได้ตามสัญญาณเสียง สัญญาณภาพและสัญญาณเสียง และโทรคมนาคมเพื่อการศึกษาที่มีบทบาทต่อการศึกษิตตามพัฒนาการของยุคสมัย ได้แก่ โทรศัทพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ใยแก้วนำแสง ดาวเทียม และระบบบริการรวมเครือข่ายดิจิทัล

2.8 เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับการศึกษา

คอมพิวเตอร์มีวิวัฒนาการขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยสามารถพิจารณาจากความเร็วในการทำงาน ความถูกต้อง แม่นยำ ความเชื่อถือได้ การเก็บและย้ายข้อมูลได้ครั้งละจำนวนมากและรวดเร็ว มีการพัฒนาเครือข่ายความเร็วสูง ทำให้สามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ในทั่วโลกตลอดเวลา ปัจจุบันเราจึงเรียกกันว่ายุคไอที (Information Technology) ซึ่งเป็นการรวมกันระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (Computer Technology) กับเทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology or Telecommunication Technology) ทำให้สามารถส่งสารได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งมีการสื่อสารเครือข่ายออนไลน์ (Online)

2.9 เทคโนโลยีด้านการสื่อสาร

2.9.1 เทคโนโลยีการสื่อสารแบบใช้สาย

ตั้งแต่ ค.ศ. 1729 ได้เกิดพัฒนาการของการใช้สัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ผ่านสายสื่อสารที่มีระยะทางยาว การสื่อสารแบบใช้สาย โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานการสื่อสารแบบใช้สาย ได้แก่ ANSI, ISO, CCITT, IEEE และ EIA

เทคโนโลยีที่นำสัญญาณในระบบการสื่อสารโทรคมนาคมแบบใช้สายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สายนำสัญญาณไฟฟ้า และสายนำสัญญาณแสง รายละเอียดมีดังนี้

สายนำสัญญาณไฟฟ้า เป็นเทคโนโลยีที่นำสัญญาณแบบใช้สายขั้นพื้นฐานเป็นหลักในระบบการสื่อสารโทรคมนาคม ซึ่งระบบการสื่อสารโทรคมนาคม ได้แก่ ระบบโทรเลข ระบบโทรศัพท์ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และระบบการสื่อสารโทรคมนาคมแบบใหม่ การรับ-ส่งสัญญาณในระบบ แอนาล็อกและดิจิทัล

สายนำสัญญาณแสง เป็นเทคโนโลยีใหม่ของยุคดิจิทัล ได้แก่ เส้นใยนำแสง (Optical Fiber หรือ Fiber Optic Cable) ที่ผลิตจากแก้วซิลิกา (Silica) เราจึงเรียกเส้นใยนี้ว่า ใยแก้วนำแสง (Glass Optical Fiber) หากผลิตมาจากพลาสติกบริสุทธิ์ที่มีคุณสมบัติเหมือนแก้ว เราจะเรียกว่า Plastic Optical Fiber

2.9.2 การสื่อสารไร้สายกับการศึกษา

การสื่อสารแบบไร้สายมีพัฒนาการมาจากการประดิษฐ์คิดค้นอุปกรณ์กำเนิดกระแสไฟฟ้า แล้วนำมาประยุกต์กับระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยมีระบบการรักษาความปลอดภัยด้วยการกำหนดรหัสในการนำไปสู่การใช้ในแต่ละครั้ง

สายนำสัญญาณแบบไร้สายมีพัฒนาการมายาวนานพอๆ กับสายนำสัญญาณแบบใช้สาย อันเป็นจุดเปลี่ยนของการพัฒนาระบบสายนำสัญญาณแบบไร้สายเนื่องจากการคิดค้นและประดิษฐ์ทรานซิสเตอร์ (Transistor) ขึ้นมาทดแทนหลอดสุญญากาศ (Vacuum Tube)

เทคโนโลยีสายนำสัญญาณแบบไร้สาย เป็นการใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในหลายความถี่เป็นตัวนำที่ทำให้เกิดการสื่อสารข้อมูลจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง โดยไม่ต้องใช้สายนำสัญญาณ ความถี่ที่นิยมใช้ในเทคโนโลยีสายนำสัญญาณแบบไร้สาย ได้แก่ คลื่นวิทยุ (Radio Waves) ไมโครเวฟ (Microwave) และอินฟราเรด (Infrared)

การสื่อสารแบบไร้สายมีหลักพื้นฐานอย่างเดียวกับการสื่อสารแบบใช้สายต่างกันตรงที่มีการใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าแทนสายเคเบิล เพื่อการสื่อสารในลักษณะเครือข่ายการสื่อสารแบบ ไร้สายจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ เครือข่ายแพนไร้สาย (Wireless Personal

Area Network หรือ Wireless PAN) เครือข่ายแลนไร้สาย (Wireless Local Area Network หรือ Wireless LAN) และเครือข่ายแวนไร้สาย (Wireless Wide Area Network หรือ Wireless WAN)

2.10 สื่อการศึกษาทางไกล

2.10.1 สื่อแอนะล็อก

1) สื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อพื้นฐานที่ใช้กันมาตั้งแต่เริ่มมีระบบการเรียนการสอนทางไกลจนถึงปัจจุบัน เป็นสื่อที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาทางไกลในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา เนื่องจากเป็นสื่อที่ใช้ง่าย ไม่ต้องพึ่งพาอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีอื่นใดในการใช้งาน มีใช้กันอยู่ทั่วไป ราคาไม่แพง พกพาง่ายและสะดวก และสามารถจัดส่งให้ผู้เรียนได้ง่ายโดยผ่านทางระบบไปรษณีย์

2) วิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียงเป็นการสื่อสารด้วยเสียงในรูปของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าในอากาศ นิยมใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาทางไกล และการฝึกอบรม

3) วิทยุโทรทัศน์

เป็นการสื่อสารด้วยสัญญาณภาพและสัญญาณเสียง ปัจจุบันมีการกระจายภาพและเสียงทางวิทยุโทรทัศน์ออกอากาศอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ การกระจายภาพและเสียงวิทยุโทรทัศน์ออกอากาศแบบกว้างไกล การกระจายภาพและเสียงวิทยุโทรทัศน์ระยะใกล้หรือแบบแคบ การกระจายภาพและเสียงวิทยุโทรทัศน์ผ่านสายเคเบิล และการกระจายภาพและเสียงวิทยุโทรทัศน์ผ่านอินเทอร์เน็ต ส่วนระบบการถ่ายทอดสัญญาณ มี 3 ระบบ คือ ระบบพื้นฐานของวิทยุโทรทัศน์ ระบบวิทยุโทรทัศน์ในสตูดิโอ และระบบวิทยุโทรทัศน์นอกสถานที่

4) โทรทัศน์

โทรทัศน์พัฒนามาจากระบบการสื่อสารที่ใช้สายนำสัญญาณ จนถึงระบบไร้สายและระบบโทรทัศน์เคลื่อนที่ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีการสื่อสารกันในระยะทางที่ไกลขึ้นและรวดเร็วขึ้น โดยมีอุปกรณ์ที่สำคัญ ได้แก่ อุปกรณ์ระบบสื่อสัญญาณ อุปกรณ์ชุมสาย และอุปกรณ์ด้านผู้ใช้

โทรทัศน์ไร้สาย เป็นโทรทัศน์ที่รับส่งสัญญาณ โดยใช้คลื่นวิทยุ มีข้อจำกัดในเรื่องของระยะทางในการใช้งาน แต่สามารถใช้งานโดยไม่จำเป็นต้องอยู่กับที่ ซึ่งต่างจากโทรทัศน์เคลื่อนที่ ที่ทำงานโดยอาศัยคลื่นวิทยุ สามารถใช้งานได้ในขณะที่เคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูงและในระยะทางที่ไกลๆ ได้ โทรทัศน์เคลื่อนที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งถึง

ปัจจุบันมีการพัฒนาการของสมาร์ทโฟน (Smart phone) ที่สามารถรับส่งข้อมูลที่เป็นมัลติมีเดีย และสามารถจัดการข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้สมาร์ทโฟนได้

เทคโนโลยีดาวเทียม เป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารได้ทุกภูมิภาคทั่วโลก ส่วนอินเทอร์เน็ตเป็นเทคโนโลยีด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงกันอยู่ทั่วโลก เมื่อนำเทคโนโลยีทั้งสองนี้มาใช้ในการสื่อสารทางโทรศัพท์ จึงทำให้เกิดพัฒนาการของโทรศัพท์ดาวเทียมและโทรศัพท์อินเทอร์เน็ต

เทคโนโลยีโทรศัพท์เป็นเทคโนโลยีที่มีการนำมาใช้กับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาทางไกล ปัจจุบันเป็นของสมาร์ทโฟน (Smart Phone) ที่มีประสิทธิภาพสูงในการติดต่อสื่อสาร จนทำให้เกิดการศึกษารูปแบบใหม่ ที่เรียกว่า โมบายล์เลิร์นนิง (Mobile Learning)

5) การประชุมทางไกล

การประชุมทางไกล (Teleconferencing) หมายถึง การเชื่อมโยงการติดต่อสื่อสารของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ห่างกันคนละที่ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบโทรคมนาคม เช่น เครือข่ายโทรศัพท์หรือดาวเทียมในลักษณะที่เป็นเสียง ภาพหรือตัวอักษร

6) ดาวเทียมเพื่อการศึกษา

ดาวเทียมเพื่อการศึกษา เริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ซึ่งประเทศไทยเริ่มมีดาวเทียมดวงแรกใน พ.ศ. 2536 และใช้ชื่อว่า “ดาวเทียมไทยคม” จากนั้นได้มีการนำดาวเทียมมาใช้ในการศึกษาครั้งแรกใน พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบัน ดาวเทียมที่นำมาใช้เพื่อการศึกษาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) การแบ่งตามวงโคจร 2) การแบ่งตามการนำมาใช้กับการศึกษา ทั้ง 2 ประเภทจะต้องมีตัวดาวเทียม และสถานีภาคพื้นดินจึงจะดำเนินการได้

2.10.2 สื่อดิจิทัล

1) ซีดีรอม (Compact Disc-Read Only Memory: CD-ROM)

ซีดีรอมเป็นแผ่นดิสก์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูล ที่เป็นภาพ เสียง หรือดิจิทัลในจำนวนมาก ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการผลิต จัดส่ง และจัดเก็บข้อมูล ต่อมาได้มีการพัฒนาแผ่นดีวีดีรอม (DVD-ROM) เพื่อรองรับการจัดเก็บข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และล่าสุดมีการพัฒนาแผ่น บลูเรย์ (Blu-Ray Disc) ที่มีความจุถึง 50 GB ขึ้นไป

2) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Book/eBook)

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คือ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ถูกแปลง (Digitized) ให้อยู่ในรูปของสื่อดิจิทัล เช่น การแปลงสารานุกรมทั้งชุดให้เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถบรรจกลงในแผ่นซีดีรอมเพียง 1-2 แผ่นได้

3) คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction: CAI)

เป็นการพัฒนาบทเรียนที่นำมาใช้งานบนคอมพิวเตอร์ เรียกว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นสื่อที่ถูกจัดเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์หรือบันทึกไว้ในแผ่นซีดีรอม

4) อีเลิร์นนิ่ง (e-Learning)

อีเลิร์นนิ่งเป็นกระบวนการเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลาโดยผ่านสื่อคอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อีเลิร์นนิ่ง ช่วยผู้เรียนให้มีเสรีภาพ ในการเลือกเนื้อหาสาระของการเรียน กำหนดเนื้อหาการเรียนของตนเองตามความถนัดและความ สนใจ การนำเสนอเนื้อหาจะอยู่ในลักษณะมัลติมีเดีย ซึ่งจะช่วยให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอน ก่อให้เกิดการอภิปรายระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน นับว่าเป็นสื่อที่ช่วยใน การขยายโอกาสทางการศึกษา

5) เว็บบแคสต์ (Webcasting)

เว็บแคสต์เป็นการให้บริการ โดยให้ผู้ฟังหรือผู้ชมเข้ามาเลือกรับฟัง หรือชมรายการได้ตามต้องการของตนเอง โดยการออกอากาศรายการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุ โทรทัศน์ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

6) มหาวิทยาลัยเสมือนจริงหรือห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual University or Virtual Classroom)

มหาวิทยาลัยเสมือนจริงหรือห้องเรียนเสมือนจริงเป็นการศึกษาผ่าน ระบบเครือข่าย โดยผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเดินทางมาเข้าชั้นเรียนตามปกติ

2.10.3 สื่อที่เกิดจากการหลอมรวมของสื่อ

1) เอ็มเลิร์นนิ่ง (m-Learning or Mobile learning)

เอ็มเลิร์นนิ่ง คือ การศึกษาผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่หรืออุปกรณ์พกพาทุก ประเภท เช่น โน้ตบุ๊ก คอมพิวเตอร์ เน็ตบุ๊ก แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน โทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น

2) สื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ เป็นสื่อดิจิทัลหรือซอฟต์แวร์ที่ทำงานอยู่บน พื้นฐานของระบบเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต โดยมีการนำข้อมูลที่เป็นเหตุการณ์ ประสบการณ์ รูปภาพ วิดีโอ และเพลงต่างๆ มาแบ่งปันให้กับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตคนอื่นๆ ได้รับรู้และใช้ประโยชน์ ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว โดยมีการนำสื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้กับการศึกษา ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอข้อมูล สารทางวิชาการ วิดีโอ รูปภาพ เสียง และเสียง ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นขยายการศึกษาที่ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น

2.11 อนาคตทัศน์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2558: 2-5 – 2-6)

2.11.1 การสื่อสารเสมือนจริง (Virtual Communication) เป็นกระบวนการที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสื่อสารเสมือนอยู่ด้วยกัน ทั้งสองฝ่ายเห็นหน้าเห็นตากัน โดยผ่านคอมพิวเตอร์เครือข่าย ผู้ส่งสาร (ครู) และผู้รับสาร (ผู้เรียน) อยู่คนละแห่ง แต่สามารถแพร่กระจายความรู้ให้ปรากฏพร้อมกันได้ทุกแห่ง และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้พร้อมกันในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลากันจากศูนย์ความรู้หรือฐานความรู้โดยใช้เทคโนโลยีสื่อสารและสารสนเทศจนทำให้เกิดภควันตภาพ (Ubiquitous) ขึ้น เสมือนหนึ่งผู้ส่งสารและผู้รับสารได้สื่อสารแบบเผชิญหน้ากันจริงๆ

คำว่า ภควันต หมายถึง การแบ่งส่วนไปปรากฏ ณ ทุกแห่งหน สามารถเข้าถึงข้อมูลถึงที่ความรู้ได้ในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลากัน

ภควันตวิทยา (Ubiquitology of Pakawantology) หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยการแพร่ข้อมูลองค์ความรู้และการติดต่อสื่อสารไปทุกหนทุกแห่ง เพื่อให้สามารถรับรู้ได้ในเวลาเดียวกันหรือ ต่างเวลากัน

เทคโนโลยีภควันตภาพ เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดภควันตภาพ ซึ่งเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ได้แก่ คอมพิวเตอร์พกพา (Tablet PC) เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคม สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ การแพร่ภาพและเสียงผ่านดาวเทียม ห้องเรียนภควันตภาพ และชุมชนภควันตภาพ

2.11.2 การสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Real Time Face-to-Face Communication) เป็นการสื่อสารที่ผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ในสถานที่เดียวกัน เทคโนโลยีสำหรับการสื่อสารแบบเผชิญหน้า ได้แก่ สื่อโสตทัศน์ สื่อนำเสนอ ตำรา แบบเรียน เครื่องฉาย และเครื่องนำเสนอต่าง ๆ

การสื่อสารแบบเผชิญหน้า มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ได้แก่ พฤติกรรมด้านจิตพิสัย คือ ความสนใจ ความรู้สึก อารมณ์ ค่านิยม จริยธรรม (ความประพฤติตามกรอบของความดี) และคุณธรรม (สภาวะที่เป็นคุณประโยชน์หรือกรอบแห่งความดี) และพฤติกรรมด้านทักษะพิสัย ได้แก่ การฝึกงาน ดูงาน และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ผู้เรียนและผู้รับการอบรมจะต้องเข้าฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ตามห้องปฏิบัติ โรงงาน และแหล่งประสบการณ์วิชาชีพต่างๆ

ตอนที่ 3 ระบบการศึกษาทางไกล

3.1 ความหมายของระบบ

ประชุม รอดประเสริฐ (2535, น. 66) กล่าวว่า ระบบ คือ องค์ประกอบของสิ่งทั้งหมด ทั้งปวงที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างเป็นหนึ่งอันเดียวกัน มีการทำหน้าที่ตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

จันทรานี สงวนนาม (2545, น. 85) ได้ให้คำจำกัดความของ ระบบ หมายถึง กลุ่มของ ส่วนประกอบต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อดำเนินงานให้ได้ผลตาม เป้าหมายหรือความต้องการขององค์กร

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, น. 933) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า ระบบ หมายถึง กลุ่มของสิ่ง ซึ่งมีลักษณะประสานเข้าเป็นหนึ่งเดียวกันตามหลักแห่งความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน ด้วยระเบียบ ของธรรมชาติหรือหลักเหตุผลทางวิชาการ เช่น ระบบประสาท ระบบทางเดินอาหาร ระบบจักรวาล ระบบสังคม ระบบการบริหารประเทศ เป็นต้น

ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล (2550, น. 20) กล่าวว่า ระบบ หมายถึง กลุ่มขององค์ประกอบ ที่มีการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้อ้างไว้ ซึ่งองค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย การป้อนเข้าสู่ระบบ (Input) การประมวลผล (Process) ผลลัพธ์ (Output) และการให้ข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback)

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2553, น. 1-2) กล่าวว่า ระบบเป็นการบูรณาการองค์ประกอบ ระบบย่อยหรือหน่วยย่อยที่มีความอิสระ แต่มีความสัมพันธ์กันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกันขององค์ประกอบใหญ่ ระบบใหญ่ หรือหน่วยใหญ่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ระบบมีความสำคัญในการระบุสัดส่วนการดำเนินการตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุด โดยมีการควบคุมเพื่อให้การดำเนินการให้เกิดความสำเร็จ องค์ประกอบของระบบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ

กล่าวโดยสรุป ระบบ หมายถึง กลุ่มขององค์ประกอบที่ทำงานร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันที่ตัวมันเองและสิ่งแวดล้อมภายนอก เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมี ส่วนประกอบ 4 ส่วน เอื้อต่อการกระทำ คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลย้อนกลับ (Feedback)

3.2 องค์ประกอบของระบบ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบ ดังนี้

ประทุม รอดประเสริฐ (2535, น. 67) กล่าวว่า ระบบจะประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลนำเข้าหรือสิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) หรือผลงาน (Output) ซึ่งทั้ง 3 ส่วนประกอบนี้จะมีความเกี่ยวข้องกันและทำงานร่วมกันติดต่อกันไปเป็นระบบอย่างมีระเบียบจนจบลง ณ จุดเริ่มต้นนั้นอีก เมื่อส่วนประกอบใดไม่ทำงานส่วนอื่นก็จะหยุดทำงานไปด้วยเช่นกัน

วีระ สุภากิจ (2539, น. 28) กล่าวว่า ระบบ จะประกอบด้วยหน่วย (Units) หรือระบบย่อยๆ ที่ทำงานร่วมกันกับหน่วยอื่นๆ จะเกิดผลผลิตขึ้น เช่น องค์ประกอบของระบบควบคุมการจราจรบริเวณสี่แยก ประกอบด้วย เส้นในถนน เครื่องหมายสัญญาณไฟ และตำรวจจราจร เป็นต้น

จันทราณี สงวนนาม (2545, น. 86) ได้กำหนดองค์ประกอบของระบบทางการบริหารว่าประกอบด้วย 4 ส่วนที่สำคัญ ดังนี้ (1) ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ ทรัพยากรทางด้านบริหาร ซึ่งได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุ อุปกรณ์ (Materials) การบริหารจัดการ (Management) และแรงจูงใจ (Motivations) (2) กระบวนการ (Process) คือ การนำทรัพยากรด้านการบริหารมาใช้ในการดำเนินการที่สัมพันธ์กันและสอดคล้องกัน ทั้งนี้ กระบวนการจะประกอบด้วยระบบย่อยๆ หลายๆ ระบบ ตั้งแต่การบริหารและการจัดการ การนิเทศ การวัดและประเมินผล การติดตาม และการตรวจสอบ เพื่อให้ส่วนประกอบทั้งหลายเข้าสู่กระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (3) ผลลัพธ์ (Product or Output) เป็นผลที่เกิดจากกระบวนการของการนำเอาส่วนประกอบต่างๆ มาดำเนินการ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้ (4) ผลกระทบ (Outcome or Impact) เป็นผลที่เกิดขึ้นหลังจากการเกิดผลลัพธ์ ซึ่งอาจจะเป็นส่วนที่คาดคิดหรือไม่เคยคาดคิดมาก่อน

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของระบบ หมายถึง ชุดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นเอกภาพเพื่อมุ่งสู่จุดหมายของการร่วมกัน ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลย้อนกลับ (Feedback)

3.3 การจัดระบบทางการศึกษา

การนิยามความหมายของการจัดระบบทางการศึกษา มีนักการศึกษาและนักวิชาการต่างๆ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

องค์การเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ให้ความหมายของการจัดระบบทางการศึกษาว่า เป็นวิธีการเข้าแทรก พยุง หรือ ประคับประคองระบบทางการศึกษา องค์กร สถาบันการศึกษาที่ยังไม่เกิดขึ้นหรือมีอยู่แล้วให้สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงระบบ วิธีการบริหาร การดำเนินงาน การศึกษาอบรม การเรียน การสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริหารและการประเมิน เพื่อให้การจัดการศึกษามี

ประสิทธิภาพ และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม (เป็รื่อง กฎท และวสนน ทวีกุลทรพ์, 2536, น. 72)

เป็รื่อง กฎท และวสนน ทวีกุลทรพ์ (2536, น. 73) ได้นยามความหมายของคำว่าการจ้ดระบบทางการศีกษา หมายถึง การพิจรณาและกำหนดแนวทงปฏิบัติงนให้บรรลุเป้้าหมายและการพัฒนาการศีกษาอย่างมีระบบ ซึ่งมีการระบุข้ันตอนของการจ้ดระบบที่ตระหนักถึงสภาพแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน หรือเพื่อปรับปรุงและแก้ไขข้อสงสัยทางการศีกษา

วสนน ทวีกุลทรพ์ (2553, น. 2-5) ให้ค่านยามว่า การจ้ดระบบทางการศีกษา หมายถึง การกะกำหนดแผนหรือโครงการที่จะดำเนินการต่อไป และการพัฒนาการศีกษาในระดับต่างๆ อย่างเป็นระบบ ด้วยการระบุข้ันตอนที่พิจรณาถึงสภาพแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน และลักษณะที่พึงประสงค์ของผลล้ท้ทางการศีกษา เพื่อให้ได้ระบบการศีกษาใหม่หรือเพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาทางการศีกษา

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจ้ดระบบทางการศีกษา หมายถึง การวางแผนและการกำหนดข้ันตอนการดำเนินงานทางการศีกษา ให้มีการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ

3.4 ข้ันตอนการจ้ดระบบทางการศีกษา ข้ันตอนการจ้ดระบบทางการศีกษา จำแนกออกเป็น 4 ข้ันตอน ได้แก่ ข้ันวิเคราะห์ระบบ ข้ันสังเคราะห์ระบบ ข้ันสร้างแบบจำลองระบบ และข้ันทดสอบระบบ (วสนน ทวีกุลทรพ์, 2553, น. 2-27) ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 การวิเคราะห์ระบบทางการศีกษา เป็นการตรวจตราและไตร่ตรองส่วนประกอบของระบบทางการศีกษา เพื่อศีกษาลำดับความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลล้ท้ (ทิพย์เกสร บุญอำไพ, 2553, น. 3-4)

3.4.2 การสังเคราะห์ระบบทางการศีกษา เป็นการรวบรวมหน่วยย่อยที่เป็นส่วนประกอบของระบบทางการศีกษามาจัดเรียงให้อยู่ในลำดับที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงส่วนประกอบหลักของระบบ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลล้ท้ และผลย้อนกลับ อันเป็นวิธิตางเพื่อให้ได้ระบบทางการศีกษาที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริง (ช้ยงค์พรหมวงศ์, 2553, น. 4-2)

3.4.3 การสร้างแบบจำลองระบบทางการศีกษาหรือแบบสร้างแบบจำลองระบบทางการศีกษา เป็นระบบเทียบเหมือนของระบบทางการศีกษา 3 ด้าน ได้แก่ (1) องค์ประกอบเทียบเหมือนกัน ทุกส่วน (2) ลักษณะของการประกอบกันเข้าเป็นโครงสร้างของส่วนประกอบต่างๆ จะต้องมีลักษณะเทียบเหมือนกันได้ทุกส่วนประกอบ และ (3) กระบวนการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบและส่วนประกอบจะต้องเป็นกระสวนหรือแบบเหมือนกัน (Similar in Pattern) (นิคม

ทาแดง, 2536, น. 120.123) แบบจำลองนี้จะช่วยบรรยายขั้นตอนที่สำคัญของระบบ เป็นการสื่อสารให้รู้ถึงขั้นตอนและการควบคุม สามารถทำนายได้ว่าจะเกิดผลลัพธ์อะไรขึ้น เมื่อได้ดำเนินการไปตามระบบ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และเซาวเลิศ เลิศขโลพาร, 2536, น. 46-74)

3.4.4 การทดสอบระบบทางการศึกษา เป็นการตรวจสอบเพื่อความถูกต้องแน่นอนเพื่อหาคุณภาพของระบบ ต่อจากนั้นทำการรับประกัน โดยกระบวนการของการประเมินตรวจสอบ และติดตาม เพื่อให้ได้ระบบที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพตามข้อกำหนดที่วางไว้เป็นหลักก่อนนำไปใช้จริง (ศันสนีย์ สังสรรค์อนันต์, 2553, น. 6-2)

3.5 ระบบการศึกษาทางไกล

3.5.1 องค์ประกอบระบบการศึกษาทางไกล

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2558, น. 2-5 – 2-10) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลจะครอบคลุมถึงองค์ประกอบด้านบริบทของสังคม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลลัพธ์ และผลย้อนกลับตาม CIPOF Model ในการพัฒนาการดำเนินงานและการจัดการศึกษาทางไกลทุกประเภท ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบด้านบริบทของสังคม (C-Context of the Society) การดำเนินการและการจัดการศึกษาทางไกลต้องประสานและตอบรับกับบริบทของสังคมและสภาพแวดล้อมสำหรับผู้เรียนที่สามารถศึกษาหาความรู้ได้โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา โดยสถาบันการศึกษาได้จัดเตรียมประสบการณ์ที่คาดหวังในแต่ละสังคมให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาสามารถดำรงชีพและทำงานในชุมชนหรือสังคมของตนเองได้

2) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า (I-Input) ปัจจัยนำเข้านี้รวมไปถึงปัจจัยนำเข้านามธรรม (Abstract Inputs) ได้แก่ ปรัชญา (Philosophy) ปณิธาน (Mission) วิสัยทัศน์ (Vision) และปัจจัยนำเข้านามรูปธรรม ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน วัสดุ และอุปกรณ์ โดยการใช้ทรัพยากรพื้นฐานของสังคมอย่างประหยัดและพอเพียงเป็นหลักหรือแนวในการดำเนินการ และเน้นการปลูกฝังความคิดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนและสังคม

3) องค์ประกอบด้านกระบวนการ (P-Process) คือ การปรับเปลี่ยนการดำเนินการและการจัดการศึกษาทางไกลตามขั้นตอนของศาสตร์ วิทยาการ และวิธีการวิทยาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพชน ให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของศาสตร์และวิทยาการของโลก เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นภูมิปัญญาชุมชน

4) องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ (O-Output) คือ การพัฒนาการดำเนินการและการจัดการศึกษาทางไกลที่มุ่งการประเมิน ติดตาม และประยุกต์ผลลัพธ์ที่ได้จากการเผชิญประสบการณ์ และสามารถนำผลลัพธ์ดังกล่าวมาใช้ในชุมชนและสังคม

5) องค์กรประกอบด้านผลย้อนกลับ (F-Feedback) คือ การกำกับดูแลการทำงาน ของระบบทั้งหมดทั้งปวงเพื่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำ กระบวนการทัศน์ของการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ที่มุ่งเน้นการเผชิญประสบการณ์มากกว่าการอบรมแบบบรรยาย โดยคำนึงถึงผลกระทบ (Impact)

จากองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบข้างต้น จะเห็นว่า CIPOF Model เป็นแบบจำลองเชิงระบบที่สามารถนำมาประยุกต์ในการพัฒนาการเรียนการสอนทางไกล เพื่อให้ครอบคลุมทุกแง่มุมของการดำเนินการจัดการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 4 การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล ดังนี้

4.1 ประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

สมัยสุโขทัยจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ลักษณะของระบบการศึกษาในช่วงนี้ยังไม่เป็นแบบแผนชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาสำหรับเด็กชาย ซึ่งเป็นการศึกษาหาความรู้ด้านวิชาการและศิลปะ สถานที่ศึกษามักเป็นที่วัด ราชสำนัก และบ้านเจ้านายชั้นสูง การศึกษาด้านวิชาชีพจะมีสอนและถ่ายทอดภายในวงศ์ตระกูล และในหมู่เครือญาติ ส่วนเด็กหญิงจะมีการฝึกงานบ้านในครอบครัว ราชสำนัก และบ้านเจ้านายชั้นสูง ประชาชนนิยมนำบุตรหลานไปไว้กับเจ้านายและผู้มีศักดิ์นาสูงเพื่อให้ใช้สอย และฝึกงานเพื่อคาดหวังว่าจะได้มีโอกาสเข้ารับราชการได้ยศบรรดาศักดิ์ต่อไป อย่างไรก็ดี ประเทศตะวันตกเริ่มเข้ามามีบทบาทในการศึกษาไทยในสมัยอยุธยา โดยเฉพาะประเทศโปรตุเกสเข้ามาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และต่อจากนั้นก็มีการติดต่อมา

ทั้งนี้ การจัดการอุดมศึกษาของไทยได้เริ่มมาตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และอุดมศึกษาในสมัยนั้นมีหลากหลาย ทั้งโรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนแพทย์ และโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ที่ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย และได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งอื่นในเวลาต่อมา ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยสังกัดอยู่ในกระทรวงต่างๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สังกัดกระทรวงเกษตร เป็นต้น

จนถึงปี พ.ศ. 2502 รัฐบาลสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ตราพระราชบัญญัติโอนย้ายมหาวิทยาลัยทุกแห่งไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เนื่องจากได้ตราพระราชบัญญัติเพื่อจัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้นในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และมีความเห็นที่ว่า การที่มหาวิทยาลัยแยกสังกัดกันอยู่ต่างกระทรวงเป็นเรื่องยากในการบริหาร และการสร้างมาตรฐานการศึกษา การโอนย้ายมหาวิทยาลัยทั้งหมดมารวมกันในสำนักนายกรัฐมนตรีทั้งหมดจะเป็นการสะดวกในการบริหารและการดำเนินงาน ทั้งในด้านวิชาการและงานเอกสาร และจะบรรลุตามความมุ่งหมายของการจัดตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลในขณะนั้น

ในปี พ.ศ. 2514 สภาการศึกษาแห่งชาติและที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยของรัฐได้ร่วมกันเสนอความเห็นต่อจอมพลถนอม กิตติขจร หัวหน้าคณะปฏิวัติ ว่า มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีอิสระในการบริหาร มีเสรีภาพในการถ่ายทอดทางวิชาการและแสวงหาความรู้โดยยึดหลักความเป็นเลิศทางวิชาการ จึงควรแยกมหาวิทยาลัยออกจากระบบราชการเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล แต่ถ้าหากไม่สามารถดำเนินการได้ ควรมีการจัดตั้งทบวงอิสระหรือทบวงในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

ดังนั้น เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2515 จึงได้มีการจัดตั้งทบวงมหาวิทยาลัยโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 ในชื่อ “ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ” ในสังกัดนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการและกำกับการศึกษาของรัฐในระดับอุดมศึกษานอกเหนือจากที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 320 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 กำหนดระเบียบการปฏิบัติราชการของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐขึ้น เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา การกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา การบริหารงานบุคคล การพิจารณาการเสนอและพิจารณาอนุมัติ การจัดตั้ง ยุบรวม มหาวิทยาลัย คณะ และภาควิชา ตลอดจนการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา และเป็นศูนย์ประสานงานด้านการจัดการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย ทำให้ทบวงมหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่แตกต่างจากกระทรวงและทบวงอื่นที่ไม่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่ไว้โดยเฉพาะ

ในปี พ.ศ. 2520 รัฐบาลสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ตราพระราชบัญญัติ เปลี่ยนชื่อ ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็น ทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง ไม่อยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน เนื่องจากมีการโอนงานกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจากกระทรวงศึกษาธิการมาอยู่ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังได้ยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 320 โดยตราพระราชบัญญัติ

ระเบียบการปฏิบัติราชการของทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2520 ขึ้นแทน เพื่อให้ทบวงมหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นของรัฐและเอกชนในสังกัดด้วย ต่อมาพระราชบัญญัตินี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี พ.ศ. 2537 เพื่อให้มีอำนาจครอบคลุมถึงมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่ปรับเปลี่ยนสถานภาพจากสถาบันที่เป็นส่วนราชการไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับตามนโยบายของรัฐบาลที่จะให้มหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่งที่เป็นส่วนราชการ ออกจากระบบราชการ

ทั้งนี้ คณะกรรมการการอุดมศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณา เสนอนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีสถานภาพเป็นนิติบุคคล แบ่งส่วนราชการตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 โดยแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 8 สำนัก 2 กลุ่ม ได้แก่ สำนักอำนวยการ สำนักทดสอบกลาง (ยุบเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2548 ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2548) สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน สำนักประสานและส่งเสริมกิจการอุดมศึกษา สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะบุคลากร กลุ่มตรวจสอบภายใน และกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร มีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด จำนวน 156 แห่ง ได้แก่ (1) สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด/ในกำกับของรัฐ จำนวน 81 แห่ง และ (2) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 75 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558, น. 17)

4.2 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยมีพัฒนาการมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า (รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) โดยมีการจัดตั้งเป็นสถาบันสอนทักษะและวิชาชีพชั้นสูง มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรสำหรับการปฏิบัติงานในสถานที่ราชการ และเพื่อปลูกฝังวินัย สร้างความสามัคคีในหมู่ประชาชน และเพื่อรองรับสิ่งทันสมัยต่างๆ

ซึ่งการศึกษาจะใช้รูปแบบและแนวคิดของประเทศตะวันตก อันเป็นการปกป้องประเทศจากภัยคุกคามจากภายนอก ในด้านหลักสูตรจะมุ่งเน้นวิชาการด้านการบริหารประเทศ ด้านการปกครอง และด้านเทคนิควิทยา เช่น การแพทย์ การศึกษา คมนาคม ป่าไม้ โยธา วิชาแผนที่ เป็นต้น

ต่อมา จุดมุ่งหมายของการก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาได้ขยายขอบเขตให้กว้างขึ้น โดยมีได้มุ่งผลิตบุคลากรสำหรับการทำงานในภาครัฐเท่านั้น และได้มุ่งไปสู่การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองการปกครอง ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตาม ภาครัฐยังมีบทบาทอย่างยิ่งในการบริหารจัดการและการวางแผนภาระด้านการศึกษา พร้อมกับเป็นผู้ขับเคลื่อนที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่สำคัญที่สุดด้วย

ในระยะต่อมา การจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาได้กระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ ในส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นการเปิดและขยายโอกาสให้กับประชาชนที่ด้อยโอกาสบางกลุ่มและในบางท้องถิ่น (สิริลักษณ์ คอมนันท์ และสกันธ์ วรรณวิวัฒนา, 2537, น. 22-23) ในปัจจุบันการก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปของมหาวิทยาลัยแบบดั้งเดิม สถาบันเทคโนโลยี วิทยาลัยเฉพาะทาง วิทยาลัยชุมชน ทั้งของรัฐและเอกชน นอกจากนี้มีการขยายตัวจัดตั้งเป็นวิทยาเขต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในส่วนภูมิภาคด้วย

4.3 มหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับการศึกษาทางไกล

ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอ้าน (2529, น. 46-54) เป็นผู้ให้กำเนิดแนวคิดและวางแผนการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ใช้ระบบการศึกษาทางไกลเป็นแห่งแรกของประเทศไทย การดำเนินการดังกล่าวเริ่มต้นจากการศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยว่าระบบการศึกษาทางไกลสามารถนำมาใช้กับสังคมไทยได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 ต่อจากนั้น เมื่อปี พ.ศ. 2514 ได้นำแนวคิดนี้เสนอต่อคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ ต่อมาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้ และจัดทำโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งใช้เวลาประมาณ 4 ปี เนื่องจากมีการเปลี่ยนรัฐบาล จากนั้นคณะกรรมการพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้จึงได้จัดทำรูปแบบโครงสร้าง ดำรงความต้องการ ดำรงสาขาวิชาที่ควรเปิด เพื่อใช้เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติ พร้อมกับการจัดเตรียมบุคลากรรุ่นบุกเบิก โดยเฉพาะบุคลากรผู้สอนต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในสาขาที่เปิดสอน เพื่อเป็นหลักในการจัดทำหลักสูตร เตรียมสื่อการสอน และนำเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดต่อกันได้อย่างสะดวก รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดและวางระบบเพื่อการเตรียมพร้อมในการรับนักศึกษา โดยใช้เวลาประมาณ 2 ปี จากนั้นได้ทดลองเปิดหลักสูตรแรก คือ สาขาศึกษาศาสตร์ และสาขาการจัดการงานก่อสร้าง งานต่อมาคือการพัฒนาสื่อการสอนก่อนที่จะเปิดการสอน ในระยะแรกนี้ใช้หนังสือตำราเป็นสื่อการสอน นอกจากนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ยังมีศูนย์การศึกษาตั้งอยู่ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยอาศัยความร่วมมือจากสถานศึกษาต่างๆ และมีมุม มสธ. ในห้องสมุดประชาชน เพื่อจัดบริการแก่ผู้เรียนหรือนักศึกษา

นอกเหนือจากตัวอย่างการเปิดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชแล้ว ในประเทศไทยยังมีการเปิดสถาบันการศึกษาทางไกลในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนสำหรับประชาชนนอกระบบโรงเรียนให้มีโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในวัยแรงงาน ซึ่งเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลสถิติเกี่ยวกับระดับการศึกษาของประชาชนวัยแรงงาน ในด้านการบริหารจัดการและการให้บริการการศึกษาทางไกลของสถาบันการศึกษาทางไกล แบ่งออกเป็น การวางระบบทะเบียนนักศึกษาและการวางระบบสื่อออนไลน์เพื่อการเรียนในระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) โดยมีหลักสูตร 2 หลักสูตร หรือ การศึกษาพื้นฐาน และการศึกษาต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวรรณกรรมต่างๆ สามารถสรุปพัฒนาการการศึกษาทางไกลในประเทศไทยได้ดังนี้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2558, น. 1-11 – 1-14)

การศึกษาทางไกลได้เริ่มขึ้นในประเทศไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) เมื่อครั้งปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพน และได้โปรดให้จารึกตำราต่างๆ ไว้ในแผ่นศิลาแล้วประดับไว้ในบริเวณวัด รวมถึงการเขียนภาพและรูปปั้นต่างๆ เพื่อให้ประชาชนเลือกศึกษาหาความรู้ได้ตามความสนใจ

ใน พ.ศ. 2477 มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เพื่อให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นลักษณะตลาดวิชา รับผู้เรียนหรือนักศึกษาอย่างไม่จำกัดจำนวน ใช้วิธีการสอนแบบชั้นเรียนเป็นหลัก และมีการใช้สื่อบ้างเพื่อช่วยเหลือนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัด อยู่ห่างไกล หรือติดภาระการงานที่ไม่สามารถเข้าชั้นเรียนได้ โดยมีการจัดทำตำรา เอกสารคำสอนออกจำหน่ายให้ไปศึกษาเองที่บ้าน เมื่อถึงกำหนดวันสอบ ก็จะมาสอบ ซึ่งอาจนับได้ว่ามีการใช้วิธีการศึกษาทางไกลอยู่บ้าง แต่ปัจจุบันมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เปิดสอนแบบชั้นเรียนเท่านั้น ไม่ได้ใช้วิธีการศึกษาทางไกล

ต่อมาใน พ.ศ. 2514 มีจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีลักษณะคล้ายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในสมัยแรก ซึ่งรับจำนวนผู้เรียนอย่างไม่จำกัดจำนวน เพื่อให้การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสำหรับผู้ที่ยังสอบเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษาอื่นไม่ได้ ลักษณะการเรียนการสอนมี 2 ลักษณะ คือ เป็นแบบชั้นเรียนสำหรับผู้เรียนหรือนักศึกษาที่สามารถมาฟังคำสอนที่มหาวิทยาลัยได้ และนักศึกษาที่มาเข้าชั้นเรียนไม่ได้ โดยสามารถซื้อตำรา เอกสารคำสอนไปศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน แล้วมาสอบตามกำหนดการสอบ ทั้งนี้ ยังมีการจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง

ราชการวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อเสริมอีกด้วย ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงใช้วิธีการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกลด้วยเช่นกัน

การจัดการเรียนการสอนโดยวิธีทางไกลได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นแบบแผนชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกองการศึกษาผู้ใหญ่ (ปัจจุบัน คือ สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียน) ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะขยายการศึกษานอกโรงเรียน โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ชนบททางไกล จึงได้ทดลองโครงการการศึกษานอกโรงเรียนทางวิทยุและไปรษณีย์ขึ้น (ว.ป.ณ.) ต่อมาใน พ.ศ. 2523 กองการศึกษาผู้ใหญ่ได้รับการยกฐานะเป็นกรมการศึกษานอกโรงเรียน โครงการนี้ยังคงดำเนินต่อไปจนกระทั่งถึง พ.ศ. 2525 เป็นปีสิ้นสุดโครงการทดลอง ทำให้ได้รูปแบบที่ชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งจะขยายไปสู่การปฏิบัติการจริง

ส่วนการศึกษาทางไกลในระดับที่สูงขึ้น คือ การที่รัฐบาลได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเปิดขึ้น ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ใน พ.ศ. 2521 เป็นมหาวิทยาลัยที่ใช้วิธีการศึกษาทางไกลโดยตรง เริ่มดำเนินการสอน ใน พ.ศ. 2523 ปัจจุบันมีหลักสูตรหลายระดับตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตร ระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก จัดการเรียนการสอนให้แก่ประชาชนทั้งประเทศโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก และมีสื่อเทปเสียง วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ การสอนเสริม และสื่อประเภทต่างๆ เป็นสื่อเสริม นับว่าเป็นการขยายโอกาสการศึกษาให้กับผู้ที่อยู่ห่างไกล และผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยทั่วไป

นอกเหนือจากนี้ ในประเทศไทยยังมีมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนอีกหลายแห่งได้นำวิธีการศึกษาทางไกลไปใช้ควบคู่กับการเรียนแบบชั้นเรียนมากขึ้น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดหลักสูตรการศึกษาทางไกลและได้รับการรับรองหลักสูตรจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จำนวน 7 แห่ง ดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เป็นสถาบันอุดมศึกษานานาชาติแห่งแรกของไทย ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2512 โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการเรียนการสอน ปัจจุบันมี 3 วิทยาเขต อัน ได้แก่ วิทยาเขตหัวหมาก วิทยาเขตบางนา และวิทยาเขตเอ็มโพเรียม มีจำนวนนักศึกษาทั้งชาวไทยและต่างชาตินรวมกว่า 22,000 คน ใน 24 คณะ 81 สาขาวิชา โดยมีเป้าหมายหลักในการสร้างเสริมศักยภาพให้แก่นักศึกษาเพื่อเป็นผู้มีความรู้ทัดเทียมนานาชาติ มีความสามารถเพียงพอทั้งด้านสาขาวิชาที่เรียน ด้านภาษา และด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเริ่มต้นใช้อินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนมากกว่า 18 ปี ซึ่งนับเป็นสถาบันอันดับต้นๆ ของประเทศไทยที่นำอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเรียนการสอน เทคโนโลยีสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยจึงได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการเรียนการสอน รวมถึงการนำมาใช้ในการบริหารงานภายในองค์กร เพื่อให้เป็นสถาบันการศึกษาของไทยที่มีศักยภาพ

ทัดเทียมสถาบันในระดับนานาชาติ นอกจากนี้แล้วยังมีการพัฒนาสู่ระบบการศึกษาออนไลน์ (e-Learning) โดยมีการจัดตั้ง "วิทยาลัยทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต" ซึ่งในอนาคตคาดว่าจะต้องรองรับการให้บริการแก่นักศึกษาทั้งในและต่างประเทศกว่า 100,000 คน ด้วยปริมาณการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจำนวนมหาศาลนี้เอง ทำให้มหาวิทยาลัยต้องเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศที่รวดเร็วและทันสมัย มีจำนวนเพียงพอเพื่อรองรับความต้องการในการใช้งานของนักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรทั้งหมด โดยทำการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ครบวงจรกว่า 6,000 จุด พร้อมทั้งระบบเครือข่ายแบบไร้สายกระจายอยู่ทั่วมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยรังสิต มีการเปิดโปรแกรมการศึกษาทางไกล โดย คณะ RSU CYBER UNIVERSITY ซึ่งมีปรัชญา (Philosophy) ว่า RSU Cyber University สร้างสรรค์มิติใหม่ทางการศึกษา เพิ่มทางเลือกใหม่ ที่มีคุณภาพสู่สังคม และมีปณิธาน คือ คณะ RSU Cyber University จะขยายโอกาสการเข้าถึงและทางเลือกด้านอุดมศึกษาที่มีคุณภาพ ให้กับนักศึกษาและผู้ใฝ่หาความรู้ และทักษะในการประกอบวิชาชีพเพิ่มเติม เพื่อเป็นผู้นำที่ดีในองค์กร สังคมและประเทศชาติ

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เดิมชื่อมหาวิทยาลัยฉวีวัฒนา ได้รับการสถาปนาขึ้นในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าสถาปนาพระอิสริยยศที่ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2538 โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบการเรียนการสอนทางไกล คือ วิทยาลัยการศึกษาระบบเครือข่าย ได้นำการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนสะดวกสบาย และประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สามารถเข้าเรียนโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ร่วมกันเปิดหลักสูตรบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ โดยรับสมัครผู้จบประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรือปริญญาตรี เมื่อเรียนสำเร็จจะได้รับวุฒิบัญชีบัณฑิต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายส่งเสริมการอุดมศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือโครงการ Thailand Cyber University (TCU) เพื่อให้บริการการศึกษาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) แก่ประชาชนทุกระดับทุกอาชีพ ผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างและขยายโอกาสให้แก่ประชาชนเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้น

มหาวิทยาลัยปทุมธานี เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในนาม “วิทยาลัยปทุมธานี” เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2542 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถาบันแห่งนี้ เพื่อเป็นการขยายโอกาสให้แก่เยาวชนในจังหวัดปทุมธานี

และพื้นที่ใกล้เคียง ให้มีโอกาสดำเนินการในระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีทักษะขั้นสูงในการประกอบอาชีพ และประกอบด้วยจริยธรรมในการดำเนินชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติ ปัจจุบันเปิดสอนระบบการศึกษาทางไกล จำนวน 1 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ สถาบันรัชต์ภาคย์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยมีชื่อว่า "วิทยาลัยรัชต์ภาคย์" ต่อมาเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 จึงได้เปลี่ยนประเภทเป็นสถาบัน และใช้ชื่อว่า สถาบันรัชต์ภาคย์ ซึ่งเปิดสอนในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท จำนวน 4 คณะวิชา ได้แก่ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะศิลปศาสตร์ นอกจากนั้นแล้วสถาบันรัชต์ภาคย์ ได้มีการเปิดสอนในระบบทางไกลและตลอดชีวิต ใน 3 สาขาวิชา คือ การจัดการทั่วไป การบัญชี และการตลาด โดยใช้วิธีการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต และสื่อเสริมอื่น ๆ

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนทุนในการก่อตั้งจากบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) และได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เพื่อให้เปิดดำเนินการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2550 สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ได้เปิดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนทางไกล ผ่านการประชุมทางไกล (Video Conference) โดยรับส่งสัญญาณแบบเรียลไทม์ (Real Time) จากห้องเรียนในกรุงเทพมหานคร โดยมีหน่วยการเรียนทางไกล 12 จังหวัด ซึ่งเปิดสอนเฉพาะสาขาวิชาการจัดการธุรกิจสมัยใหม่

โดยสรุปมีมหาวิทยาลัยไทยจำนวนหนึ่งที่เปิดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกล โดยการนำสื่อทางไกลมาใช้ ซึ่งมีการพัฒนาจากสื่อสิ่งพิมพ์ทางไปรษณีย์ มาเป็นสื่อเสียงและภาพ (วิทยุโทรทัศน์) จนพัฒนามาถึงสื่อคอมพิวเตอร์และดาวเทียม

ตอนที่ 5 ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาเอกสาร และเว็บไซต์ (Website) ของหน่วยงานและองค์กรระดับประเทศ และระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ (Accreditation Bodies for Distance Learning และ Global Distance Learning Associations) พบว่า

แนวโน้มการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่มีผลในระยะสั้น คือ การมุ่งเน้นด้านการวัดผล การเรียน และการออกแบบและการทดลองใช้ Blended learning นอกจากนี้แล้วยังมีประเด็นด้านการออกแบบพื้นที่การเรียน (Learning spaces) รวมถึงมิติวิธีการเรียนเชิงลึก (Deeper learning

approaches) สำหรับประเด็นที่ส่งผลกระทบในระยะยาว คือ ประเด็นการเคลื่อนไปข้างหน้าของ Cultures of Innovation และการพิจารณาว่าสถาบันอุดมศึกษาจะเดินหน้าไปได้อย่างไร ซึ่งรัฐบาลต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและโครงสร้างของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ที่จะส่งผลต่อการเพิ่มอัตราการจ้างงานบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาหรือการเพิ่มการผลิตบัณฑิตที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน (Workplace needs)

ทั้งนี้ แนวโน้มการศึกษาระดับอุดมศึกษาเกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษาทางไกลของประเทศต่างๆ ซึ่งจากการประมวลข้อมูลที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.1 ประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, น. 1-77) โดยมียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมถึงรัฐบาลไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา โดยการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเครือข่ายเรียนทางการศึกษาทั้งระบบให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยการจัดการฐานข้อมูลด้วยระบบ cloud computing ที่มีมาตรฐานจัดเก็บนำเข้าและแจกจ่าย content และ courseware เดียวกัน มีการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLIT, DLTV) ที่ส่งออกอากาศในระบบ Satellite TV และ IPTV ที่มีประสิทธิภาพสูง ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง Fiber optic และอินเทอร์เน็ตไร้สาย จัดระบบการเรียนออนไลน์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Virtual Classroom) และพัฒนาห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (e-Library) ให้ได้มาตรฐาน เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) อย่างต่อเนื่องให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลได้กำหนดกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) เป็นแนวทางการพัฒนา ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเข้าถึง (Access) และการลดช่องว่างดิจิทัล (Digital Divide) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการการเรียนทางไกล (Distance Learning) และการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ (e-Learning) ทั้งที่เป็นการเรียนในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย สำหรับ Thailand 4.0: โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2559, น. 1-151) มีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนกลไกการขับเคลื่อนการเติบโตชุดใหม่ (New Growth Engines) เพื่อเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ “ประเทศใน โลกที่หนึ่ง” ภายในปี 2575 ทั้งนี้ ในด้านการศึกษาจะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียน” ของคนไทยทั้งระบบ ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนเป้าหมายและระบบ

การบริหารจัดการการเรียน กระบวนทัศน์และทักษะครู หลักสูตรการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนระบบนิเวศน์ของการเรียน

ในมิติของการศึกษาทางไกล กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548 และ ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2548, น. 75-92)

5.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา (Caruth and Caruth, 2013, p. 121-131, 141-149)

วิวัฒนาการของการศึกษาทางไกลของอเมริกามีประวัติมายาวนาน และมีรูปแบบที่หลากหลาย จากบันทึกไอแซค พิตแมน ในปีค.ศ.1840 การศึกษาทางไกลของอเมริกาเริ่มด้วยรูปแบบของจดหมาย จากนั้นในปี ค.ศ.1873 จึงมีการพัฒนาให้มีการศึกษาทางไกลที่บ้านโดย แอนนา เอเลียต ทิกเนอร์ ลูกสาวของศาสตราจารย์แห่งฮาร์วาร์ด อลิซเบธ แคร์รี่ อักซ์ชี ผู้ร่วมก่อตั้งและประธานคนแรกของมหาวิทยาลัยเรดคลิฟท์ ได้ให้นิยามถึงยุคสมัยนั้นว่า "มหาวิทยาลัยแห่งความเงียบ"

ระบบการศึกษาทางไกลที่คิดค้นโดยทิกเนอร์ช่วยให้ผู้หญิงมากกว่า 7 พันคนได้มีโอกาสเรียนหนังสือ ยิ่งไปกว่านั้นประชากรชาวอเมริกามากกว่า 100 ล้านคนเลือกที่จะศึกษาทางไกลนับตั้งแต่ปี ค.ศ.1890 โรงเรียนต่างๆ ได้มีการทำหลักสูตรสำหรับการศึกษาทางไกลหลากหลายหลักสูตรเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้คนภายในประเทศ

การศึกษาทางไกลได้มีการพัฒนาจากการส่งจดหมายมาเป็นวิธีอื่นๆ ตามยุคสมัย อย่างเช่น มหาวิทยาลัยโคลัมเบียเริ่มมีการสอนผ่านทางวิทยุในช่วงปี ค.ศ. 1920 – 1930 และหลังจากนั้นได้มีการแพร่ภาพผ่านทางโทรทัศน์ในช่วงปี ค.ศ. 1960 ผ่านทางรายการต่างๆ ในยุคนั้น

ในปีค.ศ.1970 มหาวิทยาลัยนิวยอร์กได้มีการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการศึกษาทางไกลขึ้นมาโดยเฉพาะ และมีผู้สำเร็จการศึกษา 56,000 คน ในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันในชื่อของ "วิทยาลัยรีเจนท์" ซึ่งได้ถูกรวมเข้ากับมหาวิทยาลัยนิวยอร์กในปี ค.ศ.1998 ปัจจุบันการศึกษาทางไกลได้มีบทบาทมากขึ้นในวงการการศึกษาของอเมริกา

ปัจจุบันการศึกษาทางไกลได้ปรับรูปแบบมาเป็นการเรียนแบบออนไลน์โดยมีสาเหตุดังนี้

1. สถาบันที่มีชื่อเสียงมีหลักสูตรออนไลน์
2. มีการเพิ่มจำนวนหลักสูตรจำนวนมากทางอินเทอร์เน็ต
3. มีจำนวนผู้เรียนทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นมาก
4. การเติบโตของการตลาดการศึกษาทางไกล

สรุปได้ว่าการศึกษาออนไลน์มีบทบาทสำคัญและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาทางไกลในระดับที่สูงขึ้นเพื่อรองรับความนิยมของผู้คนในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ผลจากการวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการเรียนแบบปกติและทางไกล จากการสำรวจในปี ค.ศ. 2003 ร้อยละ 57 ของผู้ที่ทำงานในวงการการศึกษาล้วนมาจากการเรียนหลักสูตรทางไกลซึ่งมีมากกว่าผู้ที่จบหลักสูตรปกติ และเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 66 ในภายหลัง นอกจากนี้ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยหลายคนยังยืนยันว่าหลักสูตรออนไลน์มีคุณภาพเทียบเท่าหรืออาจจะมากกว่าหลักสูตรปกติด้วยซ้ำ ซึ่งผลการสำรวจที่ได้มาจากร้อยละ 55.4 ของมหาวิทยาลัยที่ไม่หวังผลกำไร และร้อยละ 67.0 ของมหาวิทยาลัยที่หวังผลกำไร

การศึกษาทางไกลมีผลต่อจำนวนของนักศึกษาในระบบปกติ ในปี ค.ศ. 2010 การศึกษาทางไกลมีมากถึง ร้อยละ 63 เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2009 ที่มีร้อยละ 59 ส่วนมหาวิทยาลัยก็สามารถทำกำไรเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 51 ในปี ค.ศ. 2009 เป็นร้อยละ 61 ในปี ค.ศ. 2010

ในช่วง 20 ปีหลัง รัฐสภาของสหรัฐอเมริกาได้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขั้นสูงที่ใช้กันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 การเปลี่ยนแปลงกฎหมายในครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อหลักสูตรของโรงเรียนและการแต่งตั้งตัวแทนในการดูแลการศึกษาทางไกลเพื่อเป็นการป้องกันการฉ้อโกงภายในระบบ

การเติบโตของการศึกษาออนไลน์ไม่สามารถเติบโตได้แบบไร้การควบคุม ดังนั้นระบบต้องมีจุดหยุดนิ่งไม่จุดใดก็จุดหนึ่ง การขยายการศึกษาทางไกลในช่วงหลังๆ จะมาจากสถาบันที่เพิ่งก่อตั้งขึ้นมาใหม่เพื่อรองรับความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการเรียนหลักสูตรออนไลน์และมหาวิทยาลัยที่ออกนอกระบบที่มีหลักสูตรออนไลน์อยู่แล้ว การศึกษาออนไลน์จะเติบโตไปได้แค่ไหน? ผลข้อมูลจากการสำรวจสามารถยืนยันได้ว่าการเติบโตของการเรียนออนไลน์จะเติบโตขึ้นเรื่อยๆ มหาวิทยาลัยชื่อดังต่างๆ ก็ยังคงมีนโยบายที่ใช้แข่งขันกันเพื่อรับนักเรียนหลักสูตรออนไลน์เองจากการศึกษาออนไลน์สามารถทำกำไรให้มหาวิทยาลัยได้อย่างไร

นอกจากนั้น รัฐบางรัฐได้วางแผนรับมือกับการเพิ่มขึ้นของผู้ที่จบปริญญาซึ่งจะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายของการศึกษา ซึ่งเห็นได้ว่าสถานการณ์ทางการเงินของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยไม่ได้ดีขึ้น ดังนั้นทางมหาวิทยาลัยจึงต้องจำเป็นที่จะหาทุนเพิ่มขึ้นหากยังต้องการที่จะดำเนินกิจการนี้ต่อ

ผลจากความตกต่ำทางเศรษฐกิจในช่วงศตวรรษที่ 21 และการเปลี่ยนแปลงความต้องการทางวิชาชีพของตลาด โรงเรียนต่างๆ เข้าขั้นวิกฤต เงินเดือนและเงินช่วยเหลือต่างๆ ถูกตัด

คณะบางคณะต้องปิดตัวลง ทางออกทางเดียวของสถานการณ์นี้คือเชิญบริษัทเอกชนให้เข้ามาร่วมลงทุน

บริษัทเอกชนได้เข้ามาช่วยเหลือมหาวิทยาลัยในด้านค่าใช้จ่ายต่างๆ และมีแผนที่จะเปลี่ยนมหาวิทยาลัยให้เป็นแบบออนไลน์ หลังจากที่มีมหาวิทยาลัยเพิ่มหลักสูตรออนไลน์ก็มีผลตอบรับที่ดีและสามารถทำกำไรได้เพิ่มขึ้น

ผู้นำการศึกษาระดับสูงได้ให้ความเห็นว่า การเรียนออนไลน์ช่วยให้เศรษฐกิจดีขึ้น เนื่องจากในตลาดมีความต้องการเรียนออนไลน์และการเรียนแบบปกติที่เพิ่มขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นความต้องการที่จะเรียนออนไลน์นั้นมีมากกว่าการเรียนแบบปกติ

อนาคตของการศึกษาทางไกลจะมีผลต่อการวิจัยเป็นอย่างมาก การศึกษาจะต้องถูกพัฒนาโดยวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย นอกจากนี้การศึกษาทางไกลต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาล ความนิยมในการศึกษาทางไกลในปัจจุบันจะทำให้ระบบนี้มั่นคงขึ้นในอนาคต โรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่างๆ พร้อมใจที่จะลงทุนเงินเพื่อการศึกษามากกว่าที่จะเก็บเงินไว้ในระบบ

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้คำนิยามของการศึกษาทางไกลว่า หมายถึง การศึกษาเพื่อส่งมอบการสอนให้กับนักเรียน โดยมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและผู้สอนทั้งแบบซิงโครนัส (Synchronously) หรืออะซิงโครนัส (Asynchronously) ที่ใช้เทคโนโลยีดังต่อไปนี้

- (1) อินเทอร์เน็ต
- (2) การส่งสัญญาณแบบทางเดียวและแบบสองทางผ่านการออกอากาศแบบเปิด วงจรปิด สายเคเบิล ไมโครเวฟสายบรอดแบนด์ใยแก้วนำแสงดาวเทียม หรืออุปกรณ์สื่อสารไร้สาย
- (3) การประชุมทางเสียง หรือ
- (4) เทปวีดีโอ ดีวีดี และซีดีรอมที่ใช้ในหลักสูตรร่วมกับเทคโนโลยีใดๆ ที่ระบุไว้ในข้อ (1) ถึง (3)

5.2.1 การประเมินผลการศึกษาทางไกล

The Northwest Commission on Colleges and Universities (NWCCU) ได้กำหนดประเด็นต่างๆ เพื่อประเมิน โปรแกรมการศึกษาทางไกลของสถาบันการศึกษาตามแนวทาง C-RAC สำหรับการประเมินผลการศึกษาทางไกล (ออนไลน์) โดยการเข้าเยี่ยมชมสถาบันที่ให้การศึกษทางไกลของผู้ประเมิน เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของรัฐบาล ซึ่งดำเนินการตรวจสอบ

- 1) สถานที่ในการจัดการศึกษาทางไกลมีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบให้แน่ใจว่านักเรียนที่ลงทะเบียนในหลักสูตรการศึกษาทางไกลเป็นนักศึกษาคนเดียวกันกับนักศึกษาที่เข้าร่วมหลักสูตร

- 2) มีกระบวนการในการปกป้องความเป็นส่วนตัวของนักศึกษาที่ชัดเจน
- 3) ต้องแจ้งให้นักเรียนทราบถึงค่าใช้จ่ายเมื่อนักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียน ทั้งนี้ต้องมีการรับรองว่าโปรแกรมการศึกษาทางไกลดังกล่าวเป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับภารกิจและวัตถุประสงค์ทางการศึกษาของสถาบันการศึกษา
- 4) สถาบันการศึกษาทางไกลมีการจัดหาแหล่งทรัพยากรที่เพียงพอ ทั้งด้านการเงิน กายภาพ และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนโครงการศึกษาทางไกล
- 5) หน่วยปฏิบัติการทางวิชาการของสถาบันศึกษาดำเนินการจัดทำหลักสูตรการศึกษาทางไกลที่มีคุณภาพในด้านการสอนและได้ตรงตามมาตรฐานการศึกษา เช่นเดียวกับนักศึกษาที่ได้ศึกษาในวิทยาเขตหลัก
- 6) คณาจารย์ภายในวิทยาเขตมีบทบาทสำคัญในการออกแบบ โปรแกรมการศึกษา
- 7) สถาบันการศึกษามีการประเมินประสิทธิผลทางการศึกษาของแต่ละหลักสูตรการศึกษาทางไกล รวมทั้งการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษา
- 8) นักศึกษาที่ลงทะเบียนหลักสูตรการศึกษาทางไกลสามารถเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งห้องสมุดห้องปฏิบัติการและอุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม
- 9) นักศึกษาที่ลงทะเบียนหลักสูตรการศึกษาทางไกลสามารถเข้าถึงบริการของสถาบันการศึกษาได้อย่างเพียงพอ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การให้คำปรึกษาทางวิชาการ การลงทะเบียนหลักสูตร และการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ
- (10) สถาบันการศึกษาทางไกลมีการจัดทำสิ่งพิมพ์และปฏิทินการศึกษาที่มีความถูกต้อง
- 11) ความสัมพันธ์ตามสัญญาและข้อตกลงกับคู่ค้าหุ้นส่วนมีความชัดเจน และ รับรองว่าสถาบันการศึกษานี้มีความรับผิดชอบ โดยตรงและรับผิดชอบต่อคุณภาพทางวิชาการของ โปรแกรมการศึกษาทางไกลในทุกๆ ด้าน

5.2.2 *Northeastern University* (Northeastern University, 2018, para. 1)

Northeastern University Online ผสมผสานความเป็นเลิศทางวิชาการของ ด้วยแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการเรียนมีหลักสูตรปริญญาและประกาศนียบัตรกว่า 70 หลักสูตรจาก 6 วิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก ได้แก่

- College of Arts, Media & Design
- D'Amore-McKim School of Business
- College of Computer and Information Sciences

- College of Engineering
- Bouvé College of Health Sciences
- School of Law
- College of Professional Studies
- College of Science
- College of Social Sciences and Humanities

5.3 ประเทศแอฟริกาใต้ (University of South Africa, 2015)

5.3.1 การศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศแอฟริกาใต้

การเรียนแบบเปิดและทางไกลในระดับอุดมศึกษาจัดทำโดยสถาบันการศึกษาภาครัฐและเอกชนการลงทะเบียนเรียน โปรแกรมการเรียนแบบเปิดและทางไกลในระดับอุดมศึกษาได้เพิ่มขึ้นอย่างมากโดยเฉพาะในประเทศแอฟริกาใต้

โครงสร้างของนโยบายแห่งชาติเพื่อการเรียนแบบเปิดและทางไกลตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับการรับรองโดย The Southern African Development Community (SADC) ซึ่งในส่วนที่หนึ่งเกี่ยวกับภาพรวมการเรียนแบบเปิดและทางไกลในบริบทแห่งชาติ ส่วนที่สองเป็นกรอบนโยบาย: วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ขอบเขต และหลักการและค่านิยมส่วนที่สามเป็นนโยบาย เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ และแถลงการณ์นโยบาย และส่วนที่สี่เกี่ยวข้องกับกำกับการดำเนินการตรวจสอบและทบทวนนโยบาย

กรอบนโยบาย – วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ขอบเขต และหลักการและ

ค่านิยม

วิสัยทัศน์

- ส่งเสริมวัฒนธรรมของการเรียนตลอดชีวิตที่เข้าถึงได้ มีความมั่นใจในด้านคุณภาพ ค่าใช้จ่ายไม่สูงพร้อมเปิดกว้างและให้โอกาสในการเรียนทางไกล

พันธกิจ

- การเพิ่มบทบาทของผู้ดำเนินการเข้าถึงการเรียนแบบเปิดที่มีคุณภาพและมั่นใจได้ มีความยืดหยุ่น

วัตถุประสงค์

1. การกำหนดแนวทางระดับชาติสำหรับการเรียนแบบเปิด ที่จะช่วยสนับสนุนทรัพยากรมนุษย์และ ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของเศรษฐกิจฐานความรู้

2. อำนวยความสะดวกและเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน รวมถึงการพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ

3. ให้โอกาสมากขึ้นสำหรับการเรียนตลอดชีวิตสำหรับทุกคน และการพัฒนาสังคมที่มีความรู้ โดยไม่คำนึงถึงเพศ อายุ ภูมิหลัง สถานะทางสังคม และทางกายภาพ

4. เสนอวิธีการประสานงานมากขึ้นในการศึกษาและการเรียนตลอดชีวิต

5. หลักการศึกษาทางไกลเป็นวิธีการที่บรรลุการศึกษาในทุกระดับ

6. ส่งเสริมการเรียนตลอดชีวิตเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของการเป็นสังคมที่มีความรู้

7. ส่วนร่วมต่อการประสานงานด้านการศึกษาและการฝึกอบรมในระดับประเทศและระดับภูมิภาค

8. ส่งเสริมการเข้าถึงการเรียนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ขอบเขต

นโยบายนี้สนับสนุนการเรียนแบบเปิดและทางไกล ช่วยให้ผู้เรียนจากทุกระดับการศึกษามุ่งเป้าหมายทางการศึกษา ให้ความรู้ ความสามารถ และทักษะ พร้อมกับเพิ่มประสิทธิภาพ โอกาสในการจ้างงาน

หลักการและค่านิยม

นโยบายนี้มีรากฐานมาจาก

การเข้าถึง: ระบบการศึกษาต้องทำให้มั่นใจว่าโปรแกรมการเรียนและถึงอำนวยความสะดวกสามารถเข้าถึงได้โดยผู้เรียนทุกคน

ความร่วมมือ: ผู้ให้บริการจะส่งเสริมความร่วมมือและสร้างความร่วมมือในการพัฒนาโปรแกรม ทรัพยากร ผู้สอนและผู้เรียน การแลกเปลี่ยน การประกันคุณภาพและการรับรอง

ประสิทธิผลต้นทุนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน: ผู้ให้บริการการเรียนแบบเปิดและทางไกลจะพยายามส่งเสริมการเข้าถึงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อโอกาสในการเรียนในการพัฒนาและใช้งานของการเรียนแบบเปิดและทางไกลและพิจารณาระยะเวลาการเรียนแบบระยะยาว

ทุน: ผู้ให้การเรียนแบบเปิดและทางไกลต้องให้ความมั่นใจในการบรรลุผลสำเร็จของบุคคลทุกประเภท เช่น ผู้มีพรสวรรค์ซ้ำ ผู้พิการ เป็นต้น

ความยืดหยุ่น: ผู้ให้บริการเปิดและการเรียนทางไกลจะส่งเสริมความยืดหยุ่นในการเปิดกว้างและการเรียนทางไกล และสร้างความมั่นใจว่าโครงสร้างสถาบันที่เกี่ยวข้องมีพลวัตและตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและความต้องการของผู้เรียน

ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: ผู้ให้การเรียนเปิดและทางไกลต้องแน่ใจว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทั้งหมด และสร้างความมั่นใจในด้านสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียน

การเปิดกว้าง: ผู้ให้การเรียนแบบเปิดและทางไกลต้องให้ความมั่นใจและการลดอุปสรรคในการเข้าสู่หรือเข้าถึงโครงการที่เสนอ

คุณภาพและความสัมพันธ์กัน: การพัฒนาหลักสูตรและการส่งมอบต้องมีลักษณะตามมาตรฐานสูงสุดและเกี่ยวข้องกับบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

การประสานกันและมาตรฐานเปิดและทางไกล: โอกาสในการเรียนจะต้องได้รับการประสานกันตามนโยบายและแนวทางแห่งชาติและในสภาพแวดล้อมของมาตรฐานที่ยอมรับได้

จริยธรรมและความเป็นมืออาชีพ: การศึกษาแบบเปิดและการศึกษาทางไกลผู้ให้บริการต้องให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส และความเป็นมืออาชีพ

ขอบเขตคำแถลงนโยบาย

การพัฒนาการเรียนแบบเปิดและทางไกลต้องมีประสิทธิภาพ โดยมียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำการบริหารและการจัดการ
2. การจัดหาบุคลากรการฝึกอบรมและการพัฒนา
3. การรับรู้ของสาธารณะเกี่ยวกับการเรียนแบบเปิดและทางไกล
4. จิตความสามารถของสถาบันการศึกษา
5. การระดมทุน การจัดงบประมาณ และการระดมทรัพยากรทางการเงิน
6. การวิจัยการพัฒนาและการเผยแพร่
7. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลในการเรียนแบบเปิดและการเรียนทางไกล
8. การศึกษาและการฝึกอบรมแบบรวม
9. ความร่วมมือ การสร้างเครือข่าย และการเป็นหุ้นส่วน
10. ความเกี่ยวข้องและความยั่งยืนของ โครงการ
11. บริการสนับสนุนผู้เรียน
12. การประกันคุณภาพและคุณสมบัตินี้
13. การเฝ้าติดตามการประเมินผลและการรายงาน

สำหรับแต่ละยุทธศาสตร์ได้มีการอธิบายประเด็นสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านภาวะผู้นำการบริหารและการจัดการ

ปัญหาและความท้าทาย

การไม่มีโครงสร้างการบริหารและการจัดการที่ชัดเจนในด้านการศึกษาแบบเปิดและการศึกษาทางไกลในระดับประเทศ หรือภาวะผู้นำการบริหารและการจัดการ โครงสร้างที่มีอยู่ไม่ได้มี ครอบคลุมจำเป็นและความสามารถในการนำไปสู่ การพัฒนาระบบการเรียนแบบเปิดและทางไกล นอกจากนี้ระบบการจัดการและการจัดการในสถานที่ไม่ได้เพียงพอสำหรับความยืดหยุ่นและการตอบสนองทันเวลาที่ต้องการ โดยไม่มีการประสานงานระหว่างสถาบัน

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการรับรองเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ความเป็นผู้นำและความสามารถในการจัดการเรียนแบบเปิดและทางไกล รวมถึงโครงสร้างระบบการจัดการที่ดีขึ้นจะอำนวยความสะดวกในสถาบัน ตลอดจนการเรียนแบบเปิดและทางไกลเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการด้าน การศึกษา การพัฒนาทักษะ และการเรียนตลอดชีวิตสำหรับทุกคน

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. การจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาและสถาบันฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางสำหรับการส่งเสริมการพัฒนาและการสนับสนุนของการศึกษาแบบเปิดและการศึกษาทางไกล
2. การพัฒนาโครงสร้างและบริหารจัดการของระบบการเรียนแบบเปิดและทางไกลที่มีประสิทธิภาพ
3. ความต่อเนื่องในการพัฒนาขีดความสามารถในการเป็นผู้นำการจัดการและการจัดการการเปลี่ยนแปลงสำหรับการเรียนแบบเปิดและทางไกล รวมทั้งการบริการของโปรแกรมต่างๆ

2. ยุทธศาสตร์ด้านการจัดหาบุคลากรการฝึกอบรมและการพัฒนา

ประเด็นและความท้าทาย

สถาบันที่เปิดสอนไม่เพียงพอที่จะเปิดกว้าง และการฝึกอบรมทางไกล แม้ว่าบุคลากรบางส่วนของสถาบันเหล่านี้ได้รับการฝึกอบรมหรือมีความรู้สึกลงใจในการเรียนแบบเปิดและทางไกล ไม่มีฐานข้อมูล และไม่มีการประสานงานกัน

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการจะมีการตรวจสอบให้แน่ใจว่าการเรียนแบบเปิดและทางไกลเป็นไปในแนวทางเดียวกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการในด้านการจัดการงาน การพัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรทางการที่เพียงพอและเปิดกว้าง รวมถึงการบริการของโปรแกรมต่างๆ

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. การจัดตั้งและการรักษาฐานข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถของบุคลากรทางการศึกษาแบบเปิดและทางไกล
2. การพัฒนาและการใช้แผนการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพเพื่อความยั่งยืนของการเรียนแบบเปิดและทางไกล
3. การจัดหาบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมด้านประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ
4. การพัฒนาและการบำรุงรักษาคู่มือบุคลากรรวมถึงกรอบการพิจารณา ค่าตอบแทนซึ่งแตกต่างกันตามประเภทของบุคลากรทางการศึกษาแบบเปิดและทางไกล

3. ยุทธศาสตร์ด้านการรับรู้ของสาธารณชนเกี่ยวกับการเรียนแบบเปิดและการเรียนทางไกล

ปัญหาและความท้าทาย

แม้จะมีการดำเนินการศึกษาทางไกลมาเป็นเวลานานมาแล้ว แต่ชุมชน การศึกษาในห้องเรียนและประชาชนทั่วไปจะรับรู้คุณสมบัติของผู้ที่ศึกษาผ่านสถาบันการศึกษาแบบเปิดและการเรียนทางไกลมีคุณสมบัติต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ได้รับจากการศึกษาในระบบเดิม

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการมีเป้าหมายในการเรียนแบบเปิดกว้างและทางไกลที่จะส่งเสริมด้านคุณสมบัติ ที่เป็นไปตามมาตรฐานกรอบคุณวุฒิแห่งชาติที่กำหนดไว้

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. การใช้กลยุทธ์การตลาดและการสร้างความตระหนักในการส่งเสริมประโยชน์ของการเรียนแบบเปิดและทางไกลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและคู่สัญญา
2. สร้างความมั่นใจว่าโปรแกรมการเรียนแบบเปิดและทางไกลจะนำไปสู่คุณสมบัติที่ได้รับการยอมรับตามกรอบวุฒิการศึกษาแห่งชาติ

4. ยุทธศาสตร์ด้านขีดความสามารถของสถาบันการศึกษา

ปัญหาและความท้าทาย

โอกาสในการเรียนของสถาบันการศึกษาและการฝึกอบรมแบบเปิดและทางไกลไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากโปรแกรมการศึกษาและบริการที่เปิดไม่เพียงพอ เพราะมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรที่จำเป็น

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการจะต้องปรับปรุงและเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันที่ส่งมอบโครงการและ บริการผ่านการเรียนแบบเปิดและทางไกลในอนาคต

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพและทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมและเพียงพอ
2. จัดหาทรัพยากรทางการเงินและการเรียนการสอนและการเรียนให้เพียงพอ
3. ส่งเสริมการพัฒนายุทธศาสตร์ภาครัฐและเอกชนอย่างยั่งยืนในด้านความร่วมมือในการขยายบริการการเรียนแบบเปิดและทางไกล

5. ยุทธศาสตร์ด้านการระดมทุน การจัดงบประมาณ และการระดมทรัพยากรทางการเงิน

ปัญหาและความท้าทาย

แม้จะมีการดำเนินการศึกษาทางไกลมาเป็นเวลานานมาแล้ว แต่การเรียนแบบเปิดและ การเรียนทางไกล ได้ถูกจำกัดด้วยเงินทุนที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ยังมีกลไกในการระดมทรัพยากรทางการเงินที่ไม่อำนวยความสะดวกในการจัดหาเงินทุนภายนอกภาครัฐ

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดวิธีการจัดงบประมาณตามผลการปฏิบัติงานของโครงการ (PPBB) และสอดคล้องกับการดำเนินการจัดสรรเงินให้ และอำนวยความสะดวกในการระดมทุนเพิ่มเติมจากการระดมทุนของรัฐบาล

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. การบูรณาการงบประมาณสำหรับการเรียนแบบเปิดและทางไกลและพัฒนากลยุทธ์การจัดหาเงินทุนที่เหมาะสมให้เพียงพอกับโครงการและบริการการศึกษาเปิดและทางไกล
2. การยอมรับระเบียบและขั้นตอนทางการเงินที่อำนวยความสะดวกในการระดมทรัพยากรทางการเงินเพื่อใช้โดยการเรียนแบบเปิดและทางไกล

6. ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยการพัฒนาและการเผยแพร่

ปัญหาและความท้าทาย

มีการพัฒนางานวิจัยในด้านการศึกษาแบบเปิดและทางไกลที่ไม่เพียงพอ รวมถึงการเผยแพร่ผลการวิจัยมีอย่างจำกัด

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการจะส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการพัฒนางานวิจัยด้านการเรียนแบบเปิดและทางไกล พร้อมกับการเผยแพร่ผลการวิจัยร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากต่างประเทศในระดับชาติและระดับภูมิภาค

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยการเรียนแบบเปิดและทางไกล
2. การเสริมสร้างศักยภาพในการวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบเปิดและทางไกล
3. การจัดตั้งพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยภายในสำหรับการเรียนแบบเปิดและทางไกล
4. การพัฒนาแนวนโยบาย (Platform) สำหรับการเผยแพร่และการแบ่งปันงานวิจัยด้านการเรียนแบบเปิดและทางไกล

7. ยุทธศาสตร์ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลในการเรียนแบบเปิดและ การเรียนทางไกล เทคโนโลยีการสื่อสารในการเรียนแบบเปิดและทางไกล

ปัญหาและความท้าทาย

ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อเพิ่มการเข้าถึงโปรแกรมการเรียนแบบเปิดและทางไกลไม่เพียงพอ

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการต้องอำนวยความสะดวกในการเพิ่มกำลังการผลิตและการใช้ประโยชน์ของข้อมูลและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโปรแกรมการเรียนแบบเปิดและทางไกลตามนโยบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสาร

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แสดงการแจ้งเชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. การเพิ่มประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีการสื่อสารที่เหมาะสม
2. การปรับปรุงความสามารถด้านเทคโนโลยีของการสื่อสารข้อมูลระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนในสถาบันการศึกษาแบบเปิดและการเรียนทางไกล
3. การยอมรับและการใช้งานเทคโนโลยีแบบประสมเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน
4. การยอมรับและการใช้งานของทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) เพื่อรองรับความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน

8. ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาและการฝึกอบรมแบบรวม

ปัญหาและความท้าทาย

การบูรณาการการศึกษาและการฝึกอบรมผ่านการศึกษาแบบเปิดและการเรียนทางไกลแบบครบวงจรมีอย่างจำกัด

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการต้องอำนวยความสะดวกในการเรียนแบบเปิดและทางไกลให้กับผู้เรียนทุกประเภทที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. การกระจายอำนาจในการเข้าถึงทรัพยากรและบริการเพื่อการเรียนแบบเปิดและทางไกลเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน
2. การขยายโปรแกรมการเรียนแบบเปิดและทางไกลเพื่อผู้เรียนทุกประเภทมีสิทธิในการเข้าถึง
3. การสนับสนุนการบริการผ่านโปรแกรมการเรียนแบบเปิดและทางไกลเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน

9. ยุทธศาสตร์ด้านความร่วมมือ การสร้างเครือข่าย และการเป็นหุ้นส่วน

ปัญหาและความท้าทาย

การขาดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายของสถาบันการศึกษาแบบเปิดและทางไกลในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการจะส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายและความร่วมมือในการพัฒนาและการใช้งานบริการที่มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. สร้างกรอบเพื่ออำนวยความสะดวกการทำงานร่วมกันและความร่วมมือในการพัฒนาและการส่งมอบและเปิดการเรียนรู้ทางไกลในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

2. สร้างกรอบเพื่อเพิ่มการแบ่งปันข้อมูลและการปฏิบัติที่ดีที่สุดในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

3. สร้างกรอบเพื่ออำนวยความสะดวกในการร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในด้านการพัฒนาและการส่งมอบและเปิดการเรียนรู้ทางไกล

10. ยุทธศาสตร์ด้านความเกี่ยวข้องและความยั่งยืนของโครงการ

ปัญหาและความท้าทาย

การเปิดโปรแกรมการเรียนรู้แบบเปิดและทางไกลไม่ตอบสนองตามความต้องการของตลาดแรงงานที่หลากหลาย ซึ่งจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดีของประชาชนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาเพิ่มการเข้าถึงโปรแกรมการเรียนรู้แบบเปิดและทางไกลที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานตามกรอบมาตรฐานแห่งชาติด้านการจ้างงานและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

มีการวิเคราะห์ตลาดแรงงานเพื่อพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้แบบเปิดและทางไกล

11. ยุทธศาสตร์ด้านบริการสนับสนุนผู้เรียน

ปัญหาและความท้าทาย

สถาบันการศึกษาที่นำเสนอโปรแกรมเปิดและทางไกลไม่มีระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่เพียงพอและเหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาจะเฝ้าอำนวยความสะดวกด้านค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมให้กับสถาบันการศึกษาแบบเปิดและทางไกล

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธี้จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. ดำเนินงานเพื่อการสนับสนุนระบบการให้บริการที่สนับสนุนผู้เรียนอย่างเหมาะสม

2. เพิ่มประสิทธิภาพของกำลังการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่จะให้บริการสนับสนุนผู้เรียนที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน

12. ยุทธศาสตร์ด้านการประกันคุณภาพและคุณสมบัติ

ปัญหาและความท้าทาย

สถาบันการศึกษาที่เปิดโปรแกรมแบบเปิดและทางไกลไม่มีระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการจะเพิ่มการสนับสนุนสำหรับการพัฒนาและการปรับปรุงกลไกการประกันคุณภาพ

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธี้จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. พัฒนากลไกการประกันคุณภาพตามแนวทางในการตรวจสอบและการประเมินผลโปรแกรมการศึกษาแบบเปิดและทางไกล

2. อำนวยความสะดวกในการพัฒนาและการตรวจสอบและการประเมินผลโปรแกรมการศึกษาแบบเปิดและทางไกล

3. จัดทำคู่มือเพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมด้านกลไกการประกันคุณภาพ SQA ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่น่าเชื่อถือเทียบเท่ากับโปรแกรมการศึกษาระบบปกติ

13. ยุทธศาสตร์ด้านการเฝ้าติดตามการประเมินผลและการรายงาน

ปัญหาและความท้าทาย

มีระบบการตรวจสอบ การประเมินผล และการรายงานที่ไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดที่มีการกำหนดไว้

นโยบายยุทธศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการจะกำหนดตัวชี้วัดเพื่อเป็นกรอบหรือแนวทางในการติดตาม ประเมินผล และรายงานการปฏิบัติงานและการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาแบบเปิดและทางไกล

ยุทธศาสตร์การแทรกแซง

แถลงการณ์เชิงกลยุทธ์จะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกผ่านแกนหลักดังต่อไปนี้

การแทรกแซง: -

1. สร้างกรอบการตรวจสอบ การประเมินผล และการรายงานระดับชาติ
2. การพัฒนากรอบการตรวจสอบและประเมินผลสถาบันการศึกษาแบบเปิดและทางไกลให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานแห่งชาติ
3. การตรวจสอบระบบของการรายงานเกี่ยวกับความคืบหน้าและการส่งมอบโปรแกรมการศึกษาและบริการที่นำเสนอผ่านสถาบันการศึกษาแบบเปิดและทางไกล

มหาวิทยาลัยยูนิซา (UNISA) (University of South Africa, n.d.)

มหาวิทยาลัยยูนิซา (UNISA) เป็นมหาวิทยาลัยที่มีระบบการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งมีนโยบายสำหรับการเรียนการสอนทางไกล ดังนี้

องค์ประกอบที่สำคัญ

1. UNISA เป็นสถาบันสำหรับการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุม ดังนี้
 - 1.1 การเพิ่มจำนวนนักศึกษาและบริการสนับสนุนสำหรับนักศึกษาที่เข้าร่วมลงทะเบียน
 - 1.2 มีการกระจายตัวของนักศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างโอกาสและความก้าวหน้าทางสังคมสำหรับบุคคลด้อยโอกาส เช่น นักศึกษาในพื้นที่ชนบทเมืองเล็กๆ หรือผู้ที่ไม่สะดวกไปยังสถาบันอุดมศึกษา
 - 1.3 จัดหาการศึกษาที่มีคุณภาพและราคาที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษา
 - 1.4 กระตุ้นและสนับสนุนนักศึกษาที่เกี่ยวข้องร้านและดูแลอย่างใกล้ชิดซึ่งรวมถึงเสนอสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาตนเองให้แก่นักศึกษา
 - 1.5 พัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการการศึกษาทางไกลและกระบวนการพัฒนาบุคลากรจากผลสะท้อน

1.6 มีส่วนร่วมในการวิจัย และพัฒนาการศึกษาแบบเปิด รวมไปถึงสนับสนุนอย่างจริงจังเกี่ยวกับการอภิปรายในพื้นที่

1.7 เริ่มกระบวนการสอนด้วยการพัฒนาหลักสูตรระยะยาวก่อนที่นักศึกษาจะลงทะเบียน โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำ ซึ่งจะสามารถช่วยให้นักศึกษาสามารถตัดสินใจในการเรียนได้ดีขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา

1.8 นำเสนอแนวทางที่มีคุณภาพบนกรอบมาตรฐานของ HEQF ใน PQM และจัดหาแนวทางที่จะทำให้ได้ความก้าวหน้าสูงสุด และเหมาะสมกับขอบเขตคุณสมบัติของมหาวิทยาลัย

2. หลักสูตร

2.1 มีความสมบูรณ์ทางวิชาการ ซึ่งตอบสนองต่อวิสัยทัศน์และภารกิจของมหาวิทยาลัยตอบสนองต่อความต้องการการศึกษาระดับชาติ และความต้องการของสังคมและการจ้างงาน

2.2 จัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับโครงสร้างนักศึกษา

2.3 มีผลลัพธ์ที่มีระดับและชัดเจน

2.4 ออกแบบการเรียนการสอนและการประเมินผล เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

3. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร จะดำเนินการโดยทีมงานที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาการหลักสูตรและนักออกแบบหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือนักศึกษาที่ปรึกษาของนักศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ครูผู้สอน ผู้มีส่วนได้เสียภายนอกที่เกี่ยวข้องและตัวแทนของนักศึกษาปัจจุบันและในอดีต

4. นักศึกษาเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนในการศึกษาทั้งหมด นับตั้งแต่เริ่มต้นลงทะเบียนเรียนจนกระทั่งจบการศึกษา ต่อเนื่องไปจนถึงการเป็นศิษย์เก่าที่มีบทบาทสำคัญในการประเมินผลกระทบ และเป็นตัวแทนของสถาบัน

5. กลยุทธ์การประเมินผลจะรับประกันว่า กระบวนการเรียนจะมีคุณภาพและแนะนำแนวทางในการปรับปรุง โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับความคิดเห็นหรือเสียงตอบรับจากนักศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยรับประกันว่าจะดูแลนักศึกษาตลอดจนจบปีการศึกษา

6. การให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่มีประสิทธิภาพ

6.1 มีการกระจายอำนาจ การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี การมีบริการแนะแนวและให้คำปรึกษา ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และสามารถเลือกหลักสูตรการศึกษาที่จะช่วยให้พวกเขาตระหนักถึงเป้าหมายการทำงานในอนาคต

6.2 นักศึกษาจะได้รับการช่วยเหลือในระหว่างการศึกษาจนสำเร็จ การศึกษาจากมหาวิทยาลัย เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน

6.3 มีบริการด้านการพัฒนาด้านวิชาการที่กระจายอำนาจ เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้เรียนและพัฒนาความสามารถในด้านการอ่านและเขียน

7. ขั้นตอนและความรับผิดชอบเมื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย

7.1 มหาวิทยาลัยจะยึดมั่นในนโยบายการรับสมัครที่รับผิดชอบอย่างเปิดเผย

7.2 ขั้นตอนการประเมินระดับการศึกษาของนักศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมและออกแบบระบบที่สนับสนุนนักศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือในการแก้ไขช่องว่างทักษะด้านการศึกษา จะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด และจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โปรแกรมการเรียนรู้ต่อ ให้มีความรอบรู้ในด้านการอ่านเขียน เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางเพื่อให้เกิดการศึกษาในระยะยาว

7.3 ระบบสนับสนุนนักศึกษาจะช่วยให้ประเด็นเรื่องการเปิดกว้าง เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ตามข้อกำหนดและเป้าหมายของรัฐบาล

8. วิธีการสอนและการเรียน

วิธีการสอนและการเรียนของ ODL สำหรับหลักสูตรหรือหลักสูตรเฉพาะมีรายละเอียด ดังนี้

8.1 ถูกกำหนดโดยลักษณะของโปรแกรม รายละเอียดของนักศึกษา การเข้าถึงทรัพยากรของนักศึกษาและระดับ HEQF ของโครงการ

8.2 ครอบคลุมไปถึงการศึกษาวัสดุสำหรับการเรียนอย่างอิสระ กิจกรรมที่หลากหลาย การประเมินผลงานที่มีมาตรฐาน โปรแกรมการสอน หลักสูตรภาคปฏิบัติ และโอกาสต่างๆ ที่จะนำไปสู่การสร้างวิจัยที่มีคุณภาพ

8.3 ประกอบด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานซึ่งเป็นองค์ประกอบตามแผนของหลักสูตร เนื่องจากผลลัพธ์นี้จะสามารถทำได้ผ่านประสบการณ์การทำงานเท่านั้น

9. วัสดุการเรียน

9.1 หลักสูตรการสอนจะได้รับการออกแบบตามนโยบายค่าเล่าเรียน เพื่อเป็นแนวทางในจัดโครงสร้างหลักสูตรและการพัฒนาระบบการเรียนการสอน

9.2 มีการเข้าถึงนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

9.3 นักศึกษาจะต้องมีส่วนร่วม

9.4 สามารถสร้างประสบการณ์และความรู้ให้แก่นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถต่อยอดไปสู่ความรู้ใหม่

UNISA จะใช้เทคโนโลยีทางด้านสังคมและด้านการศึกษาที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพในโปรแกรมการสอน รวมไปถึงใช้นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการ เรียนและการสอน

10. ช่องทางการจัดส่งสื่อการเรียนการสอน

โมเดลการเรียนและการสอนขั้นสูง โปรแกรมบทเรียนที่ได้รับการ ออกแบบอย่างดี มีการบริหารจัดการและการสนับสนุนนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ช่อง ทางการจัดส่งที่หลากหลายเพื่อให้ นักศึกษาของเราประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย มหาวิทยาลัยจึง ใช้สื่อผสมที่ดีที่สุดเพื่อสนับสนุนหน้าที่หลักเหล่านี้ ประกอบด้วย :

10.1 สื่อสิ่งพิมพ์

- สื่อสิ่งพิมพ์ยังคงเป็นตัวเลือกสำคัญ เนื่องจากราคาไม่แพง สามารถเชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับในวงการศึกษ

- โปรแกรมการสอนจะต้องได้รับการออกแบบอย่างดี เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลให้นักศึกษาได้รับประโยชน์สูงสุด

- วัสดุการสอนควรเตรียมให้นักศึกษาสำหรับการเรียน, พัฒนาทักษะที่จำเป็น, ทักษะ และความรู้ที่นักศึกษาต้องการ เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาได้พัฒนา ไปสู่กระบวนการเรียนและกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ที่เหมาะสม

- UNISA จะลงทุนกับการออกแบบหลักสูตรและวัสดุในการ เรียนให้มีคุณภาพดี และจัดหาคู่มือการเรียนการสอนสำหรับช่วยเหลือนักศึกษา

10.2 ข้อจำกัดของเทคโนโลยีปฏิสัมพันธ์

- ทรัพยากรอื่นๆ เช่น สื่อดิจิทัล (เทปเสียงและวิดีโอ CD ดีวีดี) การกระจายเสียงผ่านดาวเทียม, การกระจายข้อมูลออนไลน์ผ่าน myUnisa และเว็บไซต์ที่ร่วมกัน ระบบเสียงและวิดีโอ โทรทัศน์และวิทยุ จะถูกนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียน และการสอน

- เทคโนโลยีบางอย่างที่ไม่ประสานกัน เช่น วิดีโอ บล็อก เครือข่าย สังคมออนไลน์ผลงานทางอิเล็กทรอนิกส์ สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการสนับสนุน การเรียนและการสอน

10.3 ความเป็นไปได้ในการโต้ตอบกับสื่อ

- เทคโนโลยีที่หลากหลายและเป็นปัจจุบันที่มหาวิทยาลัยให้บริการด้านการศึกษา รวมอยู่ในการจัดส่งหลักสูตรการสอนเทคโนโลยีต่างๆ เช่น การสื่อสารทางโทรศัพท์ สื่อวีดิทัศน์และซีดี การประชุมเสียงและวิดีโอ SMS และ MMS ผ่านทางโทรศัพท์ผ่านทางอีเมล และการอภิปรายในห้องแชทผ่าน myUnisa เป็นนวัตกรรมทางเลือกใหม่สำหรับการศึกษาระยะไกล และต้อง บูรณาการมาจากการออกแบบโปรแกรมการสอน ตัวเลือกต่างๆ เหล่านี้จะช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิสัมพันธ์ให้โปรแกรมการเรียนการสอน สามารถสนับสนุนให้เกิดการตอบโต้และมี ส่วนร่วมจากหลายส่วน:

- 1) สิ่งอำนวยความสะดวกครบครันสำหรับเรียนแบบตัวต่อตัว
- 2) หลากหลายเทคโนโลยีขั้นต้นที่จะนำมาผสมผสานกับสื่อสมบุรณ์

หลายทิศทาง, ผู้ใช้สื่อและชุดเครื่องมือทำให้เกิดการกระจายสิ่งแวดล้อม

- มหาวิทยาลัยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในเวลาเดียวกัน ซึ่งมีตั้งแต่เอกสารบนเว็บไซต์และการแชร์แอปพลิเคชัน, สื่อการสอนบนกระดานแบบออนไลน์ที่ผสมผสานกับเสียงและภาพ, การประเมินแบบโต้ตอบเพื่อการจำลองและความเป็นจริงเสมือน ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้อยู่แล้วใน myUnisa เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นในการอยู่รอดของสถาบัน เทคโนโลยีเหล่านี้จะทำให้พนักงาน, นักศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ สามารถโต้ตอบกับมหาวิทยาลัยได้ทุกที่ทุกเวลาทั่วโลก ดังนั้นจึงเป็นส่วนสำคัญของนักศึกษาที่ต้องแข่งขันในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้

- แนวทางมัลติมีเดียที่มีการโต้ตอบระหว่างกันเข้าไปมีผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผู้สอน, นักศึกษากับนักศึกษา และนักศึกษากับทางสถาบัน ซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าการเรียนจากสื่อเดียว เกณฑ์ในการเลือกสื่อประกอบไปด้วย

- การเข้าถึงและความพร้อมในการใช้งาน
- ความเหมาะสมในการสอน
- การบูรณาการสื่อที่มีความสอดคล้องเข้าด้วยกัน

11. การดูแลนักศึกษา

11.1 คำนี้ถึงความต้องการที่หลากหลายของนักศึกษาควบคู่ไปกับระดับของการศึกษา

11.2 เปิดกว้างในด้านการเรียน, การสอน และการวิจัย

11.3 ครอบคลุมการเรียนการสอน, คู่มือการศึกษาและการสนับสนุนการบริหารและการวางแผนการเรียนแบบบูรณาการ มีการสนับสนุนค่าเล่าเรียน ข้อเสนอแนะของนักศึกษาเกี่ยวกับการมอบหมายงาน ตลอดจนโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการ

โต้เถียงและอภิปรายกับเพื่อนร่วมงานและผู้สอนของพวกเขา ผ่านสื่อต่างๆ ที่เข้าถึงได้และเหมาะสม เช่น ตัวต่อตัว และสื่อออนไลน์ต่างๆ ขอบเขตเหล่านี้จะทำให้ นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนเช่นเดียวกับการศึกษาในห้องสมุด

11.4 กลไกที่ออกแบบมาเพื่อลดช่องว่างระหว่างประสบการณ์การเรียนของนักศึกษาจาก โรงเรียนมัธยมและความต้องการการศึกษาที่สูงขึ้น หรือระหว่างการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท

11.5 ปรับปรุงการสื่อสารระหว่างนักศึกษาและผู้สอน, นักศึกษาและผู้แนะแนว, นักศึกษาและโปรแกรมการสอน, นักศึกษาและผู้ดูแลการบริหาร และระหว่างนักศึกษากับสถาบัน

12. อาจารย์ผู้สอน

12.1 อาจารย์ผู้สอนจะเป็นกลางทั้งการสนับสนุนนักศึกษาและการประเมินผล

12.2 บทบาทของอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา :

- อำนวยความสะดวกและสามารถแนะนำการเรียนการสอน เพื่อให้ นักศึกษาได้รับความรู้, ความเข้าใจในบทเรียน และเพิ่มพูนในทักษะที่จำเป็น รวมไปถึงสามารถรับมือกับนักศึกษาได้อย่างน้อยที่สุดในปีแรกนักศึกษาจะต้องอยู่ในความรับผิดชอบของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์มีสอนมีหน้าที่กระตุ้นให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ

- เตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนการศึกษาต่อด้วยตนเอง การศึกษาต่อเฉพาะทางที่ยากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอน และการให้ข้อเสนอแนะจากงานที่มอบหมายให้ สิ่งเหล่านี้จะทำโดยการสอนแบบตัวต่อตัวทางโทรศัพท์ หรือสื่อออนไลน์

12.3 ผู้สอนจะต้องมอบหมายการศึกษาที่เหมาะสม ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการมหาวิทยาลัย : ทั้งการบริการด้านการสอน, การจัดห้องอภิปราย และการเรียนแบบบูรณาการ

13. การประเมินผล

การประเมินผลจะเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาและเป็นรากฐานที่มีอิทธิพลต่อการ เรียน และพฤติกรรมของนักศึกษา

13.1 กลยุทธ์การประเมินผล

- รับประกันได้ว่า นักศึกษามีการพัฒนาองค์ความรู้และสามารถจัดการกับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- การประเมินผลจะถูกออกแบบให้สอดคล้องกระบวนการ
การเรียนการสอน และสนับสนุนทักษะการวิจัย

- ประกอบด้วยการประเมินผลรวมในเชิงบวก ซึ่งจะนำมาใช้
 ในการตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของผลลัพธ์ทางการศึกษา

- ช่วยให้นักศึกษาและผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการ
 สอนร่วมกัน ทั้งการประเมินค่างานและผลสะท้อนกลับ

13.2 การตรงต่อเวลาในการส่งงานเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

13.3 กลยุทธ์การประเมินผลแบบบูรณาการจะดำเนินการตั้งที่
 ระบุไว้ในนโยบายการประเมิน

14. โครงสร้างพื้นฐานระดับภูมิภาคและบริการการกระจายอำนาจ

14.1 โครงสร้างพื้นฐานในระดับภูมิภาคจะเป็นเวทีสำหรับการ
 ให้การสนับสนุนนักศึกษาและโครงสร้างการบริหารต่าง ๆ

14.2 โครงสร้างระดับภูมิภาคที่กระจายอำนาจ จะเป็นสะพานที่
 ช่วยลดช่องว่างระหว่างมหาวิทยาลัยและนักศึกษา

14.3 เครือข่ายระดับภูมิภาคจะให้บริการที่หลากหลายแก่นักศึกษา
 เช่น การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษา ทั้งแบบอิสระและแบบเป็นกลุ่ม รวมไปถึง
 การอภิปราย การเก็บรวบรวมวัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องสมุด สิ่งอำนวยความสะดวกใน
 ห้องคอมพิวเตอร์ ที่ปรึกษา และการพัฒนาองค์ความรู้

14.4 ศูนย์กลางการศึกษาส่วนภูมิภาคจะจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก
 สำหรับการติดต่อในชั้นเรียน และการจัดการการสอนแบบแยกส่วน

14.5 UNISA จะทบทวนและพัฒนาภูมิภาค รวมไปถึงกระจาย
 อำนาจเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการเข้าถึงและการสนับสนุนในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ

14.6 ศูนย์กลางการศึกษาส่วนภูมิภาคจะช่วยให้นักศึกษาได้เรียน
 การทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วม

15. ระบบการจัดการลงทะเบียนที่เหมาะสม และระบบ ICT

15.1 UNISA จะมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในกระบวนการ
 สอน, วิธีการ และการจัดองค์กรที่แข็งแกร่งขึ้น ที่ได้รับการสนับสนุนจากระบบ ICT UNISA จะพึ่งพา
 กระบวนการและระบบองค์กรที่มีประสิทธิภาพซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก ICT

15.2 ระบบจะทบทวนและพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการ และโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ของสถาบัน และภารกิจ ODL

15.3 จะใช้กระบวนการทางธุรกิจ ซึ่งจะสนับสนุนการเรียนการสอนและการบริการ ที่จะนำเสนอทางเลือกที่ดีที่สุดแก่นักศึกษา ผ่านระบบแบบบูรณาการและการสอนอย่างเป็นระบบ

15.4 จะใช้การคิดต้นทุนและการจัดการ และยุทธศาสตร์การจัดสรรทรัพยากรที่ โดยการตระหนักถึงความจำเป็นเพื่อหาสมดุลที่เหมาะสมระหว่างค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงของการเสนอขายทางวิชาการกับบริการที่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ และรายได้จากนักศึกษาซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมการศึกษา ต้องใช้เวลาในการวางแผนประมาณสามปีตาม โครงการในการพัฒนา, การวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีที่ตอบสนองและการจัดทำงบประมาณ และการทบทวนรายไตรมาส

16. การจัดหาและพัฒนาทรัพยากรบุคคล

16.1 พนักงาน

มหาวิทยาลัยมีพนักงานที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารและวิชาชีพที่เพียงพอ เพื่อให้มั่นใจว่ารูปแบบระบบธุรกิจของ ODL ดำเนินการได้อย่างดี ที่สุด ให้บริการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและมีคุณภาพแก่นักศึกษา

16.2 การสร้างขีดความสามารถ

การพัฒนาขีดความสามารถของมหาวิทยาลัย UNISA มีทั้งระยะสั้นและระยะยาว ดังนี้

- ระยะสั้น
- การสร้างจิตสำนึกในสิ่งที่ ODL เป็น เนื่องจากเป็นปรัชญาและวิธีการที่เหมาะสมกับสถาบันมหาวิทยาลัยยูนิซา
- การมีส่วนร่วมกับพนักงานในด้านการศึกษาและการสนับสนุนในการดำเนินงานของระบบ ODL
- ระยะยาว เป็นโปรแกรมต่ออายุอย่างต่อเนื่องที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อ :
 - พัฒนาขีดความสามารถของนักวิชาการและพนักงานที่สนับสนุนในระบบ ODL

- ส่งเสริมการรวมตัวของยุทธศาสตร์ด้านสถาบัน, วัตถุประสงค์ และอัตลักษณ์

- จัดเตรียมหลักสูตรสำหรับการพัฒนาพนักงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสนับสนุนการวิจัย, ทุนการศึกษาและสิ่งพิมพ์ในระบบ ODL เพื่อแจ้งกลยุทธ์ การเรียนการสอน การปฏิบัติ และผลลัพธ์

16.3 บทบาทและนิยาม

- ในระบบ ODL บทบาทที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะถูกกำหนดใหม่ เพื่อตรวจสอบให้แน่ใจว่าปัจจัยการผลิต กระบวนการ และผลลัพธ์จากระบบ ODL มีคุณภาพสูง

- ความหมายของคำว่าบทบาทมีจุดประสงค์ที่สำคัญในแง่ของอานัติทางสังคมเพื่อให้สามารถเข้าถึงนักศึกษาที่หลากหลายได้โดยมีการสนับสนุนที่ถูกต้อง เพื่อให้แน่ใจว่าการเข้าถึงจะกลายเป็น โอกาสที่มีความหมายสำหรับความสำเร็จ งานที่สนับสนุนความพยายามเหล่านี้จะ ได้รับการยอมรับและได้รับรางวัล

17. การวิจัย

- UNISA มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนการสอนวิชาการในระบบ ODL และให้ทุนการศึกษาด้านการเรียนการสอน

- การวิจัยนี้เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงส่วนประกอบที่สำคัญของการวิจัยระบบ ODL

- การวิจัยของ ODL จะสามารถช่วยในการ :

- อธิบายและวิเคราะห์แนวโน้มในสมัยนิยม

- เปิดเผยความท้าทายและอุปสรรค ที่จะนำมาซึ่งความมีประสิทธิภาพ

- ตรวจสอบการศึกษภาพของระบบ ODL ที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม

- โปรแกรมการประเมินผลของระบบ ODL และการสร้างรูปแบบการทำงานในบริบทของมหาวิทยาลัยในแอฟริกาใต้

- การกำหนดทฤษฎีระบบ ODL เพื่อเป็นการอธิบายถึงปรากฏการณ์ของ ODL

- การระบุกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของนักศึกษา

- การประเมินถึงผลกระทบของการปฏิบัติในระบบ ODL
อย่างไรก็ตามการวิจัยของมหาวิทยาลัย UNISA จะสะท้อนให้เห็นถึงการสอนและการดูแลการให้บริการ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้การปฏิบัติงานดีขึ้น

18. ความร่วมมือด้านวิชาการ

- มหาวิทยาลัย UNISA มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และเล็งเห็นถึงความสำคัญด้านการศึกษา จึงให้ความร่วมมือกับทวีปแอฟริกาได้ มอบโอกาสให้กับบุคลากรและนักศึกษาในประเทศแอฟริกาและประเทศต่างๆ ทั่วโลก

- ความร่วมมือนี้จะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญต่อการฟื้นฟูและการพัฒนาใน ODL

- ความร่วมมือทางวิชาการเป็นยุทธศาสตร์ทั่วไป สำหรับการเสริมสร้างศักยภาพในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

- กลยุทธ์ที่จะสนับสนุนนักศึกษาในระบบ ODL
- กลยุทธ์ทางการศึกษาในระบบ ODL
- ทิศทางต่างๆ ของระบบ ODL เช่น การพัฒนาโปรแกรมการสอนและการใช้สื่อในรูปแบบมัลติมีเดีย

- การบูรณาการกันของเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการสอน, การเรียนและการประเมินผลในระยะไกล

- การบูรณาการของเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการสื่อสารในระยะไกล

- การฝึกฝนและพัฒนาของบุคลากรของมหาวิทยาลัย
- การพัฒนารูปแบบการสอนทั้งรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ หรือ พัฒนาวัสดุการสอน หรือแม้กระทั่งการออกใบอนุญาตของวัสดุการสอน

- การแบ่งปันประสบการณ์ในประเด็นที่พบได้ทั่วไป

- การจัดหาผู้สอนทั้งแบบตัวต่อตัวหรือการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต

19. การประกันคุณภาพ

นโยบายนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างดีเยี่ยมในระบบ ODL การประเมินผลตนเองและผู้อื่นเป็นการฝึกฝนทางการศึกษา, การบริหารจัดการและหน่วยงานที่เป็นมืออาชีพภายใต้บริบทของระบบ ODL ที่ประกอบไปด้วยโปรแกรมและระดับของสถาบันที่ได้รับมาตรฐาน

แผนกลยุทธ์ในการดำเนินงาน

1. มีการรวบรวมขั้นตอนการปฏิบัติงาน การติดตามการประเมิน และทบทวนวัฏจักรทั้งภายในและภายนอกทุกๆ 5 ปี
2. มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารของระบบ ODL
3. คณะกรรมการจัดการ ODL จะตรวจสอบประเมินและทบทวนขั้นตอนในการดำเนินงาน
4. คณะกรรมการบริหาร ODL จะรายงานต่อคณะกรรมการบริหาร และฝ่ายจัดการวุฒิสภา รวมไปถึงคณะกรรมการร่วมของ ODL
5. แนวทางของระบบ ODL จะดำเนินการบนพื้นฐานการจัดการโครงการ (หลักสูตร Power-called)
6. งบประมาณและขั้นตอนของระบบ ODL จะได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณพิเศษของโครงการ
7. งบประมาณและขั้นตอนใหม่ๆ จะต้องนำมาใช้เพื่อดำเนินการในระบบ ODL โดยใช้งบประมาณรายปี
8. แผนการฝึกอบรม ODL จะระบุถึงเป้าหมายในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ที่เกี่ยวกับการยกระดับความสามารถของพนักงานของมหาวิทยาลัย
9. แผนการสื่อสารจะได้รับการเตรียมอย่างดี เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะสามารถสื่อสารกับพนักงานภายในมหาวิทยาลัยในลักษณะที่ ช่วยให้พนักงานแต่ละคนสามารถเข้าใจถึงแนวทางและบทบาทของพวกเขา
10. คู่มือเกี่ยวกับการสอนจะนำมาใช้ในการสื่อสารกับนักศึกษา เพื่อให้ใกล้ชิดกับนักศึกษามากยิ่งขึ้น
11. แผนการจัดการการเปลี่ยนแปลง หมายรวมถึงยุทธศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จัดทำขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าระบบ ODL สามารถใช้ได้ ในมหาวิทยาลัย
12. การดำเนินการวิจัยในระบบ ODL จะแจ้งถึงกระบวนการที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจได้มีการจัดการระบบ ODL ที่เหมาะสม
13. การดำเนินการตามนโยบายนี้ ขึ้นอยู่กับระบบต่างๆ ซึ่งรวมอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน

5.4 ประเทศอินเดีย (Government of India, 2018, para. 1)

ในประเทศอินเดียมีการออกนโยบายต่างๆ มากมายที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านระบบการจัดการศึกษา โดยมีรัฐบาลได้กำหนดนโยบายการศึกษาแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2529 ซึ่งได้มีการแก้ไขในปี พ.ศ. 2535 รวมถึงการกำหนดนโยบายเทคโนโลยีทางการศึกษา (ET) ของประเทศอินเดีย เพื่อปรับปรุงการเข้าถึงคุณภาพและการกำกับดูแลด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา และการรู้คอมพิวเตอร์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการสร้างสภาพแวดล้อมในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การปฏิรูปในด้านการศึกษาได้รับการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงไปของประเทศชาติที่มี ประชากรจำนวนมาก และเพื่อเพิ่มการเข้าถึงของประชากรในด้านการศึกษาผ่าน การปฏิรูปนโยบายการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการการศึกษาของประชากรได้ ดังนั้นนโยบายเทคโนโลยีทางการศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ การเข้าถึง ความเท่าเทียม ความสามารถในการจ่าย และการจัดส่ง ฯลฯ

ด้านงบประมาณรายจ่าย

ด้วยความพยายามของรัฐบาลอินเดียในการดำเนินการปฏิรูปเศรษฐกิจและการศึกษาโดยคาดหวังว่าจะมีการปรับปรุงในการจัดสรรงบประมาณของรัฐและศูนย์ให้มากขึ้น เพื่อขยายการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและเพื่อเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการขยายการศึกษาในทุกกระดับ ความพยายามเหล่านี้คือความ ตั้งใจของรัฐบาลอินเดียที่จะเติมเต็มช่องว่างระหว่างความต้องการและความเป็นจริง จึงได้มีการนำระบบการศึกษาทางไกลมาประยุกต์ใช้ในวงการการศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการทางการศึกษาโดยการนำเทคโนโลยีเข้าสู่การศึกษา รวมทั้งความคิดริเริ่มในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ดังนั้นจึงมี การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ออนไลน์และการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (Open Educational Resources: OER) และ MOOCs (Massive Open Online Courses) ซึ่งเป็นรายวิชา หรือหลักสูตร (Course) การเรียนออนไลน์ (Online) ที่ออกแบบมาเพื่อผู้เรียนจำนวนมาก (Massive) อนุญาตให้ผู้เรียนเข้าถึงรายวิชาที่มีการผลิตตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ตามความถนัดหรือความสนใจด้วยตนเองจากที่ใดก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักศึกษาและไม่มีค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียน

การเปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษา

รัฐบาลอินเดียได้จัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาของมหาวิทยาลัยขึ้นในปี พ.ศ. 2491 - 2499 และคณะกรรมการการศึกษาประถมศึกษา ในปี พ.ศ. 2495 - 2496 เพื่อให้ระบบการศึกษาของอินเดียทันสมัยขึ้น นอกจากนี้ได้มีการมุ่ง เน้นการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อขจัดความไม่รู้

หนังสือ รวมถึงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาด้วยเช่นกัน ตลอดจนการริเริ่ม โครงการการศึกษาทางไกล โดยการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและธรรมาภิบาลของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผลลัพธ์และผลกระทบ

ด้วยรัฐบาลอินเดียได้มีการลงทุนในด้านการศึกษา อาทิ การเพิ่มจำนวนสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยในรัฐต่างๆ ของประเทศอินเดีย การให้ทุนการศึกษา และการจัดสรรจำนวนนักศึกษาที่รับได้ เป็นต้น เพื่อตอบสนองความต้องการด้านการศึกษาของประชาชนในทุกระดับของการศึกษาเพื่อให้ทุกคนสามารถเรียนได้ตลอดชีวิต สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ บทบาทของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่นำมาใช้กับการศึกษา จึงมีการกำหนดนโยบายเทคโนโลยีทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติอินทிரาคานธี (IGNOU) (The Indira Gandhi National Open University, 2018, para. 1)

มหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติอินทிரาคานธี (IGNOU) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ. ศ. 2528 โดยรัฐสภาได้ให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมความรู้ผ่านทางการศึกษาแบบรวม พยายามที่จะเพิ่มอัตราส่วนการลงทะเบียน (Gross Enrollment Ratio: GER) โดยนำเสนอการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงผ่านโหมดการเรียนแบบเปิดและระยะไกล (ODL)

มหาวิทยาลัย IGNOU เริ่มต้นด้วยการเสนอสองหลักสูตรการศึกษาในปี ค.ศ. 1987 เป็นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในการบริหารจัดการและประกาศนียบัตรในการศึกษาทางไกลมีนักศึกษาจำนวน 4,528 คน

มหาวิทยาลัย IGNOU มีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นการศึกษาของนักศึกษาในประเทศอินเดียและประเทศอื่นๆ กว่า 3 ล้านคนผ่าน 21 คณะ และเครือข่าย 67 แห่ง และสถาบันพันธมิตรต่างประเทศ 29 แห่ง

อุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย:

1. ให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่ทุกส่วนของสังคม
2. เปิดโปรแกรมนวัตกรรมตามความต้องการในระดับที่แตกต่างกันกับทุกคน
3. เข้าถึงผู้ด้อยโอกาส โดยการเสนอโปรแกรมการศึกษาในทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งมีต้นทุนที่ไม่สูงนัก
4. ส่งเสริม ประสานงาน และกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่นำเสนอผ่านการเรียนแบบเปิดและทางไกลในประเทศ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยได้เปิดการศึกษาสำหรับทุกภาค ส่วนของสังคมและการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการฝึกอบรมไปยังทุกภาคส่วนของ เศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยจะใช้สื่อและเทคโนโลยีล่าสุดในการให้ความรู้

มหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติอินทราคานธานีศูนย์ทรัพยากรแห่งชาติเพื่อการเรียน แบบเปิดและทางไกล โดยได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ จะช่วยให้เข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ อย่างยั่งยืน ตลอดจนการเรียนจากการฝึกอบรมที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย มุ่งมั่นที่จะ เน้นคุณภาพในด้านการสอน การวิจัย การฝึกอบรม และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทรัพยากรแห่งชาติ สำหรับความเชี่ยวชาญและโครงสร้างพื้นฐานในระบบเปิดและทางไกล นอกจากนี้มหาวิทยาลัยได้ จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการศึกษาแก่ผู้พิการแห่งชาติและศูนย์นวัตกรรมแห่งชาติด้านการศึกษาทางไกล เพื่อมุ่งเน้นกลุ่มผู้เรียนที่เฉพาะเจาะจงและเสริมสร้างระบบการเรียนทางไกล

วิสัยทัศน์

IGNOU เป็นศูนย์ทรัพยากรแห่งชาติเพื่อการเรียนแบบเปิดและทางไกล (ODL) ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ ให้การศึกษาที่มีคุณภาพและยั่งยืน ตลอดจนการพัฒนา ทักษะและการฝึกอบรมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย

การจัดการคุณภาพโดยรวม

ในระยะเวลา 26 ปีที่ผ่านมา IGNOU ผ่านสื่อการเรียนด้วยตนเองที่มีคุณภาพสูง และ โปรแกรมที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ได้จัดตั้งศูนย์ทรัพยากรแห่งชาติและเป็นผู้ให้การศึกษามี คุณภาพซึ่งเทียบเท่ากับสถาบันการศึกษาระดับสูงในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

มหาวิทยาลัยจะต้องพยายามอย่างมากที่จะรักษาความน่าเชื่อถือที่ได้รับ โดยการ พัฒนาคุณภาพของวัสดุการเรียนการสอน การให้บริการสนับสนุนนักศึกษา และการพัฒนาระบบ การพัฒนาวิชาชีพและการประเมินผลงานของพนักงานที่เป็นนักวิชาการและไม่ใช่นักวิชาการอย่าง ต่อเนื่อง การจัดการคุณภาพโดยรวมจะยังคงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในทุกด้านของการดำเนินงานของ มหาวิทยาลัย

การวิจัยและทุนการศึกษา

การวิจัยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเติบโตและความน่าเชื่อถือทางวิชาการ เพื่อสร้าง ความรู้ใหม่และการเผยแพร่เป็นสิ่งที่จำเป็น รวมถึงการวิจัยในด้านการพัฒนาหลักสูตรการ ผสมผสานสื่อวิธีการเรียนการสอน การเรียนของนักศึกษา การสนับสนุนผู้เรียน และการประเมินผล

การสนับสนุนนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

การให้บริการสนับสนุนนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และมีความสำคัญต่อความพึง พอใจและความสำเร็จของผู้เรียน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการสนับสนุนนี้แก่

ผู้เรียน IGNOU ประสบความสำเร็จในการสร้างเครือข่าย ศูนย์ภูมิภาค (RCs) ศูนย์การศึกษา (Regional Centers) และ ศูนย์การเรียนในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ

การศึกษาต่อเนื่อง

การขยายผลให้ได้รับการยอมรับเป็นมิติที่สำคัญประการที่สามของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำความรู้และการประยุกต์ใช้ไปใช้กับชุมชน แรงผลักดันของมหาวิทยาลัย คือ การสร้างขบวนการการรู้หนังสือ โดยเกี่ยวข้องกับทุกส่วนของสังคมและการฝึกอบรมพนักงานเพื่อตอบสนองความท้าทายของความต้องการด้านอาชีพและสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ มุ่งเน้นไปที่โครงการซึ่งส่งเสริมการพัฒนาแบบบูรณาการในท้องถิ่น

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในด้านการศึกษา

ปัจจุบัน IGNOU ได้รับการยอมรับว่าเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถจัดหาเครื่องมือที่สะดวกและมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้นใหม่ของกลุ่มต่างๆ IGNOU เปิดให้บริการ ช่องทางการศึกษา 24 ชั่วโมงของ และสหกรณ์วิทยุ Gyan Vani มีการจัดเตรียมการประชุมทางไกลแบบสองทางการให้คำปรึกษาวิทยุแบบโต้ตอบและการถ่ายทอดโปรแกรมการศึกษาผ่านสถานีวิทยุ FM ในท้องถิ่นกระทรวงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์รัฐบาลอินเดียได้ระบุ IGNOU เป็นหน่วยงานสำคัญในการร่วมมือกับและพัฒนาขีดความสามารถกับ State Open Universities รวมถึงสถาบันการศึกษาทั่วไปสำหรับการใช้งานมัลติมีเดีย

วิธีการสอนของ IGNOU แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับวิธีการของมหาวิทยาลัยทั่วไป อื่นๆมหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติอินทราคานธีได้นำแนวทางมัลติมีเดียมาใช้ในการสอน องค์ประกอบที่แตกต่างกัน คือ วัสดุการเรียนด้วยตนเอง การให้คำปรึกษาทั้งแบบเผชิญหน้าและผ่านทางระบบการประชุม

กลยุทธ์เพื่อให้บรรลุภารกิจ

IGNOU มีทั้งกลยุทธ์ในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อบรรลุภารกิจ และตระหนักถึงวิสัยทัศน์ กำหนดเป็นแผนปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ คือ

1. การประกันคุณภาพโดยรวม

มหาวิทยาลัยมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพและความเป็นเลิศในทุกกิจกรรมการสอน การวิจัย และการฝึกอบรม ได้มีการกำหนดบรรทัดฐานสำหรับการประเมินผลโครงการ ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการทำงานของระบบกลไกต่างๆ ของมหาวิทยาลัย

2. เพิ่มการลงทะเบียน

สำหรับการเพิ่มอัตราส่วนการลงทะเบียน (Gross Enrollment Ratio: GER) ในระดับอุดมศึกษาตามที่ระบุไว้ในแผนห้าปีของมหาวิทยาลัย ได้จัดทำยุทธศาสตร์ใหม่โดยให้ความยืดหยุ่นและการเปิดกว้างมากขึ้น

3. เสริมสร้างความเข้มแข็งของคณะ

เพื่อให้การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน สถาบันการศึกษาต้องมีคณาจารย์ที่เป็นที่ยอมรับในระดับ ในบริบทของการแข่งขันระดับโลก ดังนั้นจึงควรระมัดระวังในการให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างมีอาชีพของคณาจารย์โดยการดึงดูดความสามารถเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรและให้บริการที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้เรียน เชิญวิทยากรผู้มีเกียรติเยี่ยมชมและมีส่วนร่วมในสาขาวิชาสหวิทยาการ ซึ่งจะช่วยให้มหาวิทยาลัยเพิ่มพูนฐานทรัพยากรของคณาจารย์และเพิ่มปฏิสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยและสถาบันอื่นๆ การเพิ่มทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการวิจัย การฝึกอบรมคณาจารย์ด้านมัลติมีเดียแบบโต้ตอบและการเรียนการสอนออนไลน์ และการกำหนดรูปแบบโปรแกรมการแลกเปลี่ยน ผ่าน Inter-University Consortium

4. ขยายขอบเขตการศึกษาที่กว้างขึ้น

เพื่อให้การเติบโตของมหาวิทยาลัยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยควรตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและให้ความสำคัญกับโครงการร่วมสมัยตลอดเวลา - การเปลี่ยนกระบวนทัศน์จาก 'คุณเรียนสิ่งที่เรานำเสนอ' ไปเป็น 'เรานำเสนอสิ่งที่คุณต้องการเรียน' ดังนั้น จึงมีการขยายหลักสูตรในหลายพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องในปัจจุบัน นอกเหนือจากสาขาวิชาในโรงเรียนที่มีอยู่เป็นการขยายการศึกษาพิเศษทรัพย์สินทางปัญญา การสื่อสาร โทรคมนาคม e-Learning เทคโนโลยีชีวภาพ วิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ นอกจากนี้ ต้อง สร้างความสมดุลระหว่างตลาดเฉพาะรายหลักสูตร ทักษะที่มุ่งเน้นและหลักสูตรการเผชิญความเครียดที่กำหนดจากความต้องการของสังคม ให้ความยืดหยุ่นมากขึ้นในการเสนอหลักสูตรพร้อมกับการ โอนเครดิต เสนอการศึกษาออนไลน์ ด้วยการสนับสนุนมัลติมีเดียแบบโต้ตอบ และเสนอโปรแกรมเฉพาะสำหรับมืออาชีพในการให้บริการเพื่อปรับปรุงและยกระดับความรู้และทักษะของผู้เรียน

5. การวิจัยและทุนการศึกษา

ระบบการศึกษาแบบเปิดและทางไกลมีประวัติที่มีความขาดแคลนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ สำหรับ IGNOU ซึ่งตั้งใจจะเป็นผู้นำในระบบการศึกษาแบบเปิดและทางไกล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมการวิจัยและทุนการศึกษา มหาวิทยาลัยมีความกระตือรือร้นที่จะส่งเสริมการวิจัยขั้นพื้นฐานและประยุกต์โดย นำเสนอหลักสูตรปริญญาการวิจัยในทุกคณะ จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและการระดมทุนอย่างเสรีสำหรับการวิจัยและการวิจัยแบบมีระเบียบวินัยที่เป็น

อิสระ การระบุประเด็นเฉพาะสำหรับการวิจัยในสถาบันส่งเสริมให้ทีมงานวิจัยทางวินัยและกลไกต่างๆ การจัดสรรเงินทุนพิเศษเพื่อส่งเสริมการวิจัยร่วมกับสถาบันการศึกษาทางไกลอื่นๆ และส่งเสริมการวิจัยระบบเฉพาะด้านระเบียบวินัยเพื่อเพิ่มคุณภาพของการเรียนการสอนและการเรียนสำหรับนักศึกษา

6. การเข้าถึง Unreached Group

มหาวิทยาลัยได้ติดต่อกับกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสในสังคม มีความจำเป็นต้องมีมาตรการพิเศษเพื่อดึงดูดผู้เรียนจากกลุ่มที่ด้อยโอกาส ขั้นตอนที่สำคัญที่จะบรรลุเป้าหมายนี้คือ:

7. บริการสนับสนุนนักศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับการให้บริการสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพมหาวิทยาลัยได้เสนอสิ่งต่อไปนี้ จัดให้ทุกศูนย์การศึกษาและศูนย์ภูมิภาคมีอุปกรณ์ไอซีทีเพียงพอและโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่จะเชื่อมต่อกันได้ เปิดโอกาสให้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนมากขึ้น ลดเวลาในการตอบสนอง การเข้ารับการแจกจ่ายวัสดุและการประกาศผล ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับผลการเรียนและประสบการณ์ของผู้เรียน ตรวจสอบคุณภาพของบริการสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ สร้างความกลมกลืนระหว่างระบบมหาวิทยาลัยแบบเปิดและแบบเดิม เพิ่มการใช้เทคโนโลยีแบบโต้ตอบ สื่อกลางการให้คำปรึกษา พัฒนาระบบการจัดการฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สร้างพันธมิตรกับมหาวิทยาลัยเดิมเพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและแลกเปลี่ยนนักศึกษากับโครงการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจการแลกเปลี่ยนหลักสูตรและการยกเว้น / โอนหน่วยกิจ และเสริมสร้างความเชื่อมโยงกับสถาบันของรัฐและเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีส่วนร่วมในด้านการศึกษาและการฝึกอบรม

8. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของการศึกษาต่อเนื่อง

เพื่อเสริมสร้างการขยายการศึกษาที่สำคัญ คือ การเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนและการพัฒนา ส่งเสริมการเสริมสร้างศักยภาพในด้านการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชสวน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพ สิทธิมนุษยชน การรู้หนังสือ ทักษะในการเผชิญความเป็นอยู่การรู้หนังสือทางกฎหมายการประกอบวิชาชีพ การประกอบความรู้ทางคอมพิวเตอร์ การออกแบบ การศึกษา ฯลฯ

9. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในด้านการศึกษา

ในประเทศที่มีความหลากหลายอย่างเช่นอินเดีย ไม่มีเทคโนโลยีที่สามารถใช้งานได้ทุกโอกาสและเพื่อวัตถุประสงค์ทั้งหมด การเลือกใช้เทคโนโลยีควรพิจารณาถึงความพร้อมใช้งานการเข้าถึงและการยอมรับ ความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทางไกลจะต้องแตกต่างกันในบริบทที่แตกต่างกัน ความเป็นไปได้ในการเข้าถึงและการประหยัดเป็นสิ่ง

สำคัญ การศึกษาออนไลน์ได้เริ่มมีอิทธิพลต่อการศึกษาและมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบในทางที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต IGNOU ได้เปิดตัวโปรแกรมออนไลน์ด้วยเช่นกันมีการใช้เว็บเพื่อเสริมการเรียนการสอนและการเรียน กิจกรรมการสนับสนุนในโครงการอื่นๆ จะได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยการให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญแบบรวมศูนย์ตามเครือข่ายที่มีการโต้ตอบกันอย่างเต็มที่

นอกจากนี้มีการบริการห้องสมุดที่ใช้เทคโนโลยีที่ดีที่สุดโดย การสร้างฐานข้อมูลและการดิจิทัลเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลทั้งภายในและภายนอก เพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นและเผยแพร่ข้อมูลอย่างรวดเร็ว การพัฒนาชุดข้อมูลพิเศษเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลและสาขาที่เกี่ยวข้องเช่นเทคโนโลยีการศึกษาการศึกษาและการเรียนออนไลน์หรือเว็บ การดิจิทัลเนื้อหาข้อความหลังจากได้รับอนุญาตลิขสิทธิ์การใช้ศักยภาพเต็มรูปแบบของอินเทอร์เน็ตโดยการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลมากมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้เรียนทางไกล การศึกษาทางไกล ใช้ “Open Media” ปัจจัยการเรียนที่ให้ไว้ในโหมดการออกอากาศมีให้สำหรับผู้เรียนส่วนใหญ่เครือข่ายของสถานีวิทยุ FM 40 แห่งทั่วประเทศ เหล่านี้จะใช้ร่วมกับ SOUs, CCIs และสถาบันทั่วไปสำหรับการจัดส่งการศึกษาในภาษาภูมิภาค และการถ่ายทอดทางโทรทัศน์เพื่อการศึกษารวมทั้งรีเลย์วิทยุ FM ที่จะถูกแปลงเป็นข้อมูลดิจิทัล เพื่อคุณภาพทางเทคนิคที่ดีขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่าย และเพื่อการติดต่อสื่อสารที่ดีขึ้น

5.5 ประเทศอังกฤษ

ทั้งสี่ประเทศในสหราชอาณาจักรดำเนินการร่วมกันในด้านในการประกันคุณภาพทั่วไป (QA) ตามกรอบการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยหน่วยงานการประกันคุณภาพ (Quality Assurance Agency - QAA) ซึ่งดูแลมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ตรวจสอบและทบทวน และระบุแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อพัฒนา ปรับปรุง และเผยแพร่ระบบที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

ในประเทศอังกฤษ มีการออก บทบัญญัติด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งควบคุมโดยองค์กรหลักสามแห่ง ได้แก่ The Higher Education Funding Council for England (HEFCE), The Office for Fair Access (OFFA) และหน่วยงานการประกันคุณภาพ (Quality Assurance Agency: QAA) ซึ่งมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งดำเนินการศึกษาทางไกล เช่น Open University เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้มีการใช้คำว่า “การศึกษาทางไกล” และ “การเรียนออนไลน์” สลับกันได้

แผนมุมมองการสอนและการเรียน 2025 ของ Open University (OU) (The Open University, 2018, p. 1-28)

คำชี้แจง

การเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายของจำนวนนักเรียน

1. แผนมุมมองการสอนและการเรียนถูกจัดให้อยู่ในกราฟการปฏิบัติของนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำคัญของแผนนี้มุ่งเป้าไปที่การสร้างแรงบันดาลใจและเปิดโลกแห่งการเรียนรู้ของระบบการเรียนการสอน ความหลากหลายทางวิชาการและความแตกต่างกันของการแข่งขัน (นักศึกษาในกลุ่มที่ 1) เรายังมุ่งเป้าหมายไปที่ผลการสำรวจความต้องการของรุ่นก่อนหน้า รวมถึงความต้องการของนานาชาติและสถานที่ห่างไกลอื่นๆ หรือนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่อย่างเต็มรูปแบบและหัวข้อที่นำไปสู่ข้อจำกัดทางด้านเวลาของการเรียน

2. OU เป็นผู้นำการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสหราชอาณาจักรและมีความมุ่งมั่นที่ต้องการเข้าถึง ครอบคลุม และความเท่าเทียม มหาวิทยาลัยได้แสดงความมุ่งมั่นโดยการจัดตั้งกองทุนการศึกษาสำหรับสนับสนุนนักเรียนไปสู่ความสำเร็จเป็นจำนวนมาก มาตรการแห่งความสำเร็จนี้จะไม่ใช่แค่เกี่ยวข้องกับความต้องการแต่ยังรวมถึงการลดขั้นตอน ความซับซ้อน ความสำเร็จ และการลดช่องว่างของนักศึกษาที่มีสถานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี โดยเฉพาะกลุ่มคนผิวสี และชนกลุ่มน้อย

3. เรามีประสบการณ์ในด้านการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของนักศึกษาและต้องการที่จะตอบสนององค์ประกอบเหล่านั้น ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาปริญญาตรีของเราอยู่ที่ 29 ซึ่งสิ่งนี้ควรจะถูกนำไปแก้ไข ในขณะที่กำลังหาตลาดในระดับนานาชาติใหม่ๆ เราจำเป็นต้องพิจารณาหลักสูตรเราควบคู่ไปด้วยและต้องมั่นใจว่าหลักสูตรของเราจะนำไปใช้ในระดับโลกได้ โดยผู้เรียนจะมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน ในขณะที่เดียวกันความไม่เสมอภาคเกิดขึ้นมาจากระบบบริหารงานภายในสหราชอาณาจักรซึ่งส่งผลต่อระบบการศึกษาเช่นกัน เรายังต้องการเพิ่มจำนวนของนักศึกษาที่มีความพิการและต้องการศึกษาต่อ OU มีความมุ่งมั่นที่ต้องการให้ทุกคนมีส่วนร่วมและเท่าเทียมกัน และต้องการแน่ใจว่าผู้คนที่แตกต่างกันออกไปได้รับการสนับสนุน (เช่น อุปกรณ์การเรียนที่มีประสิทธิภาพ) มหาวิทยาลัยยังคงมีส่วนร่วมในการสนับสนุนนักศึกษาที่ความเป็นมาที่แตกต่างกันออกไป กระบวนการเรียนที่ถูกคิดขึ้นมาใหม่จำเป็นต้องได้รับการประเมินจากกลุ่มนักศึกษาเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในระดับเริ่มต้น การปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงนำมาซึ่งบุคลากรที่เพิ่มขึ้น

การเปลี่ยนแปลงในโลกกว้าง

หัวใจสำคัญของแผนมุมมองการสอนและการเรียนถูกพัฒนามาจากกระบวนการและกิจกรรมของมหาวิทยาลัยผ่านมุมมองต่างๆ จากเวทีนานาชาติ เช่น ประชากร การเคลื่อนไหว สังคม ภูมิรัฐศาสตร์ การพัฒนาอย่างยั่งยืน สุขภาพและเทคโนโลยี เนื่องจากแผนงานเหล่านี้ยังไม่ชัดเจนนัก พวกเขาจึงต้องคิดแผนพัฒนาขึ้นมา หากแผนที่เกิดขึ้นได้เป็นแผนการที่ดีจะช่วยให้กิจกรรมมุ่งเน้นไปที่การตลาดได้ดียิ่งขึ้น และทำให้การเรียนเป็นไปตามที่ต้องการ นอกจากนี้ เนื่องจากธุรกิจจำนวนมากโดยเฉพาะธุรกิจขนาดใหญ่ตระหนักถึงความนิยมในปัจจุบัน เราสามารถเรียนและสื่อสารธุรกิจกันได้อย่างสะดวก ซึ่งจะมีส่วนในการว่าจ้างนักศึกษาของเราที่จบไปแล้ว และกำลังศึกษาอยู่ แผนมุมมองการสอนและการเรียนจะช่วยให้แนวทางในการสอนและเรียนแก่นักเรียนในสังคมที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้เข้าใจหน้าที่ของตนเองในโลกยุคปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมการเรียนนอกสถานที่

การเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนการสอนเกิดขึ้นในระดับชาติและระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ รวมถึงการทำงานและการประกอบวิชาชีพเป็นสาเหตุในการเลือกเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญมากกับโลกแห่งการเรียนรู้ การทำงานไปพร้อมกับความยืดหยุ่นคือแนวทางสำหรับผู้คนในยุคดิจิทัล การจดจำ ความก้าวหน้า การจ้างงาน การพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล การทันเทคโนโลยี การมีส่วนร่วม การเข้าถึงข้อมูล การพัฒนาอย่างยั่งยืน ระเบียบวินัย และการมีส่วนร่วมของนักเรียน สิ่งเหล่านี้จะกลายมาเป็นสิ่งที่สำคัญมากยิ่งขึ้น

เปลี่ยนวิธีการเรียนการสอน

เพื่อเป็นการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและตัวนักศึกษา และสิ่งนั้นต้องเห็นผลที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโลก OU ต้องนำแนวทางนั้นกลับมาออกแบบและพัฒนาอีกครั้ง เพื่อประสบการณ์ที่มากขึ้น และสามารถมั่นใจได้ว่าแนวทางการสอนรวมทั้งเทคโนโลยีจะมีประสิทธิภาพที่ดีเยี่ยม ดังนั้นการพัฒนาจึงต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว อาจจะมีการจับคู่ให้นักเรียนและใช้เนื้อหาที่มีอยู่ให้มากขึ้น

เปลี่ยนวิธีที่ทำกับสิ่งต่างๆ

มหาวิทยาลัยเปิดได้พัฒนารายละเอียดมากมาย รวมถึงการสร้างระบบ การปฏิบัติ และการนำเสนออุปกรณ์ต่างๆ มันอาจจะเป็นเรื่องพื้นฐานที่จะทำสิ่งเหล่านี้ แต่ก็ได้มาซึ่งชื่อเสียงและคุณภาพของมหาวิทยาลัยเปิด โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ สำหรับความมั่นใจที่ผู้เรียนพึงได้รับ สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าเราสามารถพัฒนาหลักสูตรควบคู่ไปกับนักศึกษาได้อย่างรวดเร็ว และผู้มีผลประโยชน์ร่วม

นวัตกรรมนำไปสู่ผลกระทบ

ขณะที่เกิดนวัตกรรมขึ้นมากมายในมหาวิทยาลัย มันเป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจและเริ่มใช้งานได้ทันที มันเป็นเรื่องพื้นฐานที่นวัตกรรมของเราต้องเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วสำหรับนักศึกษา ปัญหาสำคัญที่อาจเป็นตัวขัดขวางก็คือ ความล่าช้าในการนำเสนอนวัตกรรม ประสบการณ์ และความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อนวัตกรรม

การเอาชนะอุปสรรคภายใน

มีโครงสร้างหลายโครงสร้างของมหาวิทยาลัยที่ยังขัดแย้งกับสหวิทยาการ และระบบการทำงานภายในเอกสารฉบับนี้ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการหาวิธีทำงานร่วมกันให้ได้

การพัฒนาบุคลากร

จากแผนนี้แสดงให้เห็นว่าพนักงานต้องมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ โดยแผนนี้จะเป็นตัวช่วยที่ดีในการพัฒนาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการทำงานในรูปแบบใหม่

ตอบสนองวิธีการคิดจากการเรียนรูปแบบใหม่

เป็นเรื่องสำคัญที่เราจะสร้างการเรียนรู้ในรูปแบบเป็นกันเอง รวมถึงการเรียนรู้แบบเป็นทางการที่สามารถใช้ควบคู่กันได้ด้วย

แหล่งข้อมูล

การพัฒนาใหม่ๆ จะต้องเกิดขึ้นเสมอซึ่งเป็นผลมาจากการลงทุนในปัจจุบันและอดีต ขณะที่เราสูญเสียเงินไปกับการลงทุน ควรมีการแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในชิ้นงาน การให้ทุนกับงานใดๆ ก็ตามควรพิจารณาจากสิ่งเหล่านี้

5.6 ประเทศนิวซีแลนด์

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2532 แยกการศึกษาทางไกลและการศึกษาแบบเผชิญหน้ากันออกจากกัน โดยการศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่สามารถเข้าถึงได้แบบเปิดเป็นทางเลือกสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าร่วมการสนทนาแบบเห็นหน้ากันในโรงเรียน สถาบันการศึกษาทางไกลสามารถให้บริการออนไลน์

Massey University (Massey University of New Zealand, 2018, para. 1)

การศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย Massey ผู้เรียนจะได้รับวุฒิการศึกษาที่เป็นสากล Massey University เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของนิวซีแลนด์สำหรับการเรียนทางไกล มีนักศึกษาประมาณ 14,000 คน ในแต่ละปีที่ศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท

เอกสารการศึกษา

เมื่อนักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนแล้วจะได้รับเอกสารการศึกษา ได้แก่ คู่มือการดูแลระบบ และคู่มือการศึกษา

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา

การติดต่อระหว่างอาจารย์และนักศึกษาสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาได้ใช้ประโยชน์จากเครื่องมือการสื่อสารออนไลน์ที่มีอยู่เพื่อโต้ตอบกับทั้งนักศึกษาและอาจารย์

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ (เทคโนโลยีการทยอยสัญญาณ)

เทคโนโลยีการทยอยสัญญาณเป็นชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ มหาวิทยาลัยต้องการให้นักศึกษาทางไกลรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียนจริง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ช่วยให้นักศึกษาแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนนักศึกษาและอาจารย์

ห้องสมุด

บริการห้องสมุดทางไกล มีหนังสือและบทความมากกว่า 870,000 เล่ม โดยสามารถเรียกดูรายการทางออนไลน์และสามารถดาวน์โหลดสิ่งตีพิมพ์ล่าสุดที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังสามารถขอคำปรึกษาทางออนไลน์กับบรรณารักษ์และขอหนังสือผ่านบริการจัดส่งซึ่งจัดส่งฟรีไปยังจุดรับได้

การประชุมเชิงปฏิบัติการในมหาวิทยาลัย

การประชุมเชิงปฏิบัติการภายในวิทยาเขตอาจมีสองรูปแบบขึ้นอยู่กับหลักสูตรที่ลงทะเบียนเรียน ได้แก่

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

เป็นการติดต่อของนักศึกษาในการโต้ตอบกับนักศึกษาคนอื่นๆ ที่เรียนในหลักสูตรเดียวกันและได้รับการสอนแบบตัวต่อตัว

2. การติดต่อผ่านบล็อกหลักสูตร (Blog)

การประเมินผล

การประเมินผลทางการศึกษาอาจมีหลายรูปแบบ รวมถึงการมอบหมายห้องทดลอง การทำศีกษาหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการในมหาวิทยาลัยด้วยเช่นกัน **ปีการศึกษา (ภาคการศึกษา)**

ปีการศึกษาของมหาวิทยาลัย Massey แบ่งออกเป็นสามช่วงเวลาการสอนหลัก คือ ภาคการศึกษาที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 2 และภาคฤดูร้อน ภาคการศึกษาที่ 1 และ 2 ประกอบด้วย 12 สัปดาห์ การเรียนการสอนและสรุปผลการสอบ สำหรับภาคฤดูร้อนเป็นการเรียนการสอนใน 10 สัปดาห์

ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทย และต่างประเทศ ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์ประเด็นหลักของนโยบายการศึกษาทางไกลของประเทศต่าง ๆ

ลำดับที่	ประเทศ	ประเด็นหลัก									หมายเหตุ	
		ด้านอุดมการณ์	การบริหารและการจัดการ	หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	การจัดการเรียนการสอน	สื่อและเทคโนโลยี	บริการสนับสนุนการศึกษา	การวัดและประเมินผล		การประกันคุณภาพ
1	ไทย	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓	
2	สหรัฐอเมริกา	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	
3	แอฟริกาใต้	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓
4	อินเดีย	✓		✓				✓				
5	อังกฤษ											✓
6	นิวซีแลนด์											

จากแนวโน้มการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลต่อการจัดการศึกษาทางไกลใน ทศวรรษหน้า ซึ่งจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 11 ด้าน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. อุดมการณ์ (Ideology) ควรเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่ โดยผู้เรียนจะคำนึงว่าการศึกษาตลอดชีวิตจะพัฒนาตนเอง และเพิ่มมูลค่าในตัวเองได้ตลอดชีวิต
2. การบริหารและการจัดการ (Management) ควรมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ครบวงจรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการทำงานร่วมกันในระหว่างหน่วยงานในองค์กรที่ดี และมีการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในต่างประเทศ
3. หลักสูตร (Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควรมีการผลิตหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม โดยหลักสูตรต้องมีการปรับปรุงอย่าง

สม่ำเสมอ ทั้งนี้ ควรมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการและสถาบันต่างๆ ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

4. ผู้สอน (Lecturer) ผู้สอนต้องมีความพร้อมที่จะติดต่อกับผู้เรียน หากผู้เรียนมีปัญหา ข้อซักถาม หรือข้อสงสัย โดยผู้สอนต้องมีศักยภาพในการสอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย

5. ผู้เรียน (Learner) ต้องมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ได้ นอกจากนี้ต้องมีวินัยในตนเองและความรับผิดชอบเป็นอย่างดี

6. การจัดการเรียนการสอน (Instructional Management) เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบสองทาง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถติดต่อกับผู้สอนได้ทางออนไลน์

7. สื่อและเทคโนโลยีทางไกล (Distance Education Media and Technologies) เป็นสื่อการสอนทางไกลที่สามารถโต้ตอบได้ (Interactive) มีคุณสมบัติที่สามารถพัฒนาทักษะต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาสื่อการสอนทางไกลให้มีความเสถียร

8. การบริการสนับสนุนผู้เรียน (Distance Education Service) มีศูนย์การศึกษาตามภูมิภาคอย่างทั่วถึง เพื่อให้บริการและให้คำแนะนำกับผู้เรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล

9. การวัดและประเมินผล (Evaluation and Assessment for Distance Education) เป็นการวัดและประเมินผลจากหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็น Formative and Summative Assessment

10. การประกันคุณภาพ (Quality Assurance for Distance Education) การประกันคุณภาพการศึกษาต้องเหมาะสมสำหรับการศึกษาทางไกล โดยเฉพาะ และควรมีการประเมินผลเป็นระยะๆ ตามกำหนด หากมีสถานะหรือบริบทที่เปลี่ยนไปก็ควรประเมินผลโดยไม่ต้องรอตตามกำหนด

11. การวิจัย (Research) การวิจัยเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนางานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น กระบวนการเรียนของผู้เรียน สื่อการสอน เป็นต้น

ตอนที่ 6 การวิจัยอนาคต

6.1 ความหมายของการวิจัยอนาคต

พนารัตน์ วิสวเทพนิมิต (2539, น. 65) ได้ให้ความหมายว่า การวิจัยอนาคตว่าหมายถึง วิธีการศึกษาเพื่อทำนาย คาดการณ์ หรือพยากรณ์แนวโน้มหรือแนวทางที่น่าจะเป็นไป

ได้ในทางใดทางหนึ่งของเหตุการณ์ในอนาคต โดยอิงพื้นฐานหรือฐานของข้อมูลจากอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

โจเซฟ (Joseph, 1974 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ, 2547, น. 51) ได้ให้คำนิยามของการวิจัยอนาคต ว่าหมายถึง วิธีการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อการศึกษาและกำหนดความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

เทียนฉาย กิระนันท์ (2529, น. 103-129 อ้างถึงใน ปทุมมาศ รักษ์วงศ์, 2544, น. 41) กล่าวว่า การวิจัยอนาคต (Future Research) เป็นวิธีการศึกษาเพื่อคาดคะเนเหตุการณ์ พฤติกรรม หรือปฏิสัมพันธ์ที่น่าจะเป็นไปได้ในอนาคตอย่างเป็นระบบระเบียบทั้งในทางที่คาดว่าจะเป็นไปได้ (Possible) หรือน่าจะเป็นไปได้ (Probable)

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2547, น. 45) กล่าวถึงว่าการวิจัยอนาคต (Future Research) เป็นขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ที่มุ่งค้นหาทางเลือกในอนาคต ที่คาดการณ์ว่าจะเป็นไปได้สำหรับประชากรหรือกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2529, น. 24 อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศิลปรุ่งธรรม, 2547, น. 85) ได้กำหนดคำนิยามของการวิจัยอนาคต ว่าหมายถึง วิธีการอย่างเป็นระบบเพื่อศึกษาทางเลือกในอนาคตที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็นในอนาคตของกลุ่มประชาชนหรือสังคมหนึ่ง ๆ

ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2549, น. 72) ได้ให้ความหมายของคำว่า การวิจัยอนาคต ว่าหมายถึง วิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบและเป็นแบบแผนที่รัดกุมเกี่ยวกับทางเลือกต่างๆ ที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็นในอนาคตของกลุ่มประชาชนหรือกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง

จากความหมายการวิจัยอนาคตที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการวิจัยอนาคตเป็นวิธีการศึกษาเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่น่าจะเป็นไปได้ในอนาคตอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลหรือเหตุการณ์ในปัจจุบันเป็นพื้นฐานในการคาดการณ์

6.2 จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคตไว้ดังนี้

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ (2547, น. 215) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคตมีดังนี้

1. เพื่อให้ทราบถึงทางเลือกที่คาดว่าจะเป็นไปได้ในอนาคตของประชาชนในสังคมหนึ่งๆ

2. เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความสามารถในการคาดคะเนอนาคตที่จะเป็นไปได้

3. เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาและผลพวงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตตามที่ได้คาดคะเนไว้

4. เพื่อเป็นการแจ้งให้รู้ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

5. เพื่อเป็นการทำความเข้าใจภูมิหลัง เบื้องหลัง หรือความเป็นมาของกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

อัลเลน (Allen, 1978, p. 79 อ้างถึงใน ชมพูนุช ร่วมชาติ, 2548, น. 55) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต ไว้ดังนี้

1. การวิจัยอนาคตมุ่งเน้นจะปรับเปลี่ยนความคิดเดิมว่าอนาคตไม่ใช่สิ่งที่ผิดปกติหรือเพื่อฝัน แต่เป็นสิ่งที่สามารถคาดการณ์ได้และมีความเป็นไปได้

2. สิ่งสำคัญของการวิจัยอนาคต คือ การชี้แจงแนวคิดจากการทำนายไปสู่การอธิบายผลของการกระทำ เพื่อนำไปกำหนดนโยบาย และนำไปสู่อนาคตที่พึงปรารถนา

เท็กซ์เตอร์ (Textor, 1980, p. 7 อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศิลปรุ่งธรรม, 2547, น. 86) ได้สรุปถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคตไว้ดังนี้

1. เพื่อคาดคะเนสถานการณ์ในปัจจุบันด้วยความรู้ต่างๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลมีอยู่เกี่ยวกับอนาคตที่จะเป็นไปได้

2. เพื่ออธิบายทางเลือกในอนาคต (Alternative Futures) ที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็นของกลุ่มประชากรที่ศึกษา

3. เพื่อระบุผลลัพธ์ ผลกระทบ และผลต่อเนื่องที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

4. เพื่อแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับอนาคตที่ไม่พึงปรารถนาที่อาจจะเกิดขึ้นได้

5. เพื่อทราบถึงความเป็นมาของกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ธีอออดอร์ (Theodore, 1999, unpagged อ้างถึงใน ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข, 2549, น. 74) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคตว่าเพื่อช่วยในการพิจารณา ตกลงใจ หรือชี้ขาดในวันนี้ให้ดีขึ้น นอกจากนี้ การวิจัยอนาคตช่วยให้เข้าใจถึงโลกอนาคตที่เป็นไปได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการวิจัยอนาคต เพื่อตรวจสอบแนวโน้มหรือแนวทางที่น่าจะเป็นไปได้ ทั้งที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา ในขณะที่มีความพยายามที่จะทำให้แนวโน้มหรือแนวทางที่พึงปรารถนาเกิดขึ้นให้ได้ และป้องกันไม่ให้นแนวโน้มหรือแนวทางที่ไม่พึงปรารถนาเกิดขึ้นได้

6.3 ประโยชน์ของการวิจัยอนาคต

จากการศึกษารวบรวมของนักวิชาการหลายท่าน ซึ่ง วิโรจน์ สารรัตนะ (2547, น. 4) ได้สรุปถึงประโยชน์ของการศึกษาอนาคตในด้านต่างๆ ดังนี้

1. เพื่อช่วยในกระบวนการตัดสินใจ

1.1 ช่วยในการระบุนขอบเขตการปฏิบัติงาน เพื่อการวางแผน กำหนดนโยบาย หรือการตัดสินใจใดๆ ด้วยข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ที่ได้มาจากการศึกษาอนาคต

1.2 ช่วยป้องกันปัญหาหรือแนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้นและไม่พึงประสงค์ ก่อนที่จะ กลายเป็นปัญหาที่รุนแรง

1.3 ช่วยในเลือกวิธีการป้องกันปัญหาที่นักอนาคตได้นำเสนอทางเลือกไว้ให้

1.4 ช่วยคาดคะเนทางเลือกหรือประเมินทางเลือกของนโยบาย โดยการวิเคราะห์ ผลกระทบที่นักอนาคตได้เสนอไว้

1.5 ช่วยเพิ่มช่องทางในการคัดเลือกทางเลือกต่างๆ ที่นักอนาคตได้นำเสนอไว้

2. เพื่อจัดเตรียมบุคลากรสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การศึกษา ความเป็นไปได้ในอนาคตจะส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และมองอนาคต ในแง่ดี โดยพิจารณาถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ซึ่งการมุ่งไป ข้างหน้าไม่ถอยหลังจะเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสในการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ มากขึ้น นอกจากนี้ การวิจัยอนาคตยังช่วยให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้ง่ายขึ้น

3. สนับสนุนให้เกิดความเห็นพ้องและร่วมมือ เพราะการมุ่งไปสู่อนาคตจะทำให้ คนคำนึงถึงแต่ในด้านดี และมีความตั้งใจหรือมุ่งมั่นที่จะไปถึงให้ได้

4. ช่วยในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพราะการมองอนาคตที่ห่างไกลออกไป จะทำให้มีเวลาคิดและสามารถคิดได้อย่างสบายอารมณ์และสร้างสรรค์

5. เป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมและชักจูงนักเรียนหรือนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ เพราะมีโอกาสที่จะจัดการกับเรื่องในอนาคตได้ ซึ่งแตกต่างกับการจัดการกับอดีต ซึ่งเป็นสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้

6. ช่วยในการสร้างปรัชญาแห่งชีวิต เพราะการศึกษาหรือการวิจัยอนาคตก่อให้เกิด การคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของชีวิตอย่างเป็นระบบ

คอร์นิช (Cornish, 1997, unpagged อ้างถึงใน สมบูรณ์ ศิลปรุ่งธรรม, 2547, น. 89-90) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยอนาคตไว้ดังนี้

1. ช่วยในกระบวนการตัดสินใจ เนื่องจากการศึกษาอนาคต จะได้ข้อมูลพื้นฐานที่ เป็นประโยชน์ในการมองปัญหา ค้นหาวิธีแก้ปัญหา ประเมินทางเลือก และในที่สุดจะสามารถ หลีกเลี่ยงการสูญเสีย

2. ช่วยในการจัดเตรียมบุคลากรสำหรับอนาคตที่กำลังเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการเปิด โอกาสในการพัฒนาความมั่นใจ และดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างรัดกุม เพราะเตรียมบุคลากร ไว้รับสถานการณ์แล้ว

3. สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือและความปรองดอง เป็นการเริ่มต้นใหม่ที่คำนึงถึงสิ่งที่ ดีๆ ในอนาคต

4. เป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนหรือนักศึกษาตระหนักว่าสามารถสร้างอนาคตได้ และเลือกในสิ่งที่ดีกว่าได้

5. ช่วยสร้างปรัชญาแห่งชีวิต เพราะการวิจัยอนาคตส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบและเตรียมตัวในการป้องกันล่วงหน้าได้

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยอนาคต มีประโยชน์หลายประการ ตั้งแต่การตัดสินใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การเตรียมบุคลากรสำหรับอนาคตว่าสามารถเลือกในสิ่งที่ดีกว่าได้ ก่อให้เกิดความร่วมมือในการป้องกันปัญหาที่ไม่พึงปรารถนาได้

6.4 การศึกษาอนาคตและวิธีการวิจัยอนาคต

ปัจจุบันมีการใช้วิธีวิจัยอนาคตในหลากหลายรูปแบบ (จุมพล พูลภัทรชีวิน และ จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ (2561, ออนไลน์) ได้แก่

1. **วิธีการสำรวจเดลฟาย (Delphi Survey)** ที่ใช้ในการคาดการณ์การเกิดแนวโน้มหรือแนวทางที่จะเป็นไปได้ในด้านต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการวางแผนหรือกำหนดนโยบาย

2. **วิธีการวิจัยอนาคตเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Future Research : EFR)** ที่มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยความเป็นไปได้ หรือสิ่งที่คาดการณ์จะให้เกิด ซึ่งเกี่ยวกับประเด็นที่สลับซับซ้อนของระบบสังคมและวัฒนธรรม

3. **วิธี EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)** เป็นเทคนิคที่ผสมผสานระหว่างเทคนิคเดลฟายและเทคนิค EFR ซึ่งการผสมวิธีการทั้งสองแบบนี้ช่วยกำจัดจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้กับวิจัยอนาคตแบบเดิม ทำให้ได้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. **วิธีการขยายแนวโน้ม (Extrapolation หรือ Trend Analysis)** เป็นเทคนิคที่ทำให้สามารถสรุปทิศทางหรือแนวโน้มที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือตัวแปรต่างๆ เกี่ยวกับอดีตและปัจจุบัน

5. **วิธีการสร้างภาพอนาคต (Scenario Planning)** เป็นเทคนิคที่มุ่งเน้นการสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับอนาคตที่อาจจะเกิดขึ้น โดยให้คำนึงถึงปัจจัยหรือองค์ประกอบความไม่แน่นอน (Uncertainties) ที่อาจจะเกิดขึ้นได้โดยไม่คาดฝัน เพื่อให้เห็นภาพอนาคตที่เป็นไปได้

6. **วิธีการมองอนาคต (Foresight)** เป็นเทคนิคที่ใช้สำหรับการคาดคะเนแนวโน้มหรือทิศทาง โดยการมองอนาคตและภาพอนาคตหลายๆ ภาพที่มีโอกาสเกิดขึ้น เพื่อย้อนกลับมา (Backcast) วางแผน และหาแนวทางรับมือกับภาพอนาคตเหล่านั้น

6.5 เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

จุมพล พูลภัทรชีวิน (ม.ป.ป., น. 263) กล่าวถึงเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ว่าเป็นเทคนิคการวิจัยที่รวมเอาจุดเด่นหรือข้อดีของเทคนิควิธีการวิจัยอนาคตเชิงชาติพันธุ์วรรณา (EFR) และเดลฟาย (Delphi) เข้าด้วยกัน ที่ตอบสนองจุดประสงค์และความเชื่อพื้นฐานของการวิจัยอนาคตมากที่สุดวิธีหนึ่งในปัจจุบัน โดย ขั้นตอนต่างๆ ของ EDFR ก็คล้ายๆ กับเดลฟาย (Delphi) เริ่มต้นจากในรอบแรกของการวิจัยจะใช้ในการสัมภาษณ์แบบ EFR ที่ปรับปรุงแล้ว หลังจากการสัมภาษณ์ในรอบแรก ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์และสร้างเป็นเครื่องมือ ซึ่งอาจเป็นแบบสอบถาม แล้วส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบตามรูปแบบของ เดลฟาย (Delphi) เพื่อที่จะทำการกรองความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาฉันทามติ ซึ่งมักจะทำประมาณ 2-3 รอบ หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้มากและมีความสอดคล้องทางความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสรุปเขียนเป็นอนาคตภาพ

ขั้นตอนการวิจัยแบบ EDFR มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ถ้าหากว่าการศึกษาวิจัยได้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจริงๆ จะทำให้ผลของการศึกษาวิจัยน่าเชื่อถือมากขึ้น เนื่องจากการศึกษาวิจัยนี้ต้องติดตามกับผู้เชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงควรอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนในการวิจัย เวลาที่ต้องใช้โดยประมาณ และประโยชน์ของการวิจัย เพื่อย้ำถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเชิญผู้เชี่ยวชาญให้ผู้เชี่ยวชาญทราบ ซึ่งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้มีเวลาในการเตรียมตัว เตรียมข้อมูล จัดข้อมูลอย่างเป็นระบบ และสามารถคิดล่วงหน้า ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

2. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (EDFR รอบที่หนึ่ง) คือ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยอาจอิงตามรูปแบบการสัมภาษณ์ที่เริ่มต้นจาก Optimistic-Realistic (O-R), Pessimistic-Realistic (P-R) และ Most Probable (M-P) ตามลำดับ หรือการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวโน้มหรือแนวทางที่คาดว่าจะเป็นไปได้หรือน่าจะเป็นก็ได้

3. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และนำข้อมูลที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยคงความหมายของคำตอบของผู้เชี่ยวชาญให้มากที่สุด ด้วยการใช้ภาษาที่สั้น กระชับ ชัดเจน และมีความเป็นกลางมากที่สุด รวมถึงการเขียนแนวโน้มที่มีประเด็นแนวโน้มเดียวต่อ 1 ข้อ ไม่ควรมีแนวโน้มย่อยๆ ในแนวโน้มใหญ่

4. ผู้เชี่ยวชาญจะได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์และพิจารณาข้อความแนวโน้มต่างๆ เหล่านั้น ซึ่งเป็นวิธีการของเดลฟาย (EDFR รอบที่สองและรอบที่สาม) ส่วนจำนวนรอบที่

เหมาะสมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ งบประมาณ เวลา และกำลังคนของการวิจัย ทั้งนี้ ควรพิจารณาคุณค่าตอบที่ได้ของรอบต่างๆ ว่ามีความเป็นเอกภาพ (Homogeneity) หรือมีความสอดคล้องกัน (Consensus) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษามากพอหรือไม่

5. เขียนรายงานการวิจัยออกเป็นอนาคตภาพ 3 อนาคตภาพ คือ อนาคตทางบวก อนาคตทางลบ และภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด โดยหากผู้วิจัยต้องการเน้นย้ำแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงระดับหนึ่ง อาจระบุค่ามัธยฐาน (Median) จากแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ที่มี 5 Scale ในระดับมาก คือ 3.5 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์ในการนำเสนอแนวโน้มมา รายงาน นอกจากนี้ให้พิจารณาถึงความสอดคล้องของคำตอบ โดยพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile Range) (Q3-Q1) ไม่เกิน 1.5 และ/หรือ ค่าฐานนิยม (Mode) และค่ามัธยฐาน (Median) ไม่เกิน 1 ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามหลักการนี้เสมอไป แต่ต้องมีเกณฑ์เพื่อจะได้รายงานได้อย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2548, น. 28)

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง (2542) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทาง สำหรับสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา รูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทางสำหรับสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 244 คน โดยการสุ่มแบบง่ายกับนิสิตแต่ละวิชาเอก แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 194 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 50 คน ซึ่งกลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยระบบทางไกลแบบสองทางในห้องเรียนทางไกล และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนทางไกลแบบสองทางในห้องเรียนสตูดิโอแบบเผชิญหน้า การดำเนินการทดลองครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่มสอบก่อน – สอบหลัง และใช้ t - test Difference Score เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ รูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทางที่สร้างขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความเชื่อมั่น 0.74 และแบบวัดเจตคติที่มีต่อการสอนทางไกลแบบสองทางมีค่าความเชื่อมั่น 0.92 ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนิสิตที่ได้รับการสอนทางไกลแบบสองทางในห้องเรียนทางไกล กับนิสิตที่ได้รับการสอนทางไกลแบบสองทางในห้องเรียนสตูดิโอแบบเผชิญหน้าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังได้รับการสอนทางไกลแบบสองทางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. เจตคติของนิสิตก่อนและหลังได้รับการสอนทางไกลแบบสองทางแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์ สมประสงค์ วิทยเกียรติ และสุมาลี ตั้งษ์ศรี (2545, น. 1-23) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทย โดยการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวโน้มของการศึกษาทางไกลของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2545 โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาทางไกล จำนวน 28 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ผลการวิจัยปรากฏแนวโน้มที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุดในงานการศึกษาทางไกลของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2545 คือ

1. การเรียนการสอนทางไกลจะเป็นการเรียนการสอนที่จัดเพื่อสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตโดยให้บุคคลมีความรู้และประสบการณ์ และนำไปใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายอย่างกว้างขวาง ตลอดจนเพื่อสนองความต้องการเฉพาะของบุคคลมากขึ้น

2. การเรียนการสอนทางไกลเป็นการเพิ่มโอกาสให้บุคคลได้พัฒนาความรู้และประสบการณ์ และช่วยส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบ

3. กลุ่มเป้าหมายของการเรียนการสอนทางไกลจะเป็นกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แต่ไม่ได้ศึกษาต่อ และกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล

4. การบริหารการเรียนการสอนทางไกลจะมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์แบบเครือข่ายในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

5. การดำเนินงานการเรียนการสอนทางไกลจะมีการให้บริการการศึกษาโดยหน่วยงานบริการข้อมูล ศูนย์การศึกษาในท้องถิ่น การจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย มีการผลิตสื่อหลัก ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เทปเสียง ดาวเทียม วิดิทัศน์ และวิทยุโทรทัศน์

6. ลักษณะการเรียนการสอนทางไกลจะเป็นการสื่อสารสองทาง สำหรับเนื้อหาของกิจกรรมจะมุ่งให้ความรู้ ประสบการณ์กับผู้เรียน ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสารที่ประโยชน์ทันสมัย ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ความรู้ทางวิชาการเฉพาะด้าน และเนื้อหาวิชาชีพ

7. การจัดการศึกษาทางไกลจะมีหน่วยงานที่มีหน้าที่ด้านการประสานงานหรือมีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติ สำหรับการร่วมกันกำหนดนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติ

8. การฝึกอบรมเตรียมบุคลากรการศึกษาทางไกลจะเป็นลักษณะที่รัฐและเอกชนร่วมมือกันจัด

9. การวิจัยการศึกษาทางไกลจะมุ่งเน้นด้านการจัดระบบสื่อการสอนและรูปแบบกิจกรรม

นิคม ทาแดง และคณะ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนระบบทางไกล ซึ่งเป็นการวิจัยเอกสาร (เอกสารรายงาน งานวิจัย และการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต) โดยมีกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ สถาบันที่จัดการศึกษาทางไกล 3 รูปแบบ คือ สถาบันอุดมศึกษาระบบเปิด สถาบันอุดมศึกษาระบบคู่ขนาน และสถาบันอุดมศึกษาระบบผสมผสาน โดยการเลือกแบบเจาะจงภายในประเทศและต่างประเทศ รูปแบบละประมาณ 3 – 5 สถาบัน มีการจัดทำรายงานและจัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาทางไกลเพื่อให้ข้อคิดเห็นต่อร่างรายงาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบด้านปรัชญา ปณิธาน และวิสัยทัศน์ และด้านประกันคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 3 ระบบ มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ส่วนด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านโครงสร้างระบบสื่อสาร ด้านการประเมิน และด้านประกันคุณภาพ ค่อนข้างจะแตกต่างกัน โดยสถาบันการศึกษาระบบเปิดจัดการศึกษาโดยการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อประเภทต่างๆ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาระบบคู่ขนานและระบบผสมผสานแบบตลาดวิชาจัดการศึกษาทั้งแบบชั้นเรียนและแบบทางไกล ส่วนสถาบันอุดมศึกษาระบบผสมผสานแบบเครือข่ายสหกรณ์นำวิชาที่สอนในสถาบันการศึกษาระบบปิดมาสอน โดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2. แนวทางที่น่าจะเป็นไปได้ในอนาคตของการจัดการเรียนการสอนทางไกล คาดว่าจะมีสถาบันการศึกษาต่างๆ นำวิธีการศึกษาทางไกลไปใช้ในการเรียนการสอนควบคู่ไปกับการสอนแบบชั้นเรียนมากขึ้น และมีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์โทรคมนาคมอย่างกว้างขวางเพื่อขยายการศึกษาไปยังผู้เรียนในทุกพื้นที่

3. ผลจากการศึกษาค้นคว้าได้นำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษาทางไกลแก่ประเทศไทย 8 ด้าน คือ ด้านปรัชญา ปณิธาน และวิสัยทัศน์ ด้านระบบการศึกษาและการบริหาร

ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านโครงสร้างสื่อ ด้านบริการสนับสนุนการศึกษา
ด้านการประเมินการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพ

ปัญญา นาแพงหมื่น (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการสอนทางไกลแบบสอง
ทางในการสอนทักษะการพูด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทาง ในการสอนทักษะการ
พูด มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) 89/97

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทาง ในการสอนทักษะการพูด
มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนและหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อรูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทาง
ในการสอนทักษะการพูด อยู่ในระดับพอใจ

สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทางไกลในมหาวิทยาลัย
ที่คิดสรรจากประเทศต่างๆ: ประสพการณ์เพื่อประยุกต์สู่การพัฒนาาระบบการศึกษาทางไกลของไทย
ในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนทางไกลแบบไม่มีชั้นเรียน
จำนวน 5 แห่ง จาก 5 ประเทศใน 5 ภูมิภาคของโลก โดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัย พบว่า

1. มหาวิทยาลัยเปิดแต่ละแห่งยึดปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นการเปิด
และขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ประกอบ
อาชีพแล้ว มีการเปิดสอนตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตร ระดับปริญญา รวมถึงระดับปริญญาเอก
เปิดหลักสูตรหลากหลายสาขา สื่อการสอนใช้สื่อประสม ซึ่งส่วนมากใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก มีการ
จัดบริการสนับสนุนการศึกษาอย่างหลากหลายและทั่วถึง การประเมินผลการเรียนมีทั้งระหว่างภาค
และปลายภาค และทุกแห่งมีการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนทางไกล คือ ปัญหาการออกกลางคันและ
การศึกษาด้วยตนเองของนักศึกษา การให้เวลาของผู้สอนเพื่อติดต่อกับนักศึกษาและช่วยเหลือ
นักศึกษาในด้านการเรียนน้อย ส่วนปัญหาด้านอื่นๆ คือ ด้านนโยบาย ด้านการบริหารจัดการ ด้าน
หลักสูตร ด้านการเรียนการสอนและสื่อ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านบริการสนับสนุนการศึกษา
และด้านประกันคุณภาพ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย

3. สภาพการจัดการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยในแต่ละด้านคล้ายคลึง
กันเป็นส่วนใหญ่ และมีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดปลีกย่อย

4. แนวทางการพัฒนาการศึกษาทางไกลของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
สำหรับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในด้านนโยบาย ควรเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต

และเปิดโอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาส ด้านการบริหารจัดการ ควรบริหารในรูปคณะกรรมการและมีหน่วยงานเฉพาะที่จำเป็น ด้านหลักสูตร ควรมีหลักสูตรระยะสั้นเพื่อสนองกับความต้องการของตลาดแรงงานและมีหลักสูตรนานาชาติ ด้านการเรียนการสอนและสื่อ ควรใช้ประโยชน์จากสื่อคอมพิวเตอร์ในการส่งเสริมการติดต่อระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมากขึ้น ด้านการวัดและประเมินผลควรมีการประเมินทั้งระหว่างภาคและปลายภาค ด้านบริการสนับสนุนการศึกษา ควรมีศูนย์การศึกษากระจายทุกพื้นที่ เพื่อให้ นักศึกษาติดต่อกับอาจารย์และมหาวิทยาลัยได้สะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมถึงการบริการติดตามนักศึกษาที่สอบไม่ผ่าน

ศรีนวล สถิตวิทยานันท์ และคณะ (2547, น. 104-110) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนทางไกลและระบบเปิด ซึ่งเป็นการวิจัยเอกสาร กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยวิธีทางไกลใน 3 ลักษณะ (3 รูปแบบ) ได้แก่ 1) สถาบันอุดมศึกษาระบบเปิด 2) สถาบันอุดมศึกษาระบบกู่ขนาน และ 3) สถาบันอุดมศึกษาระบบผสมผสาน ในแบบตลาดวิชาและแบบเครือข่ายสหกิจ โดยการคัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการยอมรับและจัดการศึกษาในแต่ละรูปแบบทั้งภายในและต่างประเทศมารูปแบบละประมาณ 3 – 5 สถาบัน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านปรัชญา ปณิธาน และวิสัยทัศน์ : สถาบันอุดมศึกษาระบบเปิด (Single Mode) เน้นการจัดการศึกษาตามแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีโอกาสจะเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาแบบชั้นเรียน ส่วนสถาบันอุดมศึกษาระบบกู่ขนานเกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนปกติไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ห่างไกล จึงขยายโอกาสโดยวิธีจัดการเรียนการสอนทางไกลกู่ขนานกับการเรียนการสอนแบบชั้นเรียน

2. ด้านระบบการศึกษาและการบริหาร : สถาบันอุดมศึกษาระบบเปิด (Single Mode) เป็นการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อต่างๆ เป็นหลัก ไม่มีชั้นเรียน การพบปะในรูปแบบการพบเป็นกลุ่มบ้าง สำหรับสถาบันการศึกษาระบบกู่ขนาน จะจัดการเรียนการสอนเป็น 2 ระบบ ได้แก่ ระบบชั้นเรียน และระบบทางไกล แต่ผู้เรียนต้องเลือกเรียนระบบใดระบบหนึ่งเท่านั้น โดยระบบตั้งแต่เริ่มลงทะเบียน ส่วนสถาบันการศึกษาระบบผสมผสานแบบตลาดวิชา จะมีการจัดการเรียนการสอน 2 ระบบ คือ ระบบชั้นเรียนกับระบบทางไกล ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนระบบใดระบบหนึ่ง หรือทั้งสองระบบผสมผสานกัน

3. ด้านหลักสูตรและโครงสร้างวิชา : สถาบันอุดมศึกษาระบบเปิด (Single Mode) เปิดสอนหลายระดับ ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตร (Non-Degree) จนถึงปริญญาเอก สาขาวิชาที่เปิด

สอนมีหลากหลาย สำหรับสถาบันอุดมศึกษาระบบคู่ขนานเปิดสอนหลายระดับเช่นเดียวกัน แต่จะเน้นระดับปริญญามากกว่า ส่วนสถาบันอุดมศึกษาระบบผสมผสานทั้งแบบตลาดวิชาและแบบเครือข่ายสหการศึกษาจะคล้ายคลึงกับหลักสูตรของสถาบันแบบคู่ขนาน แต่สถาบันแบบผสมผสานประเภทเครือข่ายสหการศึกษา โครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาจะสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของโลก

4. ด้านการจัดการเรียนการสอน : สถาบันอุดมศึกษาระบบเปิด (Single Mode) ด้านการถ่ายทอดเนื้อหาจากผู้สอนไปยังผู้เรียนโดยสื่อประเภทต่างๆ ผู้เรียนจะศึกษาด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ตามเวลาและสถานที่ที่สะดวก สำหรับสถาบันอุดมศึกษาระบบคู่ขนาน และสถาบันอุดมศึกษาผสมผสานระบบตลาดวิชา เนื้อหาจะถูกถ่ายทอดใน 2 ลักษณะ คือ การเรียนการสอนในชั้นเรียน และการเรียนด้วยระบบทางไกลผ่านสื่อประเภทต่างๆ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาระบบผสมผสานแบบเครือข่ายสหการศึกษา การถ่ายทอดเนื้อหาวิชาจะใช้วิธีการศึกษาทางไกลเท่านั้น

5. ด้านระบบสื่อและโครงสร้างสื่อ : ทุกสถาบันใช้ระบบสื่อประสม โดยมีสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นสื่อหลัก และสื่ออื่นเป็นสื่อเสริม

6. ด้านการประเมินการศึกษา : สถาบันส่วนใหญ่มีการประเมินการศึกษาทั้งระหว่างภาคและปลายภาค แต่สถาบันอุดมศึกษาระบบผสมผสานแบบตลาดวิชาจะใช้วิธีการประเมินการศึกษาเช่นเดียวกับนักศึกษาที่เรียนแบบชั้นเรียน แต่สถาบันอุดมศึกษาระบบผสมผสานแบบเครือข่ายสหการศึกษา การประเมินจะขึ้นอยู่กับแต่ละสถาบันที่เป็นเครือข่าย ซึ่งจะมีการประเมินระหว่างภาคและปลายภาค

7. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา : สถาบันอุดมศึกษาระบบเปิด (Single Mode) ส่วนใหญ่มีนโยบายและแผนการประเมินคุณภาพที่ชัดเจนอยู่ในแผนงานของสถาบัน สำหรับสถาบันอุดมศึกษาระบบคู่ขนานมีการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอก ส่วนสถาบันอุดมศึกษาระบบผสมผสานแบบเครือข่ายสหการศึกษา จะเป็นการประกันคุณภาพภายนอกเป็นหลัก

นัยนา รัตนสุวรรณชาติ (2551, น. 9-54) ได้ทำการศึกษาและนำเสนอรูปแบบการจัดการการศึกษาระบบทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย โดยตัวแบบที่นำเสนอนี้มีที่มาจากการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สถาบันที่มีการจัดการศึกษาทางไกลซึ่งมี 3 รูปแบบ คือ สถาบันอุดมศึกษาแบบเปิด สถาบันอุดมศึกษาระบบคู่ขนาน และสถาบันอุดมศึกษาระบบผสมผสาน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยต่างๆ และการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาทางไกล จำนวน 18 ท่าน และให้กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่านเป็นผู้ประเมินและยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการสำหรับการศึกษาทางไกล ผลของการศึกษา พบว่า การจัดการ

สำหรับการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาของไทยนั้นประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบหลักๆ ซึ่งรวมถึง การวางแผนกลยุทธ์ โครงสร้างการจัดการบริหาร การจัดการบุคลากร งบประมาณ ภาวะผู้นำ การร่วมมือประสานงาน การสร้างเครือข่าย การประเมินผล และการประกันคุณภาพ

สุรเชต น้อยฤทธิ์ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นิสิตนักศึกษา จำนวน 2,437 คน อาจารย์ จำนวน 503 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาทางไกล จำนวน 18 คน และผู้บริหารที่ประเมินแบบจำลอง จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมของแบบจำลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1. มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีการจัดการการศึกษาทางไกลอิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อเสริม นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ
2. แบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ได้แบบจำลองที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการสนับสนุนคณาจารย์ ด้านการสนับสนุนผู้เรียน และด้านการประเมินผลและควบคุมคุณภาพ และมีองค์ประกอบย่อย 23 องค์ประกอบย่อย ผลการประเมินแบบจำลอง พบว่าแบบจำลองมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

กานต์ บุญศิริ และคณะ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลสำหรับ โครงการจัดตั้งวิทยาลัยสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา (CID) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลสำหรับโครงการจัดตั้งวิทยาลัยสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา (CID) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาของโครงการจัดตั้งวิทยาลัยสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา (CID) จำนวน 318 คน ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลของโครงการจัดตั้งวิทยาลัยสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา (CID) มีการกำหนดนโยบายและแผนในการจัดการศึกษาทางไกล การบริหารและการจัดการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษา
2. กระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นแบบผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนและการเรียนการสอนแบบทางไกลผ่านระบบ MIS Moodle

โอภาส เกาไสยาภรณ์ และคณะ (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมี

จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกลเพื่อการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 112 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 237 คน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการศึกษาทางไกลเพื่อการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ห้องเรียนต้นทาง 2) ห้องเรียนปลายทาง และ 3) ระบบห้องเรียนทางไกลและระบบถ่ายทอดสัญญาณเพื่อการศึกษาและพัฒนาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. รูปแบบการศึกษาทางไกลเพื่อการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การจัดการเรียนการสอน และ 3) การประเมินผล

นอกจากนี้ ชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2558, น. 15-9 – 15-15) ได้นำเสนอองค์ประกอบการจัดการศึกษาไทยในอนาคตครอบคลุมถึงอุดมการณ์ คุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษาหรือบัณฑิตที่พึงประสงค์ หลักสูตร ระบบการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สภาพแวดล้อม การศึกษา การประเมิน และการประกันคุณภาพ

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางไกล สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ รูปแบบการศึกษาทางไกล และองค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นรูปแบบการศึกษาทางไกล มีผู้ทำการวิจัยหลายท่าน ดังนี้

วิกกี แอล โคเฮน (Vicki L. Cohen, 2002, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การสอนการเรียนทางไกล : รูปแบบใหม่ของการประเมิน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีสถาบันการศึกษาในระดับสูงที่ได้จัดการเรียนการสอนทางไกล โดยใช้คอมพิวเตอร์กันมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่การจัดการเรียนเช่นนี้จะต้องได้รับการประเมินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้การประเมินในรูปแบบใหม่ งานวิจัยนี้มุ่งประเด็นการประเมินการใช้คอมพิวเตอร์ทางไกล ใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนาชุมชนของผู้เรียน 3) ด้านผู้สอน 4) ด้านผู้เรียน 5) ด้านการวางแผนและระบบของวิชา และ 6) ด้านการใช้เทคโนโลยี

โรเบิร์ต ดับเบิลยู เม็นเดนฮอลล์ (Robert W. Mendenhall, 2003, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องแบบจำลองและหลักสำคัญสำหรับการศึกษาทางไกลที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นฐานที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาทางไกลที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นฐานได้รับการยอมรับมากขึ้นและกลายเป็นส่วนสำคัญของ

การอุดมศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา การสร้างแบบจำลองการศึกษาที่มีประสิทธิภาพใหม่โดยใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของเทคโนโลยี ดุษฎีนิพนธ์นี้บันทึกข้อมูลแบบจำลองใหม่สำหรับการศึกษาที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นฐาน และค้นหาหลักสำคัญของการศึกษาที่มีประสิทธิภาพที่รวมกันไว้ในแบบจำลอง แบบจำลองดังกล่าวได้รับการพัฒนาขึ้นมากกว่า 4 ปี ในรูปแบบของมหาวิทยาลัยใหม่คือ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กอฟเวเนเนอร์ (Western Governors University : WGU) และได้ดัดแปลงและปรับปรุงให้ดีขึ้นผ่านหลักสูตรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หลักสำคัญของแบบจำลอง คือ การเน้นการเรียนของแต่ละบุคคล ซอฟต์แวร์ช่วยสอนแบบมีปฏิสัมพันธ์ และประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่นำมาประกอบกันได้ รวมถึงโปรแกรมการให้คำปรึกษาที่ดี ซึ่งมีการอธิบายข้อดีในด้านโอกาสทางการเรียนที่มีอิสระด้านเวลาและสถานที่ พร้อมด้วยความสำคัญของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และองค์ประกอบด้านอัตราความเร็วในการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษา หลักสำคัญอื่นๆ ได้แก่ แนวความคิดภายใต้การแบ่งปันรายวิชาขององค์กรและแหล่งการเรียนรู้ และหลักการวัดและประเมินผล การนำเสนอแบบจำลองและหลักสำคัญสำหรับการศึกษาทางไกลในดุษฎีนิพนธ์นี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจในการพัฒนาคุณภาพอุดมศึกษาทางไกลแบบออนไลน์ (Online)

โลรีอัล แอล แมคไกว (Loreal L. Maguire, 2008, บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการวิจัยกรณีศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องการพัฒนา นโยบายการศึกษาทางไกลของระบบอุดมศึกษาของรัฐในมุมมองของอาจารย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจมุมมองของอาจารย์ที่มีต่อกระบวนการพัฒนา นโยบายการศึกษาทางไกล โดยมุ่งศึกษาเฉพาะอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนออนไลน์ (Online) ของสถาบันอุดมศึกษา 3 แห่งในระบบอุดมศึกษาของรัฐ โดยใช้กรอบแนวความคิดของ Multiple Stream Model ซึ่งเป็นการพัฒนา นโยบายการบริหารรัฐที่ใช้เป็นแนวทางการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสังเกตการณ์ และการวิเคราะห์ห้วงพรรณกรรม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้ารายละเอียดเกี่ยวกับระบบรัฐและสถาบัน และเพื่อทราบมุมมองของอาจารย์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการสอนทางไกลและการพัฒนา นโยบาย

ผลการศึกษาที่สำคัญ คือ ความสนใจของอาจารย์ในการพัฒนา นโยบายการศึกษาทางไกล อาจารย์ที่ได้รับการสัมภาษณ์เชื่อว่า ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และการสนับสนุน นักศึกษาเป็นเพียงตัวอย่างของสาเหตุว่าทำไมอาจารย์เหล่านี้จึงควรมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา นโยบายการศึกษาทางไกล ผลการศึกษาที่ได้เพิ่มเติม คือ ระดับความกระตือรือร้นของอาจารย์ สำหรับการสอนออนไลน์ (Online) ผลกระทบทางบริบทต่อการมีส่วนร่วมของอาจารย์ในกระบวนการพัฒนา นโยบาย ผลดีของการใช้ Multiple Stream Model ในการสร้างนโยบายการศึกษาทางไกล และการขยายของ Multiple Stream Model ในระบบการพัฒนา นโยบายการศึกษาทางไกล

คลาดิค ซาลีม และมูมตัส อาฮ์มัด (Khalid Saleem and Mumtaz Ahmad, 2011, p. 21-35) ได้เสนอภาพร่าง (Sketch) ของรูปแบบการศึกษาทางไกลสำหรับการเพิ่มจำนวนผู้รู้หนังสือ (Adult literacy) ในประเทศปากีสถาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โปรแกรมการรู้หนังสือในอดีตของประเทศปากีสถาน และเพื่อสร้างรูปแบบการศึกษาทางไกลสำหรับการรู้หนังสือ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของแผนกการศึกษานอกระบบและการศึกษาทางไกล (Department of Distance and Non-formal Education) และ สถาบัน การศึกษา มวลชน (Institute of Mass Education) ของมหาวิทยาลัยเปิดอัลลามา อิบบัล อิสลามาบัด (Allama Iqbal Open University Islamabad) จำนวน 13 คน และผู้บริหาร จำนวน 29 คน โดยใช้วิธีการสำรวจ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการศึกษาทางไกลจะประกอบด้วยโปรแกรมการเรียน นโยบาย งบประมาณ สื่อการสอน ผู้สอน สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) และการสนับสนุนผู้เรียน

คาร์ลอส จี จิออร์เกตตี ลูซิลา โรมีโร และมาร์เซล่า วีรา (Carlos G. Giorgetti, Lucila Romero and Marcela Vera, 2013, p. 301-315) ได้เสนอการพัฒนาในการออกแบบรูปแบบการประเมินคุณภาพเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษา รูปแบบการประเมินคุณภาพครอบคลุม 3 มิติ คือ 1) ความเป็นวิชาการ (การเรียนและการสอน การวิจัย และงานด้านสังคม) 2) การจัดการสถาบัน (การวางแผนกลยุทธ์ การจัดการอย่างเป็นระบบ และการจัดการและการติดตาม) และ 3) การสนับสนุนการศึกษา (ผู้สอน เครื่องมือ สวัสดิการสำหรับนักศึกษา แหล่งด้านการเงิน และการรวมตัวของสมาคม)

ประเด็นด้านองค์ประกอบของการจัดการศึกษาทางไกล มีนักการศึกษาหลายท่าน ที่ได้ทำการศึกษา ดังนี้

เนียล เคนเนท จาแมนเดอร์ (Niel Kenneth Jamandre, 2011, p. 90-97) ได้เสนอองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยเปิดฟิลิปปินส์ (University of the Philippines Open University : UPOU) ซึ่งประกอบด้วย คุณภาพของการศึกษาทางไกล (Quality of distance education) บริการด้านการจัดการ (Administrative service) การพัฒนาผู้สอน (Faculty development) และผลสะท้อนกลับจากผู้เรียน (Student feedback)

แอนซี มินนาร์ (Ansie Minnar, 2013, p. 81-108) ได้ศึกษาและรวบรวมยุทธวิธี สำหรับการวางแผนและการนำการศึกษาทางไกลมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา จากบทความและหนังสือด้านการศึกษาทางไกล ผลของการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ คือ (1) การวางแผนกลยุทธ์ (2) นโยบาย (3) ระบบ และ (4) ความท้าทาย

อูปาสนา ทาปเลียล (Upasna Thapliyal, 2014, p. 60-67) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลในมิติด้านคุณภาพ จากการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาโท

ของมหาวิทยาลัยปันจาบ (Panjab University) จำนวน 100 คน ผลของการสำรวจ พบว่า นักศึกษา
รับรู้ถึงมิติคุณภาพด้านหลักสูตร โครงสร้างพื้นฐาน วัสดุการเรียน บริการสนับสนุนผู้เรียน
การประเมินผล และการประกันคุณภาพ

หยาง ซิเจียน (Yang Zhijian, 2014, p. 1-13) ได้กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของ
การวางแผนและการนำการศึกษาทางไกลมาใช้ของมหาวิทยาลัยเปิดในประเทศจีน (Open University
of China : OUC) ได้แก่ หลักสูตร โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี ผู้สอน บริการสนับสนุนผู้เรียน
การประเมินผล และการประกันคุณภาพ

สุเฟียนา คลาทูน มาลิก (Sufiana Khatoun Malik, 2015, p. 238-248) ซึ่งได้เขียน
บทความเพื่อนำเสนอปัจจัยที่ทำให้โปรแกรมการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพ
อันประกอบด้วย พันธกิจและภารกิจของสถาบัน หลักสูตร โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี
การสนับสนุนการวิจัย ผู้สอน สภาแห่งชาติ บริการสนับสนุนผู้เรียน การวัดและประเมินผล
การติดตาม และกระบวนการรับนักศึกษา

โทมัส จี ไรอัน และเดวิด ซี ยิง (Thomas G. Ryan and David C. Young, 2015, p. 15-30)
ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลในประเด็นการประเมินผลด้านมาตรฐาน ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอ 15
ตัวชี้วัด ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ (Student-teacher Interaction) เทคนิค
การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Active Learning Techniques) ผลสะท้อนกลับ (Prompt Feedback)
วิธีการเรียนที่หลากหลาย (Respect Diverse Ways of Learning) บริการสนับสนุนนักศึกษา (Student
Support Services) บริการสนับสนุนคณาจารย์ (Faculty Support Services) การประเมินผล
โปรแกรม (Program Evaluation and Assessment) วิสัยทัศน์สถาบัน (Institute Vision) การวางแผน
(Planning) เครื่องมือและสื่อการสอนที่เหมาะสม (Appropriate Tools and Media) แผนของ
เทคโนโลยี (Documented Technology Plan to Ensure Quality) ความน่าเชื่อถือของเทคโนโลยี
(Reliability of Technology) ทรัพยากร (Institutional Support and Resources) การนำคู่มือไปปฏิบัติ
(Implementation of Guidelines) และคู่มือโครงสร้างรายวิชา (Course Structure Guidelines)

นอกจากนี้ยังมีองค์กร สถาบัน หรือหน่วยงานนานาชาติและระหว่างประเทศที่
เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาทางไกล เช่น

Council for Higher Education Accreditation (CHEA) (2002) ได้ทบทวน 7 ปัจจัย
หลักของกิจกรรมสถาบันด้านคุณภาพการเรียนทางไกล ได้แก่ พันธกิจสถาบัน (Institutional Mission)
โครงสร้างองค์กร (Organizational Structure) ทรัพยากร (Institutional Resources) หลักสูตรและการ
สอน (Curriculum and Instruction) การสนับสนุนคณาจารย์ (Faculty Support) การสนับสนุน
นักศึกษา (Student Support) และผลการเรียนของนักศึกษา (Student Learning Outcomes)

Open & Distance Learning Quality Council (ODLQC) (2005) ได้เสนอมาตรฐานคุณภาพการเรียนทางไกล อันประกอบด้วย 6 มิติ ได้แก่ ผลลัพธ์ (Outcome) ทรัพยากร (Resources) การสนับสนุน (Support) การขาย (Selling) ผู้ให้บริการ (Providers) และข้อกำหนดของความร่วมมือ (Collaborative Provision)

The Quality Matters Program (QM) (2013) มีการกำหนดมาตรฐานรูปรีคหรือเกณฑ์การประเมินคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัด 8 ด้าน คือ ภาพรวมและการแนะนำรายวิชา (Course Overview and Introduction) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Learning Objectives) การวัดและประเมินผล (Assessment and Measurement) วัสดุการสอน (Instructional Materials) ปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Learner Interaction and Engagement) เทคโนโลยีรายวิชา (Course Technology) การสนับสนุนผู้เรียน (Learner Support) และการเข้าถึง (Accessibility)

The United States Distance Learning Association (USDLA) (2015) ในส่วนของการรับรองมาตรฐานคุณภาพได้กำหนดมาตรฐาน 5 ด้าน ได้แก่ สิ่งที่สถาบันต้องมีมาก่อน (Institutional Prerequisites) การบริหาร ภาวะผู้นำและการจัดการ (Administration, Leadership, and Management) บริการกิจการนักศึกษา (Student Affairs) การสอนและการเรียน (Teaching and Learning) และโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

7.3 สรุปแนวคิด องค์ประกอบ รูปแบบ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกล

โดยสรุปองค์ประกอบของรูปแบบการศึกษาทางไกล ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ต่างๆ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ แบ่งออกได้ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารตำราต่างๆ ในด้านแนวคิดและหลักการที่เกี่ยวกับการศึกษาทางไกล ได้แก่ ความหมายของการศึกษาทางไกล ปรัชญาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล หลักการสำคัญของการศึกษาทางไกล พัฒนาการของการศึกษาทางไกลในประเทศและต่างประเทศ องค์ประกอบและขั้นตอนของการจัดการศึกษาทางไกล รูปแบบของการศึกษาทางไกล การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และการวิจัยอนาคต

2. ศึกษาจากงานวิจัย ซึ่งการศึกษาจากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังตารางที่ 2.2 และตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.2 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบระบบการศึกษาทางไกล

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบ									
			ด้านอุดมการณ์	การบริหารและการจัดการ	หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	การจัดการเรียนการสอน	สื่อและเทคโนโลยี	บริการสนับสนุนการศึกษา	การวัดประเมินผล	การประกันคุณภาพ
1	นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์ สมประสงค์ วิทย์เกียรติ และ สุมาลี สังข์ศรี (2545)	แนวโน้มการศึกษาทางไกลของ ประเทศไทย	✓	✓	✓	✓		✓	✓			✓
2	ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง (2542)	การพัฒนารูปแบบการสอน ทางไกลแบบสองทางสำหรับ สถาบันอุดมศึกษา สังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย				✓	✓		✓	✓	✓	
3	นิคม ทาแดง และคณะ (2545)	การจัดการเรียนการสอน ทางไกลและระบบเปิด	✓	✓				✓			✓	✓
4	ปัญญา นาแพงหมื่น (2545)	รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในการสอนทักษะการพูด				✓	✓	✓			✓	

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบ									
		งานวิจัยประเภทเชิงปฏิบัติการ	แบบจำลองและการเก็บแบบ	รหัสผู้ให้	หัวข้อผู้ให้	ผลสัมฤทธิ์	ขอบเขตหรือระบบจัดระบบ	สื่อที่ใช้ในระยะเวลาอยู่	แหล่งที่เผยแพร่หรือเผยแพร่	อรรถประโยชน์หรือประโยชน์	เผยแพร่ในระดับ
สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2546)	การศึกษาทางไกลใน มหาวิทยาลัยที่คัดสรรจาก ประเทศต่าง ๆ : ประสบการณ์ เพื่อประยุกต์สู่การพัฒนา การศึกษาทางไกลของไทยใน ศตวรรษที่ 21	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ศรีนวล สติวิทยานันท์ และคณะ (2547)	การจัดการเรียนการสอน ทางไกลและระบบเปิด	✓	✓	✓			✓		✓	✓	
นัยนา รัตนสุวรรณชาติ (2551)	รูปแบบการจัดการการศึกษา ระบบทางไกลสำหรับ สถาบันอุดมศึกษาของไทย	✓	✓	✓				✓		✓	

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

i	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบ									
			ด้านปรัชญาและปณิธาน	การบริหารและการ หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	การจัดการเรียนการสอน	สื่อและเทคโนโลยี	บริการสนับสนุนการศึกษา	การวัดและประเมินผล	การประกันคุณภาพ	การวิจัย
	สุรเชต น้อยอุทธี (2552)	แบบจำลองการจัดการศึกษา ทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับมหาวิทยาลัยใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		✓	✓	✓		✓	✓	✓		
	กานต์ บุญศิริ และคณะ (2555)	การพัฒนารูปแบบการจัด การศึกษาทางไกลสำหรับ โครงการจัดตั้งวิทยาลัย สหวิทยาการเพื่อการพัฒนา (CID) มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์	✓	✓				✓			✓	

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบ								
			ด้านปรัชญาและปณิธาน การบริหารและจัดการ หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	การจัดการเรียนการสอน	สื่อและเทคโนโลยี	บริการสนับสนุนการศึกษา	การวัดและประเมินผล	การประกันคุณภาพ	การวิจัย
10	โอภาส เกาไสยภรณ์ (2557)	การพัฒนา รูปแบบการศึกษา ทางไกลเพื่อการพัฒนา การศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดชายแดนภาคใต้		✓	✓				✓		
11	ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2558)	แนวโน้มการศึกษาทางไกล สู่การศึกษาค้นคว้า	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2.3 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบระบบการศึกษาทางไกลจากวรรณกรรมในต่างประเทศ

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบ												
			ด้านองค์ความรู้	การบริหารจัดการ	หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	นอกระบบเรียนแบบเรียน	สื่อและเทคโนโลยี	บริการสนับสนุนการศึกษา	การประเมินผล	พัฒนาระบบ	การวิจัย		
1	Vicki L. Cohen (2002)	Distance learning instruction: A new model of assessment		✓		✓	✓		✓	✓					
2	Robert W. Mendenhall (2003)	A model and principles for effective Internet-based distance education			✓								✓		✓
3	Khalid Saleem and Mumtaz Ahmad (2011)	A proposed sketch of a distance education model for the enrichment of adult literacy in Pakistan	✓	✓		✓			✓	✓	✓				

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบ								
			ด้านอุดมการณ์ การบริหารและจัดการ	หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	การจัดการเรียนการสอน	สื่อและเทคโนโลยี	บริการสนับสนุนการศึกษา	การวัดและประเมินผล	การประกันคุณภาพ
4	Carlos G. Giorgetti, Lucila Romero and Marcela Vera (2013)	Design of a specific quality assessment model for distance education	✓		✓		✓	✓		✓	
5	Niel Kenneth Jamandre (2011)	Quality assurance in distance education achieved in the Philippines	✓		✓	✓					
6	Ansie Minnar (2013)	Challenges for successful planning of Open and Distance Learning (ODL): A template analysis	✓	✓							

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบ										
			ด้านอุดมการณ์	การบริหารจัดการ	หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	การจัดการเรียนการสอน	สื่อและเทคโนโลยี	บริการสนับสนุนการศึกษา	การวัดและประเมินผล	การประกันคุณภาพ	การวิจัย
7	Upasna Thapliyal	Perceived quality -2014 dimensions in distance education: Excerpts from student experiences			✓					✓	✓	✓	✓
8	Yang Zhijian (2014)	New strategies and advances in China's open and distance education			✓	✓					✓	✓	✓
9	Sufiana Khatoon Malik (2015)	Strategies of maintaining quality in distance higher education	✓		✓	✓	✓				✓	✓	

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบ										
			ด้านอุดมการณ์ การบริหารและจัดการ	หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	การจัดการเรียนการสอน	สื่อและเทคโนโลยี	บริการสนับสนุนการศึกษา	การวัดและประเมินผล	การประกันคุณภาพ	การวิจัย	
10	Thomas G. Ryan and David C. Young (2015)	Online (distance) education: Evolving standards	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓			
11	Council for Higher Education Accreditation (2002)	Accreditation and assuring quality in distance learning	✓	✓	✓	✓					✓		
12	Open & Distance Learning Quality Council (ODLQC) (2005)	ODLQC standards			✓						✓		

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ชื่อเรื่อง	องค์ประกอบ									
			ด้านอุดมการณ์ การบริหารและจัดการ	หลักสูตร	ผู้สอน	ผู้เรียน	การจัดการเรียนการสอน	สื่อและเทคโนโลยี	บริบทสนับสนุนการศึกษา	การวัดและประเมินผล	การประกันคุณภาพ	การวิจัย
13	The Quality Matters Program (QM) (2013)	Quality Matters™ Rubrics Standards 2011-2013 edition and assigned point values		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	
14	The United States Distance Learning Association (2015)	Quality standards certification	✓			✓	✓		✓			

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน

2. เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

3. เพื่อประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า
ทั้งนี้ มีวิธีดำเนินการในการวิจัยครั้งนี้จำแนกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ระยะที่ 3 ประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในปัจจุบัน ศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ และวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในปัจจุบัน มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยรังสิต ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล จำนวน 1,083 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตาราง Krejcie and Morgan โดยสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน จากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในอนาคต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ของระยะที่ 1 คือ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในอนาคต ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้มาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลในปัจจุบัน

ตอนที่ 4 ปัญหาที่พบในปัจจุบันในการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 5 ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้ยกร่างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาทางไกล ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ ด้านวิจัย และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาตรวจสอบความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและการใช้ภาษา โดยการวิเคราะห์ค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งได้กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ .50 แสดงว่ามีความเหมาะสมใช้ได้ นำข้อมูลจากการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ และนำไปทดลอง (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และสถาบันรัชต์ภาคย์ จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ

(Item-Total Correlation) โดยเป็นการสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนทางไกลในอนาคตของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ระหว่าง 0.20-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นรวมโดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.914 ถือว่าใช้ได้ (บุญชม ศรีสะอาด 2545, น. 120) แบบสอบถามฉบับนี้มีคุณภาพที่กำหนด จึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 พัฒนาแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่เกิดขึ้นจริงของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล และข้อเสนอแนะในประเด็นของแนวทางการศึกษาทางไกลในอนาคต

3.2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์โครงสร้าง ความตรงของเนื้อหา และความชัดเจนในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย จากนั้นนำข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

3.3 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) กับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการศึกษาในระบบทางไกลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และสถาบันรัชต์ภาคย์

3.4 รวบรวมข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการศึกษาในระบบทางไกล จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยรังสิต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ของระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการไว้ดังนี้

1. ประสานงานกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อขอหนังสือเพื่อทดลองเครื่องมือ และขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3. ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้อง การศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนจากสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งภายใน 30 วัน (ระหว่างวันที่ 15 ธันวาคม 2559 – 14 มกราคม 2560) เพื่อนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามข้อ 4 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลผลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีค่าอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีค่าอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีค่าอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีค่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผู้บริหารที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกล จำนวน 5 แห่งๆ ละ 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

1.2 อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกล จำนวน 5 แห่งๆ ละ 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) สำหรับผู้บริหารและอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกล ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลด้านการบริหารและด้านวิชาการ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 คัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งข้อมูลที่ศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเริ่มต้นจากการสืบค้นสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกลในทวีปต่างๆ รวม 5 ทวีป ได้แก่ ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา ทวีปออสเตรเลีย ทวีปเอเชีย และทวีปแอฟริกา โดยจำแนกสถาบันอุดมศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) สถาบันอุดมศึกษามีการจัดการศึกษาทางไกลแบบเดี่ยว

(Single Mode) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ Open University (United Kingdom), Indira Gandhi National Open University (India) และ University of South Africa (UNISA, South Africa) และ (2) สถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทางไกลแบบคู่ขนาน (Dual Mode) จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ University of Northeastern (United States of America) และ Massey University (New Zealand) ทั้งนี้ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก 3 ประเด็น คือ (1) ประเภทของการจัดการศึกษาทางไกล ซึ่งได้แก่ การศึกษาทางไกลแบบเดี่ยว (Single Mode) หรือ การศึกษาทางไกลแบบคู่ขนาน (Dual Mode) (2) เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ก่อตั้งมากว่า 25 ปี และ (3) มีจำนวนนักศึกษาทางไกลมากกว่า 10,000 คน ในกรณีที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทางไกลแบบเดี่ยว (Single Mode) หรือ มีจำนวนนักศึกษาทางไกลมากกว่า 3,000 คน ในกรณีที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทางไกลแบบคู่ขนาน (Dual Mode)

3.2 ศึกษารวบรวมข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบผลสำเร็จ (Best Practices) ในการจัดการศึกษาทางไกล จำนวน 5 แห่ง ใน 5 ทวีป ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาทางไกลแบบเดี่ยว (Single Mode) จำนวน 3 แห่ง และสถาบันการศึกษาทางไกลแบบคู่ขนาน (Dual Mode) จำนวน 2 แห่ง โดยศึกษาจากเอกสาร บทความ งานวิจัย และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3 พัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) เพื่อรวบรวมข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลจากมหาวิทยาลัย จำนวน 5 แห่ง ใน 5 ทวีป

3.4 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาต่างประเทศเกี่ยวกับความชัดเจนในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย จากนั้นนำข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 สืบค้นอีเมล (E-mail) ของผู้บริหารและอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ จากเว็บไซต์ (Website) ของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกล จำนวน 5 แห่ง ใน 5 ทวีป รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 คน เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ส่งแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ไปยังผู้บริหารและอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลจากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 5 แห่ง ใน 5 ทวีป รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 คน และเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน เพื่อนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การสรุปประเด็น และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่ศึกษา

เอกสาร และเว็บไซต์ (Website) ของหน่วยงานและองค์กรระดับประเทศและระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ (Accreditation Bodies for Distance Learning และ Global Distance Learning Associations)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

แบบวิเคราะห์สำหรับเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์นโยบาย/แผนงาน รวมทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาโดยมีจุดเน้นที่สำคัญด้านการศึกษาทางไกล และเพื่อศึกษาแนวโน้มและทิศทางการศึกษาทางไกลที่สอดคล้องกับนโยบาย/แผนงาน และแนวทางพัฒนาศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย ทิศทาง และแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศในอนาคต 10 ปีข้างหน้า ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 - 2568

3.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย ทิศทาง และแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศในอนาคต

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประสานงานกับหน่วยงานทางด้านการศึกษา และค้นคว้า ศึกษา รวบรวมข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน ยุทธศาสตร์ ทิศทาง และแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์สำหรับเปรียบเทียบข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. นำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่จัดการเรียนการสอนทางไกล การศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ และการวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ มาสังเคราะห์กับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล เพื่อจัดทำร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้า

2. พัฒนาร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้า

3. การนำเสนอร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้าต่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4. การปรับปรุงแก้ไขร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้าตามความเห็นของปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ทำให้ได้ร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้า

ระยะที่ 3 ประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ประเมินระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า และรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกล ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีผลงานวิชาการด้านการเขียนตำรา บทความ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาทางไกล และ/หรือเคยปฏิบัติงานด้านการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาในระดับที่ได้รับการยอมรับในวงวิชาการในด้านการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 17 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยด้วยเทคนิคแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) จำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกล จำนวน 17 คน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตอบและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับทำเดลฟาย ทั้งนี้ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาระบบการศึกษาทางไกลทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกำหนดเป็นกรอบ โครงสร้างของระบบ และนำมากำหนดเป็นข้อคำถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็นโดยอิสระเกี่ยวกับระบบศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้าในด้านอุดมการณ์ การบริหารและการจัดการ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล การให้บริการการศึกษาทางไกล การวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกล การประกันคุณภาพ และการวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยคณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์ได้พิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษาสื่อความเข้าใจ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นการรวบรวมความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกล จากการทำสัมภาษณ์ในรอบแรก นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกลตอบในรอบที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปให้คณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์พิจารณาตรวจสอบอีกขั้นหนึ่ง ก่อนนำส่งให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกลกลุ่มเดิมตอบในรอบที่ 2

ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และช่องแสดงความคิดเห็นเพื่อให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คนเดิมแสดงเหตุผลกรณียืนยันความคิดเห็นเดิม หรือในกรณีที่เปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ให้สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น แบบสอบถามในรอบที่ 3 นี้มีลักษณะเช่นเดียวกับแบบสอบถามรอบที่ 2 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แสดงค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่าง ควอร์ไทล์ (Interquartile range) ของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบไว้ในรอบที่ 2 ด้วย เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้เชี่ยวชาญใช้ประกอบในการตัดสินใจก่อนทำการตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัย

ได้นำไปให้คณะกรรมการควบคุมคุณฉันทิพนธ์พิจารณาตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง ก่อนนำส่งให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบในรอบที่ 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 นำร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้า ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกลพิจารณา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกลจำนวน 17 คน ตามกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) แล้วสร้างเป็นแบบสอบถาม

3.2 นำแบบสอบถามไปสอบถามกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกลจำนวน 17 คนเดิม จำนวน 2 รอบ โดยรอบที่ 1 ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตอบตามความคิดเห็น ซึ่งใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และรอบที่ 2 ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีเนื้อหาสาระเช่นเดียวกับรอบที่แล้ว พร้อมทั้งแสดงค่าสถิติโดยได้แสดงค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile range) ของกลุ่มและความคิดเห็นเดิมของผู้ตอบเพื่อให้ผู้ตอบได้ทบทวนคำตอบเดิมของตนเองอีกครั้ง

3.3 สรุปผลการตอบแบบสอบถามทั้งหมด แล้วนำมาสร้างเป็นระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการโดยขอความอนุเคราะห์หนังสือจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกล จำนวน 17 คน โดยแบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1 และแบบสอบถามฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 ผู้วิจัยนำไปให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกลตอบและรับกลับคืนด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

- การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา
- การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การพิจารณาความสอดคล้องกันของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

0.01 – 0.99 หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันสูงมาก

2.00 – 1.50 หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันสูง

1.50 ขึ้นไป หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันต่ำ หรือไม่มี ความสอดคล้องกัน

การพิจารณาประเด็นที่นำมากำหนดเป็นระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษา ไทยในทศวรรษหน้า ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประเด็นที่มีพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile range) ไม่เกิน 1.50 ซึ่งถือว่า ข้อความนั้นมีความสอดคล้องกันสูง ตามเกณฑ์การตัดสินระดับนั้นตามติ สำหรับการตอบที่เป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ (สุวิมล ว่องวานิช, 2548, น. 230)

ขั้นตอนที่ 2 รับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิ การศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีผลงานวิชาการด้านการเขียนตำรา บทความ และ/หรือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาทางไกล และ/หรือเคยปฏิบัติงานด้านการศึกษาทางไกลใน สถาบันอุดมศึกษาในระดับที่ได้รับการยอมรับในวงวิชาการในด้านการศึกษาทางไกลใน สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 7 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับ ระบบการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในด้านอุดมการณ์ การบริหารและ การจัดการ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ทางไกล การให้บริการช่วยเหลือผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล การวัดและประเมินผลของการ เรียนการสอนทางไกล การประกันคุณภาพ และการวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รับรองคุณภาพของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษ หน้า โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

3.2 นำคำแนะนำจากการสนทนากลุ่มมาปรับเป็นระบบการศึกษาทางไกล ระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

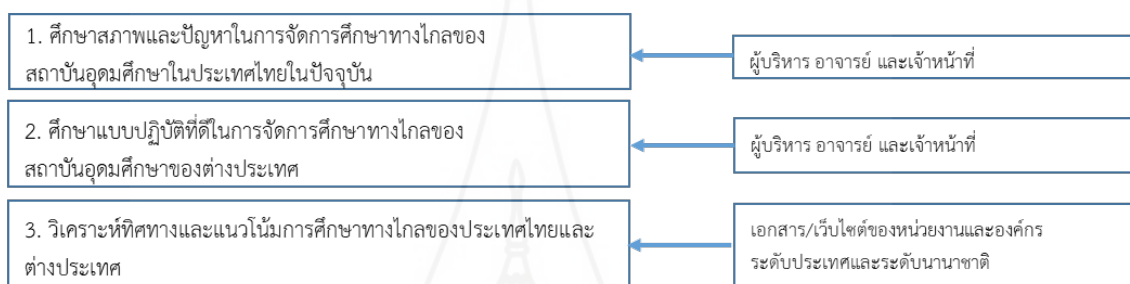
4.2 รวบรวมและบันทึกข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากการสนทนากลุ่ม และนำผลข้อมูลมา ปรับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

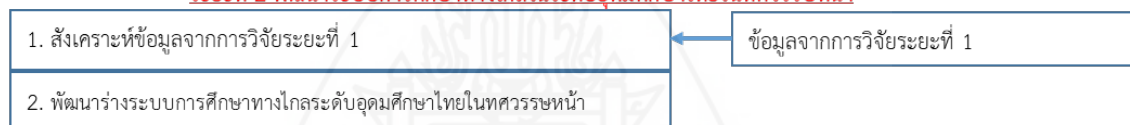
ขั้นตอนการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน

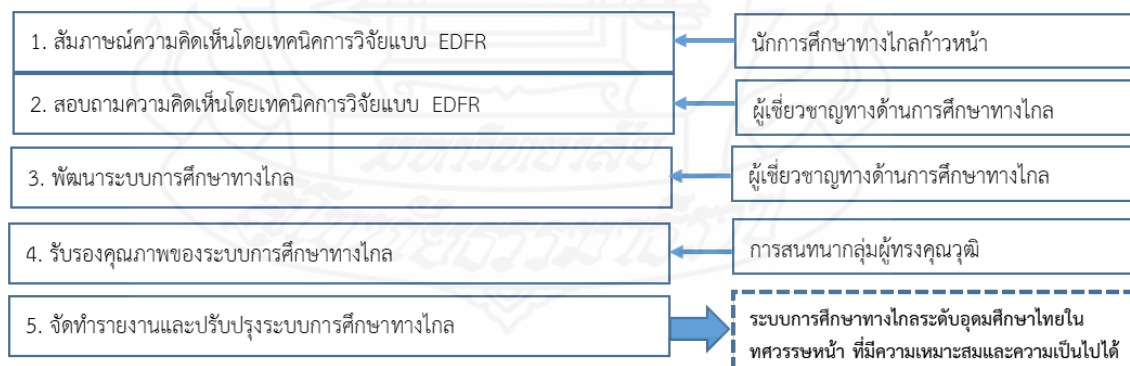
สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความสำเร็จ และแนวทางการจัดการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษา

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการศึกษาทางไกลในระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ระยะที่ 3 ประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลในระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการวิจัย เรื่อง ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน

ตามขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในปัจจุบัน

โดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลจากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 285 คน ปรากฏผลดังนี้

1.1.1 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลของมหาวิทยาลัยของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 53.0 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 31.2 และอายุน้อยกว่า 30 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 1.1

ระดับการศึกษาสูงสุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท ร้อยละ 55.8 รองลงมา คือ วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก ร้อยละ 32.6 และน้อยที่สุดคือระดับปริญญาตรี ร้อยละ 11.6

สถานภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ ร้อยละ 89.8 รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 6.0 และน้อยที่สุดคือ ผู้บริหาร ร้อยละ 4.2

ประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์การทำงานในสถาบันที่จัดการศึกษาทางไกล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 42.1 รองลงมา คือ 5-10 ปี ร้อยละ 17.9 น้อยที่สุด คือ 11-15 ปี ร้อยละ 11.2

รูปแบบการศึกษาทางไกลของสถาบันการศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามสังกัด ได้แก่ การศึกษาทางไกลแบบเดี่ยว (Single Mode) ร้อยละ 36.5 การศึกษาทางไกลแบบคู่ขนาน

(Dual Mode) ร้อยละ 7.7 และการศึกษาทางไกลแบบผสมผสาน (Triple Mode) ร้อยละ 55.8 ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพ ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์ในการทำงานในสถาบันที่จัดการศึกษาทางไกล และรูปแบบการศึกษาทางไกลของสถาบันการศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามสังกัด

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 285)	ร้อยละ
1. อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	3	1.1
31-40 ปี	42	14.7
41-50 ปี	89	31.2
มากกว่า 50 ปี	151	53.0
2. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	33	11.6
ปริญญาโท	159	55.8
ปริญญาเอก	93	32.6
3. สถานภาพ		
ผู้บริหาร	12	4.2
อาจารย์	256	89.8
เจ้าหน้าที่	17	6.0
4. ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	39	13.7
5-10 ปี	51	17.9
11-15 ปี	32	11.2
16-20 ปี	43	15.1
ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	120	42.1

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 285)	ร้อยละ
5. ประสบการณ์ทำงานในสถาบันที่จัดการศึกษาทางไกล		
น้อยกว่า 5 ปี	39	13.7
5-10 ปี	51	17.9
11-15 ปี	32	11.2
16-20 ปี	43	15.1
ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	120	42.1
6. รูปแบบการศึกษาทางไกลของสถาบันการศึกษา		
การศึกษาทางไกลแบบเดี่ยว (Single Mode)	104	36.5
การศึกษาทางไกลแบบคู่ขนาน (Dual Mode)	22	7.7
การศึกษาทางไกลแบบผสมผสาน (Triple Mode)	159	55.8

1.1.2 สรุปผลภาพรวมของสภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลในปัจจุบัน

ตามองค์ประกอบ 9 ด้าน

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นในภาพรวมของสภาพการบริหารจัดการ การศึกษาทางไกลในปัจจุบันตามองค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.55$) 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.19$) 3) ด้านการบริหารและการจัดการ ($\bar{X} = 4.16$) 4) ด้านการวัดและประเมินผลของการ เรียนการสอนทางไกล ($\bar{X} = 4.15$) 5) ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล ($\bar{X} = 3.98$) 6) ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 3.97$) 7) ด้านการให้บริการการศึกษาทางไกล ($\bar{X} = 3.94$) 8) ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 3.81$) และ 9) ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อสภาพการบริหารจัดการการศึกษา
ทางไกลในปัจจุบันในภาพรวมทุกองค์ประกอบ

องค์ประกอบการศึกษาทางไกล	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านอุดมการณ์	4.55	.608	มากที่สุด
2. ด้านการบริหารและการจัดการ	4.16	.680	มาก
3. ด้านหลักสูตร	3.77	.811	มาก
4. ด้านผู้สอน	3.97	.701	มาก
5. ด้านผู้เรียน	3.81	.758	มาก
6. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.19	.692	มาก
7. ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล	3.98	.752	มาก
8. ด้านการให้บริการการศึกษาทางไกล	3.94	.767	มาก
9. ด้านการวัดและประเมินผลของการเรียนการสอน ทางไกล	4.15	.675	มาก

1.1.3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อสภาพการบริหารจัดการการศึกษา ทางไกลในปัจจุบันในแต่ละองค์ประกอบ

ด้านอุดมการณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านอุดมการณ์
ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ
สร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่ไม่มีความพร้อม ไม่สะดวกที่จะศึกษาแบบชั้นเรียนใน
สถานศึกษา ไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ใกล้หรือไกล ($\bar{X} = 4.66$) และในระดับน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมการศึกษา
ทางไกลผ่านสื่อการสอนประเภทต่างๆ ($\bar{X} = 4.47$)

ด้านการบริหารและการจัดการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพ
ด้านการบริหารและการจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า ในระดับสูงสุด คือ มีนโยบายหรือแนวความคิดด้านการจัดการศึกษาทางไกลเพื่อการศึกษา
ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.48$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มีการปฐมนิเทศบุคลากรทุกฝ่ายให้ได้รับทราบ
เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกล ($\bar{X} = 3.87$)

ด้านหลักสูตร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ มีแผนก/ฝ่ายงานที่ดูแลหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลโดยเฉพาะ ($\bar{X} = 4.18$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มีการเปิดหลักสูตรในระดับนานาชาติ ($\bar{X} = 3.33$)

ด้านผู้สอน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ ผู้สอนมีสมรรถนะด้านความรู้ในเนื้อหาวิชา คุณลักษณะสื่อ จิตวิทยา วิธีการสอนทางไกล เพื่อนำไปสร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.06$) และในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้สอนตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.89$)

ด้านผู้เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางไกล มีความตั้งใจ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสำเร็จการศึกษาได้ ($\bar{X} = 3.93$) และในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีทักษะการอ่าน การสรุปความ และการวิเคราะห์ ($\bar{X} = 3.64$)

ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยมีการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.39$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยมีช่องทางที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยจากผู้สอน ($\bar{X} = 4.05$)

ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อหลากหลายประเภทได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ (เช่น ตำรา และแบบฝึกหัด) และสื่ออื่นๆ (เช่น ซีดี วีซีดี และสื่อออนไลน์) ($\bar{X} = 4.47$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการนิเทศผ่านเครือข่ายสังคม เช่น Google, YouTube, Facebook เป็นต้น ($\bar{X} = 3.70$)

ด้านการให้บริการการศึกษาทางไกล ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านการให้บริการการศึกษาทางไกล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยมีการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการตัดสินใจเข้าเรียน เช่น วิธีการรับสมัคร การลงทะเบียน เป็นต้น ($\bar{X} = 4.23$) และใน

ระดับน้อยที่สุด คือ มหาวิทยาลัยมีบริการตอบปัญหานักศึกษาอย่างรวดเร็วด้วยการใช้สื่อต่างๆ ($\bar{X} = 3.74$)

ด้านการวัดและประเมินผล ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านการวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือได้ ($\bar{X} = 4.24$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มีการใช้วิธีการวัดผลการเรียนหลายรูปแบบ ($\bar{X} = 4.02$) ดังแสดงในภาคผนวก จ

1.1.4 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัญหาที่พบในปัจจุบันในการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยในแต่ละองค์ประกอบ

ผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาในการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนทางไกลจากแบบสอบถามปลายเปิด และได้ข้อสรุปแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ด้านอุดมการณ์

1. ควรมุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต
2. ปัจจุบันยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งจากศักยภาพของเงินทุน อุปกรณ์เทคโนโลยี และตัวบุคคล
3. ปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต ทุกเวลา ทุกสถานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนซึ่งมุ่งหวังปริญญา
4. ปัจจุบันนักศึกษามุ่งเพื่อเรียนให้สำเร็จการศึกษา มิได้มองว่าการศึกษาคือการพัฒนาตนเองและเพิ่มมูลค่าในตัวเองได้ตลอดชีวิต

ด้านการบริหารและการจัดการการศึกษาทางไกล

1. การบริหารงบประมาณและบริหารบุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยการยุบรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่
 2. งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับปริมาณงาน
 3. การบริหารและการจัดการยังไม่เป็นระบบและครบวงจรอย่างมีประสิทธิภาพ
- วงจรการบริหารควรมีระบบอย่างต่อเนื่อง
4. งบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้การผลิตสื่อการสอนไม่จูงใจแก่ผู้เรียน

ด้านหลักสูตร

1. หลักสูตรบางหลักสูตรไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม

2. ปัจจุบัน โลกเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุควรจัดหลักสูตรที่สอดคล้องและสนองความต้องการของผู้เรียน

3. การผลิตหลักสูตรอาจยังไม่ค่อยตรงกับที่ตลาดต้องการ ทำให้มีจำนวนผู้เรียนน้อย

3. การผลิตหลักสูตรยังไม่หลากหลายและสนองความต้องการของผู้เรียน

4. การผลิตหลักสูตรยังไม่ตอบสนองความต้องการของตลาด

5. การปรับปรุงหลักสูตรยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) (บางหลักสูตร) บางหลักสูตรไม่มีผู้เรียน แต่ยังปิดหลักสูตรดังกล่าวไม่ได้ จึงควรมีการถ่ายโอนชุดวิชาให้นักศึกษาและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง

6. ด้านหลักสูตรจำเป็นต้องคำนึงถึงที่ต่อคุณแนวโน้มของโลกในอนาคต การพัฒนาและการปรับปรุงหลักสูตรอาจต้องอาศัยพันธมิตรจากภายนอกหน่วยงานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ

ด้านผู้สอน

1. ผู้สอนควรพัฒนาการสอนผ่านสื่อการสอนทางไกล สอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และใช้สื่อเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

2. เน้นสื่อการสอนที่ทันสมัยเข้ากับสภาพปัจจุบันให้มากขึ้น เช่น e-Learning, e-Library การสอนเสริมทางไกลผ่านดาวเทียม YouTube Internet และโทรศัพท์มือถือ

3. ต้องพัฒนาวิธีการถ่ายทอดความรู้ ต้องสามารถสร้างสื่อการสอนได้ด้วยตนเองตามที่สมควร ภาระงานควรดูขีดความสามารถในการบริหารจัดการของแต่ละคน โดยพิจารณาจากด้านการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษาทางไกล

4. อาจารย์ผู้สอนส่วนกลางกับผู้สอนทางไกลไม่ค่อยประสานกันในการออกข้อสอบ

ด้านผู้เรียน

1. ผู้เรียนบางส่วนยังขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารเพื่อการศึกษา เช่น กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และกลุ่มผู้สูงอายุ

2. นักศึกษายังขาดทักษะในการเรียนด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่

3. ผู้เรียนขาดวินัยและความรับผิดชอบในการศึกษาเอกสารการเรียนการสอน (ไม่อ่านหนังสือ)

4. ผู้เรียนยังก้าวไม่ทันเทคโนโลยี

5. ผู้เรียนคุ้นกับการชี้หน้า ขาดวินัยและความรับผิดชอบ ตลอดจนการใช้สื่อทางไกลไม่ค่อยหลากหลาย นอกจากจะมีความจำเป็นจริง ๆ

6. ผู้เรียนคุ้นเคยกับการเรียนในชั้นเรียน ในลักษณะป้อนให้ จึงส่งผลให้การเรียนด้วยการชี้หน้าตนเองมีน้อย ไม่คุ้นคว้าเพิ่มเติม (ในระดับบัณฑิตศึกษา) ไม่ค่อยอ่านตำรา ขาดทักษะในการอ่าน แต่มีทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยี

7. ในระดับปริญญาตรี นักศึกษาขาดการอ่านเอกสารการสอน คือ ขาดทักษะการอ่านและการเขียนเป็นส่วนใหญ่

8. ผู้เรียนขาดทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการศึกษาทางไกล

9. นักศึกษาไม่ค่อยให้ความสนใจในการศึกษาโดยสื่อทางไกล เนื่องจากไม่ได้สื่อสารกับผู้สอน

10. นักศึกษาไม่ต้องการที่จะมาเรียนกับสื่อ แต่นักศึกษาต้องการมาเรียนกับผู้สอนโดยตรง จึงมีจำนวนนักศึกษาที่มาฟังการบรรยายผ่านดาวเทียมน้อย

ด้านการจัดการเรียนการสอน

1. ควรมีรูปแบบการเรียนที่หลากหลายตามลักษณะเนื้อหาวิชา และมีความร่วมมือกับสถาบันต่างๆ เพื่อฝึกทักษะ

2. การเรียนการสอนปัจจุบันไม่เป็นไปตามปรัชญาที่มุ่งหวังหรือตั้งไว้ ปัจจุบันเป็นการเรียนแบบเผชิญหน้า

3. ช่วงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมบางช่วงยังไม่สอดคล้องกับวิถีการทำงานของนักศึกษา

4. ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน มักเกิดจาก 2 ส่วน คือ ตัวผู้เรียนและผู้สอน โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดการเวลาของแต่ละฝ่าย

5. เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ที่ทำงานแล้ว อาจมีส่วนให้การเรียนทางไกลไม่ได้ผลเท่าที่ควร หากไม่มีระบบการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นเพียงพอ

6. ยังเป็นการจัดการเรียนการสอนทางเดียว ไม่มีการประเมินติดตามการเข้าถึงและการเข้าใช้ประโยชน์จากผู้เรียน

ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล

1. ควรปรับปรุงข้อมูลข่าวสารการศึกษาผ่านเว็บไซต์ให้ทันสมัย

2. การเข้าถึงระบบการเรียนหรือข้อมูลและระบบการค้นหาข้อมูลยังยุ่งยาก

3. สื่อและเทคโนโลยีต้นทาง คือ มหาวิทยาลัยพร้อมให้บริการ แต่บางครั้ง
ปลายทาง คือ ผู้รับหรือนักศึกษาไม่พร้อม

4. ปัญหาด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกลที่สำคัญ คือ การลงทุน
และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารระดับสูง

5. สื่อและเทคโนโลยีทางไกลยังไม่เสถียร มักเปลี่ยนรูปแบบอยู่บ่อยๆ

6. การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและความไม่เสถียรของระบบ ทำให้ขาดช่วง
ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เข้าถึงผู้ใช้ได้อย่างง่าย

7. ด้านสัญญาณภาพและเสียงของการศึกษาทางไกล เมื่อเกิดภาวะฝนตก
หนักหรือสภาพอากาศแปรปรวน นักศึกษาที่ศึกษาด้วยระบบการสอนทางไกลจะไม่สามารถรับ
สัญญาณได้ (สัญญาณล่ม)

ด้านบริการสนับสนุนการศึกษา

1. ควรมีศูนย์ช่วยเหลือให้นักศึกษาในจังหวัดที่มีจำนวนนักศึกษามากเพื่อ
ให้บริการปรึกษาและให้คำแนะนำเพื่อการศึกษา

2. การจัดตั้งศูนย์การศึกษาน้อยเกินไป ควรขยายศูนย์การศึกษาเพื่อให้บริการ
ผู้เรียนในจังหวัดต่างๆ เพิ่มขึ้น

3. ศูนย์บริการการศึกษาควรมีบทบาทและศักยภาพในการให้บริการการศึกษา
โดยการกำหนดเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น

4. มหาวิทยาลัยไม่ให้ความสำคัญกับศูนย์บริการต่างๆ ควรใช้ศูนย์ให้เกิด
ประสิทธิภาพสูงสุดด้วยการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ

5. การติดตามนักศึกษาก่อนเรียนระหว่างเรียน และหลังเรียน ยังไม่จริงจัง
จึงขาดการวิเคราะห์ให้นักศึกษาลาออกกลางคัน หรือปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย

ด้านการวัดและประเมินผล

1. ควรมีการประเมินจากหลายรูปแบบในบางชุดวิชาที่มีเนื้อหายากหรือชุดวิชา
ที่ต้องมีการฝึกปฏิบัติ

ด้านการประกันคุณภาพ

1. ควรมีการประเมินเป็นระยะตามกำหนด หากสถานะหรือบริบทเปลี่ยนไป
ก็ควรประเมินโดยไม่ต้องรอตามกำหนด

2. ประเด็นของการประกันคุณภาพไม่สอดคล้องต่อการศึกษาในระบบ
การศึกษาทางไกล

3. การประเมินคุณภาพไม่สอดคล้องกับหลักการการศึกษาทางไกล รายละเอียดข้อประเมินยังยึดติดกับมหาวิทยาลัยปิด ผู้กำหนดข้อประเมินไม่เข้าใจระบบการศึกษาทางไกลอย่างแท้จริง

4. มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยเปิด การประกันคุณภาพควรมีเกณฑ์การประเมินที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยปิดทั่วไป

5. ไม่มีการประเมินจากผู้ใช้สื่อหรือนักศึกษาที่ใช้สื่อ

1.1.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต

ด้านองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถเรียงลำดับสูงสุดได้ 3 ลำดับ คือ หลักสูตร ($\bar{X} = 4.64$) ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 4.62$) และด้านสื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.60$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. อุดมการณ์ (ปรัชญา วิสัยทัศน์ ปณิธาน และพันธกิจ)	4.55	.678	มากที่สุด
2. สภาพ ปัญหา และความต้องการของสังคม	4.53	.596	มากที่สุด
3. ผู้เรียน ธรรมชาติของนักศึกษา มาตรฐานบัณฑิต และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์	4.49	.705	มาก
4. ผู้สอน	4.62	.668	มากที่สุด
5. หลักสูตร	4.64	.598	มากที่สุด
6. โครงสร้างพื้นฐานและศูนย์ความรู้ออนไลน์	4.56	.623	มากที่สุด
7. สื่อการศึกษา	4.60	.656	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

8. ชุดการสอนทางไกล	4.51	.777	มากที่สุด
9. วิธีการสอนทางไกลผ่านศูนย์ความรู้ออนไลน์	4.51	.675	มากที่สุด
10. การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์	4.47	.794	มาก
11. การเผชิญประสบการณ์วิชาชีพทางไกล	4.34	.736	มาก
12. การประเมินผล	4.48	.658	มาก
13. การบริการเสริม	4.30	.721	มาก
14. การประกันคุณภาพ	4.22	.823	มาก
เฉลี่ยรวม	4.49	.498	มาก

สรุปผลภาพรวมของสภาพของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษา ไทยในอนาคตตามองค์ประกอบ 9 ด้าน

ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นในภาพรวมของสภาพของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคตตามองค์ประกอบทั้ง 9 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.68$) 2) ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 4.55$) 3) ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 4.51$) 4) ด้านการบริหารและการจัดการ ($\bar{X} = 4.45$) 5) ด้านการให้บริการการศึกษาทางไกล ($\bar{X} = 4.44$) 6) ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล ($\bar{X} = 4.42$) 7) ด้านการวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกล ($\bar{X} = 4.39$) 8) ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.35$) และ 9) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.33$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อสภาพของระบบการศึกษาทางไกล
ระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคตในภาพรวมทุกองค์ประกอบ

องค์ประกอบการศึกษาทางไกล	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านอุดมการณ์	4.68	.505	มากที่สุด
2. ด้านการบริหารและการจัดการ	4.45	.653	มาก
3. ด้านหลักสูตร	4.35	.658	มาก
4. ด้านผู้สอน	4.55	.553	มากที่สุด
5. ด้านผู้เรียน	4.51	.576	มากที่สุด
6. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.33	.628	มาก
7. ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล	4.42	.676	มาก
8. ด้านการให้บริการการศึกษาทางไกล	4.44	.639	มาก
9. ด้านการวัดและประเมินผลของการเรียนการสอน ทางไกล	4.39	.658	มาก

**ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อสภาพของระบบการศึกษาทางไกล
ระดับ อุดมศึกษาไทยในอนาคตในแต่ละองค์ประกอบ**

ด้านอุดมการณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านอุดมการณ์
ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ
การเรียนแบบทางไกลทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนได้ง่ายขึ้น สามารถศึกษาหาความรู้ได้
สะดวกที่ใดก็ได้ที่ผู้เรียนมีความพร้อม ($\bar{X} = 4.74$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มุ่งเน้นปรัชญา
การศึกษาตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.61$)

ด้านการบริหารและการจัดการ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพ
ด้านการบริหารและการจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า ในระดับสูงสุด คือ มีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน วิชาการเพื่อ
ตอบสนองต่อการจัดการศึกษาทางไกล ($\bar{X} = 4.56$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มีการเพิ่มโครงการ/
กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและสำหรับผู้ดูแลกลุ่มบุคคลพิเศษให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
และบุคคลกลุ่มพิเศษ (พิการ ออทิสติก ฯลฯ) ($\bar{X} = 4.33$)

ด้านหลักสูตร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ มีการผลิตหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.59$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มีการเร่งรัดการเปิดหลักสูตรนานาชาติ ลักษณะออนไลน์ (Online) เต็มรูปแบบ ทุกระดับการศึกษา ($\bar{X} = 4.12$)

ด้านผู้สอน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ ผู้สอนเข้าใจระบบการศึกษาทางไกล ($\bar{X} = 4.61$) และในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้สอนตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.49$)

ด้านผู้เรียน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง ($\bar{X} = 4.58$) และในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 4.14$)

ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อหลักและสื่อเสริมที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.48$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มีการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ใช้ความรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ล่าสุด สนองความต้องการในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ($\bar{X} = 4.22$)

ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อที่ง่ายสำหรับผู้สอนและผู้เรียนในการนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.47$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มีการจัดหาเทคโนโลยีแบบกลุ่มเมฆ (Cloud Technology) ($\bar{X} = 4.32$)

ด้านการให้บริการการศึกษาทางไกล ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านการให้บริการการศึกษาทางไกล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ มีระบบการสนับสนุนช่วยเหลือนักศึกษาพิการ ($\bar{X} = 4.51$) และในระดับน้อยที่สุด คือ มีศูนย์ให้บริการนักศึกษาตามภูมิลำเนาที่นักศึกษาอาศัยอยู่ ($\bar{X} = 4.36$)

ด้านการวัดและประเมินผล ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพด้านการวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในระดับสูงสุด คือ มหาวิทยาลัยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลสำหรับการศึกษาทางไกลอย่างสมบูรณ์ ($\bar{X} = 4.49$) และในระดับน้อยที่สุด คือ การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนโดยใช้ Rubrics ($\bar{X} = 4.23$)

1.1.6 ข้อเสนอแนะ

1) ควรมีการสำรวจความต้องการที่แท้จริงของสังคมปัจจุบัน เพื่อปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมผู้สูงอายุในอนาคต เช่น หลักสูตรด้านอาชีพอนามัยของผู้สูงอายุ หลักสูตรเสริมบทบาทและรายได้ของผู้สูงอายุ เป็นต้น

2) พัฒนาให้เป็นระบบการศึกษาทางไกลที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงได้หลากหลายช่องทาง

3) มหาวิทยาลัยต้องจัดการเรียนให้สอดคล้องกับปรัชญาการจัดการเรียนการสอนระบบทางไกลอย่างแท้จริง คือ ต้องมีระบบการเรียนการสอนที่ใช้สื่อการสอนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในทศวรรษหน้า ไม่ต้องพกพาเอกสารการสอน เรียนที่ไหนเมื่อไหร่ก็ได้ด้วยสื่อเทคโนโลยีทุกรูปแบบ และที่สำคัญต้องมุ่งการประชาสัมพันธ์ในการเป็นมหาวิทยาลัยที่สอนด้วยระบบทางไกล

1.2 ขั้นตอนที่ 2 ผลการศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีและประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้มีการสร้างแบบสอบถามออนไลน์และส่งไปยังมหาวิทยาลัยในต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนทางไกลแบบเดี่ยว (Single Mode) และแบบคู่ขนาน (Dual Mode) จำนวน 5 แห่งใน 5 ทวีป ได้แก่ Open University (United Kingdom), Indira Gandhi National Open University (India), University of South Africa (UNISA, South Africa), University of Northeastern (United States of America) และ Massey University (New Zealand) โดยแต่ละมหาวิทยาลัยได้ส่งแบบสอบถามออนไลน์ดังกล่าวให้กับผู้บริหาร 3 คน และอาจารย์ 5 คน รวมแห่งละ 8 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 คน และได้รับแบบสอบถามออนไลน์กลับคืนมา จำนวน 40 ฉบับ (ร้อยละ 100) ปรากฏผลดังนี้

1.2.1 ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลของมหาวิทยาลัยของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษาสูงสุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก ร้อยละ 90.00 รองลงมา คือ วุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท ร้อยละ 10.00

สถานภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้บริหาร ร้อยละ 37.50 และอาจารย์ ร้อยละ 62.50

ประสบการณ์การทำงานในสถาบันที่จัดการศึกษาทางไกล ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 21 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 70.00 รองลงมา คือ น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 20.00 น้อยที่สุด คือ 11-15 ปี ร้อยละ 10.00 ดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงานในสถาบันที่จัดการศึกษาทางไกล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 17)	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	-	-
ปริญญาโท	4	10.00
ปริญญาเอก	36	90.00
2. สถานภาพ		
ผู้บริหาร	15	37.50
อาจารย์	25	62.50
เจ้าหน้าที่	-	-
3. ประสบการณ์การทำงานในสถาบันที่จัดการศึกษาทางไกล		
น้อยกว่า 5 ปี	8	20.00
5-10 ปี	-	-
11-15 ปี	4	10.00
16-20 ปี	-	-
ตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป	28	70.00

จากการรวบรวมข้อมูลคำตอบที่ได้รับจากการส่งแบบสอบถามออนไลน์เกี่ยวกับความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลด้านการบริหารและด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย

ในต่างประเทศ ทำให้ทราบวิธีปฏิบัติที่ดี ซึ่งสามารถประมวลตามองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลได้ดังนี้

1. ด้านอุดมการณ์

การเรียนการสอนทางไกลหรือการศึกษาทางไกลจะถือคุณการศึกษาตลอดชีวิต โดยผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้จากอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง

2. ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาทางไกล

ด้านการบริหารจัดการต้องมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในมหาวิทยาลัย ที่รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ มีระบบบริหารการจัดการศึกษาทางไกลกับพื้นที่ที่ห่างไกล เป็นการศึกษาตลอดชีวิต มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มหาวิทยาลัยบางแห่งมีระบบออนไลน์สำหรับการรับสมัครนักศึกษาและระบบการสนับสนุนผู้เรียน รวมถึงการใช้ระบบการจัดการเรียน Moodle ร่วมกับระบบการจัดการอื่นๆ ตลอดจนมีการบูรณาการ สหวิทยาการให้เข้ากับโปรแกรมการศึกษา คำบรรยายมีการนำขึ้นบนเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีศูนย์การศึกษาตามภูมิภาค

3. ด้านหลักสูตร

หลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยสามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตในการรับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และสามารถเรียนได้จากสื่อการสอนทางไกลที่สามารถโต้ตอบได้และเป็นสื่อการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะต่างๆ ได้ นอกจากนี้หลักสูตรต้องมีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านผู้สอน

ผู้สอนมีความพร้อมที่จะติดต่อกับผู้เรียน หากผู้เรียนมีปัญหาหรือข้อซักถาม และมหาวิทยาลัยควรมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการหรือสถาบันต่างๆ ในการออกแบบหลักสูตรและสื่อการสอน และอาจมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านสื่อการเรียน โดยเฉพาะ รวมถึงมีการทำงานเป็นทีม

ทั้งนี้ ด้านการสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษา (อาจารย์) การสอนทางออนไลน์ มีความแตกต่างจากการสอนในห้องเรียนตามปกติอย่างมาก ดังนั้นในขณะที่ทางสถาบันเพิ่มหลักสูตรออนไลน์มากขึ้น ก็จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้แก่อาจารย์ผู้สอนหลักสูตรเพิ่มอย่างรวดเร็วเป็นพิเศษ โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรออนไลน์ รวมถึง วัตถุประสงค์ ฝีมือ และตัวอย่างการปฏิบัติ สำหรับผู้สอนในด้านต่อไปนี้ (Higher U Education, 2016, p. 12)

- ด้านการสอน: มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาหลักสูตร สามารถให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้ในการศึกษาทางไกล สามารถประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษา และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้

- ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี: ประยุกต์ใช้ระบบการจัดการการเรียนการสอนของหลักสูตร และเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ ได้ดี

- ด้านการบริหารจัดการ: ปฏิบัติตามนโยบายของทางสถาบัน และข้อกำหนดต่างๆ ในการส่งคะแนนหรือเกรด และการปรับปรุงหลักสูตร

การสนับสนุนแก่คณาจารย์ และมอบโอกาสความก้าวหน้าทางอาชีพโดยกำหนดให้อาจารย์ผู้สอนหลักสูตรออนไลน์เพิ่มพูนทักษะข้างต้น ถือเป็นสิ่งสำคัญ ขณะที่มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการศึกษา เช่น การเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการการเรียนการสอน เป็นต้น

5. ด้านผู้เรียน

ผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกลควรมีความสามารถที่จะเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต เพื่อรับข่าวสารหรือข้อมูล เช่น ผลของการเรียน หรือข้อมูลข่าวสารอื่นๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการจำแนกกลุ่มของผู้เรียนในระบบออนไลน์ไว้ดังนี้ (Higher U Education, 2016, p. 10)

1. ผู้เรียนซึ่งมุ่งมั่นเข้าศึกษาต่อ: มีแรงบันดาลใจ มีรายได้สูง เพิ่งจบการศึกษาระดับมัธยมปลาย และต้องการศึกษาต่อ โดยมุ่งเน้นรูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิม และมุ่งเรียนเพื่อใช้ประกอบอาชีพ ทั้งนี้ อาจหมายรวมถึงการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทอีกด้วย

2. ผู้เรียนซึ่งบรรลุนิติภาวะ: ยังไม่แน่ใจว่าสนใจอาชีพใด หรือวิชาเอกใด แต่เชื่อว่า การศึกษาต่อจะเป็นการเพิ่มโอกาสสู่ความสำเร็จในอนาคต

3. ผู้เรียนซึ่งสนใจด้านวิชาชีพ: สนใจศึกษาวิชาเอกซึ่งนำไปสู่การประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง มุ่งเน้นแผนงานวิจัย คำนึงถึงค่าใช้จ่าย และโอกาสทางการงานอาชีพเป็นหลัก

4. ผู้เรียนซึ่งต้องการยกระดับตนเอง : มีงานประจำ และสนใจศึกษาต่อเพื่อเลื่อนตำแหน่งจากสายงานเดิม โดยศึกษาต่อ หรืออบรมในระยะสั้น (Part-time)

5. ผู้เรียนซึ่งต้องการเปลี่ยนสายอาชีพ: ผ่านประสบการณ์การทำงาน แต่ต้องการเปลี่ยนสายงานของตน มุ่งเน้นเข้าศึกษาในหลักสูตรที่ค่าใช้จ่ายไม่สูง และสนใจการศึกษาออนไลน์ หรือรูปแบบผสมผสาน (hybrid) รวมทั้งบริการในการจัดหางาน

6. ผู้เรียนซึ่งอยู่ระหว่างการค้นหาตัวตน: ส่วนมากมักเป็นผู้เรียนที่กลับมาเรียนใหม่ หลังพักการเรียนไประยะหนึ่ง ไม่แน่ใจว่าสนใจอาชีพใดเป็นพิเศษ แต่มุ่งเน้นศึกษาต่อในหลักสูตรที่ค่าใช้จ่ายไม่สูง เพื่อความก้าวหน้าของตน

6. ด้านการจัดการเรียนการสอน

การติดต่อระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาเป็นการติดต่อสองทาง โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เคลื่อนที่ในการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนจะเข้าถึงข้อมูลหรือความรู้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และระบบออนไลน์ จะมีการโต้ตอบกันทางโทรศัพท์ อีเมล (E-mail) รวมถึงการสื่อสารกันด้วยรูปแบบการเผชิญหน้า

ทั้งนี้ ในอนาคตการเรียนระดับอุดมศึกษา ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปแบบออนไลน์ หรือเรียนในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น จะเป็นการเรียนแบบไฮบริด (Hybrid) หรือแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นอีกทางเลือกในการศึกษา โดยมีการนำระบบนี้มาปรับใช้เป็นระยะเวลาหลายปีแล้ว คือมีการรวมเอากิจกรรมการเรียนการสอนทั้งแบบส่วนบุคคลและผ่านทางออนไลน์เข้าด้วยกัน สำหรับการศึกษาแบบผสมผสานนี้ต้องขอความร่วมมือจากนักเรียนให้เข้าเรียนในชั้นหรือเข้าร่วมกิจกรรมในห้องปฏิบัติการ และเข้าร่วมกิจกรรมผ่านทางออนไลน์ เช่น การอภิปรายในการประชุม และในกลุ่มเรียนออนไลน์

รูปแบบการสอนประเภทนี้ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยไม่เพียงแต่จะกล่าวถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังกล่าวถึงโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาต่างๆ และประสบการณ์การเรียนรู้อื่นๆ ด้วย เช่น การฝึกงาน เป็นต้น ทำให้นักศึกษาออนไลน์เกิดความพึงพอใจในการติดต่อกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่โดยตรง และในขณะเดียวกัน นักศึกษาซึ่งเรียนในสถาบันก็ได้รับประโยชน์ด้านความสะดวกในการเข้าถึงระบบบริการต่างๆ ผ่านทางออนไลน์อีกด้วย

การจัดการสอนรูปแบบไฮบริด (Hybrid) หรือแบบผสมผสานนั้นช่วยให้รูปแบบการเรียนมีความยืดหยุ่นสำหรับนักศึกษาแต่ละคน โดยนักศึกษาสามารถปรับใช้รูปแบบต่างๆ กับการเรียนของตนตามความเหมาะสมตลอดระยะเวลาการเรียนในหลักสูตร

7. ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล

สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาทางไกลจะอยู่ในรูปแบบออนไลน์ และอิเล็กทรอนิกส์

อนึ่ง มหาวิทยาลัยบางแห่งมีการประมวลประเภทสื่อการศึกษาทางไกลในอนาคต ได้แก่

1. Digital badges

ระบบการเรียนและการให้เข็มสัญลักษณ์ดิจิทัล (Digital Badges) เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันถึงการมีทักษะโดยได้ผ่านการเรียนอะไรมาบ้าง และเป็นหลักฐานการยืนยันวุฒิการศึกษาที่ผ่านทักษะและการเรียนบนโลกออนไลน์ Digital Badges จะช่วยสนับสนุนการเรียนทุกที่ ทุกเวลา และเป็นหลักฐานยืนยันถึงความรู้และทักษะที่เรียนมาให้กับสังคมได้รับรู้

2. 3-D Printing

เป็นเทคโนโลยีการพิมพ์แบบสามมิติ (3-D Printing) คือ กระบวนการทำให้เป็นของจริงที่เราสามารถจับต้องได้ (Three Dimensional Solid) ในปัจจุบันจะใช้ทางดิจิทัล (Digital Model) เช่น ภาพกราฟฟิกสามมิติในคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3. Flipped Learning

คือ การเรียนกลับทาง ตามกระบวนการศึกษาในรูปแบบเดิมนั้น ครูอาจารย์ หรือผู้สอน จะถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียน และผู้เรียนเมื่อกลับไปที่บ้าน ก็จะฝึกทำแบบฝึกหัดหรือการบ้าน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้กันตั้งแต่ประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา แต่การเรียนกลับทาง (Flipped Learning) นั้น จะให้ผู้เรียน ได้เรียนในเนื้อหาวิชาการที่บ้าน (ผ่านทางช่องทางสื่อออนไลน์ใหม่ๆ และเมื่อเข้าห้องเรียนจะให้ทำแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมแทน

4. Learning Analytics

เป็นวิธีการในการค้นหาการเรียนของผู้เรียน รวมถึงการวิเคราะห์และ การใช้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนให้ดีขึ้น ตลอดจนการแนะนำผู้จัดทำนโยบายระบบการศึกษา

5. Voice of Information Retrieval

คือ การค้นคืนสารสนเทศเสียงด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น โทรศัพท์มือถือ (Smart Phone) เป็นต้น

6. Digital Textbooks

ได้แก่ หนังสือเรียนในรูปแบบดิจิทัลหรืออิเล็กทรอนิกส์

7. Gamification

เกมมิฟิเคชัน (Gamification) หมายถึง การใช้เทคนิคในรูปแบบของเกม (ซึ่งไม่ใช่ตัวเกม) เพื่อช่วยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนด้วยวิธีการที่สนุกสนาน โดยอาศัยกลไกของเกมเป็นตัวดำเนินการ ทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรม ตรวจสอบ ปรับปรุง และหาวิธีการแก้ไขปัญหา

8. Digital Learning Content

คือ เนื้อหาสำหรับการเรียนจะรวมถึงรายวิชาและแบบฝึกหัดที่สร้างขึ้นโดยผู้สอนและสถาบันการศึกษา

9. MOOCs (Massive Open Online Courses)

มู๊ก หมายถึง หลักสูตรการเรียนการสอนแบบออนไลน์ซึ่งแบบเปิดเสรีสำหรับทุกๆ คนในโลก โดยสามารถสมัครเข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดจำนวน เน้นในระดับการศึกษาขั้นสูงที่ในระบบการศึกษาแบบเดิมที่มีข้อจำกัดอยู่แต่เฉพาะในห้องเรียน และรองรับผู้เรียนในจำนวนน้อย

10. The Open Educational Resources (OER)

คือ แหล่งรวมสื่อการเรียนแบบเปิด เช่น หลักสูตรออนไลน์ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนด้านการศึกษาแบบเปิดเพื่อการศึกษา โดยไม่มุ่งเน้นการค้า เป็นต้น

11. Social Media

ปัจจุบันผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาได้ใช้สื่อสังคม (Social Media) กันอย่างแพร่หลาย เช่น บล็อก (Blog) ทวิตเตอร์ (Twitter) เฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นต้น สื่อสังคมได้ช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนแต่ละคนประยุกต์ใช้รูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับตน และรักษารูปแบบการเรียนผ่านออนไลน์ได้ นอกจากนี้ ปรากฏให้เห็นถึงประโยชน์จากการปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมในระดับสถาบัน คือ ทางมหาวิทยาลัย หลักสูตรการศึกษา และเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา ได้สร้างบัญชีส่วนบุคคลขึ้นเพื่อเป็นทางเลือกในการติดต่อสื่อสารกับคนกลุ่มใหญ่ ซึ่งหมายรวมถึงผู้ที่กำลังจะเข้าศึกษา นักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่า และเจ้าหน้าที่ของสถาบันอีกด้วย

8. ด้านบริการสนับสนุนผู้เรียน

ในการดำเนินงานของระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจะมีศูนย์การศึกษาภูมิภาคและศูนย์สนับสนุนการบริการต่างๆ ให้กับนักศึกษาที่มีการประยุกต์ระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการให้บริการแก่ผู้เรียน อาทิ การรับนักศึกษาด้วยระบบออนไลน์ (Online Admission) การจัดสอบในรูปแบบออนไลน์ (Online Examination) เป็นต้น

9. ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลจะประกอบด้วย การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative assessment) และการประเมินผลรวม (Summative assessment) ซึ่งมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในระบบการประเมินผลการเรียน

10. ด้านการประกันคุณภาพ

การควบคุมคุณภาพมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้รวมถึงการประเมินผลการเรียนและระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ มีมหาวิทยาลัยบางแห่งที่ได้ริเริ่มการใช้นวัตกรรมการเรียนกับระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งสามารถประมวลรายละเอียดได้ดังนี้

1. การเรียนผ่านสื่อสังคม

รูปแบบการเรียนของผู้คนทั้งภายนอกและภายในสถาบัน มีความเป็นทางการน้อยลง บางคนใช้สื่อสังคม เช่น ทวิตเตอร์ (Twitter) และเฟซบุ๊ก (Facebook) ในการนำเสนอความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการสนทนา เว็บไซต์ที่กล่าวมาข้างต้นสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาอย่างหลากหลาย ทำให้นักศึกษาได้ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ เข้าร่วมการแข่งขันปกป้องความคิดเห็นของตน รวมทั้งปรับปรุงความคิดเห็นของตนหลังจากได้รับคำติชม บางองค์กรติดตั้งสื่อสังคมเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะ ผู้เรียนจะได้รับการช่วยเหลือเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ สร้างเครือข่าย และเชื่อมโยงสิ่งเหล่านั้นกับแหล่งข้อมูลการสอน

2. ความล้มเหลวอันก่อให้เกิดความสำเร็จ

เป็นวิธีการสอน โดยผู้สอนจะให้โจทย์ที่มีความซับซ้อนแก่ผู้เรียน จากนั้นผู้เรียนจะต้องแก้ปัญหา และพยายามหาทางออกด้วยตนเองก่อนที่จะได้รับคำชี้แนะโดยตรง จุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาเพื่อพิจารณาวิธีแก้ปัญหา จากนั้นจึงประเมินและอธิบายคำตอบที่คิดว่าถูกต้องที่สุด จากการที่ต้องประสบปัญหา หรือกระทั่งบางครั้งหาคำตอบไม่ได้ ผู้เรียนจะมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของปัญหา และองค์ประกอบลึกยิ่งขึ้น หลังจากนั้น ผู้สอนจะอธิบายแนวคิดสำคัญ และวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความรู้ โดยการเปรียบเทียบระหว่างวิธีที่ถูกและวิธีที่ผิด ได้มีการทดลองนำวิธีใช้ความล้มเหลวอันก่อให้เกิดความสำเร็จ ในโรงเรียน 26 แห่งของประเทศสิงคโปร์ จากนั้นจึงทดลองในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา เยอรมนี และออสเตรเลีย

ทั้งนี้ ในการสอน ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนถึงความเลว และความไม่แน่นอน ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่มั่นใจในตอนแรก แต่ประสบการณ์นี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ และมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้การเรียนประเภทนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้สอนควรมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหัวข้อนั้นๆ และอาจต้องเปลี่ยนวิธีการสอนเบื้องต้น

3. การให้ผู้เรียนทำการสอน

เช่นเดียวกันกับการเรียนจากผู้สอน เราสามารถเรียนจากการอธิบายให้ผู้อื่นทราบถึงสิ่งที่เราคิดว่าเรารู้ ซึ่งเป็นหลักการเบื้องต้นของการให้ผู้เรียนทำการสอน โดยบุคคล

หนึ่ง (อาจเป็นผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง) อธิบายเนื้อหาของหัวข้อนั้นๆ ให้ผู้เรียนฟัง จากนั้น ผู้เรียนจึงพยายามอธิบายตามความเข้าใจของตน วิธีการนี้มีข้อดี 2 ประการ ประการแรกคือ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจหัวข้อ หรือปัญหา โดยพยายามเรียบเรียงคำพูดด้วยตนเอง ประการที่ 2 ผู้เรียนควรอธิบายสิ่งที่ได้เรียนโดยใช้คำพูดที่เข้าใจได้ หากผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่ผู้เรียนพูด หัวข้อนั้นจะถูกนำมาอภิปรายจนกว่าทุกคนจะเข้าใจตรงกัน

4. การออกแบบวิธีคิด

การออกแบบวิธีคิดแก้ไขปัญหา ใช้วิธีการและกระบวนการทางความคิดเช่นเดียวกันกับบรรดานักออกแบบ ซึ่งรวมถึง กระบวนการการคิดอย่างสร้างสรรค์ เช่น การทดลอง การสร้างผลิตภัณฑ์ การจำลอง และการออกแบบใหม่ การออกแบบวิธีคิดเป็นการนำผู้เรียนสู่บริบทซึ่งทำให้ต้องคิดอย่างนักออกแบบ คิดค้นนวัตกรรมการแก้ปัญหาซึ่งตอบโจทย์ความต้องการของคนส่วนมาก ผู้เรียนต้องแก้ปัญหาเฉพาะด้านบางประการ แต่ก็ต้องทำความเข้าใจถึงความรู้ลึกของผู้ใช้ด้วย การออกแบบวิธีคิดเป็นกระบวนการทางสังคมเช่นเดียวกันกับกระบวนการทางความคิด วิธีการนี้เกี่ยวข้องกับวิธีคิด และวิธีการทำงาน ท่ามกลางมุมมองที่หลากหลาย รวมทั้งความขัดแย้ง และการเจรจาต่อรอง ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนซึ่งออกแบบเกมส์คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา ต้องคิดโดยใช้มุมมองของผู้สอนที่ดี และมุมมองของผู้เล่นเกมส์ ในการสอนนั้น การออกแบบวิธีคิดอาจมีความสัมพันธ์กับหน้าที่พลเมือง ความตื่นตัวทางวัฒนธรรม การคิดเชิงวิเคราะห์และการคิดเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เมื่อนำวิธีการนี้มาปรับใช้ในห้องเรียน ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจำเป็นต้องเสี่ยงและทดลองวิธีการใหม่

5. การเรียนจากฝูงชน

การดึงดูความสนใจจากฝูงชนทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ และความคิดเห็นซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งมือสมัครเล่น และผู้เชี่ยวชาญ ต่างแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างสรรค์ และอภิปรายเนื้อหา แก้ไขปัญหา โหวตเพื่อวิธีการที่ดีที่สุด และระดมทุน ตัวอย่างแบบดั้งเดิมของวิธีนี้ คือ วิกีพีเดีย สารานุกรมออนไลน์ซึ่งได้รับการสร้างขึ้นร่วมกัน และได้รับการปรับปรุงเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง โดยบุคคลทั่วไป อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ของพลเมือง เช่น การบ่งชี้สายพันธุ์นก และการจำแนกประเภทกาเล็กซ์ อย่างไรก็ตาม เรายังไม่ได้นำวิธีการนี้มาใช้เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลการศึกษาอย่างเต็มรูปแบบ การนำวิธีการนี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาที่เป็นไปได้ คือ การรวบรวม และดูแลแหล่งข้อมูลการสอน อนุญาตให้ผู้เรียนแบ่งปันและอภิปรายงานของตนผ่านทางออนไลน์ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นและข้อมูลเพื่อนำไปใช้ใน โครงการและงานวิจัย

วิธีการนี้นำไปสู่การทำวิจัยซึ่งเริ่มต้นโดยบุคคลทั่วไปมากกว่า นักวิทยาศาสตร์ และโอกาสในการแสวงหาวิธีแก้ปัญหาในชีวิตจริง การออกแบบ และสนับสนุน กิจกรรมดังกล่าวเสนอวิธีการเพิ่มฐานข้อมูล นอกจากนี้ ยังสอนให้บุคคลทั่วไปคิดอย่างวิทยาศาสตร์ ชื่นชมวิทยาศาสตร์ และสนับสนุนงานของนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการเพื่อพิจารณา คุณภาพ และความถูกต้องของข้อมูลซึ่งบุคคลทั่วไปเป็นผู้นำเสนอ เนื่องจากบางครั้งข้อมูลอาจไม่ได้ ถูกต้องเสมอไป

6. เรียนจากวิดีโอเกม

วิดีโอเกม เป็นแนวทางตลาดและสังคมอันทรงพลัง ซึ่งสามารถทำให้ การเรียนสนุกสนาน มีการปฏิสัมพันธ์กัน และมีแรงกระตุ้น โดยมีเกมซึ่งต้องอาศัยความคิด กระบวนการการนำแนวความคิดของเกมมาประยุกต์ใช้ และการเรียนผ่านเกม (Game)

การออกแบบเกมเพื่อการศึกษา คือ การนำองค์ประกอบของเกมมา ใช้ในการจัดอบรม หรือการจำลองสถานที่ทำงาน ผู้เล่นเกมสามารถลองเล่นบทบาทที่ไม่คุ้นเคย และ เล่นเกมที่ต้องใช้การตัดสินใจในสถานการณ์เฉพาะหน้า เช่น เกมจำลองการแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การสร้างความสมดุลระหว่างความสนุกกับการเรียน เป็นเรื่องยาก และเพื่อแก้ปัญหานี้ อาจต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเกมส์ วิศวกรซอฟต์แวร์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ซึ่งเมื่อผู้เชี่ยวชาญกลุ่มนี้ร่วมมือกัน จะสามารถ พัฒนาอุปกรณ์การเล่นเกมที่อยู่บนพื้นฐานการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการวิเคราะห์ การเรียนเพื่อปรับประสบการณ์ที่ได้จากการเล่นเกมให้เป็นไปตามความคาดหวัง และกิจกรรม ทางการศึกษาของผู้เล่น

7. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนา

วิธีการสร้างระบบข้อมูลของผู้เรียน เพื่อใช้วิเคราะห์พัฒนาการของ ผู้เรียนแต่ละคนได้มี การนำมาใช้มากที่สุดในปัจจุบัน โดยการติดตามดูพฤติกรรมกรเรียน และคาดเดาวิธีคิดของผู้เรียน ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่มีอยู่หลายอย่าง อาทิ ระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน ออนไลน์ หรือผลจาก การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อผู้สอนสามารถบ่งชี้ได้ว่า ผู้เรียนคน ใดไหนมีแนวโน้มไม่ผ่านการประเมิน บทสรุปจากการวิเคราะห์ทักษะการเรียนจะช่วยให้ผู้สอนทราบ ถึงข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนโดยละเอียด ทำให้สามารถสนับสนุนผู้เรียนได้ตรงจุดใน กรณีที่ผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ

ในอีกทางหนึ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาทักษะจะช่วยให้ ผู้เรียนได้ทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา ว่าตนได้เรียนเรื่องใดบ้าง ต้องปรับปรุงในส่วนใดเพิ่มเติม และมีจุดแข็งในเรื่องใด สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้อย่างไรบ้าง

การให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการศึกษามากกว่าการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการศึกษา มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนผ่านทางการให้คำชี้แนะอย่างรวดเร็ว ตามความเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละราย รวมทั้งการมองเห็นถึงวิธีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

8. การเรียนคู่อนาคต

การศึกษามีความสำคัญต่อผู้เรียน ไม่เพียงแต่ในปัจจุบันเท่านั้น แต่รวมถึงอนาคตอีกด้วย แต่ละคนต้องได้รับการฝึกฝนทักษะ และลักษณะนิสัยซึ่งจะช่วยให้สามารถรับมือกับความไม่แน่นอนของชีวิต และสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งมีความซับซ้อนได้

การเรียนคู่อนาคตช่วยเพิ่มความสามารถในการเรียน ความสำคัญไม่ได้อยู่แค่เพียงความเชี่ยวชาญในเนื้อหาความรู้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาทักษะเพื่อการเรียนสิ่งใหม่ การไม่ยึดติดกับสิ่งที่ได้เคยเรียนมา และการเรียนสิ่งที่เคยเรียนมาด้วยมุมมองใหม่ ทั้งหมดนี้รวมถึงความสามารถในการเปลี่ยนแปลงมุมมองเมื่อได้รับข้อมูลใหม่ และเข้าใจในสิ่งนั้น กลยุทธ์นี้ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนทักษะการคิดวิเคราะห์ เพิ่มพูนสมรรถภาพทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการเรียนและทำงานร่วมกับผู้อื่น และพัฒนาการคิดแก้ปัญหาในการเรียน ผู้เรียนที่พร้อมสำหรับการเรียนคู่อนาคต มีหน้าที่ และมีอิสระในการวางแผนการเรียน ว่าควรเรียนอะไร และควรเรียนอย่างไร ผู้เรียนเหล่านี้ มีคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการเป็นพลเมือง ผู้เสียสละ และผู้สร้างซึ่งมีความรับผิดชอบ อีกทั้งยังมีความเข้าใจด้านวัฒนธรรม และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างลึกซึ้ง

9. การถ่ายทอดความรู้จากภาษาอื่น

ในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้เรียนจำนวนมากเลือกเรียนภาษาอื่นๆ นอกเหนือจากภาษาแม่ของตน การถ่ายทอดความรู้จากภาษาอื่น หมายถึง การสื่อสารกันระหว่างภาษาที่แตกต่างอย่างราบรื่น และมีความยืดหยุ่น ทฤษฎีการสอนได้นำเอาทักษะทางภาษาของนักเรียนสองภาษามาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น การให้คู่หูซึ่งพูดได้สองภาษาเป็นผู้สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งเขียนเป็นภาษาต่างๆ และการเข้าสู่สังคมออนไลน์ และแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่หลากหลาย การถ่ายทอดความรู้จากภาษาอื่นช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่กว้าง และลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยให้มีมุมมองที่กว้างขึ้น นอกจากนี้ วิธีการดังกล่าวยังช่วยให้ได้รู้ถึงประสบการณ์ทางวัฒนธรรม และโลกทัศน์ของผู้เรียนคนอื่นๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ห้องเรียนสองภาษา อาจมีข้อจำกัดที่ไม่อนุญาตให้ผู้เรียนซึ่งมีความรู้เพียงภาษาเดียวเข้าร่วมในชั้นเรียน หรือไม่อนุญาตให้ผู้เรียนสองภาษาใช้ภาษาบ้านเกิดของตนในการเรียน เพื่อให้การเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การถ่ายทอดความรู้จากภาษาอื่น มีโอกาสสร้างความเปลี่ยนแปลงทางด้านการใช้ภาษา และลดความสำคัญของภาษาแบบ

มาตรฐานลง (เช่น การใช้ภาษาอังกฤษ ในฐานะภาษานานาชาติ เป็นต้น) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงระบบการศึกษาได้ง่ายยิ่งขึ้น และสร้างความเข้าใจร่วมระหว่างบุคคลซึ่งมาจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

10. การใช้บล็อกเชนเพื่อการเรียน

บล็อกเชน เป็นอุปกรณ์เก็บข้อมูลดิจิทัล โดยจะบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ของผู้ใช้ ทุกๆ เครื่องแทนการเก็บรักษาในฐานข้อมูลกลาง เทคโนโลยีชนิดนี้ เป็นรูปแบบเดียวกันกับเทคโนโลยีเบื้องหลังสกุลเงินอิเล็กทรอนิกส์ เช่น บิทคอยน์ การใช้บล็อกเชนเพื่อการเรียนนั้น ต้องศึกษาว่า วิธีการนี้สามารถนำมาปรับใช้กับการศึกษาได้อย่างไร เมื่อเปลี่ยนแปลงการบันทึกผลประเมินของนักเรียนไว้ในบันทึกข้อมูลส่วนกลาง โดยเป็นกรรมสิทธิ์ของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เป็นรูปแบบที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น โดยให้ผู้มีส่วนร่วมหลากหลายตำแหน่งเป็นผู้บันทึกข้อมูลการศึกษา เทคโนโลยีบล็อกเชน ให้สิทธิ์การบันทึกข้อมูลใหม่ๆ แก่ผู้ใดก็ตามที่มีส่วนร่วม เช่น ผลคะแนนสอบ โดยบันทึกลงในห่วงโซ่ดิจิทัลสำหรับหัวข้อนั้นๆ ห่วงโซ่นี้ จะได้รับการจัดเก็บลงบนคอมพิวเตอร์ และสามารถเชื่อมโยงกับคอมพิวเตอร์เครื่องอื่นๆ ได้อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้รับการบันทึกนั้น ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้

เราสามารถ ใช้ บล็อกเชน เพื่อบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางปัญญา หรือความสำเร็จต่างๆ เป็นไฟล์ถาวร โดยข้อมูลนี้สามารถแบ่งปันให้ผู้อื่นเห็นได้ ซึ่งผู้บันทึกข้อมูล ไม่ว่าจะประกาศนียบัตร งานสร้างสรรค์ เช่น กลอน หรืองานศิลปะต่างๆ หรือแม้กระทั่งความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น โดยที่เจ้าของความคิดนั้นไม่จำเป็นต้องแสดงตนแต่อย่างใด เนื่องจากผู้ดูทราบได้จากบันทึก หากเปรียบ บิทคอยน์ เป็นอัตราแลกเปลี่ยน ในทางการคลังแล้ว บล็อกเชนเพื่อการเรียนอาจเชื่อมโยงกับหน่วยซื้อขายซึ่งเกิดจากความสามารถของบุคคลผู้สร้างสรรค์สร้างก็เป็นได้

แต่ทุกคนสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตนเอง ผ่านการนำเสนอผลงานเพื่อแสดงความสามารถทางปัญญา เช่น การวิจารณ์งานที่แสดงความคิดของบุคคลอื่น หรือบางรายซึ่งเป็นบุคคลมีชื่อเสียงแล้ว อาจให้เครดิตแก่งานของผู้อื่นได้เช่นกัน โดยผลงานทั้งหมดที่ได้กล่าวมานั้น จะได้รับการบันทึก และสามารถดูได้จากแชร์ไฟล์ (Share File) ของบล็อกเชนเพื่อการเรียน

1.3 ขั้นตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาเอกสาร และเว็บไซต์ (Website) ของหน่วยงานและองค์กรระดับประเทศและระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ (Accreditation Bodies for Distance Learning และ Global Distance Learning Associations) ผู้วิจัยขอ

สรุปผลการจัดการศึกษาทางไกลในทศวรรษหน้า ซึ่งจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 11 ด้าน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. อุดมการณ์ (Ideology) ควรเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่ โดยผู้เรียนจะคำนึงว่าการศึกษาตลอดชีวิตจะพัฒนาตนเอง และเพิ่มมูลค่าในตัวเองได้ตลอดชีวิต
2. การบริหารและจัดการ (Management) ควรมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบครบวงจรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการทำงานร่วมกันในระหว่างหน่วยงานในองค์กรที่ดี และมีการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในต่างประเทศ
3. หลักสูตร (Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควรมีการผลิตหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม โดยหลักสูตรต้องมีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ควรมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการและสถาบันต่างๆ ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร
4. ผู้สอน (Lecturer) ผู้สอนต้องมีความพร้อมที่จะติดต่อกับผู้เรียน หากผู้เรียนมีปัญหา ข้อซักถาม หรือข้อสงสัย โดยผู้สอนต้องมีศักยภาพในการสอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย
5. ผู้เรียน (Learner) ต้องมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ได้ นอกจากนี้ต้องมีวินัยในตนเองและความรับผิดชอบเป็นอย่างดี
6. การจัดการเรียนการสอน (Instructional Management) เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบสองทาง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถติดต่อกับผู้สอนได้ทางออนไลน์
7. เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล (Distance Education Media and Technology) เป็นสื่อการสอนทางไกลที่สามารถโต้ตอบได้ (Interactive) มีคุณสมบัติที่สามารถพัฒนาทักษะต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมถึงการพัฒนาสื่อการสอนทางไกลให้มีความเสถียร
8. การบริการสนับสนุนผู้เรียน (Distance Education Service) มีศูนย์การศึกษาตามภูมิภาคอย่างทั่วถึง เพื่อให้บริการและให้คำแนะนำกับผู้เรียนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล
9. การวัดและประเมินผล (Evaluation and Assessment for Distance Education) เป็นการวัดและประเมินผลจากหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็น Formative and Summative assessment
10. การประกันคุณภาพ (Quality Assurance for Distance Education) การประกันคุณภาพการศึกษาต้องเหมาะสมสำหรับการศึกษาทางไกลโดยเฉพาะ และควรมีการประเมินผลเป็น

ระยะๆ ตามกำหนด หากมีสถานะหรือบริบทที่เปลี่ยนไปก็ควรประเมินผลโดยไม่ต้องรอตตามกำหนด

11. การวิจัย (Research) การวิจัยเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนางานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น กระบวนการเรียนของผู้เรียน สื่อการสอน เป็นต้น

2. ผลการพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

จากนำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่จัดการเรียนการสอนทางไกล การศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ และการวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ มาสังเคราะห์กับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล ผู้วิจัยได้จัดทำร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้า และขอความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ทำให้ได้ร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านอุดมการณ์

2.1.1 มุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต

2.1.2 การเรียนแบบทางไกลทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนได้ง่ายขึ้นสามารถศึกษาหาความรู้จากที่ใดก็ได้ที่ผู้เรียนมีความพร้อม

2.1.3 สร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่ไม่มีความพร้อม ไม่สะดวกที่จะศึกษาแบบชั้นเรียนในสถานศึกษาได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่ ไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ใกล้หรือไกล

2.1.4 ส่งเสริมการศึกษาทางไกลผ่านสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ

2.1.5 วิธีการศึกษาทางไกลจะช่วยให้การศึกษาเกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่

2.1.6 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกล

2.2 ด้านการบริหารและการจัดการ

2.2.1 บุคลากร

1) มีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการ เพื่อตอบสนองต่อการจัดการศึกษาทางไกล

2.2.2 งบประมาณ

- 1) มีการบริหารงบประมาณและบริหารบุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยการบูรรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่
- 2) มีการบริหารด้านงบประมาณที่ได้รับให้สอดคล้องกับปริมาณงาน
- 3) มีงบประมาณที่เพียงพอจนสามารถผลิตสื่อการสอนที่จูงใจผู้เรียน
- 4) มีระบบฐานข้อมูลด้านงบประมาณ

2.2.3 วัสดุ

- 1) มีการจัดเตรียมแหล่งข้อมูลและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัยอย่างครบวงจรเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาการเรียนของนักศึกษา

2.2.4 การจัดการ

- 1) มีศูนย์การศึกษาอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ
- 2) มีการวิจัยสถาบันที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางไกล
- 3) มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในมหาวิทยาลัยที่ดี รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ
- 4) มีระบบบริหารจัดการศึกษาทางไกลครอบคลุมพื้นที่ที่ห่างไกลเป็นการศึกษาตลอดชีวิต

2.3 ด้านหลักสูตร

2.3.1 หลักการของหลักสูตร

- 1) ผลิตหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยสามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตในการรับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และสามารถเรียนได้จากเทคโนโลยีการสอนทางไกลที่สามารถโต้ตอบได้และเป็นสื่อการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะต่างๆ ได้
- 2) มีการผลิตหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม
- 3) มีการพัฒนาหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของนายจ้างหรือสถานประกอบการ
- 4) มีการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ที่มุ่งให้ทำเป็นทำได้มากกว่า “การเรียนรู้” หรือการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในสภาพจริง (Authentic knowledge)
- 5) มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการและสถาบันต่างๆ ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

2.3.2 ประเภทของหลักสูตร (หลักสูตรที่ให้ปริญญา และหลักสูตรฝึกอบรม)

- 1) มีการเปิดหลักสูตรนานาชาติ ลักษณะออนไลน์ (Online) เต็มรูปแบบทุกระดับการศึกษา
- 2) มีหลักสูตรระยะสั้น เพื่อตอบสนองต่อนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 3) มีการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องและสนองความต้องการของผู้สูงอายุ
- 4) มีการเพิ่มโครงการ/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและสำหรับผู้ดูแลกลุ่มบุคคลพิเศษให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและบุคคลกลุ่มพิเศษ (พิการ ออทิสติก ฯลฯ)
- 5) มีการบูรณาการสหวิทยาการให้เข้ากับโปรแกรมการศึกษา
- 6) มีการบูรรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่

2.4 ด้านผู้สอน

2.4.1 ด้านการสอน

- 1) มีความรู้เรื่องศาสตร์การสอน (Pedagogy)
- 2) ผู้สอนสามารถปรับบทบาทให้มีความหลากหลายและเน้นการเป็นผู้อำนวยความสะดวก
- 3) ผู้สอนตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม
- 4) ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาหลักสูตร สามารถให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้ในการศึกษาทางไกล สามารถประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษา และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้

2.4.2 ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

- 1) ผู้สอนเข้าใจระบบการศึกษาทางไกล
- 2) ผู้สอนสามารถจัดการเรียนผ่านเทคโนโลยีการสอนทางไกล
- 3) ผู้สอนมีความรู้ความสามารถประยุกต์เทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนทางไกล
- 4) ผู้สอนควรพัฒนาการสอนผ่านสื่อการสอนทางไกล สอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และใช้สื่อเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

2.4.3 ด้านการบริหารจัดการ

1) ผู้สอนสามารถปฏิบัติตามนโยบายของทางสถาบัน และข้อกำหนดต่างๆ ในการส่งคะแนนหรือเกรด และการปรับปรุงหลักสูตร

2.5 ด้านผู้เรียน

2.5.1 ประเภทของผู้เรียน

1) ผู้เรียนที่มุ่งการได้รับปริญญา
2) ผู้เรียนที่มุ่งการได้รับประกาศนียบัตร (Certificate) เช่น ผู้เรียนที่เข้าอบรมหลักสูตรระยะสั้น

2.5.2 คุณลักษณะของผู้เรียน

1) ผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกลควรมีความสามารถที่จะเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต เพื่อรับข่าวสารหรือข้อมูล เช่น ผลของการเรียน หรือข้อมูลข่าวสารอื่นๆ เป็นต้น
2) ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง
3) ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางไกล มีความตั้งใจ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสำเร็จการศึกษาได้
4) ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการใช้สื่อต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนทางไกลได้ด้วยตนเอง
5) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเทคโนโลยีการสื่อสารสองทางหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ และพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์
6) ผู้เรียนมีวินัยและความรับผิดชอบสูง
7) ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ

2.6 ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.6.1 วิธีการจัดการเรียนการสอน

1) มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนเป็นแบบ Active Learning
2) มีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนตามมาตรฐาน (Standardized) เป็นการเรียนเพื่อตอบโจทย์เฉพาะบุคคล (Personalized)
3) มีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนแบบถ่ายทอด (Transmitting) เป็นการเรียนแบบชี้แนะ (Mentoring)
4) มีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนโดยเน้นทฤษฎี เป็นการเรียนที่เน้นการวิเคราะห์และแก้ปัญหา

5) มีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนแบบฟังบรรยาย เป็นการทำให้โครงการและแก้ปัญหาโจทย์ในรูปแบบต่างๆ

6) มีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนเพื่อวุฒิการศึกษา เป็นการเรียนเพื่อประกอบอาชีพ

7) มีการจัดการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยที่มีการใช้สื่อหลักและสื่อเสริมที่ชัดเจน

8) มีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

9) มีการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ใช้ความรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย สนองความต้องการในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา

2.6.2 การมีปฏิสัมพันธ์

1) การติดต่อระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาเป็นการติดต่อสองทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ อีเมล (E-mail) รวมถึงการสื่อสารกันด้วยรูปแบบการเผชิญหน้า

2) เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

3) เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน

4) ผู้สอนมีความพร้อมที่จะติดต่อกับผู้เรียน หากผู้เรียนมีปัญหาหรือข้อซักถาม

2.7 ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล

2.7.1 มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อที่ง่ายสำหรับผู้สอนและผู้เรียนในการนำไปใช้

2.7.2 มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Phone)

2.7.3 มีการใช้ระบบการสื่อสารโทรคมนาคม

2.7.4 มีการพัฒนาเครื่องมือการเรียนใหม่โดยใช้โทรศัพท์มือถือและโทรทัศน์ระบบดิจิทัล

2.7.5 มีการพัฒนาหรือจัดหาเทคโนโลยีแบบกลุ่มเมฆ (Cloud Technology) หรือเครือข่ายเรียนทางการศึกษาทั้งระบบ ให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยการจัดการฐานข้อมูลด้วยระบบ Cloud Computing

2.7.6 มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง Fiber Optic และอินเทอร์เน็ตไร้สาย ให้สามารถใช้งานด้านการศึกษาอย่างไม่จำกัด สามารถส่งข้อมูลจำนวนมากได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ด้วยระบบ WiFi

2.7.7 มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น มีระบบออนไลน์สำหรับการรับสมัครนักศึกษาและระบบการสนับสนุนผู้เรียน รวมถึงการใช้ระบบการจัดการเรียน Model ร่วมกับระบบการจัดการเรียนอื่นๆ

2.7.8 มีการประยุกต์ใช้สื่อการศึกษาทางไกลในอนาคต ได้แก่ Digital badges, 3-D Printing, Flipped Learning, Learning Analytics, Voice of Information Retrieval, Digital Textbooks, Gamification, Digital Learning Content, MOOCs (Massive Open Online Courses), The Open Educational Resources (OER), Social Media และสื่ออื่นๆ

2.8 ด้านบริการสนับสนุนผู้เรียน

2.8.1 มีศูนย์การศึกษาภูมิภาคและศูนย์สนับสนุนการบริการต่างๆ ให้กับนักศึกษาที่มีการประยุกต์ระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการให้บริการแก่ผู้เรียน อาทิ การรับนักศึกษาด้วยระบบออนไลน์ (Online admission)

2.8.2 มีระบบการสนับสนุนช่วยเหลือนักศึกษาพิการ

2.8.3 มีระบบสนับสนุนช่วยเหลือผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เช่น e-Library, VDO on demand, Audio on demand, e-tutorial, e-Counselor เป็นต้น เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.8.4 มีศูนย์บริการนักศึกษาแบบครบวงจร ณ จุดเดียว (One Stop Service)

2.8.5 มีการให้บริการ 24 ชั่วโมง ตลอดสัปดาห์ เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยทางไกลรูปแบบ e-University

2.8.6 มีศูนย์ให้บริการนักศึกษาระดับจังหวัด

2.9 ด้านการวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกล

2.9.1 รูปแบบของการประเมินผล

1) มีการใช้วิธีการวัดผลการเรียนหลายรูปแบบ
 2) การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนโดยใช้ Rubrics
 3) การวัดและประเมินผลจะประกอบด้วย การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative assessment) และการประเมินผลรวม (Summative assessment) ซึ่งมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในระบบการประเมินผลการเรียน

4) มีการประเมินจากหลายรูปแบบในบางชุดวิชาที่มีเนื้อหาหายากหรือชุดวิชาที่ต้องมีการฝึกปฏิบัติ เช่น การประเมินตามแผนกิจกรรม เป็นต้น

5) มีการจัดสอบในรูปแบบออนไลน์ (Online examination) เป็นต้น

2.9.2 เกณฑ์การประเมินผล

- 1) มหาวิทยาลัยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลสำหรับการศึกษาทางไกล
- 2) มีการแจ้งเกณฑ์วัดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ ซึ่งอาจจะระบุในเอกสารประกอบคำบรรยาย หรือตำราเรียน
- 3) มีระบบการประเมินผลการสอนของอาจารย์ผู้สอนทางไกลที่ได้มาตรฐานตามหลักสากล เช่น แบบเปอร์เซ็นต์ แบบเกรดหรือคะแนน หรือแบบผ่าน/ไม่ผ่าน เป็นต้น

2.10 ด้านการประกันคุณภาพ

- 2.10.1 พัฒนากลไกการประกันคุณภาพตามแนวทางในการตรวจสอบและการประเมินผลโปรแกรมการศึกษาแบบเปิดและทางไกล
- 2.10.2 อำนวยความสะดวกในการพัฒนาและการตรวจสอบและการประเมินผลโปรแกรมการศึกษาแบบเปิดและทางไกล
- 2.10.3 จัดทำคู่มือเพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมด้านกลไกการประกันคุณภาพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่น่าเชื่อถือเทียบเท่ากับโปรแกรมการศึกษาระบบปกติ
- 2.10.4 การประกันคุณภาพการศึกษาต้องเหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยเปิด โดยเฉพาะ และควรมีการประเมินผลเป็นระยะๆ ตามกำหนด หากมีสถานะหรือบริบทที่เปลี่ยนไปก็ควรประเมินผลโดยไม่ต้องรอตามกำหนด

2.11 ด้านการวิจัย

- 2.11.1 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยการเรียนแบบเปิดและทางไกลให้มากขึ้น
- 2.11.2 มีการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในการวิจัยเรื่องการศึกษาทางไกล
- 2.11.3 มีการกำหนดนโยบาย (Platform) สำหรับการอบรม การเผยแพร่ และการแบ่งปันงานวิจัยด้านการเรียนแบบเปิดและทางไกล

3. ผลการประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

3.1 ขั้นตอนที่ 1 ผลการประเมินระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ตามกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) รอบที่ 1

องค์ประกอบที่ 1 อุดมการณ์ของการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ ข้อที่ 1 มุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต ข้อที่ 2 ผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ ข้อที่ 3 สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ข้อที่ 4 มีปรัชญาของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ประชาคมมีจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน และข้อที่ 5 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกล นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้มีการให้ความคิดเห็นว่าการศึกษาทางไกลเป็นสร้างโอกาสทางการศึกษาและความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ผู้ที่ไม่มีความพร้อม ไม่สะดวกที่จะศึกษาแบบชั้นเรียนในสถานศึกษาได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่

ดังนั้น สถาบันการศึกษาทางไกลควรมุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้เรียนได้ทุกเวลาและสถานที่ เป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมีปรัชญาของสถาบัน เพื่อให้ประชาคมมีจุดมุ่งหมายไปในแนวทางเดียวกัน และมีอุดมการณ์ในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกล

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารและการจัดการของการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ ด้านบุคลากร ข้อที่ 1 มีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการเพื่อตอบสนองต่อการจัดการศึกษาทางไกล ข้อที่ 2 บุคลากรต้องเข้าใจปรัชญาและระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบสนองการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อระบบการศึกษาทางไกล ด้านงบประมาณ ข้อที่ 3 มีการบริหารงบประมาณและบริหารบุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยการยุบรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่ ข้อที่ 4 มีการบริหารด้านงบประมาณที่ได้รับให้สอดคล้องกับปริมาณงาน ข้อที่ 5 มีงบประมาณที่เพียงพอจนสามารถผลิตสื่อการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ด้านวัสดุและเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล ข้อที่ 6 มีการจัดเตรียมแหล่งข้อมูลและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัยอย่างครบวงจรเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาการเรียนของนักศึกษา ข้อที่ 7 มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การรับสมัคร การจัดการศึกษา และการสนับสนุนทางการศึกษา ข้อที่ 8 มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง Fiber Optic และอินเทอร์เน็ตไร้สาย ให้สามารถใช้งานด้าน

การศึกษาอย่างไม่จำกัด สามารถส่งข้อมูลจำนวนมากได้ **ด้านการจัดการ ข้อที่ 9** มหาวิทยาลัยควรสร้างอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อเป็นแนวทางให้ทุกคนเข้าใจและมุ่งดำเนินการไปสู่อัตลักษณ์นั้น **ข้อที่ 10** มีการใช้วิธีทางการตลาด (Marketing) เพื่อประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยและหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนอยู่ **ข้อที่ 11** มีระบบบริหารการจัดการศึกษาทางไกลครอบคลุมพื้นที่ที่ห่างไกล เป็นการศึกษาตลอดชีวิต **ข้อที่ 12** มีการจัดศูนย์การเรียนทางไกล (Distance Learning Center) และศูนย์การศึกษาตามภูมิภาค **ข้อที่ 13** มีการวิจัยสถาบันที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางไกล **ข้อที่ 14** มีการยุบรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่ **ข้อที่ 15** มีการเพิ่มโครงการ/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและสำหรับผู้ดูแลกลุ่มบุคคลพิเศษให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและบุคคลกลุ่มพิเศษ (พิการ ออทิสติก ฯลฯ) **ข้อที่ 16** สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ

โดยสรุป การบริหารจัดการของสถาบันการศึกษาทางไกลในอนาคตต้องมุ่งเน้นด้านบุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุและเทคโนโลยี (Material) การจัดการ (Management) และการตลาด (Marketing)

องค์ประกอบที่ 3 หลักสูตรของการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ **ด้านหลักการของหลักสูตร ข้อที่ 1** ผลิตหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถเรียนได้จากเทคโนโลยีการสอนทางไกล **ข้อที่ 2** มีการผลิตหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคมอยู่เสมอ **ข้อที่ 3** มีการพัฒนาหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของนายจ้างหรือสถานประกอบการ **ข้อที่ 4** มีการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ สหวิทยาการและพหุวิทยาการ ที่มุ่งให้ทำเป็นทำได้มากกว่า “การเรียน ” **ข้อที่ 5** มีการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจได้ (On demand) **ข้อที่ 6** มีการพัฒนาหลักสูตรที่สนองนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ของชาติได้ **ด้านประเภทของหลักสูตร (หลักสูตรที่ให้ปริญญา และหลักสูตรฝึกอบรม) ข้อที่ 7** มีการเปิดหลักสูตรที่ให้ปริญญาทุกระดับ ได้แก่ ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร **ข้อที่ 8** มีการเปิดหลักสูตรนานาชาติ ที่ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งปริญญาบัตร และประกาศนียบัตร **ข้อที่ 9** มีหลักสูตรระยะสั้น เพื่อตอบสนองต่อนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน **ข้อที่ 10** มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรอิงประสบการณ์ ซึ่งผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิต และสามารถเทียบโอนหน่วยกิต เพื่อให้ได้รับปริญญาได้ **ข้อที่ 11** มีการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องและสนองความต้องการของผู้สูงอายุและกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ

ดังนั้น หลักสูตรของการศึกษาทางไกลในอนาคตจะมีแนวโน้มเป็นหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งผู้เรียนจะเรียนตามความต้องการของตนเอง (On Demand) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นหลักสูตรระยะสั้น สำหรับผู้สูงอายุ และหลักสูตรด้านสุขภาพ

องค์ประกอบที่ 4 ผู้สอนของการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ ด้านการสอน ข้อที่ 1 ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการศึกษาทางไกล ข้อที่ 2 ผู้สอนต้องเข้าใจปรัชญา วิสัยทัศน์ นโยบาย และกฎระเบียบขององค์กร ข้อที่ 3 ผู้สอนสามารถปรับบทบาทให้มีความหลากหลายและเน้นการเป็นผู้อำนวยความสะดวก ข้อที่ 4 ผู้สอนมีความสามารถในการสอนวิธีการเรียน และวิธีการเข้าถึงองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ ข้อที่ 5 ผู้สอนต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะที่ผู้สอนและผู้เรียนมิได้เผชิญหน้ากัน ข้อที่ 6 ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาหลักสูตร สามารถให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้ในการศึกษาทางไกล สามารถประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษา และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้ ข้อที่ 7 ผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนการสอนทางไกลได้ ข้อที่ 8 ผู้สอนต้องมีความศรัทธา และอุทิศตนให้กับมหาวิทยาลัย ข้อที่ 9 ผู้สอนตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม ข้อที่ 10 ผู้สอนมีความสามารถในการทำวิจัย ข้อที่ 11 ผู้สอนมีความรู้ทางด้านการวัดและประเมินผล ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ข้อที่ 12 ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ข้อที่ 13 ผู้สอนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเทคโนโลยีการสื่อสารสองทางหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ และพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ข้อที่ 14 ผู้สอนมีความรู้ความสามารถประยุกต์เทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนทางไกล ข้อที่ 15 ผู้สอนสามารถบูรณาการเทคโนโลยีสมัยเดิมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าด้วยกันได้ ข้อที่ 16 ผู้สอนควรพัฒนาการสอนผ่านสื่อการสอนทางไกล สอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และใช้สื่อเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ข้อที่ 17 ผู้สอนสามารถจัดการเรียนผ่านเทคโนโลยีการสอนทางไกล ด้านความสามารถด้านการบริหารจัดการ ข้อที่ 18 ผู้สอนสามารถปฏิบัติตามนโยบายของทางสถาบัน และข้อกำหนดต่างๆ ในการส่งคะแนนหรือเกรด และการปรับปรุงหลักสูตร

โดยสรุป ผู้สอนทางไกลจะต้องมีความรู้ด้านการศึกษาทางไกล มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา เทคโนโลยีการศึกษาทางไกล และในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ผู้สอนทางไกลต้องมีจิตวิทยาในการสอน และมีความศรัทธา พร้อมกับการอุทิศตนให้กับมหาวิทยาลัย

องค์ประกอบที่ 5 ผู้เรียนของการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ *ด้านประเภทของผู้เรียน* **ข้อที่ 1** ผู้เรียนที่มุ่งการได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตร (Certificate) **ข้อที่ 2** ผู้เรียนที่ไม่มุ่งการได้รับปริญญา *ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน* **ข้อที่ 3** ผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกลควรมีความสามารถที่จะเชื่อมต่อกับเทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อรับข่าวสารหรือข้อมูล เช่น ผลของการเรียน หรือข้อมูลข่าวสารอื่นๆ เป็นต้น **ข้อที่ 4** ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนด้วยตนเอง **ข้อที่ 5** ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางไกล มีความตั้งใจ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสำเร็จการศึกษาได้ **ข้อที่ 6** ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการใช้สื่อต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนทางไกลได้ด้วยตนเอง **ข้อที่ 7** ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเทคโนโลยีการสื่อสารสองทางหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ และพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ **ข้อที่ 8** ผู้เรียนต้องมีความมุ่งมั่น ทัศนคติ แรงบันดาลใจ หรือแรงขับภายในตนเอง **ข้อที่ 9** ผู้เรียนมีวินัยและความรับผิดชอบสูง **ข้อที่ 10** ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น **ข้อที่ 11** ผู้เรียนมีทักษะในการนำเสนอผลงาน (Presentation) **ข้อที่ 12** ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้

ดังนั้น ผู้เรียนของการศึกษาทางไกลในอนาคตจะไม่มุ่งเน้นการได้รับปริญญาเพียงอย่างเดียว โดยผู้เรียนจะต้องสามารถนำตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาทางไกล อันเป็นคุณลักษณะเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จด้านการศึกษาทางไกล

องค์ประกอบที่ 6 การจัดการเรียนการสอนของการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ *ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน* **ข้อที่ 1** เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อวุฒิการศึกษา การประกอบอาชีพ และการพัฒนาทักษะชีวิต **ข้อที่ 2** การจัดการเรียนการสอนทางไกลใช้ระบบสื่อประสมโดยมีสื่อหลักและสื่อเสริมที่ชัดเจน **ข้อที่ 3** มีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น Active Learning, Experience Learning, Transmitting, Mentoring เป็นต้น **ข้อที่ 4** มีการจัดการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน และจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบโจทย์เฉพาะบุคคล (Personalized) **ข้อที่ 5** มีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนโดยเน้นทฤษฎี เป็นการเรียนที่เน้นการวิเคราะห์และแก้ปัญหา **ข้อที่ 6** ปรับเปลี่ยนจากการเรียนที่เน้นเนื้อหา เป็นการทำโครงการและแก้ปัญหาโจทย์ในรูปแบบต่างๆ **ข้อที่ 7** มีการปรับการเรียนการสอนเป็นแบบการให้ความบันเทิงควบคู่กับสาระความรู้ (Edutainment) **ข้อที่ 8** มีการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ใช้ความรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย สนองความต้องการในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา *ด้านการมีปฏิสัมพันธ์* **ข้อที่ 9** การติดต่อระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาเป็นการติดต่อสองทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ อีเมล

(E-mail) รวมถึงการสื่อสารกันด้วยรูปแบบการเผชิญหน้า **ข้อที่ 10** เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน **ข้อที่ 11** เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน **ข้อที่ 12** ใช้สื่อสังคม (Social Media) ในการสร้างปฏิสัมพันธ์

ลักษณะการจัดการเรียนการสอนทางไกลในอนาคตจะใช้วิธีการ Active Learning และ Experience Learning โดยจะค้นคว้าหาความรู้จากการใช้สื่อสังคม (Social Media)

องค์ประกอบที่ 7 เทคโนโลยีและสื่อการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ **ข้อที่ 1** มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อที่ง่ายสำหรับผู้สอนและผู้เรียนในการนำไปใช้ **ข้อที่ 2** มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลเป็นสื่อการศึกษาทางไกล **ข้อที่ 3** มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่าย **ข้อที่ 4** มหาวิทยาลัยมีระบบบริหารจัดการการเรียน (Learning Management System: LMS) **ข้อที่ 5** มีการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลที่มหาวิทยาลัยมีอยู่ให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ **ข้อที่ 6** มีการพัฒนาเครื่องมือการเรียนตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี **ข้อที่ 7** มีการใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง Fiber Optic และอินเทอร์เน็ตไร้สาย ให้สามารถใช้งานด้านการศึกษาอย่างไม่จำกัด สามารถส่งข้อมูลจำนวนมากได้ **ข้อที่ 8** มีการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันต่อยุคสมัย ได้แก่ Digital badges, 3-D Printing, Flipped Learning, Learning Analytics, Voice of Information Retrieval, Digital Textbooks, Gamification, Digital Learning Content, MOOCs (Massive Open Online Courses), The Open Educational Resources (OER), Cloud Technology, Ubiquitous Technology, Augmented Reality (AR), Social Media และสื่ออื่นๆ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นถึงการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันต่อยุคสมัย อาทิ Ubiquitous Technology, Augmented Reality (AR) และ Cloud Technology เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 8 การให้บริการช่วยเหลือผู้เรียนในระบบทางไกล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ **ข้อที่ 1** มีศูนย์การศึกษาในทุกภูมิภาคที่ให้บริการด้านต่างๆ อาทิ การรับนักศึกษาด้วยระบบออนไลน์ (Online admission) การทดสอบในรูปแบบออนไลน์ (Online examination) เป็นต้น **ข้อที่ 2** มีระบบการสนับสนุนช่วยเหลือแก่นักศึกษากลุ่มพิเศษ เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น **ข้อที่ 3** มีระบบสนับสนุนช่วยเหลือผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เช่น e-Library, VDO on demand, Audio on demand, e-Tutorial, e-Counselor เป็นต้น เพื่อการเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต **ข้อที่ 4** มีศูนย์บริการนักศึกษาแบบครบวงจร ณ จุดเดียว (One Stop Service) **ข้อที่ 5** มีการให้บริการ 24 ชั่วโมง ตลอดสัปดาห์ เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยทางไกลรูปแบบ Digital University **ข้อที่ 6** มีการบริการระบบการติดตามข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับนักศึกษา

การให้บริการช่วยเหลือผู้เรียนในระบบทางไกลจะเป็นลักษณะออนไลน์ (Online) และดิจิทัล (Digital) มากขึ้น

องค์ประกอบที่ 9 การวัดและประเมินผล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ **ด้านเกณฑ์การประเมินผล ข้อที่ 1** มหาวิทยาลัยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล สำหรับการศึกษาทางไกลที่เป็นมาตรฐานสากล **ข้อที่ 2** การจัดการเรียนการสอนทางไกลใช้ระบบ สื่อประสมโดยมีสื่อหลักและสื่อเสริมที่ชัดเจน **ด้านรูปแบบของการประเมินผล ข้อที่ 3** มีการ ประเมินผลการเรียนของผู้เรียนที่หลากหลายรูปแบบตามบริบทของชุดวิชา **ข้อที่ 4** การวัดและ ประเมินผลจะประกอบด้วย การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative assessment) และการ ประเมินผลรวม (Summative assessment) ซึ่งมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในระบบการ ประเมินผลการเรียน **ข้อที่ 5** มีระบบการวัดและประเมินผลผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ **ด้านการ เทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน ข้อที่ 6** มีระบบการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียนที่ เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ **ข้อที่ 7** มีแนวทางการดำเนินงานในการเทียบระดับและเทียบโอน ผลการเรียนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมถึงความสำคัญด้านการเทียบระดับและการ เทียบโอนผลการเรียน ซึ่งได้คาดการณ์ว่าลักษณะของการศึกษาจะเป็นการเรียนหลักสูตรระยะสั้น โดยผู้เรียนสามารถเก็บหน่วยกิต จากการเรียนรู้หลักสูตรระยะสั้น แล้วสามารถนำมาเทียบ โอนผล การเรียนเพื่อเข้าสู่การศึกษาเพื่อการได้รับปริญญา

องค์ประกอบที่ 10 การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ **ข้อที่ 1** มีแนวทางการประกันคุณภาพสำหรับการศึกษาทางไกล **ข้อที่ 2** จัดทำคู่มือเพื่อให้ รายละเอียดเพิ่มเติมด้านกลไกการประกันคุณภาพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่น่าเชื่อถือเทียบเท่า กับโปรแกรมการศึกษาระบบปกติ **ข้อที่ 3** กำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพการศึกษาทางไกลที่ แตกต่างจากมหาวิทยาลัยปิดทั่วไป **ข้อที่ 4** มีระบบประกันคุณภาพในลักษณะเฉพาะของแต่ละ มหาวิทยาลัย **ข้อที่ 5** มีการประเมินคุณภาพการศึกษาทางไกลเป็นระยะๆ ตามกำหนด หากมี สถานการณ์หรือบริบทที่เปลี่ยนไปก็ควรประเมินคุณภาพโดยไม่ต้องรอตามกำหนด

โดยทั่วไป กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้มองถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพสำหรับ การศึกษาทางไกลโดยเฉพาะ

องค์ประกอบที่ 11 การวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในทุกมิติขององค์ประกอบ อันได้แก่ ข้อที่ 1 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยทางการศึกษาทางไกลอย่างเหมาะสม ข้อที่ 2 มีการเสริมสร้างศักยภาพในการวิจัยเรื่องการศึกษาทางไกลให้กับบุคลากร ข้อที่ 3 มีการพัฒนา แนวนโยบาย (Platform) สำหรับการอบรม การเผยแพร่ และการแบ่งปันงานวิจัยด้านการศึกษาทางไกล ข้อที่ 4 มีการทำวิจัยตามระบบการจัดการศึกษาทางไกลในทุกองค์ประกอบ เริ่มตั้งแต่ระบบการศึกษาทางไกล กระบวนการจัดการเรียนการสอน จนถึงการวัดและประเมินผล

ดังนั้น ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าควรมีองค์ประกอบด้านการวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกลด้วยเช่นกัน

ผลการประเมินระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า
ตามกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคแบบ EDJR (Ethnographic Delphi Futures Research) รอบที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 2 นี้ เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ตามกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคแบบ EDJR (Ethnographic Delphi Futures Research) อันประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านอุดมการณ์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและเทคโนโลยีทางไกล ด้านการบริการช่วยเหลือผู้เรียนในระบบทางไกล ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการประกันคุณภาพ และด้านการวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของความคิดเห็น ดังนี้

5	หมายถึง	ข้อความนั้นผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยมากที่สุด ในการกำหนดเป็นองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า
4	หมายถึง	ข้อความนั้นผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยมาก ในการกำหนดเป็นองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า
3	หมายถึง	ข้อความนั้นผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยปานกลาง ในการกำหนดเป็นองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า
2	หมายถึง	ข้อความนั้นผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยน้อย ในการกำหนดเป็นองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย

ในทศวรรษหน้า

- 1 หมายถึง ข้อความนั้นผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วยน้อยที่สุด ในการกำหนดเป็น องค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย ในทศวรรษหน้า

ทั้งนี้ ในแต่ละข้อคำถามของแต่ละองค์ประกอบ ผู้เชี่ยวชาญยังสามารถเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ด้วย ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ตามกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) รอบที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 จำนวน 17 ท่าน ที่มีต่อองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า มีสาระสำคัญจำนวนทั้งสิ้น 104 ข้อ มีข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในการนำไปกำหนดเป็นองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (Mdn. ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และ I.R. ตั้งแต่ 1.50 ลงมา) จำนวน 104 ข้อ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 1 อุดมการณ์ของการศึกษาทางไกล

จากการศึกษาพบว่า ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 มุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต ข้อที่ 2 ผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ ข้อที่ 3 สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา และ ข้อที่ 5 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมาก (Mdn. = 4, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 4 มีปรัชญาของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ประชาคมมีจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารและการจัดการของการศึกษาทางไกล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 16 ข้อ ได้แก่ ด้านบุคลากร ข้อที่ 1 มีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน วิชาการเพื่อตอบสนองต่อการจัดการศึกษาทางไกล ข้อที่ 2 บุคลากรต้องเข้าใจปรัชญาและระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบสนองการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อระบบการศึกษาทางไกล ด้านงบประมาณ ข้อที่ 3 มีการบริหารงบประมาณและบริหารบุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยการยุบรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่ ข้อที่ 4 มีการบริหารด้านงบประมาณที่ได้รับให้สอดคล้องกับปริมาณงาน ข้อที่ 5 มีงบประมาณที่เพียงพอจนสามารถผลิตสื่อการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ด้านวัสดุและเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล

ข้อที่ 6 มีการจัดเตรียมแหล่งข้อมูลและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในมหาวิทยาลัยอย่างครบวงจร เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาการเรียนของนักศึกษา **ข้อที่ 7** มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การรับสมัคร การจัดการศึกษา และการสนับสนุนทางการศึกษา **ข้อที่ 8** มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง Fiber Optic และอินเทอร์เน็ตไร้สาย ให้สามารถใช้งานด้านการศึกษาอย่างไม่จำกัด สามารถส่งข้อมูลจำนวนมากได้ **ด้านการจัดการ ข้อที่ 9** มหาวิทยาลัยควรสร้างอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อเป็นแนวทางให้ทุกคนเข้าใจและมุ่งดำเนินการไปสู่อัตลักษณ์นั้น **ข้อที่ 10** มีการใช้วิธีการทางการตลาด (Marketing) เพื่อประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัย และหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนอยู่ **ข้อที่ 11** มีระบบบริหารการจัดการศึกษาทางไกล ครอบคลุมพื้นที่ที่ห่างไกล เป็นการศึกษาตลอดชีวิต **ข้อที่ 12** มีการจัดศูนย์การเรียนทางไกล (Distance Learning Center) และศูนย์การศึกษาตามภูมิภาค **ข้อที่ 13** มีการวิจัยสถาบันที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางไกล **ข้อที่ 14** มีการยุบรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่ **ข้อที่ 15** มีการเพิ่มโครงการ/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและสำหรับผู้ดูแลกลุ่มบุคคลพิเศษให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและบุคคลกลุ่มพิเศษ (พิการ ออทิสติก ฯลฯ) และ **ข้อที่ 16** สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 3 หลักสูตรของการศึกษาทางไกล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 11 ข้อ ได้แก่ด้าน**หลักการของหลักสูตร ข้อที่ 1** ผลิตหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถเรียนได้จากเทคโนโลยีการสอนทางไกล **ข้อที่ 2** มีการผลิตหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคมอยู่เสมอ **ข้อที่ 3** มีการพัฒนาหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของนายจ้างหรือสถานประกอบการ **ข้อที่ 4** มีการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ สหวิทยาการและพหุวิทยาการ ที่มุ่งให้ทำเป็นทำได้มากกว่า “การเรียน ” **ข้อที่ 5** มีการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจได้ (On demand) **ข้อที่ 6** มีการพัฒนาหลักสูตรที่สนองนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ของชาติได้ **ด้านประเภทของหลักสูตร (หลักสูตรที่ให้ปริญญา และหลักสูตรฝึกอบรม) ข้อที่ 7** มีการเปิดหลักสูตรที่ให้ปริญญาทุกระดับ ได้แก่ ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร **ข้อที่ 8** มีการเปิดหลักสูตรนานาชาติ ที่สำเร็จการศึกษาทั้งปริญญาบัตร และประกาศนียบัตร **ข้อที่ 9** มีหลักสูตรระยะสั้น เพื่อตอบสนองต่อนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน **ข้อที่ 10** มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรอิงประสบการณ์ ซึ่งผู้เรียน

สามารถสะสมหน่วยกิต และสามารถเทียบโอนหน่วยกิต เพื่อให้ได้รับปริญญาได้ และ **ข้อที่ 11** มีการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องและสนองความต้องการของผู้สูงอายุและกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 4 ผู้สอนของการศึกษาทางไกล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 18 ข้อ ได้แก่ **ด้านการสอน ข้อที่ 1** ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการศึกษาทางไกล **ข้อที่ 2** ผู้สอนต้องเข้าใจปรัชญา วิสัยทัศน์ นโยบาย และกฎระเบียบขององค์กร **ข้อที่ 3** ผู้สอนสามารถปรับบทบาทให้มีความหลากหลายและเน้นการเป็นผู้อำนวยความสะดวก **ข้อที่ 4** ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และสอนวิธีการเรียน และวิธีการเข้าถึงองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ **ข้อที่ 5** ผู้สอนต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะที่ผู้สอนและผู้เรียนมิได้เผชิญหน้ากัน **ข้อที่ 6** ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาหลักสูตร สามารถให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้ในการศึกษาทางไกล สามารถประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษา และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้ **ข้อที่ 7** ผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนการสอนทางไกลได้ **ข้อที่ 8** ผู้สอนต้องมีความศรัทธา และอุทิศตนให้กับมหาวิทยาลัย **ข้อที่ 9** ผู้สอนตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม **ข้อที่ 10** ผู้สอนมีความสามารถในการทำวิจัย **ข้อที่ 11** ผู้สอนมีความรู้ทางด้านการวัดและประเมินผล **ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ข้อที่ 12** ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) **ข้อที่ 13** ผู้สอนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเทคโนโลยีการสื่อสารสองทางหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ และพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ **ข้อที่ 14** ผู้สอนมีความรู้ความสามารถประยุกต์เทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนทางไกล **ข้อที่ 15** ผู้สอนสามารถบูรณาการเทคโนโลยีสมัยเดิมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าด้วยกันได้ **ข้อที่ 16** ผู้สอนควรพัฒนาการสอนผ่านสื่อการสอนทางไกล สอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และใช้สื่อเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด **ข้อที่ 17** ผู้สอนสามารถจัดการเรียนผ่านเทคโนโลยีการสอนทางไกล **ด้านความสามารถด้านการบริหารจัดการ และ ข้อที่ 18** ผู้สอนสามารถปฏิบัติตามนโยบายของทางสถาบัน และข้อกำหนดต่างๆ ในการส่งคะแนนหรือเกรด และการปรับปรุงหลักสูตร

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 5 ผู้เรียนของการศึกษาทางไกล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 10 ข้อ ได้แก่ **ด้านประเภทของผู้เรียน ข้อที่ 1** ผู้เรียนที่มุ่งการได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตร (Certificate) **ข้อที่ 2** ผู้เรียนที่ไม่มุ่งการได้รับปริญญา **ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ข้อที่ 3** ผู้เรียนใน

ระบบการศึกษาทางไกลควรมีความสามารถที่จะเชื่อมต่อกับเทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อรับข่าวสารหรือข้อมูล เช่น ผลของการเรียน หรือข้อมูลข่าวสารอื่นๆ เป็นต้น **ข้อที่ 4** ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง **ข้อที่ 5** ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางไกล มีความตั้งใจ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสำเร็จการศึกษาได้ **ข้อที่ 6** ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการใช้สื่อต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนทางไกลได้ด้วยตนเอง **ข้อที่ 7** ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเทคโนโลยีการสื่อสารสองทางหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ และพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ **ข้อที่ 8** ผู้เรียนต้องมีความมุ่งมั่น ทัศนคติ แรงบันดาลใจ หรือแรงขับภายในตนเอง **ข้อที่ 9** ผู้เรียนมีวินัยและความรับผิดชอบสูง **ข้อที่ 10** ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น และ **ข้อที่ 11** ผู้เรียนมีทักษะในการนำเสนอผลงาน (Presentation)

ส่วนข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมาก (Mdn. = 4, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ **ข้อที่ 12** ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 6 การจัดการเรียนการสอนของการศึกษาทางไกล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 12 ข้อ ได้แก่ **ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ข้อที่ 1** เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อวุฒิการศึกษา การประกอบอาชีพ และการพัฒนาทักษะชีวิต **ข้อที่ 2** การจัดการเรียนการสอนทางไกลใช้ระบบสื่อประสมโดยมีสื่อหลักและสื่อเสริมที่ชัดเจน **ข้อที่ 3** มีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น Active Learning, Experience Learning, Transmitting, Mentoring เป็นต้น **ข้อที่ 4** มีการจัดการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน และจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบโจทย์เฉพาะบุคคล (Personalized) **ข้อที่ 5** มีการปรับเปลี่ยนจากการเรียน โดยเน้นทฤษฎี เป็นการเรียนที่เน้นการวิเคราะห์และแก้ปัญหา **ข้อที่ 6** ปรับเปลี่ยนจากการเรียนที่เน้นเนื้อหา เป็นการทำโครงการและแก้ปัญหาโจทย์ในรูปแบบต่างๆ **ข้อที่ 7** มีการปรับการเรียนการสอนเป็นแบบการให้ความบันเทิงควบคู่กับสาระความรู้ (Edutainment) **ข้อที่ 8** มีการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ใช้ความรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย สนองความต้องการในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา **ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ข้อที่ 9** การติดต่อระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาเป็นการติดต่อสองทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ อีเมล (E-mail) รวมถึงการสื่อสารกันด้วยรูปแบบการเผชิญหน้า **ข้อที่ 10** เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน **ข้อที่ 11** เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และ **ข้อที่ 12** ใช้สื่อสังคม (Social Media) ในการสร้างปฏิสัมพันธ์

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 7 เทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษาทางไกล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อที่ง่ายสำหรับผู้สอนและผู้เรียนในการนำไปใช้ ข้อที่ 2 มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลเป็นสื่อการศึกษาทางไกล ข้อที่ 3 มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่าย ข้อที่ 4 มหาวิทยาลัยมีระบบบริหารจัดการการเรียน (Learning Management System: LMS) ข้อที่ 5 มีการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลที่มหาวิทยาลัยมีอยู่ให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ ข้อที่ 6 มีการพัฒนาเครื่องมือการเรียนตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ข้อที่ 7 มีการใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง Fiber Optic และอินเทอร์เน็ตไร้สาย ให้สามารถใช้งานด้านการศึกษาอย่างไม่จำกัด สามารถส่งข้อมูลจำนวนมากได้ และ ข้อที่ 8 มีการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันต่อยุคสมัย ได้แก่ Digital badges, 3-D Printing, Flipped Learning, Learning Analytics, Voice of Information Retrieval, Digital Textbooks, Gamification, Digital Learning Content, MOOCs (Massive Open Online Courses) , The Open Educational Resources (OER), Cloud Technology, Ubiquitous Technology, Augmented Reality (AR), Social Media และสื่ออื่นๆ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 8 การให้บริการสนับสนุนผู้เรียนในระบบทางไกล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 มีศูนย์การศึกษาในทุกภูมิภาคที่ให้บริการด้านต่างๆ อาทิ การรับนักศึกษาด้วยระบบออนไลน์ (Online admission) การจัดสอบในรูปแบบออนไลน์ (Online examination) เป็นต้น ข้อที่ 2 มีระบบการสนับสนุนช่วยเหลือนักศึกษากลุ่มพิเศษ เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น ข้อที่ 3 มีระบบสนับสนุนช่วยเหลือผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เช่น e-Library, VDO on demand, Audio on demand, e-tutorial, e-Counselor เป็นต้น เพื่อการเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ข้อที่ 4 มีศูนย์บริการนักศึกษาแบบครบวงจร ณ จุดเดียว (One Stop Service) ข้อที่ 5 มีการให้บริการ 24 ชั่วโมง ตลอดสัปดาห์ เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยทางไกลรูปแบบ Digital University และ ข้อที่ 6 มีการบริการระบบการติดตามข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับนักศึกษา

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 9 การวัดและประเมินผล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ด้านเกณฑ์การประเมินผล ข้อที่ 1 มหาวิทยาลัยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลสำหรับการศึกษาทางไกลที่เป็นมาตรฐานสากล ข้อที่ 2 การจัดการเรียนการสอน

ทางไกลใช้ระบบสื่อประสมโดยมีสื่อหลักและสื่อเสริมที่ชัดเจน **ด้านรูปแบบของการประเมินผล** ข้อที่ 3 มีการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนที่หลากหลายรูปแบบตามบริบทของชุดวิชา ข้อที่ 4 การวัดและประเมินผลจะประกอบด้วย การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative assessment) และการประเมินผลรวม (Summative assessment) ซึ่งมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในระบบการประเมินผลการเรียน ข้อที่ 5 มีระบบการวัดและประเมินผลผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ **ด้านการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน** ข้อที่ 6 มีระบบการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ และ ข้อที่ 7 มีแนวทางการดำเนินงานในการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 10 การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 มีแนวทางการประกันคุณภาพสำหรับการศึกษาทางไกล ข้อที่ 2 จัดทำคู่มือเพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมด้านกลไกการประกันคุณภาพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่น่าเชื่อถือ เทียบเท่ากับโปรแกรมการศึกษาระบบปกติ ข้อที่ 3 กำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพการศึกษาทางไกลที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยปิดทั่วไป ข้อที่ 4 มีระบบประกันคุณภาพในลักษณะเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัย และ ข้อที่ 5 มีการประเมินคุณภาพการศึกษาทางไกลเป็นระยะๆ ตามกำหนด หากมีสถานการณ์หรือบริบทที่เปลี่ยนไปก็ควรประเมินคุณภาพโดยไม่ต้องรอตามกำหนด

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

องค์ประกอบที่ 11 การวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

ข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด (Mdn. = 5, I.R. = 0 หรือ 1) มีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยทางการศึกษาทางไกลอย่างเหมาะสม ข้อที่ 2 มีการเสริมสร้างศักยภาพในการวิจัยเรื่องการศึกษาทางไกลให้กับบุคลากร ข้อที่ 3 มีการพัฒนาแพลตฟอร์ม (Platform) สำหรับการอบรม การเผยแพร่ และการแบ่งปันงานวิจัยด้านการศึกษาทางไกล และ ข้อที่ 4 มีการทำวิจัยตามระบบการจัดการศึกษาทางไกลในทุกองค์ประกอบ เริ่มตั้งแต่ระบบการศึกษาทางไกล กระบวนการจัดการเรียนการสอน จนถึงการวัดและประเมินผล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกข้อ

ผลการประเมินระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ตามกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) รอบที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 3 นี้ เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ตามกระบวนการวิจัย

ด้วยเทคนิคแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เช่นเดียวกับในรอบที่ 2 แต่ในแบบสอบถามรอบที่ 3 นี้ได้เพิ่มเติมข้อมูลที่เป็นผลการตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านในรอบที่ 2 เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้รับทราบก่อนตัดสินใจยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบเดิมอีกครั้งหนึ่งในรอบที่ 3

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 3 นี้ พบว่า คำมัธยฐานยังมีค่าเท่าเดิม และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์เหมือนรอบที่ 2 ยกเว้นข้อความ 2 ข้อ คือ 1) องค์กรประกอบที่ 7 เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล ข้อที่ 2 มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลเป็นสื่อการศึกษาทางไกล และ 2) องค์กรประกอบที่ 8 การให้บริการช่วยเหลือผู้เรียนในระบบทางไกล ข้อที่ 4 มีศูนย์บริการนักศึกษาแบบครบวงจร ณ จุดเดียว (One Stop Service) ซึ่งค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยเปลี่ยนแปลงจาก 1.00 เป็น 0.00 แสดงว่าทั้ง 2 ข้อ ได้รับฉันทามติจากผู้เชี่ยวชาญตามเงื่อนไขฉันทามติที่กำหนด

ดังนั้น เพื่อความกระชับของเนื้อหาในการนำเสนอ จึงขอนำเสนอข้อมูลฉันทามติพร้อมค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละข้อคำถามเท่านั้น โดยจะไม่นำคำมัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มาแสดงแต่อย่างใด ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3 จำนวน 17 ท่าน ที่มีต่อองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า มีสาระสำคัญจำนวนทั้งสิ้น 104 ข้อ มีข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในการนำไปกำหนดเป็นองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (Mdn. ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และ I.R. ตั้งแต่ 1.50 ลงมา) จำนวน 104 ข้อ และไม่มีข้อที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วย เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมของแต่ละองค์ประกอบ พบว่า

องค์ประกอบที่ 1 อุดมการณ์ของการศึกษาทางไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.243) ได้แก่ ข้อที่ 2 ผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ และ ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.786) ได้แก่ ข้อที่ 5 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกล

องค์ประกอบที่ 2 การบริหารและการจัดการของการศึกษาทางไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.243) ได้แก่ *ด้านบุคลากร* ข้อที่ 1 มีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการเพื่อตอบสนองต่อการจัดการศึกษาทางไกล และ ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.624) ได้แก่ *ด้านการจัดการ* ข้อที่ 14 มีการยุบรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่

องค์ประกอบที่ 3 หลักสูตรของการศึกษาทางไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.000) ได้แก่ ด้านหลักการของหลักสูตร ข้อที่ 5 มีการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจได้ (On demand) และ ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.624) ได้แก่ ด้านประเภทของหลักสูตร (หลักสูตรที่ให้ปริญญา และหลักสูตรฝึกอบรม) ข้อที่ 8 มีการเปิดหลักสูตรนานาชาติ ที่ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งปริญญาบัตร และประกาศนียบัตร

องค์ประกอบที่ 4 ผู้สอนของการศึกษาทางไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.485) ได้แก่ ด้านการสอน ข้อที่ 3 ผู้สอนสามารถปรับบทบาทให้มีความหลากหลายและเน้นการเป็นผู้อำนวยความสะดวก) และ ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.606) ได้แก่ ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ข้อที่ 12 ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และด้านความสามารถด้านการบริหารจัดการ ข้อที่ 18 ผู้สอนสามารถปฏิบัติตามนโยบายของทางสถาบัน และข้อกำหนดต่างๆ ในการส่งคะแนนหรือเกรด และการปรับปรุงหลักสูตร

องค์ประกอบที่ 5 ผู้เรียนของการศึกษาทางไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.393) ได้แก่ ด้านประเภทของผู้เรียน ข้อที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง และในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.702) ได้แก่ ข้อที่ 12 ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้

องค์ประกอบที่ 6 การจัดการเรียนการสอนของการศึกษาทางไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.243) ได้แก่ ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ข้อที่ 8 มีการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ใช้ความรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย สนองความต้องการในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา และในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.795) ได้แก่ ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ข้อ 2 การจัดการเรียนการสอนทางไกลใช้ระบบสื่อประสมโดยมีสื่อหลักและสื่อเสริมที่ชัดเจน

องค์ประกอบที่ 7 เทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษาทางไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.243) ได้แก่ ข้อที่ 8 มีการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันต่อยุคสมัย ได้แก่ Digital badges, 3-D Printing, Flipped Learning, Learning Analytics, Voice of Information Retrieval, Digital Textbooks, Gamification, Digital Learning Content, MOOCs (Massive Open Online Courses),

The Open Educational Resources (OER) , Cloud Technology, Ubiquitous Technology, Augmented Reality (AR), Social Media และสื่ออื่นๆ และในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.606) ได้แก่ ข้อที่ 6 มีการพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

องค์ประกอบที่ 8 การให้บริการสนับสนุนผู้เรียนในระบบทางไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.332) ได้แก่ ข้อที่ 3 มีระบบสนับสนุนช่วยเหลือผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เช่น e-Library, VDO on demand, Audio on demand, e-tutorial, e-Counselor เป็นต้น เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.606) ได้แก่ ข้อที่ 2 มีระบบการสนับสนุนช่วยเหลือ นักศึกษากลุ่มพิเศษ เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 9 การวัดและประเมินผล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.000) ได้แก่ ด้านรูปแบบของการประเมินผล ข้อที่ 4 การวัดและประเมินผลจะประกอบด้วย การประเมินผล ระหว่างเรียน (Formative assessment) และการประเมินผลรวม (Summative assessment) ซึ่งมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในระบบการประเมินผลการเรียน และในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.493) ได้แก่ ด้านการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน ข้อที่ 7 มีแนวทางการดำเนินงานในการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ

องค์ประกอบที่ 10 การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.485) ได้แก่ ข้อที่ 1 มีแนวทางการประกันคุณภาพสำหรับการศึกษาทางไกล ข้อที่ 2 จัดทำคู่มือเพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมด้านกลไกการประกันคุณภาพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่น่าเชื่อถือเทียบเท่ากับโปรแกรมการศึกษาระบบปกติ และในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.624) ได้แก่ ข้อที่ 3 กำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพการศึกษาทางไกลที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยปิดทั่วไป และ ข้อที่ 4 มีระบบประกันคุณภาพในลักษณะเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัย

องค์ประกอบที่ 11 การวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.393) ได้แก่ ข้อที่ 1 มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยทางการศึกษาทางไกลอย่างเหมาะสม ข้อที่ 3 มีการพัฒนาแพลตฟอร์ม (Platform) สำหรับการอบรม การเผยแพร่ และการแบ่งปันงานวิจัยด้านการศึกษาทางไกล และ ข้อที่ 4 มีการทำวิจัยตามระบบการจัดการศึกษาทางไกลในทุกองค์ประกอบ เริ่มตั้งแต่ระบบการศึกษาทางไกล กระบวนการจัดการเรียนการสอน จนถึง การวัดและประเมินผล

โดยในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.562) ได้แก่ ข้อที่ 2 มีการเสริมสร้างศักยภาพในการวิจัย เรื่องการศึกษาทางไกลให้กับบุคลากร ดังแสดงในตารางที่ 4.27

3.2 ขั้นตอนที่ 2 ผลการรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

จากการที่ได้จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน เกี่ยวกับความเหมาะสมและเป็นไปได้ของร่างระบบ การศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า โดยมีรายละเอียดการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

3.2.1 วัน เวลา และสถานที่จัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม เรื่อง ระบบการศึกษาทางไกลระดับ อุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559 - 2568) ในวันอังคารที่ 13 มีนาคม 2561 เวลา 09.00 ถึง 12.00 น. ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 7 คน

3.2.2 ขั้นตอนการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1) ก่อนวันจัดการสนทนากลุ่ม 30 วัน ได้ทำหนังสือเชิญและจัดส่งไปยัง ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม พร้อมเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม

2) ขั้นตอนการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม จัดให้ผู้เข้าร่วมลงทะเบียน และแจกเอกสารประกอบการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับองค์ประกอบของร่างระบบการศึกษาทางไกล ระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559 - 2568) เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะ จำนวน 11 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านอุดมการณ์ การบริหารและการจัดการ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีทางไกล การบริการสนับสนุนผู้เรียน การวัดและประเมินผล การประกันคุณภาพ และการวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

3) สรุปผลการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างระบบ การศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559 - 2568) ว่าเห็นด้วยกับองค์ประกอบ ทั้ง 11 ด้าน และเห็นด้วยในด้านความเหมาะสมและเป็นไปได้

ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในบางประเด็น ดังนี้

1. ด้านอุดมการณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านอุดมการณ์ที่เสนอมานี้ และมี ข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรมีการเรียงลำดับในการนำเสนอใหม่ ตามมิติด้านปรัชญา มิติด้านแหล่งเรียน และมิติด้านการพัฒนามหาวิทยาลัยในอนาคต

2. การบริหารและการจัดการ

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านการบริหารและการจัดการที่เสนอมา และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรบูรรวมมิติด้านการตลาด (Marketing) และมิติด้านจริยธรรม (Moral) ให้เข้ากับหลักการบริหารทรัพยากร 4M ได้แก่ มิติด้านบุคลากร (Man) มิติด้านงบประมาณ (Money) มิติด้านวัสดุและเทคโนโลยี (Material) และมิติด้านการจัดการ (Management)

2) รายละเอียดในข้อที่เกี่ยวกับ “มีการจัดเตรียมแหล่งข้อมูลและสิ่งอำนวยความสะดวก ต่างๆ ในมหาวิทยาลัยอย่างครบวงจรเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาการเรียนของนักศึกษา” ให้จัดกลุ่มอยู่ในมิติด้านงบประมาณหรือการจัดการ

3) รายละเอียดในข้อที่เกี่ยวกับ “มีการใช้วิธีทางการตลาด (Marketing) เพื่อประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยและหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยเปิดอยู่” ให้จัดกลุ่มอยู่ในมิติด้านการจัดการ

4) รายละเอียดในข้อที่เกี่ยวกับ “มีการส่งเสริมจริยธรรมในการสอนของอาจารย์” ให้จัดกลุ่มอยู่ในมิติด้านบุคลากร

3. หลักสูตร

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านหลักสูตรที่เสนอมา และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรเน้นการพัฒนาหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตให้มีทักษะตรงกับความต้องการของนายจ้างหรือสถานประกอบการ

2) ความเพิ่มหลักสูตรแบบบูรณาการ และหลักสูตรร่วมกันทำระหว่างมหาวิทยาลัย (Joint Degree) โดยผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาบัตรจากมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่ง

4. ผู้สอน

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านผู้สอนที่เสนอมา และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรนำเสนอรายละเอียดในมิติด้านสมรรถนะ (Competencies) และบทบาทหน้าที่ของผู้สอนในระบบการศึกษาทางไกล

2) ในประเด็นด้านผู้สอนควรเพิ่มมิติด้านการวิจัยด้วย

3) รายละเอียดด้านผู้สอนควรครอบคลุมมิติด้านความเข้าใจหลักการ การศึกษาทางไกล มิติด้านความเชี่ยวชาญในเนื้อหา มิติด้านทักษะการจัดกิจกรรมการเรียน มิติด้าน การออกแบบสื่อการสอน และมิติด้านความสามารถทางเทคโนโลยี

5. ผู้เรียน

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านผู้เรียนที่เสนอมานี้ และมี ข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ควรเพิ่มผู้เรียนแบบเรียนเพื่อรู้ หรือ Lifelong learning
- 2) ควรเพิ่มทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

6. การจัดการเรียนการสอน

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านการจัดการเรียนการสอนที่ เสนอมานี้ และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ในประเด็นด้านการจัดการเรียนการสอนทางไกลควรจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้ เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) วิธีการจัดกิจกรรมการเรียน 2) วิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน และ 3) การพัฒนาทักษะผู้เรียนที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนทางไกล

7. เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านสื่อและเทคโนโลยีทางไกลที่ เสนอมานี้ และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ในประเด็นด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกลควรจำแนก เป็น 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านรูปแบบของสื่อ 2) มิติด้านลักษณะของสื่อ และ 3) มิติด้านการเข้าถึงสื่อ การเรียน

8. การบริการสนับสนุนผู้เรียน

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านการบริการสนับสนุนผู้เรียน ที่เสนอมานี้ และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรนำเสนอรายละเอียดในมิติด้านประเภทของบริการสนับสนุน ผู้เรียน มิติด้านการเข้าถึง และมิติด้านช่วงเวลา

9. การวัดและประเมินผล

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านการวัดและประเมินผลที่ เสนอมานี้ และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรนำเสนอรายละเอียดในมิติด้านช่วงเวลาของการวัดและ ประเมินผล รูปแบบของการวัดและประเมินผล การเทียบโอน และการประเมินตนเอง

10. การประกันคุณภาพ

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านการประกันคุณภาพที่เสนอมา และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ประเด็นการประกันคุณภาพควรครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

- มหาวิทยาลัยต้องมีเกณฑ์เฉพาะของมหาวิทยาลัยหรือตามธรรมชาติของมหาวิทยาลัย

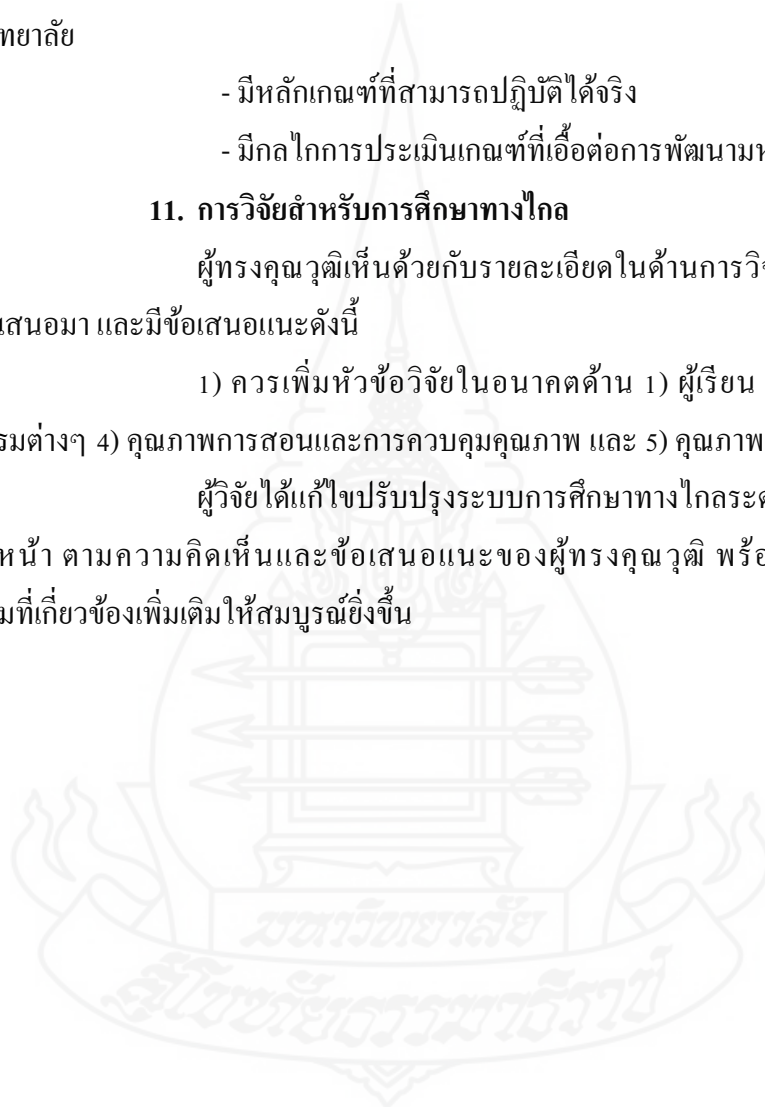
- มีหลักเกณฑ์ที่สามารถปฏิบัติได้จริง

- มีกลไกการประเมินเกณฑ์ที่เอื้อต่อการพัฒนามหาวิทยาลัย

11. การวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับรายละเอียดในด้านการวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกลที่เสนอมา และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรเพิ่มหัวข้อวิจัยในอนาคตด้าน 1) ผู้เรียน 2) การจัดการเรียน 3) นวัตกรรมต่างๆ 4) คุณภาพการสอนและการควบคุมคุณภาพ และ 5) คุณภาพของสื่อที่จะนำเสนอ ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมกับการประมวลวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บทที่ 5

ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

(พ.ศ. 2559 - 2568)

ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559 – 2568) ที่ได้จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

บทสรุปผู้บริหาร

ตอนที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

1.2 วัตถุประสงค์ของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

1.3 ขั้นตอนและระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ

ตอนที่ 2 รายละเอียดของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

2.1 องค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559-2568)

2.2 แบบจำลองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ตอนที่ 3 การนำระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าไปใช้

3.1 พันธะผู้บริหาร

3.2 โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

3.3 เงื่อนไขของความสำเร็จ

บทสรุปผู้บริหาร

ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 – 2568 นี้ได้จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล และการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน การศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ การวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ การพัฒนา การประเมิน และการรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า เพื่อนำมาพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ซึ่งเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยสำหรับการจัดการศึกษาทางไกลในอนาคต

ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ดังนี้

1. อุดมการณ์

มุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

2. การบริหารและการจัดการ

สถาบันการศึกษาทางไกลหรือมหาวิทยาลัยทางไกลยังคงเป็นองค์กรที่มีการบริหารและการจัดการทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร งบประมาณ วัสดุและเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล

3. หลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าเป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบบูรณาการ สหวิทยาการ และพหุวิทยาการ หลักสูตรนานาชาติ หลักสูตรทางไกลสำหรับกลุ่มคนทำงาน หลักสูตรเฉพาะรายบุคคล หลักสูตรที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาหรือระหว่างสถาบันการศึกษากับสถานประกอบการหรืออุตสาหกรรม หลักสูตรตามความสนใจ หลักสูตรระยะสั้นซึ่งผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตและเทียบโอนหน่วยกิต โดยหลักสูตรดังกล่าวใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยุคดิจิทัล

4. ผู้สอน

ผู้สอนสามารถปรับบทบาทให้มีความหลากหลายเน้นการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เข้าใจระบบการศึกษาทางไกล มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยี สามารถ

ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนทางไกล หรือสามารถบูรณาการเทคโนโลยีสมัยเดิมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าด้วยกัน

5. ผู้เรียน

ผู้เรียนทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าเป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษทางไกล มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความรับผิดชอบและมีวินัย สามารถควบคุมและจัดสรรเวลาให้ตนเองได้ ปฏิบัติตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในอนาคต

6. การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนทางไกลในทศวรรษหน้าเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อวุฒิการศึกษา การประกอบอาชีพ และการพัฒนาทักษะชีวิต โดยสถาบันการศึกษามีการใช้สื่อหลักและสื่อเสริม การจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบ โจทย์เฉพาะบุคคล ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย

7. เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล

สื่อและเทคโนโลยีสำหรับการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าเป็นสื่อที่ตอบสนองการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน ตอบสนองการเรียนรู้รายบุคคล โดยใช้เทคโนโลยี “อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things)” ทำให้การเรียนรู้สามารถทำได้ในทุกหนทุกแห่ง (Ubiquitous Learning) ซึ่งเป็นการสนับสนุนแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิต ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามรูปแบบตามที่ต้องการและมีความพร้อมได้

8. บริการสนับสนุนผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล

บริการสนับสนุนผู้เรียนหรือนักศึกษาของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า สามารถจัดบริการดังกล่าวได้ตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัยได้ 3 รูปแบบคือ แบบศูนย์กลาง แบบกระจาย และแบบ Web Portal โดยมีภารกิจหลักในการแนะนำวิธีการเรียนรู้และการใช้สื่อการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกล พร้อมจัดบริการผู้เรียนหรือนักศึกษาทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การตัดสินใจเข้าศึกษา จนสำเร็จการศึกษา ในลักษณะแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ (Online)

9. การวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกล

การวัดและประเมินผลของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าเป็นการประเมินผลแบบครบวงจร ที่ครอบคลุมการประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน และการประเมินผลรวม และมีระบบการวัดและประเมินผลผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์

10. การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล

สถาบันการศึกษาทางไกลมีระบบประกันคุณภาพที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งแตกต่างจากมหาวิทยาลัยปิดทั่วไป ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การประกันคุณภาพหลักสูตร การประกันคุณภาพชุดวิชา การประกันคุณภาพภายในสถาบัน และการประกันคุณภาพภายนอกโดยองค์กรที่กฎหมายกำหนด

11. การวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

แนวโน้มการวิจัยการศึกษาทางไกลในอนาคตขึ้นอยู่กับนโยบายและการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล การพัฒนารูปแบบและระบบการเรียนการสอน หลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ทางไกลมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

ทั้งนี้ กระบวนการสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติตามระบบฯ นี้ คือ การขับเคลื่อนการดำเนินการโดยผู้บริหาร ในฐานะผู้กำกับหน่วยงาน ด้วยความชัดเจนของการบริหารจัดการระบบฯ ผู้ปฏิบัติ โดยอาศัยการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และความรับผิดชอบร่วมกันของทุกหน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาในการกำหนดทิศทางร่วมกัน

ตอนที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) พบว่า ในปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่เปิดหลักสูตรที่จัดการศึกษาในระบบทางไกล ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่เปิดการเรียนการสอนทางไกลแบบเดี่ยว (Single Mode) เป็นการศึกษาทางไกลแบบไม่มีชั้นเรียน ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองที่บ้านจากสื่อประเภทต่างๆ ซึ่งต่อมามีสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ในประเทศไทยที่เปิดโปรแกรมการเรียนการสอนทางไกลในรูปแบบอื่นๆ โดยสถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้จะเปิดหลักสูตรทางไกลเพียงบางหลักสูตร ทั้งนี้หลักสูตรดังกล่าวจะจัดการศึกษาเฉพาะแบบทางไกลเท่านั้น และได้รับการรับรองหลักสูตรจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) อีก 7 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยปทุมธานี สถาบันรัชต์ภาคย์ และสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ซึ่งในแต่ละรูปแบบมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนด้วยความสำคัญและประโยชน์ของระบบการศึกษาทางไกลต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง

มีการศึกษาสภาพการณ์ในอนาคต เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เพื่อให้การศึกษาทางไกลเป็นทางเลือกของการศึกษาในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อคาดการณ์ถึงผลกระทบต่อนื่องที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งภาพอนาคตดังกล่าวมีประโยชน์ในการวางแผนทั้งในเชิงรับและในเชิงรุก จึงควรมีการศึกษาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า เพื่อการพัฒนาการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในอนาคต และเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เข้ากับบริบทอนาคตต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

1. เป็นระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการออกแบบระบบการเรียนการสอนทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
 2. แสดงแบบจำลองของระบบการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย
- ใน พ.ศ. 2559-2568

1.3 ขั้นตอนและระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ขั้นตอนและระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าที่ได้สังเคราะห์ขึ้นมี 11 องค์ประกอบ ดังนี้

1. กำหนดอุดมการณ์ของสถาบันอุดมศึกษา
2. บริหารและจัดการในสถาบันอุดมศึกษา
3. พัฒนาหลักสูตร
4. พัฒนาผู้สอน
5. วิเคราะห์ผู้เรียน
6. จัดการเรียนการสอนทางไกล
7. ออกแบบและพัฒนาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล
8. บริการสนับสนุนผู้เรียน
9. วัดและประเมินผลผู้เรียน
10. ประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล
11. วิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ได้ระบบการศึกษาทางไกลที่ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถาบันอุดมศึกษาไทยในอนาคต

2. ได้แนวทางในการจัดการการศึกษาทางไกลสำหรับสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทางไกลอยู่แล้วและสถาบันอุดมศึกษาที่ยังไม่มีการจัดการศึกษาทางไกล เพื่อวางแผนและปรับปรุงนโยบายและยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันฯ

ตอนที่ 2 รายละเอียดของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

2.1 องค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559 - 2568)

ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบของระบบ 11 องค์ประกอบ ได้แก่ อุดมการณ์ การบริหารและการจัดการ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยีทางไกล บริการสนับสนุนผู้เรียน การวัดและประเมินผล การประกันคุณภาพ และการวิจัยการศึกษาทางไกล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. อุดมการณ์

ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้ามุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

2. การบริหารและการจัดการ

การบริหารและการจัดการของสถาบันการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้าเป็นสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนด้วยสื่อใหม่ที่จะเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา (Ubiquitous Learning) มีอัตลักษณ์หรือจุดเด่นของตนเอง มีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยน แบ่งปันทรัพยากรด้านการศึกษา นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดหลักสูตรสำหรับผู้เรียนในสถาบันการศึกษาและผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานและเพื่อการดำรงชีวิต มีการใช้วิธีการตลาด (Marketing) เพื่อประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยและหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยเปิดสอน โดยสถาบันการศึกษาทางไกลหรือมหาวิทยาลัยทางไกลยังคงเป็นองค์กรที่มีการบริหารและการจัดการทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร งบประมาณ และวัสดุและเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล

2.1 ด้านบุคลากร (Man)

- (1) บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจปรัชญาระบบการศึกษาทางไกลและการศึกษาตลอดชีวิต
- (2) บุคลากรสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้และสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง
- (3) ส่งเสริมให้ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และจัดกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21

2.2 งบประมาณ (Money)

- (1) นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารจัดการงบประมาณ โดยมีระบบติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า
- (2) บริหารจัดการด้านงบประมาณที่ได้รับให้สอดคล้องกับปริมาณงาน
- (3) จัดสรรงบประมาณที่เพียงพอจนสามารถผลิตสื่อการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

2.3 วัสดุและเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล (Material)

- (1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ทางด้านเทคโนโลยี เพื่อรองรับสื่อการศึกษาทางไกลในอนาคต อาทิ Digital Badges, 3-D Printing, Learning Analytics, Gamification สื่อสังคม (Social Media) และสื่อการศึกษาในอนาคตอื่น ๆ
- (2) จัดเตรียมแหล่งข้อมูลสำหรับการบริหาร ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็น Big Data รวมถึงการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาวิเคราะห์ Big Data
- (3) พัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและอินเทอร์เน็ตไร้สาย ให้สามารถใช้งานด้านการศึกษาอย่างไม่จำกัด สามารถส่งข้อมูลจำนวนมากได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง

2.4 การจัดการ (Management)

- (1) สร้างอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อเป็นแนวทางให้ทุกคนเข้าใจและมุ่งดำเนินการไปสู่อัตลักษณ์นั้น
- (2) มีระบบบริหารการจัดการศึกษาทางไกลให้สามารถจัดการศึกษาครอบคลุมพื้นที่ที่ห่างไกลที่เอื้อต่อการศึกษตลอดชีวิต
- (3) ใช้กลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing) มาประยุกต์ใช้ในการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยและหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนอยู่
- (4) จัดศูนย์การเรียนรู้ทางไกล (Distance Learning Center) และศูนย์การศึกษาตามภูมิภาค

(5) ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การรับสมัคร การจัดการศึกษา และการสนับสนุนทางการศึกษา

(6) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการหรืออุตสาหกรรมต่างๆ ในต่างประเทศ

3. หลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าเป็นหลักสูตร ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบบูรณาการ สหวิทยาการ และพหุวิทยาการ หลักสูตรนานาชาติ หลักสูตรทางไกลสำหรับกลุ่มคนทำงาน หลักสูตรเฉพาะรายบุคคล หลักสูตรที่เป็นความร่วมมือ ระหว่างสถาบันการศึกษาหรือระหว่างสถาบันศึกษากับสถานประกอบการหรืออุตสาหกรรม หลักสูตรตามความสนใจ หลักสูตรระยะสั้นซึ่งผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตและเทียบโอนหน่วยกิต โดยหลักสูตรดังกล่าวใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยุคดิจิทัล

3.1 หลักการของหลักสูตร

(1) พัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากเทคโนโลยีการสอนทางไกล (Student-centered, Interconnected and Striving for a Better World) ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม และผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของนายจ้างหรือสถานประกอบการ

(2) พัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการอิงประสบการณ์ สหวิทยาการ และพหุวิทยาการ ที่มุ่งให้ทำเป็นทำได้มากกว่า “การเรียนรู้”

(3) พัฒนาหลักสูตรปริญญาร่วมและหลักสูตรระยะสั้น เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศและต่างประเทศ หรือสถาบันศึกษากับสถานประกอบการหรืออุตสาหกรรมต่างๆ

(4) พัฒนาหลักสูตรให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจได้ มหาวิทยาลัยในอนาคตจะเอื้อต่อการเข้าถึงการเรียนตามเวลาจริงจากที่ใดก็ตาม ประสบการณ์การเรียนที่ยืดหยุ่นจะเกิดขึ้นตามความต้องการได้ตลอดเวลา ผู้เรียนจะเรียนได้ในรูปแบบที่หลากหลาย ระหว่างการเรียนในห้องเรียน การเรียนทางไกล หรือผสมผสานทั้งสองรูปแบบที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต การทำงาน และกิจกรรมต่างๆ

(5) พัฒนาหลักสูตรเฉพาะรายบุคคล (Individual-based Program: IBP) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เปิดกว้างให้นักศึกษาได้พัฒนาความสามารถอย่างเต็มศักยภาพตามกรอบปริญญา

ในแต่ละระดับโดยไม่ยึดติดกับหลักสูตรที่มีอยู่ สามารถรองรับนักศึกษาได้หลากหลาย และเป็นหลักสูตรที่สามารถปรับเข้าได้กับทุกสถานการณ์และความต้องการของนักศึกษา

(6) พัฒนาหลักสูตรสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลกลุ่มบุคคลพิเศษ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและบุคคลกลุ่มพิเศษ เช่น ผู้พิการ ออทิสติก ฯลฯ

(7) พัฒนาหลักสูตรหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการ

ทั้งนี้ หลักสูตรต่างๆ ที่ได้พัฒนาขึ้นต้องผ่านการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และเป็นหลักสูตรที่สนองนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ของชาติได้ โดยหลักสูตรการศึกษาทางไกลยึดปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนในการพัฒนาตนเองทางวิชาการ การศึกษา วิชาชีพ และการดำรงชีวิตในสังคม

3.2 ระดับที่เปิดสอน

(1) หลักสูตรที่ได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร ตั้งแต่ประกาศนียบัตรระยะสั้น ระยะยาว ไปจนถึงระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

(2) หลักสูตรที่ไม่ได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตร เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนเนื้อหา ทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เนื้อหาของหลักสูตรจะปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว

4. ผู้สอน

ผู้สอนทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าเป็นผู้ที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชา คุณลักษณะสื่อตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี จิตวิทยา วิธีการถ่ายทอดทางไกล มีความสามารถในการสอนที่ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก และจัดกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21

4.1 คุณลักษณะของผู้สอน

(1) ออกแบบและวางแผนการเรียนการสอน

ผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนการสอนทางไกลในแต่ละรายวิชา ตั้งแต่การเริ่มสอนจนถึงสิ้นสุดการสอนในรายวิชานั้นๆ ซึ่งการเรียนการสอนดังกล่าวสามารถทำให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์การเรียนและผลลัพธ์การเรียนของรายวิชาที่ได้กำหนดไว้ โดยสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนให้เกิดขึ้น

(2) สร้างปฏิสัมพันธ์

ผู้สอนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนให้เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้การสอน โดยตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม

(3) การจัดการเรียนการสอน

ผู้สอนมีความรู้และความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา มีความรู้ในด้านการศึกษาทางไกล สามารถถ่ายทอดความรู้ในลักษณะที่ผู้สอนและผู้เรียนมิได้เผชิญหน้ากัน สนับสนุนการเรียนรู้ผ่านสื่อการสอนและแหล่งทรัพยากรต่างๆ สอนวิธีการเรียนและวิธีการเข้าถึงองค์ความรู้ให้กับผู้เรียน ให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้ในการศึกษาทางไกล มีความสามารถในการทำวิจัย และมีความรู้ทางด้าน การวัดและประเมินผล ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถปรับบทบาทให้มีความหลากหลายเน้นการเป็นผู้อำนวยความสะดวก

(4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

ผู้สอนเข้าใจระบบการศึกษาทางไกล มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยี สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนทางไกล หรือสามารถบูรณาการเทคโนโลยีสมัยเดิมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดคุณลักษณะด้านการออกแบบและวางแผนการเรียนการสอน ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ และด้านการจัดการเรียนการสอนที่กล่าวมาในข้างต้น

4.2 บทบาท การดำเนินการตามบทบาท และสมรรถนะของผู้สอนในระบบการศึกษาทางไกล

ตารางที่ 5.1 บทบาท การดำเนินการตามบทบาท และสมรรถนะของผู้สอนในระบบการศึกษาทางไกล

บทบาท (Role)	การดำเนินการตามบทบาท (Performing Role)	สมรรถนะของผู้สอน (Competencies)
ผู้สอน/ผู้อำนวยความสะดวก	- การจัดการที่ดีและชัดเจน	- ทักษะการวางแผน
	- วางแผนและเตรียมการก่อนการเริ่มต้นการสอน	- การรู้และเข้าใจการออกแบบสื่อการสอน
	- มีความสามารถในเนื้อหาวิชา	- การรู้และเข้าใจในเนื้อหา
	- สร้างวัตถุประสงค์และผลลัพธ์การเรียนรู้	- ทักษะการกำหนดวัตถุประสงค์และผลลัพธ์การเรียนรู้

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

บทบาท (Role)	การดำเนินการตามบทบาท (Performing Role)	สมรรถนะของผู้สอน (Competencies)
	- เป็นตัวเองและกระตือรือร้นในการสอน	- ทักษะการสื่อสาร
	- ให้ผลสะท้อนกลับ (Feedback) กับนักศึกษาในเวลาที่เหมาะสม	- ทักษะการให้ผลสะท้อนกลับ (Feedback)
	- อำนวยความสะดวกในการนำเสนอสารสนเทศ	- ทักษะการนำเสนอ
ผู้สอน/ผู้อำนวยความสะดวก	- ใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์	- ทักษะด้านเทคโนโลยี
	- ติดตามและประเมินสมรรถนะของนักศึกษา	- ทักษะการประเมิน
	- ร่วมมือกับบุคลากรสายสนับสนุนและบุคลากรด้านเทคนิค	- ทักษะการทำงานเป็นทีม
	- จัดกิจกรรมได้หลากหลาย	- ทักษะการสอน
	- ริเริ่มและทำให้เกิดการอภิปราย	- ทักษะการอำนวยความสะดวกและการจัดกระบวนการแบบกลุ่ม
	- ทราบถึงรูปแบบ/ความต้องการการเรียนของผู้เรียน	- ทักษะการประเมิน
	- ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน	- ทักษะการตั้งคำถาม
	- แนะนำและให้คำปรึกษาผู้เรียน	- ทักษะการให้คำแนะนำและคำปรึกษา

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

บทบาท (Role)	การดำเนินการตามบทบาท (Performing Role)	สมรรถนะของผู้สอน (Competencies)
	- ออกแบบการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับวัยของ กลุ่มเป้าหมาย	- ทักษะการสอนผู้ใหญ่
	- แนะนำบริการสนับสนุน ผู้เรียน	- ทักษะการให้คำแนะนำและ คำปรึกษา
	- สนับสนุนการวิจัย	- ทักษะการวิจัย

5. ผู้เรียน

ผู้เรียนทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าเป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาทางไกล มีการเรียนด้วยการนำตนเอง มีความรับผิดชอบและมีวินัย สามารถควบคุมและจัดสรรเวลาให้ตนเองได้ ปฏิบัติตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในอนาคต และมีการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตใหม่ด้านต่างๆ คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารในระดับสากล ทักษะการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการรู้จักตัวตนและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทักษะการเป็นผู้ริเริ่มก่อนการ (Entrepreneurship) ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และมีความสามารถในการเรียนผ่านสื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ได้

5.1 ประเภทของผู้เรียน

- (1) ผู้เรียนที่มุ่งการได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตร (Certificate) เช่น ผู้เรียนที่เข้าอบรมหลักสูตรระยะสั้น เป็นต้น
- (2) ผู้เรียนที่ต้องการความรู้อื่นๆ โดยมีได้มุ่งการได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตร อาจเรียกว่า ผู้เรียนตลอดชีวิต

5.2 คุณลักษณะของผู้เรียน

- (1) มีความสามารถด้านดิจิทัล (Digital Literacy)
- (2) มีทักษะการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Possessing Interpersonal and Communication Skills)

(3) มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการมีปฏิสัมพันธ์และการเรียนแบบร่วมมือ (Understanding and Valuing Interaction and Collaborative Learning)

(4) มีทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Exhibiting Self-directed Learning Skills)

5.3 สมรรถนะของผู้เรียน

(1) ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง

(2) ผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกลควรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร

(3) ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการใช้สื่อต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนทางไกลได้ด้วยตนเอง

(4) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเทคโนโลยีการสื่อสารสองทางหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ และพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์

(5) ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษาอย่างน้อย 2 ภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น

(6) ผู้เรียนมีทักษะในการนำเสนอผลงาน (Presentation)

(7) ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางไกล มีความตั้งใจ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสำเร็จการศึกษาได้

(8) ผู้เรียนต้องมีความมุ่งมั่น ทัศนคติ แรงบันดาลใจ หรือแรงขับภายในตนเอง

(9) ผู้เรียนมีวินัยและความรับผิดชอบสูง

6. การจัดการเรียนการสอนทางไกล

การจัดการเรียนการสอนทางไกลในทศวรรษหน้าเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อวุฒิการศึกษา การประกอบอาชีพ และการพัฒนาทักษะชีวิต โดยสถาบันการศึกษามีการใช้สื่อหลักและสื่อเสริม การจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบโจทย์เฉพาะบุคคล ด้วยวิธีการเรียนที่หลากหลาย อาทิ Active Learning, Experience Learning, Edutainment กระบวนการเรียนการสอนทางไกลแบบผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้เผชิญหน้ากัน แบบผู้เรียนและผู้สอนเผชิญหน้ากัน และกระบวนการเรียนด้วยตนเองของผู้เรียน

6.1 วิธีการจัดการเรียนการสอน

(1) การจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบโจทย์รายบุคคล (Personalized)

(2) การใช้กระบวนการเรียนเป็นแบบ Active Learning, Experience Learning หรือเป็นแบบการให้ความบันเทิงควบคู่กับสาระความรู้ (Edutainment)

6.2 วิธีการติดต่อสื่อสาร หรือการมีปฏิสัมพันธ์

การติดต่อระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาเป็นการติดต่อสองทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ อีเมล (E-mail) สื่อสังคม รวมถึงการสื่อสารกันด้วยรูปแบบการเผชิญหน้า เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับสื่อสังคม (Social Media)

6.3 การพัฒนาทักษะผู้เรียนที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนทางไกล

การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (Perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (Tradition Paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ซึ่งผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและทัศนคติ ได้แก่ ทักษะการคิด (การคิดแบบวิจารณ์ญาณ การคิดแบบสร้างสรรค์) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (ใส่ใจ นวัตกรรม เต็มใจร่วมมือ) ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี (ติดตามข้อมูลข่าวสาร รู้เท่าทันสื่อ รอบรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ) ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะการแก้ปัญหา (มีความยืดหยุ่น รู้จักปรับตัว ริเริ่มสิ่งใหม่ ใฝ่ใจดูแลตัวเอง รู้จักเข้าสังคม เรียนวัฒนธรรม) ทักษะที่กล่าวมาข้างต้นถือเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการพัฒนาผู้เรียนเพื่ออนาคต

7. เทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษาทางไกล

สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าเป็นสื่อที่ตอบสนองการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน ตอบสนองการเรียนรู้รายบุคคล โดยใช้เทคโนโลยี “อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things)” ทำให้การเรียนรู้สามารถทำได้ในทุกหนทุกแห่ง (Ubiquitous Learning) ซึ่งเป็นการสนับสนุนแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิต ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามรูปแบบตามที่ต้องการและมีความพร้อมได้

7.1 สื่อการศึกษาทางไกล

(1) สื่อแอนะล็อก

- สื่อสิ่งพิมพ์ (Print media) เช่น หนังสือหรือตำรา (Textbooks) คู่มือการเรียนรู้ (Study Guides) สื่อการเรียนการสอน (Study Aids) และหนังสือพิมพ์ (Newspapers) เป็นต้น

- วิทยุกระจายเสียง

- วิทยุโทรทัศน์

- โทรศัพท์

- การประชุมทางไกล (Teleconferencing)

- การเรียนการสอนผ่านดาวเทียม (Satellite Learning) ฯลฯ

(2) สื่อดิจิทัล

- ซีดีรอม (CD-ROM)
- หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Book / e-Book)
- อีเลิร์นนิ่ง (e-Learning)
- เว็บแคสต์ (Webcasting)
- มหาวิทยาลัย/ห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual University/Classroom)
- 3-D Printing
- Digital Textbooks
- Gamification ฯลฯ

(3) สื่อที่เกิดจากการหลอมรวมสื่อ

- เอ็มเลิร์นนิ่ง (m-Learning or Mobile Learning)
- สื่อสังคมออนไลน์ (Online Social Media)
- ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (Open Educational Resources: OER)
- มู๊ก (Massive Online Open Courses: MOOCs) ฯลฯ

7.2 วิธีการจัดการศึกษาทางไกล

- การศึกษาทางไกล
- (1) มีการนำเทคโนโลยีแบบกลุ่มเมฆ (Cloud Technology) มาใช้ในระบบ
 - (2) มีการใช้เทคโนโลยีเสมือนที่ผสมผสานเอาโลกแห่งความเป็นจริงเข้ากับโลกเสมือน โดยผ่านทางอุปกรณ์ต่างๆ (Augmented Reality: AR)
 - (3) มีการใช้ประยุกต์ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ซึ่งเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของวิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ ที่เกี่ยวข้องกับการทำให้คอมพิวเตอร์มีความสามารถคล้ายมนุษย์หรือเลียนแบบพฤติกรรมมนุษย์มาใช้ในการจัดการศึกษาทางไกล
 - (4) มีการประยุกต์ใช้ยูบิควิตัสเทคโนโลยีหรือเทคโนโลยีทุกวันตภาพ (Ubiquitous Technology)

7.3 การเสริมสร้างความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการศึกษ
สามารถพิจารณาได้ 3 มิติ ดังนี้

(1) มิติด้านสถาบัน (Institutional Perspective)

การเสริมสร้างความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในมิติด้านสถาบัน ได้ด้วยการสร้างความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกและรัฐบาลสำหรับการพัฒนาแผนและนโยบาย ในการจัดเตรียม โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT Infrastructure) การอบรม

บุคลากรสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้กับผู้บริหารและการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

(2) มิติด้านการเรียนการสอน (Instructional Perspective)

การเสริมสร้างความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในมิติด้านการเรียนการสอนจะเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมด้านการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT Literacy) ระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา ทั้งนี้ควรดำเนินการในการพัฒนาความสามารถด้านการสร้างและการจัดการเนื้อหาความรู้ในรูปแบบดิจิทัล

(3) มิติด้านการลงทุน (Investment Perspective)

การเสริมสร้างความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในมิติด้านการลงทุนอาจจะรวมถึงการสร้างความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยในการเลือกเครื่องมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม โดยมหาวิทยาลัยต้องมีข้อมูลที่ทันสมัยเกี่ยวกับต้นทุนของเทคโนโลยีที่ได้รับการเลือกสรร รวมทั้งการมีแผนค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดหาเครื่องมือดิจิทัลสำหรับอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา ในขณะที่เดียวกับการบูรณาการเทคโนโลยีในด้านการศึกษาต้องพิจารณาค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศในแง่ของการเข้าถึงการรักษาสภาพ การนำมาใช้ประโยชน์ การใช้ด้วยกัน และองค์ประกอบของเทคโนโลยีการศึกษา

8. บริการสนับสนุนผู้เรียนหรือนักศึกษา

บริการสนับสนุนผู้เรียนหรือนักศึกษาของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า สามารถจัดบริการดังกล่าวได้ตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัยได้ 3 รูปแบบ คือ แบบศูนย์กลาง แบบกระจาย และแบบ Web Portal โดยมีภารกิจหลักในการแนะนำวิธีการเรียน และการใช้สื่อการเรียนในระบบการศึกษาทางไกล พร้อมจัดบริการผู้เรียนหรือนักศึกษาทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การตัดสินใจเข้าศึกษา จนสำเร็จการศึกษา ในลักษณะแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ (Online)

8.1 ประเภทของบริการสนับสนุนผู้เรียนหรือนักศึกษา

(1) บริการรับนักศึกษา (Admissions)

ในกระบวนการรับนักศึกษา นักศึกษาที่อยู่นอกมหาวิทยาลัยสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษา เกณฑ์การรับนักศึกษา การตรวจสอบใบรับรองผลการศึกษา (Transcript) และการสมัคร โดยนักศึกษามีต้องเดินทางมายังมหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยควรดำเนินการต่อไปนี้

- สามารถตอบคำถามในระหว่างกระบวนการรับนักศึกษา
- มีการแนะนำมหาวิทยาลัยในรูปแบบเสมือนจริง (Virtual Campus Tour)

- มีการสมัครเรียนแบบออนไลน์ (Online Application)

(2) บริการช่วยเหลือทางการเงิน (Financial Aid)

นักศึกษาสามารถรับบริการช่วยเหลือทางการเงินจากหน่วยงานภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางมามหาวิทยาลัย หน่วยบริการจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว ซึ่งมหาวิทยาลัยควรดำเนินการต่อไปนี้

- นักศึกษาสามารถเข้าถึงเจ้าหน้าที่และข้อมูลเกี่ยวกับการช่วยเหลือทางการเงิน

- มีเว็บไซต์ (Website) ให้บริการเกี่ยวกับรายละเอียดด้านค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการเรียน โปรแกรมการศึกษาทางไกล และมีแบบฟอร์มทางการเงินต่าง ๆ

(3) บริการแนะนำก่อนลงทะเบียนเรียน (Preenrollment Advising)

เจ้าหน้าที่ที่ให้คำแนะนำต้องติดตามนักศึกษาตั้งแต่เข้าศึกษาในภาคการศึกษาแรก มีการให้ข้อมูลทางเว็บไซต์ และดำเนินการต่อไปนี้

- ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่น่าสนใจหรือเครื่องมือประเมินทัศนคติ เพื่อให้นักศึกษาสามารถเลือกโปรแกรมการศึกษาได้ตรงกับที่สนใจ

- ให้ข้อมูลด้านการวิจัยและแหล่งข้อมูลในการศึกษาในแต่ละโปรแกรมการศึกษา

- ประเมินใบรับรองผลการศึกษาและแจ้งให้นักศึกษาทราบถึงรายวิชาบังคับเรียน

- มีเครื่องมือออนไลน์ที่นักศึกษาสามารถคำนวณเวลาในการสำเร็จการศึกษา

- มีระบบติดตามให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อสามารถติดตามนักศึกษาที่อยู่นอกมหาวิทยาลัย (Off-campus)

(4) บริการด้านผ่อนผันการเกณฑ์ทหาร

ให้บริการนักศึกษาเมื่อต้องเกณฑ์ทหาร และให้บริการกับนักศึกษาที่เป็นทหารในการติดต่อมหาวิทยาลัยให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้ตามกำหนด ซึ่งมหาวิทยาลัยควรดำเนินการต่อไปนี้

- นักศึกษาที่เป็นทหารสามารถเข้าถึงการบริการทางออนไลน์ด้วยการใช้เครื่องมือ Web-conferencing Tools

- ให้บริการนักศึกษาที่อยู่นอกมหาวิทยาลัย (Off-campus) ได้ติดต่อกับศิษย์เก่าเพื่อแบ่งปันประสบการณ์และกลยุทธ์ในการสำเร็จการศึกษา และเข้าถึงโอกาสในการจ้างงาน

(5) บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับอาชีพ (Career Counseling)

ให้คำปรึกษาด้านอาชีพ ซึ่งเริ่มตั้งแต่กระบวนการลงทะเบียนเรียน ถึงกระบวนการจัดหางานและให้คำแนะนำในการสัมภาษณ์สำหรับการสมัครงาน โดยมหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการดังนี้

- นักศึกษาสามารถประเมินด้านอาชีพได้
- นักศึกษาสามารถใช้บริการการจัดหางาน
- มีการอบรมด้านการเขียน Resume และการเตรียมตัวในการสัมภาษณ์งาน โดยมหาวิทยาลัยเอื้อในด้านคู่มือในการเขียน Resume ในรูปแบบดิจิทัล สอนการค้นหางาน และการรวบรวม Portfolio

(6) การจัดปฐมนิเทศนักศึกษา (Orientation)

เป็นการจัดปฐมนิเทศนักศึกษาทางออนไลน์ และมีบริการอื่นๆ ดังนี้

เป็นครั้งแรก

- มีบริการสนับสนุนผู้ปกครองใน โอกาสการเยี่ยมชมมหาวิทยาลัย
 - จัดปฐมนิเทศนักศึกษาแรกเข้า และปัจฉิมนิเทศนักศึกษาที่จะสำเร็จ
 - นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลรายวิชาในระหว่างกระบวนการลงทะเบียน
 - นักศึกษาสามารถจ่ายเงินค่าลงทะเบียนเรียน
- การศึกษา
- เรียน

(7) บริการหลังการลงทะเบียนเรียน (Postenrollment Service)

บริการหลังการลงทะเบียนเรียน ตั้งแต่การดำรงสภาพเป็นนักศึกษา การสำเร็จการศึกษา และการจ้างงาน ซึ่งมหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการต่างๆ ได้ดังนี้

- ให้คำแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษา
- ให้คำแนะนำด้านสุขภาพ
- ให้นักศึกษาเข้าถึงบริการการกวดวิชา
- ให้ทางเลือกแก่นักศึกษาในการเข้าร่วมชมรมและองค์กรนักศึกษา

(8) บริการห้องสมุด

มีบริการทรัพยากรดิจิทัล และห้องสมุดมีการพัฒนาคู่มือและเครื่องมือช่วยเหลือในการสนับสนุนการเรียนของนักศึกษา พร้อมกับพัฒนาทักษะการวิจัยให้กับนักศึกษา โดยห้องสมุดมีการดำเนินการดังนี้

- มีบริการ 24/7 Help Desk Support Services หรือ “Ask a Librarian” Chat

- พัฒนาบริการสืบค้นข้อมูลห้องสมุดแบบดิจิทัล

(9) บริการสนับสนุนผู้พิการ

อำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ มีบริการการช่วยเหลือด้วยเทคโนโลยีต่างๆ เช่น โปรแกรมอ่านจอภาพ (Screen Reader) โปรแกรมแปลงเสียงให้เป็นข้อความ (Voice-to-text Software) โปรแกรมช่วยขยายตัวอักษร รูปภาพ สัญลักษณ์บนหน้าจอให้ใหญ่ขึ้นตามขนาดที่ผู้ใช้ต้องการ (Screen Magnification Software) โปรแกรมสังเคราะห์เสียงภาษาไทย (Thai text to Speech) โปรแกรมแสดงผลเป็นอักษรเบรลล์ (Braille Translator Software) เป็นต้น

(10) บริการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี

บริการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี ซึ่งนักศึกษาสามารถใช้คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต (Tablet) และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในการเข้าถึงกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการสอน และการวัดผล ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

- มี Help Desk ให้บริการทางเทคนิค

- นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

บริการสนับสนุนผู้เรียนหรือนักศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นสามารถจัดกลุ่มตามช่วงเวลาบริการได้ 3 ช่วงเวลา (Sungsri 2015: 1-9) ได้แก่

1. การบริการการศึกษาก่อนเข้าศึกษา ประกอบด้วย การให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่สนใจจะเข้าศึกษาเพื่อสามารถตัดสินใจในการเลือกโปรแกรมที่จะเรียน การให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนในระบบการศึกษาทางไกล และการจัดปฐมนิเทศสำหรับนักศึกษาใหม่ผ่านสื่อต่างๆ

2. การบริการการศึกษาระหว่างการศึกษา ประกอบด้วย บริการลงทะเบียนสื่อการเรียน การติดต่อกับมหาวิทยาลัย การติดต่อกับผู้สอน การบริการการสอน การให้บริการให้คำปรึกษาและคำแนะนำ การให้บริการศูนย์การศึกษาตามภูมิภาค ห้องสมุดและชมรมนักศึกษา

3. การบริการการศึกษาช่วงการประเมินผล ประกอบด้วย การบริการก่อนการสอบ และการบริการหลังการสอบ

8.2 รูปแบบการเข้าถึงบริการสนับสนุนผู้เรียนหรือนักศึกษา

รูปแบบการส่งมอบบริการสนับสนุนผู้เรียนหรือนักศึกษามี 3 รูปแบบ ซึ่งสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งสามารถนำไปปรับใช้ตามพันธกิจของสถาบันการศึกษา โครงสร้างองค์กร และวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) รูปแบบการบริการนักศึกษาแบบศูนย์กลาง (Centralized Student Services Model)

รูปแบบการบริการนักศึกษาแบบศูนย์กลาง โดยมากแล้วจะมีบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service) เจ้าหน้าที่จะทำงานในแผนกเดียวกันภายใต้โครงสร้างองค์กรของสถาบัน โดยเจ้าหน้าที่จะมีความเชี่ยวชาญในการช่วยเหลือนักศึกษาที่อยู่นอกมหาวิทยาลัย (Off-campus) ที่สามารถติดต่อกับจุดบริการนักศึกษาโดยใช้หมายเลข โทรฟรี (Toll-free Number) หรือ Online Chat Tools

(2) รูปแบบการบริการนักศึกษาแบบกระจาย (Decentralized Student Services Model)

รูปแบบการบริการนักศึกษาแบบกระจาย ซึ่งจะมีหลายหน่วยงานในสถาบันการศึกษาที่จัดบริการให้กับนักศึกษา ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะมีความชำนาญเฉพาะด้านการบริการนักศึกษาในรูปแบบนี้ นักศึกษายังคงติดต่อกับหน่วยบริการด้วยหมายเลข โทรฟรี (Toll-free Number) หรือ Online Chat Tools

(3) รูปแบบการบริการนักศึกษาด้วยการบริการ Web Portal (Providing Web Resources as Best Practice)

รูปแบบการบริการนักศึกษาด้วยการบริการ Web Portal ในการให้บริการข้อมูลกับนักศึกษาที่ใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Device) คอมพิวเตอร์พกพา (Laptop) และคอมพิวเตอร์ สิ่งที่นักศึกษาสามารถเข้าถึงและได้รับคำตอบอย่างรวดเร็วจากคำถามที่พบบ่อย (frequently Asked Question: FAQ) หรือวิดีโอสั้นๆ (Short Video) พร้อมคำบรรยายแทนเสียง (Captions)

9. การวัดและประเมินผลผู้เรียน

การวัดและประเมินผลของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าเป็นการประเมินผลแบบครบวงจร ที่ครอบคลุมการประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลระหว่างเรียน และการประเมินผลรวม รวมถึงการประเมินตนเอง มีระบบการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน เพื่อเข้าศึกษาตามหลักสูตรที่ได้รับปริญญาบัตรในสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียนและสถาบันการศึกษาชั้นนำในระดับสากล และมีระบบการวัดและประเมินผลผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์

9.1 ประเภทของการวัดและประเมินผล

(1) การประเมินผลก่อนเรียน (Pre-assessment or Pre-evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อประเมินความรู้พื้นฐานของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล การประเมินผลก่อนเรียนนี้มีประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน หรือจัดสถานการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละบุคคล

(2) การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative Assessment) มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขการเรียนการสอนระหว่างเรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุหน่วยการเรียนรู้ใดๆ หรือจุดประสงค์ของเรื่องนั้นๆ

(3) การประเมินผลหลังสิ้นสุดการเรียนหรือการประเมินผลรวม (Summative Assessment) เป็นการประเมินผลภายหลังที่ผู้สอนได้สอนจนจบกระบวนการเรียนการสอนของรายวิชาแล้ว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินผลการเรียน ทั้งนี้รวมถึงการประเมินตนเอง ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการประเมินตนเองในการเรียนตลอดชีวิต เป็นการสนับสนุนการเรียนรู้และเพิ่มความสามารถในการพึ่งตนเองของนักศึกษา รวมถึงการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ในการประเมินตนเองนี้ได้เน้นถึงความสำคัญของกระบวนการการแนะนำวิธีการใช้แบบประเมิน ซึ่งนักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แบบประเมินดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหัวข้อเกี่ยวกับผลสะท้อนกลับ (Feedback) ซึ่งมหาวิทยาลัยสามารถสร้างคลังข้อมูลสะท้อนกลับโดยผู้เรียนและผู้สอนสามารถเข้าถึงคลังข้อมูลดังกล่าวได้ และมหาวิทยาลัยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบริการสนับสนุนผู้เรียนหรือนักศึกษา

9.2 เครื่องมือ/วิธีการวัดและประเมินผล

- (1) รายงาน (Paper) / ข้อเขียน บทความ เรียงความ (Essay)
- (2) การสอบ ประกอบด้วย Paper Exam และ Walk-in Exam / การสอบย่อย (Quiz)
- (3) การอภิปราย (Discussion) / การพูดคุย (Chat)
- (4) โครงการ (Project) / กรณีศึกษา (Case Study)
- (5) ผลสะท้อนกลับ (Reflection)
- (6) รายงาน (Portfolio)
- (7) การประเมินกลุ่มผู้เรียน (Peer Evaluation)

9.3 การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

- (1) มีระบบการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ
- (2) มีแนวทางการดำเนินงานในการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ

10. การประกันคุณภาพ

สถาบันการศึกษาทางไกลมีระบบประกันคุณภาพที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งแตกต่างจากมหาวิทยาลัยปิดทั่วไป ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

การประกันคุณภาพหลักสูตร การประกันคุณภาพชุดวิชา การประกันคุณภาพภายในสถาบัน และการประกันคุณภาพภายนอกโดยองค์กรที่กฎหมายกำหนด

10.1 ขอบข่ายงานด้านการประกันคุณภาพ

- (1) พัฒนากลไกการประกันคุณภาพตามแนวทางในการตรวจสอบและการประเมินผลโปรแกรมการศึกษาแบบเปิดและทางไกล
- (2) จัดทำคู่มือเพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมด้านกลไกการประกันคุณภาพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่น่าเชื่อถือเทียบเท่ากับโปรแกรมการศึกษาระบบปกติ
- (3) สร้างศูนย์ประกันคุณภาพ (QA Center) เพื่อจัดการคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยและมีบทบาทในการวางแผนกลยุทธ์ รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของมหาวิทยาลัย และหน่วยงานด้านการประกันคุณภาพภายนอกมหาวิทยาลัย
- (4) กำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพการศึกษาทางไกลที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยปิดทั่วไป
- (5) มีระบบประกันคุณภาพในลักษณะเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัย
- (6) มีการประกันคุณภาพการศึกษาทางไกลเป็นระยะๆ ตามกำหนด หากมีสถานะหรือบริบทที่เปลี่ยนไปก็ควรประเมินคุณภาพโดยไม่ต้องรอตามกำหนด
- (7) พัฒนาและทบทวนนโยบายของสถาบัน รวมถึงกลยุทธ์ที่สนับสนุนการนำระบบประกันคุณภาพมาใช้
- (8) พัฒนาวัสดุและอุปกรณ์ทางการเรียนสำหรับนักศึกษาพิการ
- (9) ให้การอบรมบุคลากรของมหาวิทยาลัยให้เป็นผู้ตรวจสอบและผู้ประเมินด้านประกันคุณภาพ

10.2 มิติสำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาแบบเปิดและการศึกษาทางไกล

- (1) นโยบายและการวางแผน
- (2) การบริหารและการจัดการ
- (3) การสรรหาและการพัฒนาทรัพยากรบุคคล
- (4) ผู้เรียน
- (5) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร
- (6) การออกแบบและพัฒนารายวิชา
- (7) การสนับสนุนการเรียน
- (8) การประเมินการเรียนของผู้เรียน
- (9) สื่อสำหรับการเรียน

(10) โครงสร้างพื้นฐานและแหล่งทรัพยากรสำหรับการเรียน

(11) การวิจัยและการบริการชุมชน

11. การวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

แนวโน้มการวิจัยการศึกษาทางไกลในอนาคตขึ้นอยู่กับนโยบายและการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล การพัฒนารูปแบบและระบบการเรียนการสอน หลักสูตรและสื่อการเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้การจัดการเรียนทางไกลมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

ลักษณะการวิจัยการศึกษาทางไกลในอนาคต

(1) การศึกษาสภาพและความต้องการการจัดการศึกษาทางไกล

ผู้กำหนดนโยบายและผู้รับผิดชอบการจัดสรรงบประมาณจำเป็นต้องทราบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการจัดตั้งองค์กร สถาบันการศึกษาทางไกล การขยาย ยุบ และพัฒนาหลักสูตร และสื่อ ให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมและประเทศ ลักษณะการวิจัย ได้แก่ การวิจัยนโยบาย การวิจัยสถาบัน การวิจัยเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยและพัฒนา การวิจัยอนาคต เป็นต้น

(2) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล

แนวโน้มของหลักสูตรการศึกษาทางไกลจะเป็นหลักสูตรทางไกลแบบบูรณาการ 2 ศาสตร์ขึ้นไป หลักสูตรนานาชาติ หลักสูตรทางไกลสำหรับกลุ่มคนทำงาน หลักสูตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักสูตรเฉพาะสำหรับรายบุคคลหรือองค์กร หลักสูตรที่มีความร่วมมือระหว่างสถาบัน หลักสูตรตามความสนใจ และหลักสูตรที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยุคดิจิทัล การวิจัยการศึกษาทางไกลสามารถช่วยหาข้อมูลองค์ความรู้ทางด้านหลักสูตร ลักษณะการวิจัย เช่น การวิจัยเพื่อเสนอองค์ความรู้ด้านหลักสูตรที่ทันสมัยตามความต้องการและความสนใจของผู้รับบริการ เป็นต้น

(3) การพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกล

ในระบบการศึกษาทางไกล ผู้สอนส่งผ่านความรู้ไปยังผู้เรียน โดยสื่อประเภทต่างๆ ให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่สามารถเป็นแหล่งการเรียนทางไกลได้ทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาเนื้อหาสาระและสื่อการเรียนอยู่ตลอดเวลา การวิจัยการศึกษาทางไกลสามารถช่วยหาข้อมูลองค์ความรู้และพัฒนานวัตกรรมทั้งทางด้านหลักสูตรและวิธีการเรียนด้วยสื่อต่างๆ ลักษณะการวิจัย ได้แก่ การวิจัยและพัฒนาทั้งรูปแบบและสื่อต่างๆ การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยประเมินผล การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลการเรียน

ทางไกลด้วยสื่อ การวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อที่ทันสมัยตามความต้องการและความสนใจของผู้รับบริการ เป็นต้น

(4) การบริหารจัดการและสนับสนุนบริการการศึกษาทางไกล

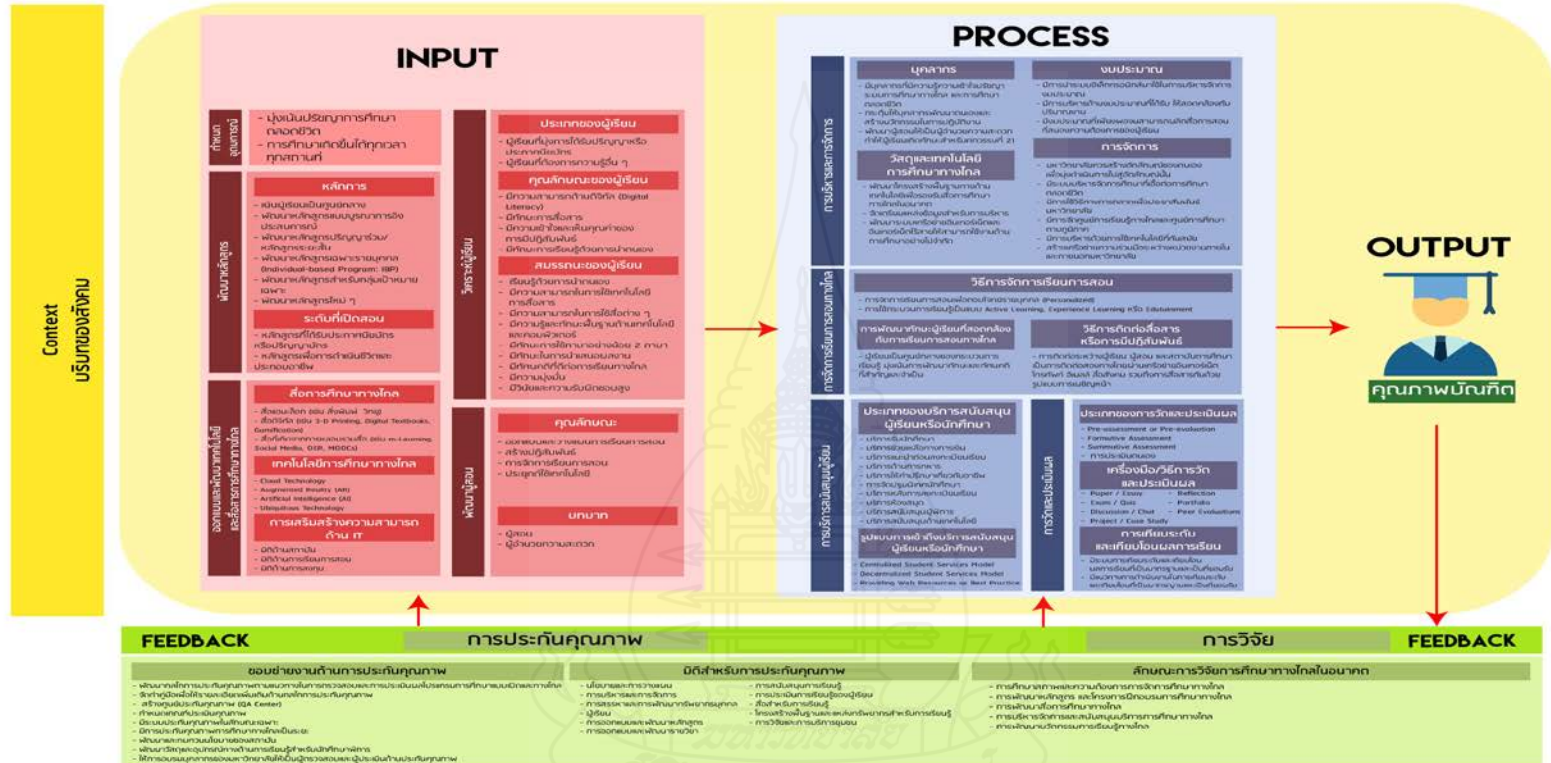
เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการองค์กร แผนงาน งบประมาณ และบุคลากร ในสำนักงาน สถาบัน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริการสนับสนุน โดยต้องอาศัยการวิจัยเพื่อปรับปรุงแก้ไขการบริการสนับสนุนตลอดเวลาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความสะดวกตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในระบบการเรียนการสอนทางไกล ลักษณะการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงบรรยาย/การวิจัยเชิงเปรียบเทียบ-สาเหตุ การวิจัยเชิงสัมพันธ์เพื่อค้นหาสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นจะได้นำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานการจัดการศึกษาทางไกลให้มีประสิทธิภาพ และทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจในการดำเนินงานร่วมกันได้

(5) การพัฒนานวัตกรรมการเรียนทางไกล

เป็นการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลไปตามเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สื่อในยุคใหม่ ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยและสื่อดิจิทัลที่มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในระบบการจัดการศึกษาทางไกลที่ทันสมัยต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ลักษณะการวิจัยการจัดการศึกษาทางไกลเพื่อการเรียนตลอดชีวิต ได้แก่ การวิจัยและพัฒนา และการวิจัยทดลองการใช้สื่อใหม่ๆ ที่เหมาะสม เป็นต้น

2.2 แบบจำลองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ภาพที่ 5.1 แบบจำลองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2559-2568)

หมายเหตุ: ได้ประยุกต์ใช้ CIPOF Model ตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยงค์ พรหมวงศ์

ตอนที่ 3 การนำระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าไปใช้

3.1 พันธะของผู้บริหาร

1. ผู้บริหารของหน่วยงานมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนการนำระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะฉะนั้น ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับ อันจะเกิดขึ้นกับผู้เรียนและองค์กรเป็นสำคัญ

2. ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าเกี่ยวข้องกับทักษะการใช้งานด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษาทางไกล ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญของการจัดอบรมด้านเทคโนโลยีให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3.2 โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

1. สถาบันการศึกษาต้องมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนระบบทางไกล ทั้งในด้านผู้สอน ผู้เรียน นักเทคโนโลยีการศึกษา นักคอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่ด้านกราฟิก ฯลฯ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สถาบันการศึกษาต้องมีความพร้อมในการจัดเตรียมเทคโนโลยีและการสื่อสารทางไกล รวมถึงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และระบบคอมพิวเตอร์อื่นๆ ที่ทันสมัย

3.3 เงื่อนไขของความสำเ็จ

ความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559 - 2568) สู่การปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของการบริหารจัดการระบบฯ สู่การปฏิบัติ โดยอาศัยการรับรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และความรับผิดชอบร่วมกันของทุกหน่วยงานของสถาบันอุดมศึกษาในการกำหนดทิศทางร่วมกัน โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. สร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกหน่วยงานตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมในการผลักดันให้ระบบฯ ไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำแนวทางการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ให้ทุกหน่วยงานตระหนักและยอมรับระบบฯ รวมถึงการนำประเด็นการพัฒนาไปผสมผสานในการจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ/แผนงาน โครงการ/กิจกรรม ของหน่วยงาน

2. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างระบบฯ กับแผนระดับหน่วยงานต่างๆ และจัดทำแผนพัฒนาเฉพาะด้านหรือแผนการลงทุน ประกอบกับการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับระบบฯ

3. สร้างกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในสถาบันอุดมศึกษาให้ขับเคลื่อน โครงการ/กิจกรรมลงสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดเก็บ เผยแพร่ แลกเปลี่ยน ข้อมูล และถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร ตลอดจนการจัดทำฐานข้อมูลที่ทุกหน่วยงานสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ง่าย และมีช่องทางให้ประชาคมมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ

4. กำหนดให้ผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาระบบฯ มาเป็นกรอบการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานในแต่ละปีที่ชัดเจน

5. ปรับทัศนคติในทางบวกและวิธีการทำงานของบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและมีส่วนร่วมกับการสร้างองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

6. ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงระบบฯ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ มีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยยังคงไว้ซึ่งเป้าหมายของระบบฯ เป็นหลัก ตลอดจนมีการสร้างตัวชี้วัดการพัฒนาที่สามารถนำไปใช้กำกับการดำเนินงานตามเป้าหมายหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า” สรุปโดยสังเขปดังต่อไปนี้

1. สรุป อภิปรายผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน 2) เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า และ 3) เพื่อประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

1.2 ขอบเขตการวิจัย

1.2.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D)

1.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร (Population) เป็นบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยรังสิต ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล จำนวน 1,083 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้ตาราง Krejcie and Morgan โดยสุ่มอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน จากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยในอนาคต

2) ผู้บริหารที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษา ในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกล จำนวน 5 แห่งๆ ละ 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 15 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3) อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษา ในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกล จำนวน 5 แห่งๆ ละ 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

4) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกล ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิการศึกษา ในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีผลงานวิชาการด้านการเขียนตำรา บทความ และ/หรืองานวิจัยที่ เกี่ยวกับการศึกษาทางไกล และ/หรือเคยปฏิบัติงานด้านการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาใน ระดับที่ได้รับการยอมรับในวงวิชาการในด้านการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและ เอกชน จำนวน 17 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

5) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งเป็นผู้ที่มี คุณวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีผลงานวิชาการด้านการเขียนตำรา บทความ และ/หรือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาทางไกล และ/หรือเคยปฏิบัติงานด้านการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษา ในระดับที่ได้รับการยอมรับทางวิชาการในด้านการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและ เอกชน จำนวน 7 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษา ในไทยในปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษา ในประเทศไทยในปัจจุบัน โดยการพัฒนาแบบสอบถามระดับความคิดเห็น โดยใช้มาตราประมาณ ค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่เกิดขึ้นจริงของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกล

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษา ในต่างประเทศ โดยการคัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งข้อมูลที่ศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบ เจาะจง ซึ่งเริ่มต้นจากการสืบค้นสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกลในทวีป ต่างๆ รวม 5 ทวีป ได้แก่ ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา ทวีปออสเตรเลีย ทวีปเอเชีย และทวีปแอฟริกา โดยจำแนกสถาบันอุดมศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) สถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทางไกล แบบเดี่ยว (Single Mode) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ Open University (United Kingdom), Indira Gandhi National Open University (India) และ University of South Africa (UNISA, South Africa)

และ (2) สถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทางไกลแบบคู่ขนาน (Dual Mode) จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ University of Northeastern (United States of America) และ Massey University (New Zealand) ทั้งนี้ มีเกณฑ์ในการคัดเลือก 3 ประเด็น คือ (1) ประเภทของการจัดการศึกษาทางไกล ซึ่งได้แก่ การศึกษาทางไกลแบบเดี่ยว (Single Mode) หรือ การศึกษาทางไกลแบบคู่ขนาน (Dual Mode) (2) เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ก่อตั้งมามากกว่า 25 ปี และ (3) มีจำนวนนักศึกษาทางไกลมากกว่า 10,000 คน จากนั้นพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ (Online questionnaire) เพื่อรวบรวมข้อมูลสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีและประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาทางไกลจากมหาวิทยาลัย จำนวน 5 แห่ง ใน 5 ทวีป

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย ทิศทาง และแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศในอนาคต 10 ปีข้างหน้า ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 – 2568 และวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย ทิศทาง และแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศในอนาคต โดยการแบบวิเคราะห์สำหรับเปรียบเทียบข้อมูลเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า โดยนำผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยที่จัดการเรียนการสอนทางไกล การศึกษาแบบปฏิบัติที่ดีในการจัดการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศ และการวิเคราะห์ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลของประเทศไทยและต่างประเทศ มาสังเคราะห์กับการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการศึกษาทางไกล เพื่อจัดทำร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้า จากนั้นพัฒนาร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้า

ระยะที่ 3 ประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า โดยนำร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้า ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาทางไกลพิจารณา โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาทางไกลจำนวน 17 คน ตามกระบวนการวิจัยด้วยเทคนิคแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) แล้วสร้างเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 รอบ โดยรอบที่ 1 ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตอบตามความคิดเห็น ซึ่งใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และรอบที่ 2 ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ซึ่งมีเนื้อหาสาระเช่นเดียวกับรอบที่แล้ว พร้อมทั้งแสดงค่าสถิติโดยได้แสดงค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ (Interquartile range) ของกลุ่มและความคิดเห็นเดิมของผู้ตอบเพื่อให้ผู้ตอบได้ทบทวนคำตอบเดิมของตนเองอีกครั้ง จากนั้นสรุปผลการตอบแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อนำมาสร้างเป็นระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ขั้นตอนที่ 2 รับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า
โดยรับรองคุณภาพของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ได้แก่ แบบบันทึกเพื่อสนทนากลุ่ม ซึ่งนำคำแนะนำจากการสนทนากลุ่มมาปรับเป็นระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

1.4 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า” สรุปได้ดังนี้

4.1.1 ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน

สภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลในปัจจุบันตามองค์ประกอบต่างๆ นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุดในด้านอุดมการณ์ และเห็นด้วยน้อยที่สุดในด้านหลักสูตร เมื่อสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าองค์ประกอบด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน และด้านสื่อการศึกษามีความสำคัญในระดับสูงสุดตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่าขั้นตอนที่สำคัญมากที่สุด คือ การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล ส่วนประเด็นด้านปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน จะมีปัญหาด้านผู้เรียนมากที่สุด และน้อยที่สุดในด้านการวัดและประเมินผล

จากการศึกษาแบบปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ จะมุ่งเน้นในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่จะนำระบบอิเล็กทรอนิกส์และระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการศึกษาทางไกล

ทิศทางและแนวโน้มการศึกษาทางไกลจะเป็นการศึกษาแบบ Blended learning ซึ่งมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหลายประเภท เช่น Mobile learning, e-Books, Social and Virtual Learning, Learning Analytics เป็นต้น

4.1.2 พัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ผลการพัฒนาร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย องค์ประกอบ 11 ด้าน ได้แก่ อุดมการณ์ การบริหารและการจัดการ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล การให้บริการ สนับสนุนผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล การวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกล การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล และการวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

4.1.3 ประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ผลการประเมินร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า โดยเทคนิคแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research จำนวน 3 รอบ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล จำนวน 17 คน ซึ่งร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559 - 2568) จะประกอบด้วยองค์ประกอบ 11 ด้าน ได้แก่ อุดมการณ์ การบริหารและการจัดการ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล การให้บริการสนับสนุนผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล การวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกล การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล และการวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล

ผลการรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า จากการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เห็นด้วยกับความเหมาะสมและเป็นไปได้ของร่างระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559 - 2568) ซึ่งประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ และผู้วิจัยได้ปรับปรุงและแก้ไขระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมกับเพิ่มเติมรายละเอียดต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาวรรณกรรมเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.5 อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน การพัฒนา ประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยเทคนิคแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) และการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.5.1 ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน

จากผลการวิจัยที่พบว่าสภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลในปัจจุบัน ตามองค์ประกอบต่างๆ นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุดในด้านอุดมการณ์ และเห็นด้วยน้อยที่สุดในด้านหลักสูตร เมื่อสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการศึกษาทางไกล ระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าองค์ประกอบด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน และด้านสื่อการศึกษามีความสำคัญในระดับสูงสุด ซึ่งหมายความว่า แนวโน้มที่จะต้องมีการพัฒนา มากที่สุดในอนาคต คือ ด้านหลักสูตร โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล (2555) ในการศึกษาแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลที่เห็นว่าเป็นไปได้มากที่สุดในอนาคต คือ การพัฒนาหลักสูตรที่ต้องมีความหลากหลาย ตรงกับความ ต้องการของกลุ่มเป้าหมาย จะมีการพัฒนาหลักสูตรนานาชาติ เพื่อให้เทียบโอนเข้าศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียนและสถาบันชั้นนำในระดับสากล

1.5.2 พัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

จากผลการวิจัยที่พบว่าระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยใน ทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ได้แก่ อุดมการณ์ การบริหารและการจัดการ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล การให้บริการ สนับสนุนผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล การวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกล การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล และการวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ นิคม ทาแดง และคณะ (2545) ได้นำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการศึกษา ทางไกลแก่ประเทศไทย 8 ด้าน คือ ด้านปรัชญา ปณิธาน และวิสัยทัศน์ ด้านระบบการศึกษาและการ บริหาร ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้าน โครงสร้างสื่อ ด้านบริการสนับสนุน การศึกษา ด้านการประเมินการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้อง ผลการวิจัยของ สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2564) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาการศึกษาทางไกลของ ประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในด้านนโยบาย ควรเน้น ปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต และเปิดโอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาส ด้านการบริหารจัดการ ควรบริหารใน รูปคณะกรรมการและมีหน่วยงานเฉพาะที่จำเป็น ด้านหลักสูตร ควรมีหลักสูตรระยะสั้นเพื่อสนอง กับความต้องการของตลาดแรงงานและมีหลักสูตรนานาชาติ ด้านการเรียนการสอนและสื่อ ควรใช้ ประโยชน์จากสื่อคอมพิวเตอร์ในการส่งเสริมการติดต่อระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนมากขึ้น ด้านการวัด และประเมินผลควรมีการประเมินทั้งระหว่างภาคและปลายภาค ด้านบริการสนับสนุนการศึกษา ควรมีสูนย์การศึกษากระจายทุกพื้นที่ เพื่อให้ให้นักศึกษาติดต่อกับอาจารย์และมหาวิทยาลัยได้สะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมถึง ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2558, น. 15-9 – 15-15) ที่ได้นำเสนอ องค์ประกอบการจัดการศึกษาไทยในอนาคตครอบคลุมถึงอุดมการณ์ คุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษา

หรือบัณฑิตที่พึงประสงค์ หลักสูตร ระบบการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สภาพแวดล้อมการศึกษา การประเมิน และการประกันคุณภาพ

ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่างประเทศ ได้แก่ หยาง จิเจียน (Yang Zhijian, 2014, p. 1-13) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จของการวางแผนและการนำการศึกษาทางไกลมาใช้ของมหาวิทยาลัยเปิดในประเทศจีน (Open University of China : OUC) ได้แก่ หลักสูตร โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี ผู้สอน บริการสนับสนุนผู้เรียน การประเมินผล และการประกันคุณภาพ และ สุเฟียนา คลาทูน มาลิก (Sufiana Khatoon Malik, 2015, p. 238-248) ซึ่งได้เขียนบทความเพื่อนำเสนอปัจจัยที่ทำให้โปรแกรมการศึกษาทางไกลของสถาบันอุดมศึกษามีคุณภาพ อันประกอบด้วย พันธกิจและภารกิจของสถาบัน หลักสูตร โครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี การสนับสนุนการวิจัย ผู้สอน สภาแห่งชาติ บริการสนับสนุนผู้เรียน การวัดและประเมินผล การติดตาม และกระบวนการรับนักศึกษา

1.5.3 ประเมินและรับรองระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

ในการพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า จำเป็นต้องมีขั้นตอนของการรับรองระบบฯ ซึ่งตรงกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (การวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, น. 21) กล่าวว่า ตามหลักเกณฑ์การวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนาในขั้นวิเคราะห์ระบบเทคโนโลยีการศึกษาต้องมีการรับรองต้นแบบชิ้นงานการศึกษาในกระบวนการวิจัย

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1.1 การนำระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าที่ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ได้แก่ อุดมการณ์ การบริหารและการจัดการ หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล การให้บริการสนับสนุนผู้เรียน ในระบบการศึกษาทางไกล การวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกล การประกันคุณภาพ และการวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกล เพื่อนำไปปฏิบัติจริงในสถาบันอุดมศึกษา ต้องคำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อมของแต่ละสถาบันการศึกษา ซึ่งไม่จำเป็นต้องดำเนินการให้ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ สามารถปรับได้ตามความเหมาะสมและยืดหยุ่นตามบริบทของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา

2.2.2 ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าและผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้ หากมีการนำไปใช้ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลสามารถนำแบบจำลองจากการศึกษาค้นพบไปเป็นข้อพิจารณาในการปรับปรุงองค์ประกอบของการดำเนินงานของหน่วยงาน

2.1.4 สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชนในท้องถิ่น เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์หลักสูตรต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายภายในมหาวิทยาลัย ภายนอกมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน และมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ในการสร้างโอกาสการให้บริการแก่ชุมชน

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 ควรมีการศึกษาถึงระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษา โดยจำแนกออกตามลักษณะ (รูปแบบ) ของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยวิธีทางไกล 3 ลักษณะ (รูปแบบ) ได้แก่ 1) สถาบันอุดมศึกษาแบบเปิด 2) สถาบันอุดมศึกษาระบบคู่ขนาน และ 3) สถาบันอุดมศึกษาระบบผสมผสานในแบบตลาดวิชาและแบบเครือข่ายสหกิจ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการจัดระบบการศึกษาทางไกลในแต่ละลักษณะ (รูปแบบ)

2.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยแบบเจาะลึกเฉพาะด้านในแต่ละองค์ประกอบของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าในมุมของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.2.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนากระบวนการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยด้วยวิธีการอื่นๆ นอกเหนือจากเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR โดยการศึกษาทั้งระบบการศึกษาทางไกลในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความหลากหลายในเชิงการวิจัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). *การทดลองรูปแบบการจัดการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษาทางไกลไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาใน ทศวรรษที่สอง*. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). *Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน*. สืบค้นจาก <http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf>.
- กานต์ บุญศิริ และคณะ. (2555). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลสำหรับโครงการจัดตั้ง วิทยาลัยสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา (CID) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระ บรมราชูปถัมภ์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม ราชูปถัมภ์*, 6 (3), 41-50.
- การศึกษาทางไกล. (2558). สืบค้นจาก http://www.st.ac.th/av/inno_distance.htm
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอ็ดมันเพรสโปรดักส์.
- โครงการจัดตั้งสถาบันการศึกษาทางไกล. (2546). กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บั๊กพอยท์.
- จำเนียร พลหาญ. (2553). *อนาคตภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มที่เน้นการผลิตบัณฑิตและพัฒนา สังคม พ.ศ. 2565. (ปริญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษา)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จินตนา สุขจรรย์. (2556). *การศึกษาและพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โอเดียน สโตร์.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (ม.ป.ป.). เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (*Ethnographic Delphi Futures Research*) ในการวิจัยเชิงนโยบายรูปแบบใหม่ของการกำหนดอนาคต. กรุงเทพฯ: สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ภาควิชาวิจัยการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2548). ปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วย EDFR. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 1 (2), 19–20.

จุมพล พูลภัทรชีวิน และ จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์. (2561). *แนวคิดและวิธีการศึกษอนาคต*. สืบค้นจาก <http://v1.midnightuniv.org/midnighttext/0009999724.html>

ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล. (2558). ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล. *เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาทางไกล 26405* หน่วยที่ 10, น. 10-1 -10-42 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2555). รายงานการวิจัย เรื่องแนวโน้มของการจัดการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชมพูนุท ร่วมชาติ. (2548). อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2550 – 2559). (ปริญญาานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , กรุงเทพฯ.

ชัยงค์ พรหมวงศ์. (2558). แนวโน้มการศึกษาทางไกลสู่การศึกษาคอนเวนต์ภาพ. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาทางไกล 26405* หน่วยที่ 1-7, น. 15-2 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2553). ระบบและการจัดระบบ ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบทางการศึกษา* หน่วยที่ 1, น. 1-2 – 1-52. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2536). การศึกษาทางไกลกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์* (หน่วยที่ 12, น. 200-202). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2536). การสังเคราะห์ระบบทางการศึกษา ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบทางการศึกษา* (หน่วยที่ 4, น. 38-40). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยงค์ พรหมวงศ์. *การวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. สืบค้นจาก http://www.educ.su.ac.th/2013/images/stories/210655_01.pdf.

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และเชาวเลิศ เลิศขโลพาร. (2536). ระบบและการจัดระบบ ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบทางการศึกษา* หน้าที่ 4, น. 5-40. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัย
 ธรรมมาชิราษ.
- ฐาปนีย์ ธรรมเมธา. (2539). *สื่อการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2549). *อนาคตภาพการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของ
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ทพวงมหาวิทยาลัย. (2535). *สองทศวรรษทพวงมหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: ทพวงมหาวิทยาลัย.
- ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ. (2553). *รายการจัดการจัดระบบทางการศึกษาประมวลสาระชุดวิชาการ
 จัดระบบทางการศึกษา*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราษ.
- ทิพย์เกสร บุญอำไพ. (2553). การวิเคราะห์ระบบทางการศึกษา ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการ
 จัดระบบทางการศึกษา* หน้าที่ 3, น. 3-1 – 3-66. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมมาชิราษ.
- ธนิต ภูศิริ. (2558). *สื่อในระบบการศึกษาทางไกล. เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาทางไกล
 26405* หน้าที่ 1-7, น 5-9 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมมาชิราษ.
- นฤมล ตันธสุเรศมัญญ์ สมประสงค์ วิทย์เกียรติ และสุมาลี สังข์ศรี. (2545). *แนวโน้มการศึกษา
 ทางไกลของประเทศไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราษ.
- นัยนา รัตนสุวรรณชาติ. (2551). การนำเสนอรูปแบบการจัดการสำหรับการศึกษาทางไกลใน
 สถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย *วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 15 (3), 9-54.
- นิคม ทาแดง และคณะ. (2545). *รายการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนทางไกลและระบบเปิด*.
 นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราษ.
- นิคม ทาแดง. (2536). การสร้างแบบจำลองทางการศึกษา ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบ
 ทางการศึกษา* หน้าที่ 5, น. 120-136. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราษ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2547). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Sciences
 Research Methodology)*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

- ปทุมมาศ รักษ์วงศ์. (2544). *อนาคตภาพของระบบการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา : การวิจัยแบบ EDFR*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548. (2548). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอนพิเศษ 120ง. หน้า 8-11.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2535). *นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ปรีชา วิหคโต. (2536). การทดสอบและประเมินระบบทางการศึกษา ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบทางการศึกษา* หน่วยที่ 6, น. 150-204. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปัญญา นามแพงหมื่น. (2545). *รูปแบบการสอนทางไกลแบบ 2 ทางในการสอนทักษะการพูด*. (ปริญญาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาเทคโนโลยีการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เป็รื่อง กุมุท และวาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2536). ผู้การจัดระบบทางการศึกษา ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบทางการศึกษา* หน่วยที่ 2, น. 58-80. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2542). สืบค้นจาก <http://rirs3.royin.go.th/word1/word-1-a0.asp>.
- พนารัตน์ วิสวเทพนิมิตร. (2539). *สมรรถนะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์ในปี พ.ศ. 2544-2549*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยปทุมธานี. (2561). สืบค้นจาก <http://www.ptu.ac.th/Site/iTH/About.php>
- มหาวิทยาลัยรังสิต. (2561). สืบค้นจาก <http://www2.rsu.ac.th/Institution/RSU-Cyber-University>
- มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น. (2561). สืบค้นจาก http://www.western.ac.th/westernnew/facultyofwestern/fac_page.php?mod=officeElearning&parentID=CAT0000002&categoryID=CAT0000013
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. (2558). *เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาทางไกล หน่วยที่ 1-7 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- มหาวิทยาลัยอีสต์แฮมป์ไชร์. (2561). สืบค้นจาก <http://www.microsoft.com/thailand/casestudy/education/abac/>.
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2561). สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/Cyberbiz/ViewNews.aspx?NewsID=9500000046731>.
- ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง. (2542). การพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทาง สำหรับสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิตเทคโนโลยีการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- รักตกลม พิริยะภิญโญ. (2556). ระบบการศึกษาทางไกลสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาคหกรรม (คุชฎีนิพนธ์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2553). การจัดระบบทางการศึกษา ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบทางการศึกษา หน้าที่ 2, น. 2-1 – 2-50. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2529). การศึกษาทางไกล (Distance education). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิจิตร ศรีสอ้าน และคนอื่นๆ. (2534). การศึกษาทางไกล (Distance education). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2547). การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีระ สุภากิจ. (2539). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศรีนวล สถิตวิทยานันท์ และคณะ. (2547). การจัดการเรียนการสอนทางไกลและระบบเปิด วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, 17 (2), 104-110.
- ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล. (2550). เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- คันสนีย์ สังสรรค์อรรถ. (2553). การทดสอบระบบทางการศึกษา ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบทางการศึกษา หน้าที่ 6, น. 6-1 – 6-38. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. (2561). สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%>.
- สถาบันรัชต์ภาคย์. (2561). สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%AA%E0%B8%96%E0%>.
- สมบูรณ์ ลิขิตยงวรา. (2556). *การพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกลสำหรับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ (คุษณินิพนธปริญญาปรัชญาคุษณินิพนธิต ไมได้ตีพิมพ์).* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมบูรณ์ ศิลปรุ่งธรรม. (2547). *อนาคตหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า(ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2547-2557).* (ปริญญาานิพนธ์ การศึกษาคุษณินิพนธิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- สมประสงค์ วิทย์เกียรติ และคณะ. (2544). *การศึกษาทางไกลในระดับอุดมศึกษาไทย (Higher Distance Education in Thailand).* นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *รายงานประจำปี 2558.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- _____. (2557). *รายงานประจำปี 2557.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- _____. (2551). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- _____. (2548). *ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ. 2548.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สิริลักษณ์ คอมันตร์ และสกันธ์ วรรณวิวัฒนา. (2537). สภาพปัจจุบันของการอุดมศึกษาในประเทศไทย. *ข่าวสารการวิจัยการศึกษา*, 17 (2), 22-29.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. (2552). *การอยู่รอดขององค์กรการศึกษาในอนาคต.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2558). *ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาทางไกล. เอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษาทางไกล 26405 หน่วยที่ 1-7, น. 1-9 – 1-14 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1).* นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2554). *การบริการสนับสนุนการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.* นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- _____. (2549). การศึกษาทางไกล (*Distance education*). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรีและคณะ. (2546). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาทางไกลในมหาวิทยาลัยที่คัดสรรจาก ประเทศต่าง ๆ: ประสพการณ์เพื่อประยุกต์สู่การพัฒนากระบวนการศึกษาทางไกลของ ไทยใน ศตวรรษที่ 21. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรเชต น้อยฤทธิ. (2552). แบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำไพรัตน์ อักษรพรหม. (2552). การพัฒนาแบบจำลองการศึกษาทางไกลเพื่อนักสังคมสงเคราะห์ ใน กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อุทุมพร ทองอุไทย, ทองอินทร์ วงศ์โสธร และชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). ความคิดเห็นของ ประชาชนต่อมหาวิทยาลัยเปิด. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- โอภาส เกาไสยาภรณ์ และคณะ. (2557). การพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกลเพื่อการพัฒนา การศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. 25 (1), 118-127.
- Andrews, Trish. Learner characteristics and patterns of online learning: How online learners successfully manage their learning. Retrieved from http://www.eurodl.org/materials/special/2015/Andrews_Tynan.htm.
- Byungura, Jean Claude and others. (2016). ICT capacity building: A critical discourse analysis of RWANDAN policies from higher education perspective. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*. 19(2), 46-62.
- Caruth, Gail D and Caruth, Donald L. (2013). Distance education in the United States: From correspondence courses to the Internet. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 14(2), 141-149.
- Caruth, Gail D and Caruth, Donald L. (2013). The impact of distance education on higher education: A case study of the United States. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 14(4), 121-131.
- Chaves, Christopher A. On-line course curricula and interactional strategies: The foundations

- and extensions to adult e-learning communities. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*. 17(1), 1-6.
- Classical conditioning theory. (2018). Retrieved from <https://www.psychestudy.com/behavioral/learning-memory/classical-conditioning/theory>.
- Cohen, Vicki L. (2002). *Distance learning instruction: A new model of assessment*. Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Retrieved from <http://www.ace.orh/DL/>.
- Compura, Daniel P. (n.d.) *Current trends in distance education: An administrative model*. Retrieved from <https://www.westga.edu/~distance/ojdla/summer62/compura62.html>.
- Connectionism theory. (2018). Retrieved from <https://prezi.com/gdywy9w6ccmm/Thorndike-1874-1949-connectionism>.
- Council for Higher Education Accreditation. (2002). *Accreditation and Assuring Quality in Distance Learning*. Retrieved from http://www.chea.org/pdf/mono_1_accred_distance_02.pdf.
- Dabbagh, Nada. (2016). The online learner: Characteristics and pedagogical implications. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*. 7(3), 217-226.
- Darojat, Ojat. (2018). How are the results of quality assurance programs used to inform practices at a Distance Higher Education?. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 19(1), 75-88.
- Domun, Manisha and Bahadur, Goonesh K. (2014). Design and development of a self-assessment tool and investigating its effectiveness for e-learning. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*. 17(1), 1-25.
- Eisner, E. W. (1976). Education connoisseurship and criticism: Their form and functions in education evaluation. *Journal of Aesthetic Education*. 10(3-4), 135-150.
- Fotiadou, Aggeliki, Angelaki, Christina and Mavroidis, Ilias. (2017). Learner autonomy as a factor of the learning process in distance education. *European*

- Journal of Open, Distance and E-Learning*, 20(1), 95-110.
- Giorgetti, Carlos G., Romeo, Lucila and Vera, Marcela. (2013). Design of a specific quality assessment model for distance education. *RUSC*. 10(2), 301-315.
- Government of India. Ministry of Human Resource Development. Department of Higher Education. (2018). *Distance Learning*. Retrieved from <http://mhrd.gov.in/distance-learning>.
- Guasch, Teresa, Alvarez, Ibis and Espasa, Anna. (2010). University teacher competencies in a virtual teaching/learning environment: Analysis of a teacher training experience. *Teaching and Teacher Education*. 26, 199-206.
- Higher U Education. (2016). *2016 Online education trends*. Seattle, WA: Best College.com.
- The Indira Gandhi National Open University. (2018). *IGNOU-The People's University*. Retrieved from www.ignou.ac.in/.
- Insight learning. (2018). Retrieved from <https://www.psychestudy.com/behavioral/learning-memory/insight-learning>.
- Instructional Technology Council. (2014). *Trends in distance education – what college leaders should consider*. Edited by Mickey Slimp. Columbus, OH: Instructional Technology Council.
- International Council for Open and Distance Education. (2013). *Open and distance education policy briefing*. San Francisco, CA: International Council for Open and Distance Education.
- Jacobs, Clare, Winnard, Yvette and Elliott, Vicki. (2014). Introducing a structured format for learner self-assessment: The tutor's perspective. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*. 17(2), 159-170.
- Jamandre, Niel Kenneth F. (2011). Quality assurance in distance education achieved in the Philippines. *Asian Journal of Distance Education*. 9(1), 90-97.
- Levenburg, N. M. (n.d.). A brief history of curriculum reform in the United States. *Distance Learning Dynamics*. Retrieved from http://www.dldynamics.com/htmls/publications/brief_h_c_r_u_s.html.
- McLeod, Saul. (2012). Bruner. Retrieved from <https://www.simplypsychology.org/>

Bruner.html.

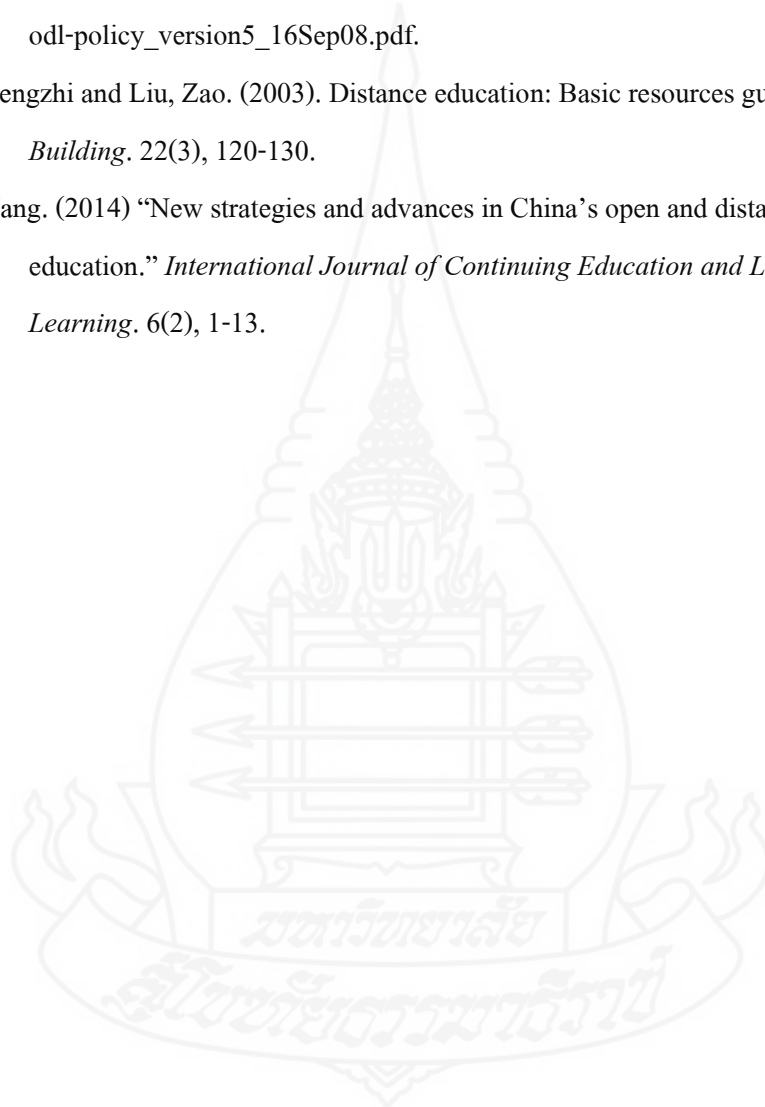
- Maguire, L. L. (2008). *Developing distance education policy within a state system of higher education: The faculty perspective*. (Doctor of Education Thesis. The Pennsylvania State University). Pennsylvania, Pennsylvania State University.
- Malik, Sufiana Khatoon. (2015). Strategies of maintaining quality in distance higher education. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 16(1), 238-248.
- Massey University of New Zealand. (2018). *Massey University of New Zealand*. Retrieved from www.massey.ac.nz/.
- Mendenhall, R. W. (2003). *A model and principles for effective Internet-based distance education*. (Ph. D. dissertation. Instructional Psychology and Technology). Brigham Young University.
- Minnar, Ansie. (2013). Challenges for successful planning of Open and Distance Learning (ODL): A template analysis. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*. 14(3), 81-108.
- Mukerji, Siran and Tripathi, Purnendu. (2003). e-Distance education management. *Delhi Business Review*. 4(1), 1-11.
- Nasseh, B. (1999). A brief history of distance education. *Adult Education in the News*. Retrieved from <http://www.seniornet.org/edu/art/history.html>
- The New Zealand Ministry of Education. (2014). *New Zealand education system overview*. Wellington: Ministry of Education.
- Northeastern University. (2018). *Northeastern University-A University Like No Other*. Retrieved from <https://www.northeastern.edu/>.
- Ogange, Betty Obura, Agak, John O., Okelo, Kevin Odhiambo and Kiprotich, Peter. (2018). Student perceptions of the effectiveness of formative assessment in an online learning environment. *Open Praxis*. 10(1), 29-39.
- Oladejo, Maruff Akinwale and Gesinde, Abiodun M. (2014). Trends and future directions in open and distance learning practice in Africa. *Journal of Education and Practice*. 5(18), 132-138.
- Open & Distance Learning Quality Council. (2005). *ODLQC standards*. Retrieved from <http://odlqc.org.uk/odlqc-standards>.

- The Open University. (2018). *Learning and Teaching Vision and Plan 2025*.
Retrieved from Learning-and-Teaching-Vision-and-Plan.pdf.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary*. (2015). Oxford: Oxford University Press. Retrieved from
<http://www.pustaka.ut.ac.id/dev25/pdfprosiding2/seameo04204.pdf>
- Ozarslan, Yasin. (2016). Self-assessment quiz taking behavior analysis in an online course. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*. 19(2), 15-31.
- Pisget's theory of cognitive development. (2018). Retrieved from <https://www.Psychologynoteshq.com/piagetstheory/>.
- The Quality Matters Program. (2013). *Quality matters™ Rubrics standards 2011-2013 edition and assigned point values*. Dallas, TX: Academic Partnerships.
- Rana, Sudarshana. (2011). Policy perspective and controlling agencies for distance education in India. *Himachal Pradesh University Journal*. 1(11), 1-11.
- Ryan, Thomas G. and Young, David C. (2015). Online (distance) education: Evolving standards. *Journal of Technology in Education*. 11(2), 15-30.
- Saleem, Khalid and Ahmad, Mumtaz. (2011). A proposed sketch of a distance education model for the enrichment of adult literacy in Pakistan. *Open Education – The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*. 7(1), 21-35.
- Sarmar, Bhaskar. (2017). Delivery quality higher education through ODL: A comparative analysis of quality parameters and framework of UGC vis-à-vis AAOU. *International Conference on Development Interventions and Open Learning for Empowering and Transforming Society*. 16-17 December 2017.
- Shearer, Rick. (2015). Four evolving trends that may shape the future of distance education. *The Evolution: A destiny solutions illumination*. Retrieved from <https://evollution.com/opinions/evolving-trends-shape-future-distance-education/>.
- Sign learning. (2018). Retrieved from https://www.learning-theories.org/doku.php?id=learning_theories:sign_learning.
- Simonson, Michael et al. (2012). *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education* (5th ed). Boston: Pearson.
- Skinner's theory on operant conditioning. (2018). Retrieved from <https://www.psychestudy.com/behavioral/learning-memory/operant->

conditioning/skinner.

- Slimp, Mickey. (2014). *Trends in distance education – what college leader should consider*. Columbus, OH: **Instructional Technology Council**.
- Southern African Development Community (SADC). (2012). *Regional open and distance learning policy framework*. Botswana: SADC.
- Student Services Workgroup. (2017). *2025 Online education plan: Distance learning student support guide*. Florida: Student Services Members Council Access Committee of the Florida Virtual Campus Distance Learning. pp.1-34.
- Sungsri, Sumalee. (2015). Developing an educational services model for Sukhothai Thammathirat Open University: Perceived factors affecting the success of studying in the distance education system. *ASEAN Journal of Open Distance Learning*. 7(2), 1-9.
- trends of 2016 in instructional design, instructional technology and distance education*. Retrieved from <https://www.slideshare.net/terryhall90475069/5463cc76-ee8f4717bc83087a595cd81c>.
- Thach, Elizabeth C. and Murphy, Karen L. (2015). Competencies for distance education professionals. *ETR&D*. 43(1), 57-79.
- Thapliyal, Upasna. (2014). Perceived quality dimensions in distance education: Excerpts from student experiences. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 15(3), 60-67.
- Transformative learning theory (Mezirow). (2018). Retrieved from <https://www.Learning-theories.com/transformative-learning-theory-mezirrow/>
- 2016 online education trends: Tracking the innovations and issues changing higher education*. (2016). Seattle, WA: Best Colleges.com.
- The U.S. Department of Education. (2013). *Distance education policy*. Washington, DC: The U.S. Department of Education.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2015). *Definitions of key terms*. Retrieved from http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=18606&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.
- The United States Distance Learning Association. (2015). *Quality standards*

- certification*. Retrieved from http://64.92.209.134/~usdla/usdla.org/public_html/cms/assets/pdf_files/Fall2013FlyerQualityStandardsCertification.pdf.
- University of South Africa. (n.d.). *Open Distance Learning Policy*. [S.l.]: University of South Africa.
- University of South Africa. (2015). *Open Distance Learning Policy*. Retrieved from odl-policy_version5_16Sep08.pdf.
- Wang, Chengzhi and Liu, Zao. (2003). Distance education: Basic resources guide. *Collection Building*. 22(3), 120-130.
- Zhijian, Yang. (2014) "New strategies and advances in China's open and distance education." *International Journal of Continuing Education and Lifelong Learning*. 6(2), 1-13.

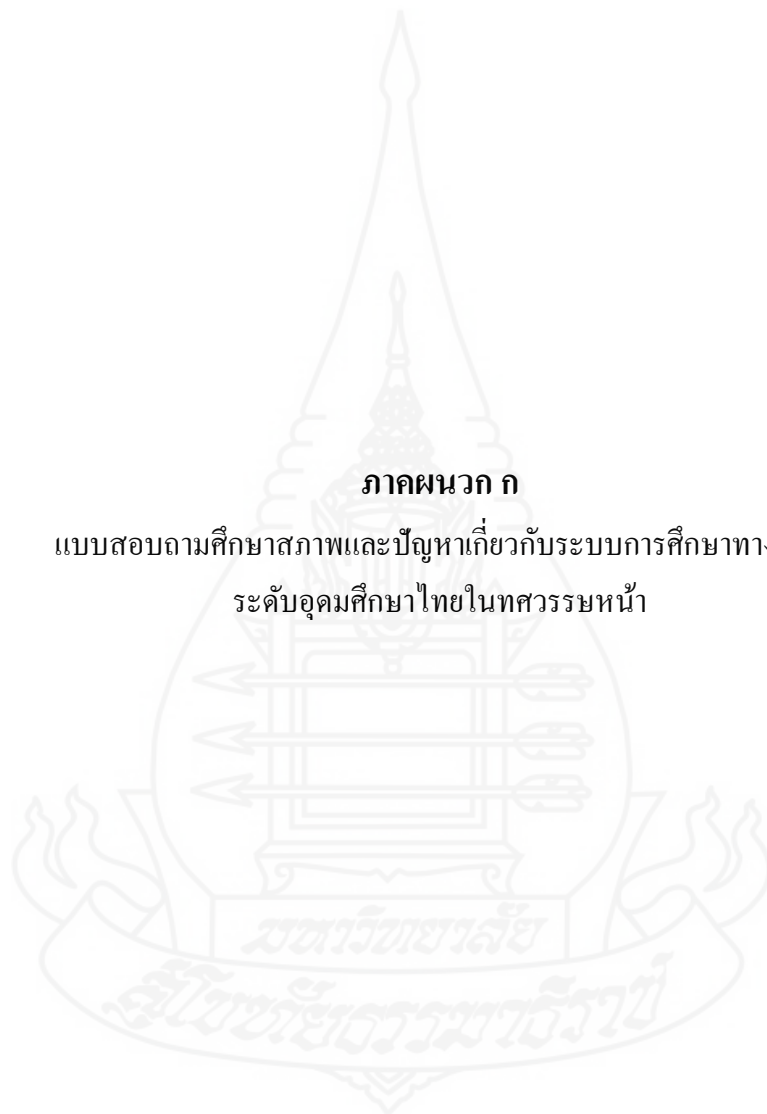

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

**แบบสอบถามศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกล
ระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า**

แบบสอบถาม

ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทย ในทศวรรษหน้า

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า ซึ่งเป็นคณาจารย์หลักสูตรปรัชญาคณาจารย์บัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ วิชาเอกการศึกษาทางไกล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า สำหรับใช้ในการจัดการศึกษาทางไกลในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลในปัจจุบัน เป็นข้อมูลสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย โดยให้ผู้ตอบแสดงระดับสภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลในปัจจุบันที่เป็นจริง แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย เป็นข้อมูลด้านปัญหาที่พบในปัจจุบัน และความต้องการของการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 5 ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต เป็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบและขั้นตอนที่สำคัญของระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต โดยให้ผู้ตอบแสดงระดับความคิดเห็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	สำคัญมากที่สุด
4	หมายถึง	สำคัญมาก

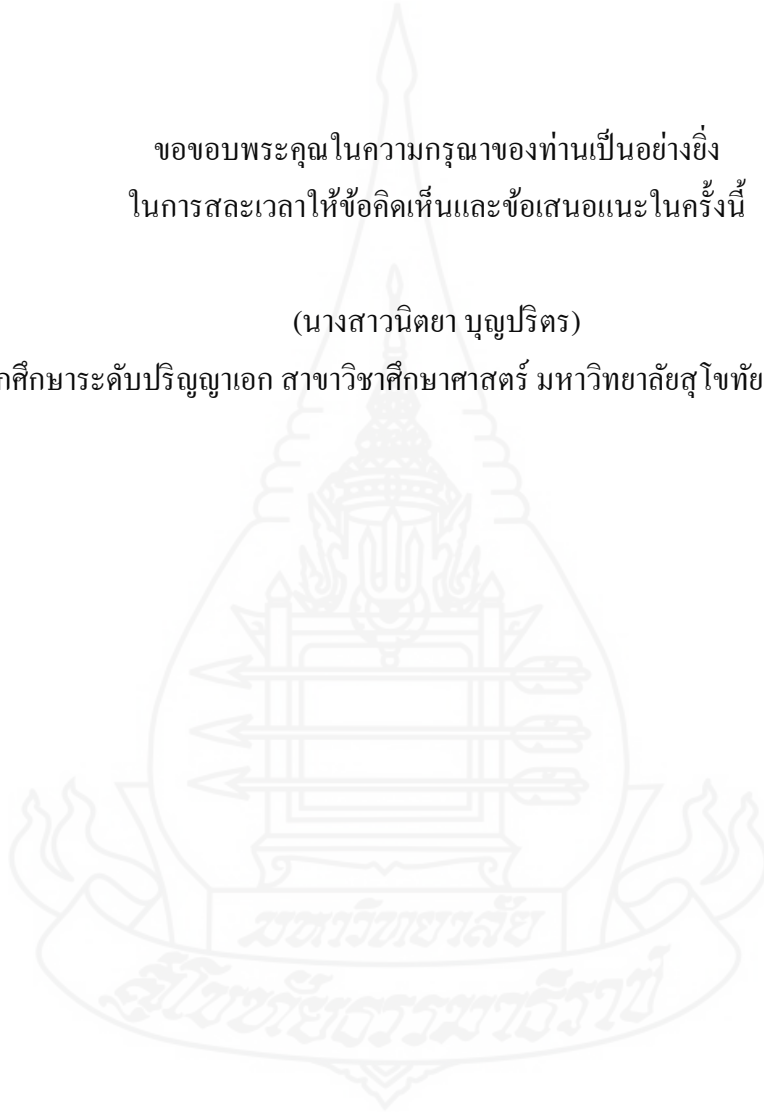
3	หมายถึง	สำคัญปานกลาง
2	หมายถึง	สำคัญน้อย
1	หมายถึง	สำคัญน้อยที่สุด

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

ขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง
ในการสละเวลาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในครั้งนี้

(นางสาวนิตยา บุญปริตร)

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

คำชี้แจง กรุณาเลือกคำตอบหรือเติมข้อความในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของท่าน (ตอนที่ 1 – ตอนที่ 2)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อ นามสกุล
2. อายุ () น้อยกว่า 30 ปี () 31-40 ปี () 41-50 ปี () มากกว่า 50 ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด () ปริญญาตรี () ปริญญาโท () ปริญญาเอก
วิชาเอก/สาขาวิชา
4. ประสบการณ์การทำงาน () น้อยกว่า 5 ปี () 5 – 10 ปี () 11-15 ปี
() 16 – 20 ปี () 20 ปีขึ้นไป
ตำแหน่งปัจจุบัน
5. ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาทางไกล (ถ้ามี)
() น้อยกว่า 5 ปี () 5 – 10 ปี () 11-15 ปี () 16 – 20 ปี () 20 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของมหาวิทยาลัย

1. ชื่อสถาบันการศึกษา
2. ชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทางไกล
- สังกัด
3. รูปแบบการศึกษาทางไกลที่สถาบันการศึกษาของท่านใช้ในการจัดการศึกษา
() การศึกษาทางไกลแบบเดี่ยว(Single Mode)
() การศึกษาทางไกลแบบคู่ขนาน (Dual Mode)
() การศึกษาทางไกลแบบผสมผสาน โดยจำแนกนักศึกษาเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเรียนที่บ้าน กลุ่มเรียนในห้องเรียน และกลุ่มผสมเรียนที่บ้านบ้างเรียนในห้องเรียนบ้าง
4. จำนวนบุคลากรในสถาบันที่จัดการศึกษาทางไกล จำนวน ท่าน

ตอนที่ 3 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลในปัจจุบัน

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความอย่างละเอียด และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับสภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลในปัจจุบันที่เป็นจริง ซึ่งเป็นข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียว

ถ้าท่านเห็นด้วย	มากที่สุด	คะแนนเท่ากับ 5
ถ้าท่านเห็นด้วย	มาก	คะแนนเท่ากับ 4
ถ้าท่านเห็นด้วย	ปานกลาง	คะแนนเท่ากับ 3
ถ้าท่านเห็นด้วย	น้อย	คะแนนเท่ากับ 2
ถ้าท่านเห็นด้วย	น้อยที่สุด	คะแนนเท่ากับ 1

ประเด็นที่ศึกษา	ระดับสภาพที่เป็นจริง				
	5	4	3	2	1
ด้านบริบทของสังคม					
1. สร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองนักศึกษาทั่วโลก					
2. มีการเงินนโยบายและการพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางไกลกับผู้ถือผลประโยชน์ร่วม (Stakeholder) ที่มีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัย/คณะ/ภาควิชา					
3. ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาอื่นในการสนับสนุนการพัฒนาระบบการเรียน การสอนทางไกล					
ด้านอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ)					
1. มีอุดมการณ์เป็นมหาวิทยาลัยดีเด่น ครอบคลุมระบบการศึกษาทางไกล และแก้ปัญหาที่สำคัญของโลก					
2. มีอุดมการณ์ในการเคลื่อนไปข้างหน้าด้านความเป็นอยู่ดีของประชาชนและสังคม โดยการสร้างความรู้และการเผยแพร่ความรู้					
3. มีการสร้างวิสัยทัศน์สำหรับสิ่งที่ทันสมัยและสภาพแวดล้อมการเรียนในอนาคต ทั้งที่เป็นด้านกายภาพและออนไลน์ (Online)					

ประเด็นที่ศึกษา	ระดับสภาพที่เป็นจริง				
	5	4	3	2	1
4. พัฒนาการเรียนการสอนทางไกล โดยมุ่งผลิตบัณฑิตทุกระดับ เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ					
5. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงพัฒนาชุมชน องค์กร สถาบันในสังคม เพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมฐานความรู้					
6. วิจัย ส่งเสริม และพัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาไทย					
7. อนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนาศิลปะและวัฒนธรรม					
ด้านการบริหารและการจัดการการศึกษาทางไกล					
1. มีนโยบายหรือแนวความคิดด้านการจัดการศึกษาทางไกล ครอบคลุมถึงระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะ					
2. มีการจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาทางไกลให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย					
3. มีการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทางไกลในเชิงปฏิบัติการของแต่ละคณะ					
4. มีระเบียบข้อบังคับการจัดการศึกษาทางไกลที่นำมาใช้ในการปฏิบัติได้					
5. มีระบบการเรียนการสอนคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ					
6. มีสัดส่วนคุณวุฒิของอาจารย์ประจำและตำแหน่งทางวิชาการสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน					
7. มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาทางไกลอย่างชัดเจน					
8. มีการกำหนดขั้นตอนเพื่อการจัดการศึกษาทางไกล					
9. มีการดำเนินการซึ่งเริ่มต้นจากการวางแผน การติดตาม การประเมินผล ตลอดจนการรายงานความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาทางไกล					
10. มีการสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียน					
11. มีการทำความเข้าใจให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับทราบเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลเป็นอย่างดีก่อนเริ่มดำเนินการ					

ประเด็นที่ศึกษา	ระดับสภาพที่เป็นจริง				
	5	4	3	2	1
12. มีการจัดเตรียมฝ่ายงาน/หน่วยงานต่าง เพื่อให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนการสอนทางไกลอย่างเพียงพอ					
13. มีการจัดเตรียมแหล่งข้อมูลและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ในมหาวิทยาลัยอย่างครบวงจรเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาการเรียนของนักศึกษา					
14. มีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการเพื่อตอบสนองต่อการจัดการศึกษาทางไกล					
15. มีการสร้างศูนย์เพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำด้านการเรียน ตลอดจนการบริการการศึกษาทางไกลให้แก่นักศึกษาตามศูนย์การศึกษาอย่างทั่วถึง					
16. มีการวิจัยสถาบันที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางไกล					
17. มีการให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา					
18. มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ทุกวันตกภาพ (Ubiquitous Learning Center)					
19. มีการจัดตั้งศูนย์ความรู้ออนไลน์ (Online Knowledge Center)					
ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนทางไกล					
1. มีการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษาทางไกลอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา					
2. มีแผนก/ฝ่ายงานที่ดูแลหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกล					
3. มีการปรับหลักสูตรให้เป็นลักษณะนานาชาติ					
4. มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรใหม่ เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของตลาด					
5. มีการประเมินหลักสูตรเก่า เพื่อการพิจารณาปรับปรุงหรือยกเลิกหรือปิดหลักสูตรที่ไม่คุ้มค่า					
6. มีการเร่งรัดการเปิดหลักสูตรนานาชาติ ลักษณะออนไลน์ (Online) เต็มรูปแบบ ร้อยเปอร์เซ็นต์					

ประเด็นที่ศึกษา	ระดับสภาพที่เป็นจริง				
	5	4	3	2	1
7. มีการเปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ ทุกระดับการศึกษา					
8. มีหลักสูตรระยะสั้น เพื่อตอบสนองต่อนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน					
ด้านผู้สอนของการเรียนการสอนทางไกล					
1. ผู้สอนได้รับการอบรมเชิงวิชาการเพื่อสร้างความเข้าใจและสามารถนำไปถ่ายทอดให้กับผู้เรียน					
2. ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของเอกสาร คำบรรยาย หรือตำรา					
3. ผู้สอนมีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการสอนทางไกล					
4. ผู้สอนมีความรู้ความสามารถประยุกต์เทคโนโลยีต่าง ที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนทางไกล					
5. ผู้สอนมีทักษะที่จะเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะกับการเรียนการสอนทางไกล					
6. มหาวิทยาลัยมีการกำหนดให้ผู้สอนจัดสรรเวลาอย่างชัดเจนสำหรับการเตรียมสื่อการสอนและให้ผู้สอนจัดสรรเวลาให้กับผู้เรียน					
7. ผู้สอนคอยเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียน					
8. ผู้สอนสามารถจัดระบบติดตามผู้เรียนเพื่อติดต่อผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ					
9. ผู้สอนมีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจถึงวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียน					
10. ผู้สอนใช้ระบบติดต่อสื่อสารสองทาง (Two-way Communication)					
11. มหาวิทยาลัยมีการกำหนดให้ผู้สอนต้องผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ในระดับชาติหรือนานาชาติ					
12. มหาวิทยาลัยมีอาจารย์ผู้สอน/ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ผลัดเปลี่ยนไปประจำตามศูนย์การศึกษาเพื่อให้ความรู้และคำปรึกษาอย่างหลากหลายรูปแบบ					

ประเด็นที่ศึกษา	ระดับสภาพที่เป็นจริง				
	5	4	3	2	1
ด้านผู้เรียนของการเรียนการสอนทางไกล					
1. มหาวิทยาลัยให้ความรู้และความเข้าใจในระบบการศึกษาทางไกลก่อนเรียนแก่ผู้เรียนด้วยการปฐมนิเทศ					
2. มหาวิทยาลัยมีการจัดกิจกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้ได้พบปะกันอย่างสม่ำเสมอ					
3. มหาวิทยาลัยส่งข่าวสารของมหาวิทยาลัยให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ					
4. ผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีอย่างเพียงพอและให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง					
5. มหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมกลุ่มนอกสถานที่เพื่อทบทวนเนื้อหาที่ผู้เรียนได้ศึกษาไป					
6. มหาวิทยาลัยมีการให้ความรู้ในการจัดทำตารางเวลาสำหรับการเรียนและการควบคุมเวลาอย่างเหมาะสมให้กับผู้เรียน					
7. มหาวิทยาลัยมีการสอนเสริมในทุกวิชาที่ลงทะเบียนในศูนย์การศึกษาที่ผู้เรียนสะดวก					
8. มหาวิทยาลัยมีบริการจัดส่งสื่อหลักและสื่อเสริมให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ					
9. ผู้เรียนสามารถติดต่อกับมหาวิทยาลัยได้สะดวกรวดเร็ว					
10. มหาวิทยาลัยเปิดช่องทางให้ผู้เรียนได้ติดต่อสื่อสารกับผู้สอนด้วยสื่อประเภทต่าง เช่น อีเมล LINE Facebook เป็นต้น					
ด้านการจัดการเรียนการสอนทางไกล					
1. มหาวิทยาลัยมีการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลอย่างชัดเจน					
2. มหาวิทยาลัยมีการชี้แจงเพื่อให้อาจารย์ผู้สอนมีความรู้และความเข้าใจในระบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัย					

ประเด็นที่ศึกษา	ระดับสภาพที่เป็นจริง				
	5	4	3	2	1
3. มหาวิทยาลัยมีการจัดช่องทางการติดต่อระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับ ผู้เรียนอย่างเหมาะสม					
4. มหาวิทยาลัยจัดให้มีพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) สำหรับผู้เรียนที่ มหาวิทยาลัยและศูนย์การศึกษา					
5. การจัดการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อหลัก และสื่อเสริมที่ชัดเจน					
6. มีการสอนเสริมเป็นสื่อเสริมที่ผู้เรียนได้พบปะกับผู้สอนโดยตรง					
7. มีการสอนเสริมโดยผู้เรียนสามารถซักถามผู้สอนและสามารถแสดง ความคิดเห็นได้					
8. มหาวิทยาลัยมีการสอนเสริมที่ช่วยให้ความกระจำแก่ผู้เรียนใน ประเด็นที่สำคัญ และถ้าหากผู้ใดมีข้อสงสัยก็สามารถซักถามผู้สอนได้ โดยตรง					
9. การจัดการเรียนการสอนทางไกลยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง					
10. มหาวิทยาลัยจัดให้มีการอบรมสร้างเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ให้กับผู้เรียนก่อนสำเร็จการศึกษา					
11. มหาวิทยาลัยจัดให้มีหลักสูตรและการจัดเรียนการสอนที่เทียบเท่า หลักสูตรปกติแบบเผชิญหน้า					
12. มหาวิทยาลัยมีช่องทางการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนหรือผู้เรียนกับผู้เรียน					
13. มหาวิทยาลัยมีช่องทางที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ ซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยจากผู้สอน					
14. มีการเพิ่มโครงการ/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและสำหรับผู้ดูแลกลุ่ม บุคคลพิเศษให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและบุคคลกลุ่ม พิเศษ (พิการ ออทิสติก ฯลฯ)					

ประเด็นที่ศึกษา	ระดับสภาพที่เป็นจริง				
	5	4	3	2	1
ด้านเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล					
1. มหาวิทยาลัยมีกระบวนการผลิตสื่อการสอนและมีการวางแผนผลิตสื่อการสอนอย่างเป็นระบบ					
2. มหาวิทยาลัยใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ง่ายสำหรับผู้สอนและผู้เรียนในการนำไปใช้					
3. มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีสื่อสารแบบสองทางในการจัดการเรียนการสอน					
4. มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile phone)					
5. มีการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนของนักศึกษาผ่านเว็บไซต์ (Student Support Web Portal)					
6. มีการจัดตั้งระบบการติดต่อสื่อสารที่อยู่ตามศูนย์การศึกษาต่าง ได้ อย่างสะดวกรวดเร็ว					
7. มีการจัดสรรงบประมาณในด้านการสื่อสาร โดยใช้เครือข่ายไร้สาย เช่น Wi-Fi หรือ WiMAX เพื่อเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ของผู้สอนและผู้เรียน ให้ครอบคลุมบริเวณพื้นที่อาคารเรียนและอาคารอื่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน					
8. มีการจัดตั้งเครือข่ายดาวเทียมเพื่อการศึกษา					
9. มีการจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารและการประชุมทางไกล เช่น Skype, Tango, LINE เป็นต้น					
10. มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการนิเทศผ่านเครือข่ายสังคม เช่น Google, YouTube, Facebook เป็นต้น					
11. มีการจัดหาเทคโนโลยีแบบกลุ่มเมฆ (Cloud Technology)					

ตอนที่ 4 ปัญหาที่พบในปัจจุบันและความต้องการในการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความในช่องปัญหาที่พบในปัจจุบันและความต้องการในการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของท่าน

ลำดับ ที่	ประเด็น	ปัญหา
1	ด้านบริบทของสังคม	

ลำดับ ที่	ประเด็น	ปัญหา
2	ด้านอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และ พันธกิจ)	
3	ด้านการบริหารและการ จัดการการศึกษาทางไกล	

ลำดับ ที่	ประเด็น	ปัญหา
4	ด้านหลักสูตร	
5	ด้านผู้สอน	

ลำดับ ที่	ประเด็น	ปัญหา
6	ด้านผู้เรียน	
7	ด้านการจัดการเรียน การ สอน	

ลำดับ ที่	ประเด็น	ปัญหา
8	ด้านเทคโนโลยีการศึกษา ทางไกล	
9	ด้านอื่น ๆ	

ท่านมีความเห็นว่าข้อใดต่อไปนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญของระบบการศึกษาทางไกล

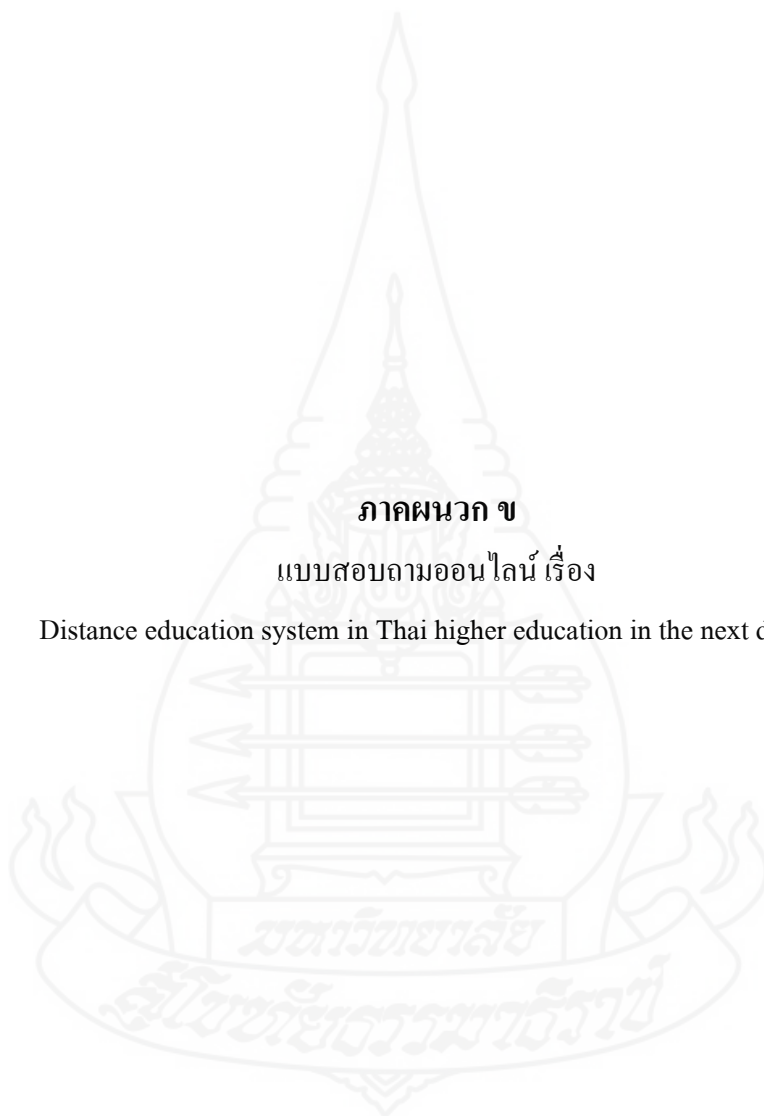
ระดับอุดมศึกษาไทยในอนาคต

ขั้นตอน	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. กำหนดอุดมการณ์การศึกษาทางไกล (ปรัชญา วิสัยทัศน์ ปณิธาน และพันธกิจ)						
2. วิเคราะห์และกำหนดธรรมชาตินักศึกษา มาตรฐาน บัณฑิต และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์						
3. วิเคราะห์สภาพ สถานการณ์ ปัญหา และความต้องการ ของสังคม						
4. กำหนดบริบทการเรียนรู้						
5. ออกแบบหลักสูตรการศึกษาทางไกล						
6. พัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกล						
7. พัฒนาชุดการสอนทางไกล						
8. จัดทำรายละเอียดเนื้อหา						
9. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและศูนย์ความรู้ออนไลน์						
10. พัฒนารูปแบบการสอนทางไกลผ่านศูนย์ความรู้ออนไลน์						
11. ผลิตชุดการสอนทางไกล						
12. ผลิตสื่อการสอนทางไกล						
13. ผู้เรียนสมัครเข้าเรียน						
14. เรียน						
15. ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์						
16. จัดเผชิญประสบการณ์วิชาชีพทางไกล						
17. บริการการศึกษา						
18. ประเมินผลการศึกษาทางไกล						
19. ประกันคุณภาพการศึกษาทางไกล						
20. อื่นๆ (โปรดระบุ) ----- -----						

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามออนไลน์ เรื่อง

Distance education system in Thai higher education in the next decade

QUESTIONNAIRE

Topic:

Distance education system in Thai higher education in the next decade

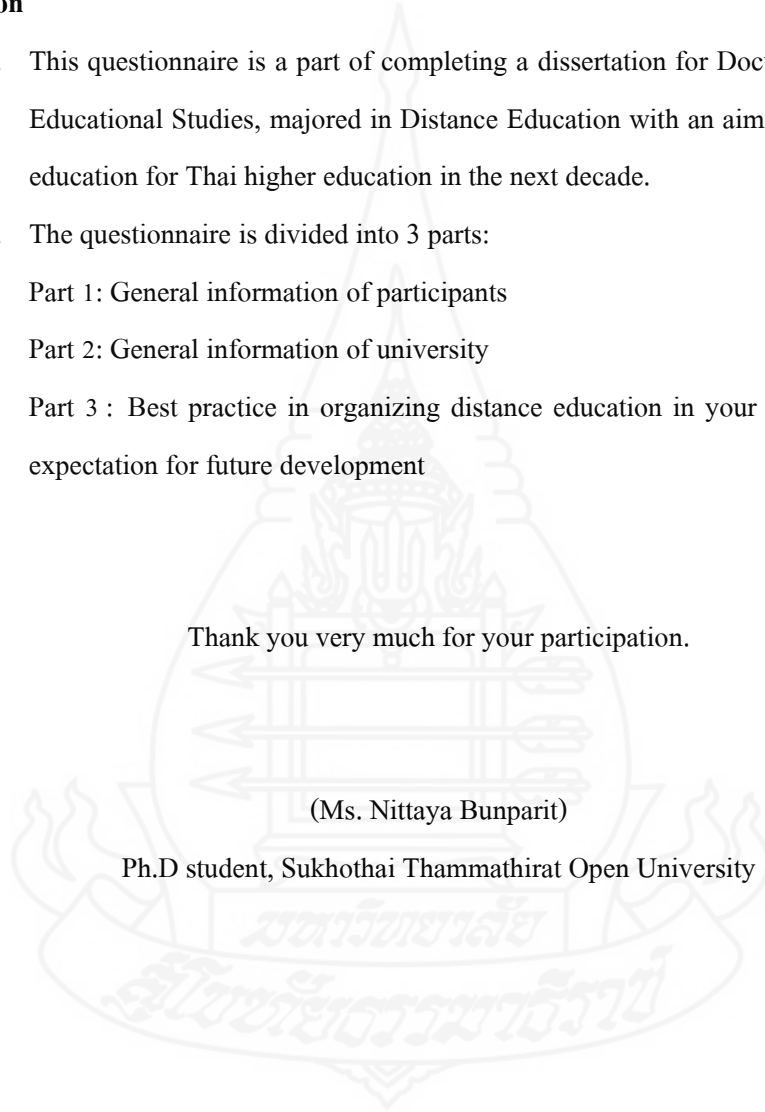
Description

1. This questionnaire is a part of completing a dissertation for Doctor of Philosophy in Educational Studies, majored in Distance Education with an aim to develop distance education for Thai higher education in the next decade.
2. The questionnaire is divided into 3 parts:
Part 1: General information of participants
Part 2: General information of university
Part 3 : Best practice in organizing distance education in your university and your expectation for future development

Thank you very much for your participation.

(Ms. Nittaya Bunparit)

Ph.D student, Sukhothai Thammathirat Open University

Part 3: Best practice in organizing distance education in your university and your expectation for future development

1. Best Practice

Could you please explain your best practice in organizing distance education in your university?

(1) Administrative aspect

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(2) Academic aspect (curriculum, instructional media, supporting service, evaluation, quality assurance)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Your expectation for future development

Could you please explain your expectation for future development of distance education in your university?

(1) Administrative aspect

.....

.....

.....
.....
.....
.....

(2) Academic aspect (curriculum, instructional media, supporting service, evaluation, quality assurance)

.....
.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอน EDFR รอบที่ 2

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอน EDFR รอบที่ 2

เรื่อง ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

คำชี้แจง

1. การตอบแบบสอบถามในรอบนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ท่านได้ทบทวนคำตอบเดิมของท่านจาก แบบสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 และศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมจำนวน 17 ท่านเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า
2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้เชี่ยวชาญ
 - ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้าใน 11 องค์กรประกอบ
3. วิธีการตอบแบบสอบถาม
 - 3.1 แบบสอบถามในรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่มีข้อคำถามที่พัฒนามาจากแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 ซึ่งในแบบสอบถามรอบที่ 2 นี้จะเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนระดับความคิดเห็นดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
 - 3.2 วิธีการตอบแบบสอบถามในรอบนี้ ขอให้ท่านพิจารณาคำตอบของท่านในแต่ละข้อคำถาม เพื่อเลือกค่าน้ำหนักคะแนนความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคะแนนที่ต้องการ
 - 3.3 โปรดตรวจสอบคำตอบของท่านว่าได้ตอบแบบสอบถามทุกข้อครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามตามเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ในรอบที่ 2 นี้อีกครั้งหนึ่ง และขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นางสาวนิตยา บุญปริตร)

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
2. ผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่						
3. สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา						
4. มีปรัชญาของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ประชาคมมี จุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน						
5. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบการศึกษา ทางไกล						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

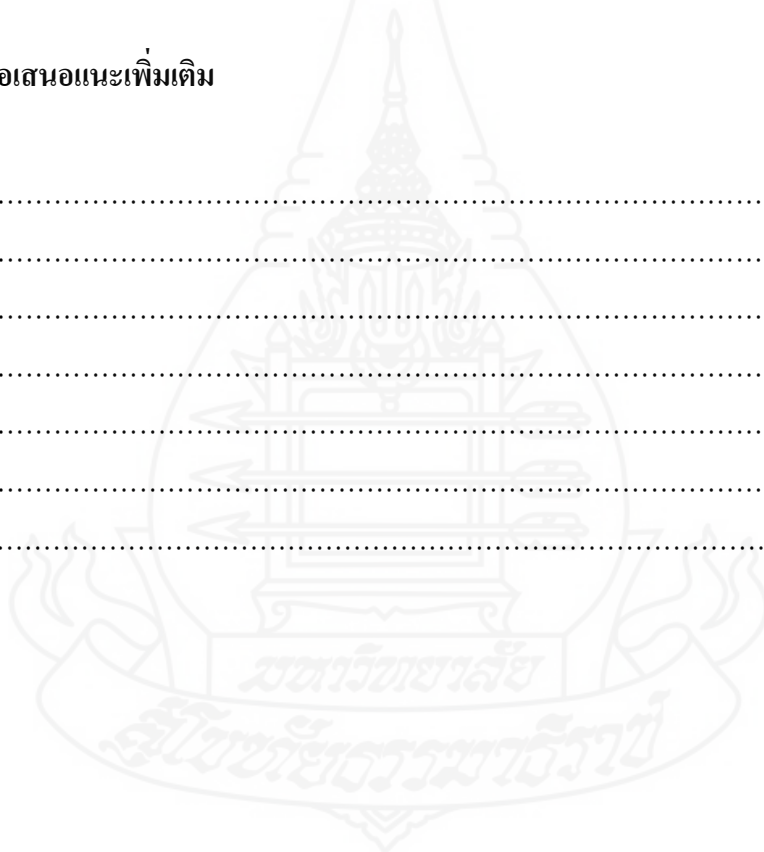
.....

.....

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>● องค์ประกอบที่ 2 : การบริหารและการจัดการ การบริหารและการจัดการของการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>2.1 บุคลากร</p> <p>1. มีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการเพื่อตอบสนองต่อการจัดการศึกษาทางไกล</p> <p>2. บุคลากรต้องเข้าใจปรัชญาและระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบสนองการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อระบบการศึกษาทางไกล</p>						
<p>2.2 งบประมาณ</p> <p>3. มีการบริหารงบประมาณและบริหารบุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยการยุบรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่</p> <p>4. มีการบริหารด้านงบประมาณที่ได้รับให้สอดคล้องกับปริมาณงาน</p> <p>5. มีงบประมาณที่เพียงพอจนสามารถผลิตสื่อการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน</p>						
<p>2.3 วัสดุและเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล</p> <p>6. มีการจัดเตรียมแหล่งข้อมูลและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ในมหาวิทยาลัยอย่างครบวงจรเพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาการเรียนของนักศึกษา</p> <p>7. มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การรับสมัคร การจัดการศึกษา และการสนับสนุนทางการศึกษา</p> <p>8. มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง Fiber Optic และอินเทอร์เน็ตไร้สาย ให้สามารถใช้งานด้านการศึกษาอย่างไม่จำกัด สามารถส่งข้อมูลจำนวนมากได้</p>						

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>2.4 การจัดการ</p> <p>9. มหาวิทยาลัยควรสร้างอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อเป็นแนวทางให้ทุกคนเข้าใจและมุ่งดำเนินการไปสู่อัตลักษณ์นั้น</p> <p>10. มีการใช้วิธีทางการตลาด (Marketing) เพื่อประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยและหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนอยู่</p> <p>11. มีระบบบริหารการจัดการศึกษาทางไกลครอบคลุมพื้นที่ที่ห่างไกล เป็นการศึกษาตลอดชีวิต</p> <p>12. มีการจัดศูนย์การเรียนรู้ทางไกล (Distance Learning Center) และศูนย์การศึกษาตามภูมิภาค</p> <p>13. มีการวิจัยสถาบันที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางไกล</p> <p>14. มีการบูรณาการสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่</p> <p>15. มีการเพิ่มโครงการ/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและสำหรับผู้ดูแลกลุ่มบุคคลพิเศษให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและบุคคลกลุ่มพิเศษ (พิการ ออทิสติก ฯลฯ)</p> <p>16. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย รวมถึงการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ</p>						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>● องค์ประกอบที่ 3 : หลักสูตร</p> <p>หลักสูตรของการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>3.1 <u>หลักการของหลักสูตร</u></p> <p>1. ผลิตหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถเรียนได้จากเทคโนโลยีการสอนทางไกล</p> <p>2. มีการผลิตหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคมอยู่เสมอ</p> <p>3. มีการพัฒนาหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของนายจ้างหรือสถานประกอบการ</p> <p>4. มีการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ สหวิทยาการและพหุวิทยาการ ที่มุ่งให้ทำเป็นทำได้มากกว่า “การเรียนรู้”</p> <p>5. มีการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจได้ (On demand)</p> <p>6. มีการพัฒนาหลักสูตรที่สนองนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ของชาติได้</p>						

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>3.2 <u>ประเภทของหลักสูตร (หลักสูตรที่ให้ปริญญา และหลักสูตรฝึกอบรม)</u></p> <p>7. มีการเปิดหลักสูตรที่ให้ปริญญาทุกระดับ ได้แก่ ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร</p> <p>8. มีการเปิดหลักสูตรนานาชาติ ที่ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งปริญญาบัตร และประกาศนียบัตร</p> <p>9. มีหลักสูตรระยะสั้น เพื่อตอบสนองต่อนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน</p> <p>10. มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรอิงประสบการณ์ ซึ่งผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิต และสามารถเทียบโอนหน่วยกิต เพื่อให้ได้รับปริญญาได้</p> <p>11. มีการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องและสนองความต้องการของผู้สูงอายุและกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ</p>						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>● องค์ประกอบที่ 4 : ผู้สอน</p> <p>ผู้สอนของการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>4.1 ด้านการสอน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการศึกษาทางไกล 2. ผู้สอนต้องเข้าใจปรัชญา วิสัยทัศน์ นโยบาย และกฎระเบียบขององค์กร 3. ผู้สอนสามารถปรับบทบาทให้มีความหลากหลายและเน้นการเป็นผู้อำนวยความสะดวก 4. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และสอนวิธีการเรียนและวิธีการเข้าถึงองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนได้ 5. ผู้สอนต้องมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะที่ผู้สอนและผู้เรียนมิได้เผชิญหน้ากัน 6. ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาหลักสูตร สามารถให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้ในการศึกษาทางไกล สามารถประเมินความก้าวหน้าทางการศึกษา และชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้ 7. ผู้สอนสามารถออกแบบการเรียนการสอนทางไกลได้ 8. ผู้สอนต้องมีความศรัทธา และอุทิศตนให้กับมหาวิทยาลัย 9. ผู้สอนตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม 10. ผู้สอนมีความสามารถในการทำวิจัย 11. ผู้สอนมีความรู้ทางด้านการวัดและประเมินผล 						

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>4.2 <u>ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี</u></p> <p>12. ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology)</p> <p>13. ผู้สอนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเทคโนโลยีการสื่อสารสองทางหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ และพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์</p> <p>14. ผู้สอนมีความรู้ความสามารถประยุกต์เทคโนโลยีต่าง ที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนทางไกล</p> <p>15. ผู้สอนสามารถบูรณาการเทคโนโลยีสมัยเดิมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าด้วยกันได้</p> <p>16. ผู้สอนควรพัฒนาการสอนผ่านสื่อการสอนทางไกลสอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และใช้สื่อเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด</p> <p>17. ผู้สอนสามารถจัดการเรียนผ่านเทคโนโลยีการสอนทางไกล</p>						
<p>4.3 <u>ความสามารถด้านการบริหารจัดการ</u></p> <p>18. ผู้สอนสามารถปฏิบัติตามนโยบายของทางสถาบัน และข้อกำหนดต่าง ในการส่งคะแนนหรือเกรด และการปรับปรุงหลักสูตร</p>						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>● องค์ประกอบที่ 5 : ผู้เรียน</p> <p>ผู้เรียนของการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>5.1 ประเภทของผู้เรียน</p> <p>1. ผู้เรียนที่มุ่งการได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตร (Certificate)</p> <p>2. ผู้เรียนที่ไม่มุ่งการได้รับปริญญา</p>						
<p>5.2 คุณลักษณะของผู้เรียน</p> <p>3. ผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกลควรมีความสามารถที่จะเชื่อมต่อกับเทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อรับข่าวสารหรือข้อมูล เช่น ผลของการเรียน หรือข้อมูลข่าวสารอื่น เป็นต้น</p> <p>4. ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง</p> <p>5. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางไกล มีความตั้งใจ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสำเร็จการศึกษาได้</p> <p>6. ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการใช้สื่อต่าง ที่ใช้ในการจัดการเรียนทางไกลได้ด้วยตนเอง</p> <p>7. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเทคโนโลยีการสื่อสารสองทางหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ และพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์</p>						

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>● องค์ประกอบที่ 6 : การจัดการเรียนการสอน</p> <p>การจัดการเรียนการสอนของการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>6.1 <u>วิธีการจัดการเรียนการสอน</u></p> <p>1. เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อวุฒิการศึกษา การประกอบอาชีพ และการพัฒนาทักษะชีวิต</p> <p>2. การจัดการเรียนการสอนทางไกลใช้ระบบสื่อประสม โดยมีสื่อหลักและสื่อเสริมที่ชัดเจน</p> <p>3. มีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น Active Learning, Experience Learning, Transmitting, Mentoring เป็นต้น</p> <p>4. มีการจัดการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน และจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองโจทย์เฉพาะบุคคล (Personalized)</p> <p>5. มีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนโดยเน้นทฤษฎี เป็น การเรียนที่เน้นการวิเคราะห์และแก้ปัญหา</p> <p>6. ปรับเปลี่ยนจากการเรียนที่เน้นเนื้อหา เป็น การทำโครงการและแก้ปัญหาโจทย์ในรูปแบบต่าง ๆ</p> <p>7. มีการปรับการเรียนการสอนเป็นแบบการให้ความบันเทิงควบคู่กับสาระความรู้ (Edutainment)</p> <p>8. มีการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่าง ใช้ความรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย สนองความต้องการในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา</p>						

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>6.2 การมีปฏิสัมพันธ์</p> <p>9. การติดต่อระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษา เป็นการติดต่อสองทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ อีเมล (E-mail) รวมถึงการสื่อสารกันด้วยรูปแบบการเผชิญหน้า</p> <p>10. เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน</p> <p>11. เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน</p> <p>12. ใช้สื่อสังคม (Social Media) ในการสร้างปฏิสัมพันธ์</p>						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<ul style="list-style-type: none"> ● องค์ประกอบที่ 7 : เทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษาทางไกล 						
1. มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อที่ง่ายสำหรับผู้สอนและผู้เรียนในการนำไปใช้						
2. มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลเป็นสื่อการศึกษาทางไกล						
3. มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่าย						
4. มหาวิทยาลัยมีระบบบริหารจัดการการเรียน (Learning Management System: LMS)						
5. มีการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลที่มหาวิทยาลัยมีอยู่ให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้						
6. มีการพัฒนาเครื่องมือการเรียนตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี						
7. มีการใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง Fiber Optic และอินเทอร์เน็ตไร้สาย ให้สามารถใช้งานด้านการศึกษาอย่างไม่จำกัด สามารถส่งข้อมูลจำนวนมากได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ด้วยระบบ WiFi						
8. มีการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันต่อยุคสมัย ได้แก่ Digital badges, 3-D Printing, Flipped Learning, Learning Analytics, Voice of Information Retrieval, Digital Textbooks, Gamification, Digital Learning Content, MOOCs (Massive Open Online Courses), The Open Educational Resources (OER), Cloud Technology, Ubiquitous Technology, Augmented Reality (AR), Social Media และสื่ออื่น ๆ						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>● องค์ประกอบที่ 8 : การให้บริการช่วยเหลือผู้เรียนในระบบทางไกล</p> <p>การให้บริการช่วยเหลือผู้เรียนในระบบทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>1. มีศูนย์การศึกษาในทุกภูมิภาคที่ให้บริการด้านต่าง อาทิ การรับนักศึกษาด้วยระบบออนไลน์ (Online admission) การจัดสอบในรูปแบบออนไลน์ (Online examination) เป็นต้น</p> <p>2. มีระบบการสนับสนุนช่วยเหลือแก่นักศึกษากลุ่มพิเศษ เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น</p> <p>3. มีระบบสนับสนุนช่วยเหลือผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เช่น e-Library, VDO on demand, Audio on demand, e-tutorial, e-Counselor เป็นต้น เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต</p> <p>4. มีศูนย์บริการนักศึกษาแบบครบวงจร ณ จุดเดียว (One Stop Service)</p> <p>5. มีการให้บริการ 24 ชั่วโมง ตลอดสัปดาห์ เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยทางไกลรูปแบบ Digital University</p> <p>6. มีการบริการระบบการติดตามข้อมูลต่าง ที่เกี่ยวกับนักศึกษา</p>						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<p>● องค์ประกอบที่ 9 : การวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกล</p> <p>การวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>9.1 <u>เกณฑ์การประเมินผล</u></p> <p>1. มหาวิทยาลัยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลสำหรับการศึกษาทางไกลที่เป็นมาตรฐานสากล</p> <p>2. มีการแจ้งเกณฑ์วัดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ ซึ่งอาจารย์ในเอกสารประกอบคำบรรยาย หรือตำราเรียน</p>						
<p>9.2 <u>รูปแบบของการประเมินผล</u></p> <p>3. มีการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนที่หลากหลายรูปแบบตามบริบทของสาขาวิชา</p> <p>4. การวัดและประเมินผลจะประกอบด้วย การประเมินผลระหว่างเรียน (Formative assessment) และการประเมินผลรวม (Summative assessment) ซึ่งมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในระบบการประเมินผลการเรียน</p> <p>5. มีระบบการวัดและประเมินผลผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์</p>						
<p>9.3 <u>การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน</u></p> <p>1. มีระบบการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ</p>						
<p>2. มีแนวทางการดำเนินงานในการเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียนที่เป็นมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ</p>						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<ul style="list-style-type: none"> ● องค์ประกอบที่ 10 : การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ 						
1. มีแนวทางการประกันคุณภาพสำหรับการศึกษาทางไกล						
2. จัดทำคู่มือเพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมด้านกลไกการประกันคุณภาพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่น่าเชื่อถือเทียบเท่ากับโปรแกรมการศึกษาระบบปกติ						
3. กำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพการศึกษาทางไกลที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยปิดทั่วไป						
4. มีระบบประกันคุณภาพในลักษณะเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัย						
5. มีการประเมินคุณภาพการศึกษาทางไกลเป็นระยะ ตามกำหนด หากมีสถานการณ์หรือบริบทที่เปลี่ยนไปก็ควรประเมินคุณภาพโดยไม่ต้องรอตามกำหนด						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1	
<ul style="list-style-type: none"> ● องค์ประกอบที่ 11 : การวิจัย การวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้						
1. มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยทางการศึกษาทางไกลอย่างเหมาะสม						
2. มีการเสริมสร้างศักยภาพในการวิจัยเรื่องการศึกษาทางไกลให้กับบุคลากร						
3. มีการพัฒนาแนวนโยบาย (Platform) สำหรับการอบรม การเผยแพร่ และการแบ่งปันงานวิจัยด้านการศึกษาทางไกล						
4. มีการทำวิจัยตามระบบการจัดการศึกษาทางไกลในทุกองค์ประกอบ เริ่มตั้งแต่ระบบการศึกษาทางไกล กระบวนการจัดการเรียนการสอน จนถึงการวัดและประเมินผล						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

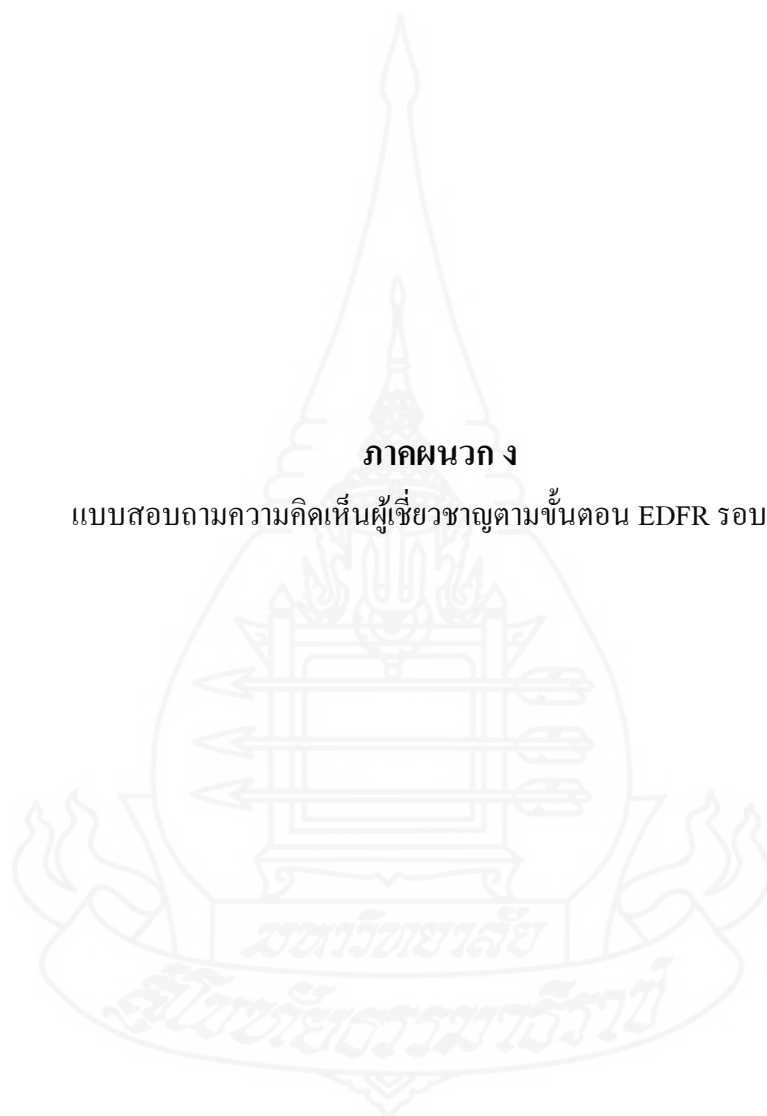
.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอน EDFR รอบที่ 3

แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญตามขั้นตอน EDFR รอบที่ 3 เรื่อง ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 3

- การตอบแบบสอบถามในรอบนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ท่านได้ทบทวนคำตอบเดิมของท่านจาก แบบสอบถามในรอบที่ 2 โดยการเปรียบเทียบคำตอบของท่านกับคำตอบของกลุ่มว่ามีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด โดยที่คำตอบของกลุ่มได้จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกคนแสดงด้วยค่าสถิติ 2 ค่า คือ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Interquartile Range)

- วิธีการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามในรอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่มีข้อคำถามเช่นเดียวกับรอบที่ 2 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนความคิดเห็น เป็น 5 เห็นด้วยมากที่สุด 4 เห็นด้วยมาก 3 เห็นด้วยปานกลาง 2 เห็นด้วยน้อย และ 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับแบบสอบถามในรอบที่ 3 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากรอบที่ 2 เป็นรายชื่อ ด้วยค่าสถิติ 2 ค่า คือ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) พร้อมทั้งเสนอผลการตอบของท่านในรอบที่ 2 มาด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายให้ท่านได้พิจารณาเปรียบเทียบค่าสถิติของกลุ่มกับคำตอบของท่านในรอบที่ 2

2. สัญลักษณ์และค่าสถิติวิธีการตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะปรากฏในแต่ละข้อคำถาม ผู้วิจัยกำหนด ดังนี้

▲ หมายถึง ค่าระดับคะแนนของกลุ่ม (มัธยฐาน) ในรอบที่ 2

IR หมายถึง ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ซึ่งเป็นค่าแสดงการกระจายของระดับคะแนนของกลุ่มในแต่ละข้อ โดยที่

- ข้อที่มีค่า IR สูง แสดงว่าข้อความนั้นผู้ตอบมีความคิดเห็น สอดคล้องกันน้อย
- ข้อที่มีค่า IR ต่ำ แสดงว่าข้อความนั้นผู้ตอบมีความคิดเห็น สอดคล้องกันมาก

■ หมายถึง ค่าระดับคะแนนของท่านที่ตอบในรอบที่ 2

3. วิธีตอบคำถามในรอบนี้ ขอให้ท่านได้โปรดพิจารณาคำตอบของท่านในแต่ละข้ออีกครั้งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบกับคำตอบของกลุ่ม แล้วจึงตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

3.1 ท่านไม่ต้องทำเครื่องหมายใด ในกรณีที่ท่านยังยืนยันความคิดเห็นเดิม เนื่องจาก

- ความคิดเห็นของท่านตรงกับความคิดเห็นของกลุ่ม หรือ
- ความคิดเห็นของท่านใกล้เคียงกับกลุ่ม โดยห่างจากกลุ่มเพียง 1 ช่องระดับความคิดเห็น เช่น ระดับความคิดเห็นของกลุ่มเป็น 3 ความคิดเห็นของท่านเป็น 4 หรือ 2 เป็นต้น

3.2 แสดงความคิดเห็นประกอบ ในกรณีที่ท่านยังคงยืนยันความคิดเห็นเดิม ทั้งที่ความคิดเห็นของท่านแตกต่างกับกลุ่มมากกว่าหรือเท่ากับ 2 ระดับ

3.3 เปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่ โดยขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ต้องการ ในกรณีที่ท่านต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ให้สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับกลุ่ม

4. โปรดตรวจสอบคำตอบของท่านว่าได้ตอบแบบสอบถามทุกข้อครบถ้วนแล้ว

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามตามเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ในรอบที่ 3 นี้อีกครั้งหนึ่ง และขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง มา ณ โอกาสนี้

(นางสาวนิตยา บุญปริตร)

นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสอบถามรอบที่ 3
ระบบการศึกษาทางไกลระดับอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
<ul style="list-style-type: none"> ● องค์ประกอบที่ 1 : อุดมการณ์ อุดมการณ์ของการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ 							
1. มุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต	▲					0.00	
2. ผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่	▲					0.00	
3. สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา	▲					1.00	
4. มีปรัชญาของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ประชาคมมีจุดมุ่งหมายไปในทิศทางเดียวกัน		▲				1.00	
5. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบการศึกษาทางไกล	▲					1.00	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
<p>● องค์ประกอบที่ 2 : การบริหารและการจัดการ</p> <p>การบริหารและการจัดการของการศึกษาทางไกล</p> <p>ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>2.1 บุคลากร</p> <p>1. มีการพัฒนาบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนวิชาการเพื่อตอบสนองต่อการจัดการศึกษาทางไกล</p> <p>2. บุคลากรต้องเข้าใจปรัชญาและระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย เพื่อตอบสนองการปฏิบัติงานที่เอื้อต่อระบบการศึกษาทางไกล</p>	▲					0.00	
<p>2.2 งบประมาณ</p> <p>3. มีการบริหารงบประมาณและบริหารบุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยการยุบรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่</p> <p>4. มีการบริหารด้านงบประมาณที่ได้รับให้สอดคล้องกับปริมาณงาน</p> <p>5. มีงบประมาณที่เพียงพอจนสามารถผลิตสื่อการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน</p>	▲					1.00	
<p>2.3 วัสดุและเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล</p> <p>6. มีการจัดเตรียมแหล่งข้อมูลและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ในมหาวิทยาลัยอย่างครบวงจร เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาการเรียนของนักศึกษา</p>	▲					0.00	

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
7. มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การรับสมัคร การจัดการศึกษา และการสนับสนุนทางการศึกษา	▲					0.00	
8. มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง Fiber Optic และอินเทอร์เน็ตไร้สายให้สามารถใช้งานด้านการศึกษาอย่างไม่จำกัดสามารถส่งข้อมูลจำนวนมากได้	▲					0.00	
2.4 การจัดการ							
9. มหาวิทยาลัยควรสร้างอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อเป็นแนวทางให้ทุกคนเข้าใจและมุ่งดำเนินการไปสู่อัตลักษณ์นั้น	▲					1.00	
10. มีการใช้วิธีการตลาด (Marketing) เพื่อประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยและหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนอยู่	▲					1.00	
11. มีระบบบริหารการจัดการศึกษาทางไกลครอบคลุมพื้นที่ที่ห่างไกล เป็นการศึกษาตลอดชีวิต	▲					1.00	
12. มีการจัดศูนย์การเรียนทางไกล (Distance Learning Center) และศูนย์การศึกษาตามภูมิภาค	▲					1.00	
13. มีการวิจัยสถาบันที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนทางไกล	▲					1.00	
14. มีการยุบรวมสาขาหรือวิชาเอกที่มีผู้เรียนน้อยเข้าด้วยกันหรือปรับหลักสูตรใหม่	▲					1.00	
15. มีการเพิ่มโครงการ/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและสำหรับผู้ดูแลกลุ่มบุคคลพิเศษให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและบุคคลกลุ่มพิเศษ (พิการ ออทิสติก ฯลฯ)	▲					1.00	
16. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ	▲					1.00	

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
<p>● องค์ประกอบที่ 3 : หลักสูตร</p> <p>หลักสูตรของการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>3.1 <u>หลักการของหลักสูตร</u></p> <p>1. ผลิตหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสามารถเรียนได้จากเทคโนโลยีการสอนทางไกล</p> <p>2. มีการผลิตหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคมอยู่เสมอ</p> <p>3. มีการพัฒนาหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความ ต้องการของ นายจ้าง หรือ สถานประกอบการ</p> <p>4. มีการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ สหวิทยาการและพหุวิทยาการ ที่มุ่งให้ทำเป็นทำได้มากกว่า “การเรียน”</p> <p>5. มีการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความสนใจได้ (On demand)</p> <p>6. มีการพัฒนาหลักสูตรที่สนองนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ของชาติได้</p>	▲					0.00	
	▲					1.00	
	▲					1.00	
	▲					0.00	
	▲					0.00	
	▲					0.00	

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
3.2 ประเภทของหลักสูตร (หลักสูตรที่ให้ปริญญา และหลักสูตรฝึกอบรม)							
7. มีการเปิดหลักสูตรที่ให้ปริญญาทุกระดับ ได้แก่ ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร	▲					1.00	
8. มีการเปิดหลักสูตรนานาชาติ ที่ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งปริญญาบัตร และประกาศนียบัตร	▲					1.00	
9. มีหลักสูตรระยะสั้น เพื่อตอบสนองต่อนโยบายการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	▲					0.00	
10. มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรอิงประสบการณ์ ซึ่งผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิต และสามารถเทียบโอนหน่วยกิต เพื่อให้ได้รับปริญญาได้	▲					0.00	
11. มีการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องและสนองความต้องการของผู้สูงอายุและกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ	▲					0.00	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
11. ผู้สอนมีความรู้ทางด้านการวัดและประเมินผล	▲					0.00	
4.2 <u>ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี</u>							
12. ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology)	▲					1.00	
13. ผู้สอนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเทคโนโลยีการสื่อสารสองทางหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ และพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์	▲					0.00	
14. ผู้สอนมีความรู้ความสามารถประยุกต์เทคโนโลยีต่าง ที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนทางไกล	▲					1.00	
15. ผู้สอนสามารถบูรณาการเทคโนโลยีสมัยเดิมและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าด้วยกันได้	▲					1.00	
16. ผู้สอนควรพัฒนาการสอนผ่านสื่อการสอนทางไกล สอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และใช้สื่อเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด	▲					1.00	
17. ผู้สอนสามารถจัดการเรียนผ่านเทคโนโลยีการสอนทางไกล	▲					1.00	
4.3 <u>ความสามารถด้านการบริหารจัดการ</u>							
18. ผู้สอนสามารถปฏิบัติตามนโยบายของทางสถาบัน และข้อกำหนดต่าง ในการส่งคะแนนหรือเกรด และการปรับปรุงหลักสูตร	▲					1.00	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
<p>● องค์ประกอบที่ 5 : ผู้เรียน</p> <p>ผู้เรียนของการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>5.1 ประเภทของผู้เรียน</p> <p>1. ผู้เรียนที่มุ่งการได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตร (Certificate)</p> <p>2. ผู้เรียนที่ไม่มุ่งการได้รับปริญญา</p>	▲					1.00	
<p>5.2 คุณลักษณะของผู้เรียน</p> <p>3. ผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกลควรมีความสามารถที่จะเชื่อมต่อกับเทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อรับข่าวสารหรือข้อมูล เช่น ผลของการเรียน หรือข้อมูลข่าวสารอื่น เป็นต้น</p> <p>4. ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง</p> <p>5. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางไกล มีความตั้งใจ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสำเร็จการศึกษาได้</p> <p>6. ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการใช้สื่อต่าง ที่ใช้ในการจัดการเรียนทางไกลได้ด้วยตนเอง</p>	▲					1.00	
	▲					0.00	
	▲					0.00	
	▲					1.00	

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
7. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานเทคโนโลยีการสื่อสารสองทางหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เคลื่อนที่ และพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายคอมพิวเตอร์	▲					1.00	
8. ผู้เรียนต้องมีความมุ่งมั่น ทักษะคิด แรงบันดาลใจ หรือแรงขับภายในตนเอง	▲					0.00	
9. ผู้เรียนมีวินัยและความรับผิดชอบสูง	▲					0.00	
10. ผู้เรียนมีทักษะการใช้ภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น		▲				0.00	
11. ผู้เรียนมีทักษะในการนำเสนอผลงาน (Presentation)	▲					1.00	
12. ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้	▲					1.00	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
<p>● องค์ประกอบที่ 6 : การจัดการเรียนการสอน</p> <p>การจัดการเรียนการสอนของการศึกษาทางไกล</p> <p>ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>6.1 <u>วิธีการจัดการเรียนการสอน</u></p> <p>1. เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อวุฒิการศึกษา</p> <p>การประกอบอาชีพ และการพัฒนาทักษะชีวิต</p> <p>2. การจัดการเรียนการสอนทางไกลใช้ระบบสื่อ</p> <p>ประสมโดยมีสื่อหลักและสื่อเสริมที่ชัดเจน</p> <p>3. มีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่</p> <p>หลากหลาย เช่น Active Learning</p> <p>4. มีการจัดการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน และ</p> <p>จัดการเรียนการสอนเพื่อตอบ โจทย์เฉพาะบุคคล</p> <p>(Personalized)</p> <p>5. มีการปรับเปลี่ยนจากการเรียนโดยเน้นทฤษฎี</p> <p>เป็น การเรียนที่เน้นการวิเคราะห์และแก้ปัญหา</p> <p>6. ปรับเปลี่ยนจากการเรียนที่เน้นเนื้อหา เป็น</p> <p>การทำโครงการและแก้ปัญหาโจทย์</p> <p>7. มีการปรับการเรียนการสอนเป็นแบบการให้</p> <p>ความบันเทิงควบคู่กับสาระความรู้</p> <p>(Edutainment)</p> <p>8. มีการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่าง ใช้ความรู้</p> <p>และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย สนอง</p> <p>ความต้องการในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา</p>	▲					1.00	
	▲					1.00	
	▲					0.00	
	▲					0.00	
	▲					0.00	
	▲					1.00	
	▲					0.00	

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
6.2 การมีปฏิสัมพันธ์							
9. การติดต่อระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาเป็นการติดต่อสองทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ อีเมล (E-mail) รวมถึงการสื่อสารกันด้วยรูปแบบการเผชิญหน้า	▲					0.00	
10. เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน	▲					0.00	
11. เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน	▲					1.00	
12. ใช้สื่อสังคม (Social Media) ในการสร้างปฏิสัมพันธ์	▲					1.00	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
<ul style="list-style-type: none"> ● องค์ประกอบที่ 7 : เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล <p>เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p>							
1. มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อที่ง่ายสำหรับผู้สอนและผู้เรียนในการนำไปใช้	▲					0.00	
2. มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลเป็นสื่อการศึกษาทางไกล	▲					1.00	
3. มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่าย	▲					0.00	
4. มหาวิทยาลัยมีระบบบริหารจัดการการเรียน (Learning Management System: LMS)	▲					0.00	
5. มีการพัฒนาสื่อการศึกษาทางไกลที่มหาวิทยาลัยมีอยู่ให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้	▲					0.00	
6. มีการพัฒนาเครื่องมือการเรียนตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี	▲					1.00	
7. มีการใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง Fiber Optic และอินเทอร์เน็ตไร้สาย ให้สามารถใช้งานด้านการศึกษาอย่างไม่จำกัด สามารถส่งข้อมูลจำนวนมากได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ด้วยระบบ WiFi	▲					0.00	
8. มีการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย	▲					0.00	

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
<p>● องค์ประกอบที่ 8 : การให้บริการช่วยเหลือผู้เรียนในระบบทางไกล</p> <p>การให้บริการช่วยเหลือผู้เรียนในระบบทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>1. มีศูนย์การศึกษาในทุกภูมิภาคที่ให้บริการบริการด้านต่าง อาทิ การรับนักศึกษาด้วยระบบออนไลน์ (Online admission) การจัดสอบในรูปแบบออนไลน์ (Online examination) เป็นต้น</p>	▲					0.00	
2. มีระบบการสนับสนุนช่วยเหลือแก่นักศึกษากลุ่มพิเศษ เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น	▲					1.00	
3. มีระบบสนับสนุนช่วยเหลือผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เช่น e-Library, VDO on demand, Audio on demand, e-tutorial, e-Counselor เป็นต้น เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	▲					0.00	
4. มีศูนย์บริการนักศึกษาแบบครบวงจร ณ จุดเดียว (One Stop Service)	▲					1.00	
5. มีการให้บริการ 24 ชั่วโมง ตลอดสัปดาห์ เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยทางไกลรูปแบบ Digital University	▲					0.00	
6. มีการบริการระบบการติดตามข้อมูลต่าง ที่เกี่ยวกับนักศึกษา	▲					0.00	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
<p>● องค์ประกอบที่ 10 : การประกันคุณภาพการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p> <p>1. มีแนวทางการประกันคุณภาพสำหรับการศึกษาทางไกล</p>	▲					0.00	
2. จัดทำคู่มือเพื่อให้รายละเอียดเพิ่มเติมด้านกลไกการประกันคุณภาพให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่น่าเชื่อถือเทียบเท่ากับ โปรแกรมการศึกษาระบบปกติ	▲					0.00	
3. กำหนดเกณฑ์ประเมินคุณภาพการศึกษาทางไกลที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยปิดทั่วไป	▲					1.00	
4. มีระบบประกันคุณภาพในลักษณะเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัย	▲					1.00	
5. มีการประเมินคุณภาพการศึกษาทางไกลเป็นระยะ ตามกำหนด หากมีสถานการณ์หรือบริบทที่เปลี่ยนไปก็ควรประเมินคุณภาพโดยไม่ต้องรอตามกำหนด	▲					1.00	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

องค์ประกอบ	ระดับของความคิดเห็น					IR	เหตุผลประกอบ
	5	4	3	2	1		
<ul style="list-style-type: none"> ● องค์ประกอบที่ 11 : การวิจัย <p>การวิจัยสำหรับการศึกษาทางไกลควรมีลักษณะดังต่อไปนี้</p>							
1. มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยทางการศึกษาทางไกลอย่างเหมาะสม	▲					0.00	
2. มีการเสริมสร้างศักยภาพในการวิจัยเรื่องการศึกษาทางไกลให้กับบุคลากร	▲					0.00	
3. มีการพัฒนาแนวนโยบาย (Platform) สำหรับการอบรม การเผยแพร่ และการแบ่งปันงานวิจัยด้านการศึกษาทางไกล	▲					0.00	
4. มีการทำวิจัยตามระบบการจัดการศึกษาทางไกลในทุกองค์ประกอบ เริ่มตั้งแต่ระบบการศึกษาทางไกล กระบวนการจัดการเรียนการสอน จนถึงการวัดและประเมินผล	▲					0.00	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

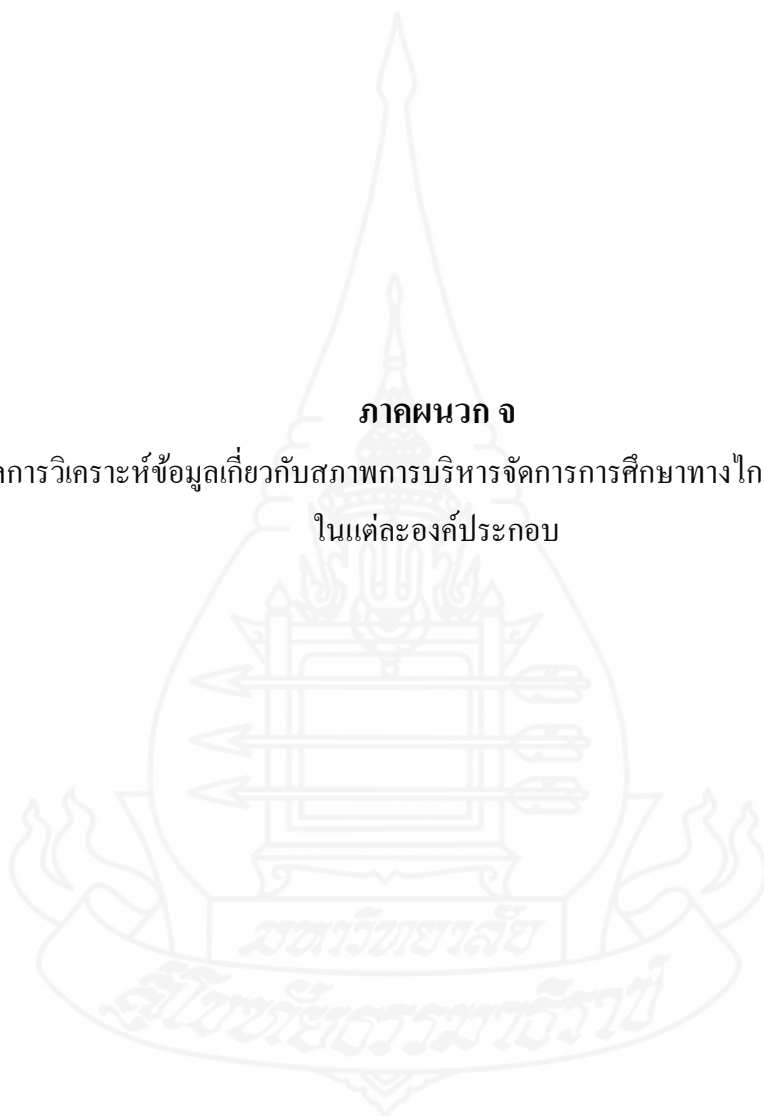
.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกลในปัจจุบัน
ในแต่ละองค์ประกอบ

ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อสภาพการบริหารจัดการการศึกษาทางไกล
ในปัจจุบันในแต่ละองค์ประกอบ

ด้านอุดมการณ์	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. มุ่งเน้นปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต	4.59	.673	มากที่สุด
2. สร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่ไม่มีความพร้อม ไม่สะดวกที่จะศึกษาแบบชั้นเรียน ในสถานศึกษา ไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ใกล้หรือไกล	4.66	.721	มากที่สุด
3. ส่งเสริมการศึกษาทางไกลผ่านสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ	4.47	.720	มาก
4. วิธีการศึกษาทางไกลจะช่วยให้การศึกษาเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่	4.53	.767	มากที่สุด
5. การเรียนแบบทางไกลทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนได้ง่ายขึ้น สามารถศึกษาหาความรู้ได้สะดวกที่ใดก็ได้ที่ผู้เรียนมีความพร้อม	4.49	.705	มาก
เฉลี่ยรวม	4.55	.608	มากที่สุด
ด้านการบริหารและการจัดการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. มีนโยบายหรือแนวความคิดด้านการจัดการศึกษาทางไกลเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต	4.48	.664	มาก
2. มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่มุ่งสู่การศึกษาตลอดชีวิต	4.25	.768	มาก
3. มีการจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์หรือโครงการในการจัดการศึกษาทางไกลให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง	4.19	.836	มาก
4. มีระเบียบข้อบังคับการจัดการศึกษาทางไกลที่นำมาใช้ในการปฏิบัติได้	4.18	.779	มาก

5. มีการปฐมนิเทศบุคลากรทุกฝ่ายให้ได้รับทราบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกล	3.87	1.061	มาก
6. มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาทางไกลอย่างชัดเจน	4.01	.933	มาก
เฉลี่ยรวม	4.16	.680	มาก
ด้านหลักสูตร	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. มีการทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษาทางไกลอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลา	4.07	.843	มาก
2. มีแผนก/ฝ่ายงานที่ดูแลหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลโดยเฉพาะ	4.18	.884	มาก
3. มีการเปิดหลักสูตรในระดับนานาชาติ	3.33	1.231	ปานกลาง
4. มีการวิเคราะห์ความต้องการของสังคมเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง	3.72	.996	มาก
5. มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรใหม่เพื่อสอดคล้องกับความต้องการของสังคม	3.65	1.059	มาก
6. มีการประเมินหลักสูตรเก่า เพื่อการพิจารณาปรับปรุงหรือยกเลิกหรือปิดหลักสูตรที่ไม่คุ้มค่า	3.68	1.055	มาก
เฉลี่ยรวม	3.77	.811	มาก
ด้านผู้สอน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ผู้สอนสามารถปรับบทบาทให้มีความหลากหลายและเน้นการเป็นผู้อำนวยความสะดวก	3.91	.875	มาก
2. ผู้สอนตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและเน้นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม	3.89	.881	มาก
3. ผู้สอนสามารถจัดการเรียนผ่านเทคโนโลยีการสอนทางไกล	4.04	.795	มาก

4. ผู้สอนมีความรู้ความสามารถประยุกต์เทคโนโลยีต่าง ที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนทางไกล	3.94	.812	มาก
5. ผู้สอนมีสมรรถนะด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาคุณลักษณะสื่อ จิตวิทยา วิธีการสอนทางไกล เพื่อนำไปสร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.06	.753	มาก
เฉลี่ยรวม	3.97	.701	มาก
ด้านผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนด้วยการนำตนเอง	3.86	.921	มาก
2. ผู้เรียนมีความสามารถในการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง	3.80	.930	มาก
3. ผู้เรียนมีวินัยและความรับผิดชอบสูง	3.82	.872	มาก
4. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนทางไกล มีความตั้งใจ และมีความเชื่อมั่นว่าจะสำเร็จการศึกษาได้	3.93	.884	มาก
5. ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการใช้อุปกรณ์/เทคโนโลยีพื้นฐานและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร	3.81	.764	มาก
6. ผู้เรียนมีทักษะการอ่าน การสรุปความ และการวิเคราะห์	3.64	.835	มาก
เฉลี่ยรวม	3.80	.758	มาก
ด้านการจัดการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. มหาวิทยาลัยมีการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางไกลอย่างชัดเจน	4.39	.731	มาก
2. การจัดการเรียนการสอนทางไกลยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.06	.868	มาก

3. การจัดการเรียนการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัย มีการใช้สื่อหลักและสื่อเสริมที่ชัดเจน	4.33	.673	มาก
4. มหาวิทยาลัยมีช่องทางที่หลากหลายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามปัญหาหรือข้อสงสัยจากผู้สอน	4.05	.858	มาก
5. มีการสอนเสริมโดยผู้เรียนสามารถซักถามผู้สอน และสามารถแสดงความคิดเห็นได้	4.11	.853	มาก
เฉลี่ยรวม	4.19	.692	มาก
ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาทางไกล	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. มหาวิทยาลัยมีการใช้สื่อหลากหลายประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ (เช่น ตำราและแบบฝึกหัด) และสื่ออื่น (เช่น ซีดี วีซีดี และสื่อออนไลน์)	4.47	.695	มาก
2. มีการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนของนักศึกษาผ่านเว็บไซต์ (Student Support Web Portal)	4.19	.851	มาก
3. มีการจัดตั้งระบบการติดต่อสื่อสารที่อยู่ตามศูนย์การศึกษาต่าง ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว	3.78	.951	มาก
4. มีการจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารและการประชุมทางไกล เช่น Skype, Tango, LINE เป็นต้น	3.77	1.038	มาก
5. มีการพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการนิเทศผ่านเครือข่ายสังคม เช่น Google, YouTube, Facebook เป็นต้น	3.70	1.104	มาก
เฉลี่ยรวม	3.98	.752	มาก
ด้านการให้บริการการศึกษาทางไกล	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. มหาวิทยาลัยมีการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการตัดสินใจเข้าเรียน เช่น วิธีการ	4.23	.743	มาก

รับสมัคร การลงทะเบียน เป็นต้น			
2. มหาวิทยาลัยมีบริการแนะแนวและบริการตอบปัญหา	4.12	.815	มาก
3. มหาวิทยาลัยมีบริการตอบปัญหานักศึกษาอย่างรวดเร็วด้วยการใช้สื่อต่าง ๆ	3.74	.979	มาก
4. มหาวิทยาลัยมีบริการชมรมนักศึกษา	3.78	.974	มาก
5. มหาวิทยาลัยมีบริการทุนการศึกษา	3.84	1.032	มาก
เฉลี่ยรวม	3.94	.767	มาก
ด้านการวัดและประเมินผลของการเรียนการสอนทางไกล	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1. เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือได้	4.24	.749	มาก
2. มีการใช้วิธีการวัดผลการเรียนหลายรูปแบบ	4.02	.854	มาก
3. มหาวิทยาลัยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลสำหรับการศึกษาทางไกลอย่างสมบูรณ์	4.17	.761	มาก
4. มีการแจ้งเกณฑ์วัดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบ ซึ่งอาจจะอยู่ในเอกสารประกอบคำบรรยายหรือตำราเรียน	4.13	.854	มาก
5. มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียน	4.21	.719	มาก
เฉลี่ยรวม	4.15	.675	มาก

ภาคผนวก จ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิศ ภูศิริ
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ความเชี่ยวชาญ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข
ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ความเชี่ยวชาญ ด้านอีเลิร์นนิง (e-Learning)
3. รองศาสตราจารย์ ดร.พรปภัตสร ปริญาญกุล
ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ความเชี่ยวชาญ ด้านการวิจัย / การบริหารอุดมศึกษา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินี ฌ นคร
แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ความเชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
5. อาจารย์ ดร.ประภัสสร วงษ์ดี (082-723-9076)
ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ความเชี่ยวชาญ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

ภาคผนวก ข

ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาทางไกล ตามขั้นตอน EDFR

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาทางไกล ตามขั้นตอน EDFR

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ฐาปนีย์ ธรรมเมธา

ผู้อำนวยการ โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภก.ดร.อนุชัย ชีระเรืองไชยศรี

รองผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

3. อาจารย์ ทศพร ทศแสนสิน

ผู้อำนวยการศูนย์ RSU Cyber University มหาวิทยาลัยรังสิต

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล บุญลือ

ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล

ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ไร่ไพ

ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. คุณศิริมาตย์ อินทร์ตามา

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ ศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

8. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา กุหากาญจน์

สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

9. รองศาสตราจารย์ สุรัชดา สุบรรณ ณ อยุธยา

สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

10. อาจารย์ ดร.สุชาติ แสนพิช

สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

11. รองศาสตราจารย์ ดร.ศันสนีย์ สังสรรค์อ่อนนัต์

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

12. รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา โตโพธิ์ไทย

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะ ตักดีเจริญ

ภาควิชาการศึกษาต่อเนื่องและอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

14. อาจารย์ ดร.บุญช่วย ศรีธรรมศักดิ์

ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

15. ดร.คมกฤษ จันทร์ขจร

สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาณี เถิงศรี

ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

17. อาจารย์จันทร์เจ้า สุภรรุ่งเจริญ

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ภาคผนวก ข

ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล
ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะ สักดิ์เจริญ
ภาควิชาการศึกษาต่อเนื่องและอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธิ์ สติมัน
ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ
สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทนางศักดิ์ โสวจัสดากุล
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
6. ดร.สุรัตน์ ชุ่มจิตต์
ศูนย์นวัตกรรมนโยบาย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
7. อาจารย์ดวงรัตน์ ออบใจ
ศูนย์ RSU Cyber University มหาวิทยาลัยรังสิต

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวนิตยา บุญปริตร
วัน เดือน ปีเกิด	12 พฤษภาคม 2509
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ศศ.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับ 2) พ.ศ. 2531 ศ.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2554 อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2539 M.S. Simmons College, United States of America พ.ศ. 2542
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยนักวิจัย

